

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΣΙΝ ΟΜΙΑΙAI Κ'—ΚΔ

Κείμενον: B. de Montcaumon,
ΧΑΡΑΛ. Δ. ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ. ΑΘ. Π. ΜΟΣΧΟΥ
θεολόγου φιλάλογου (ΟΜΙΛ. Κ' - ΚΒ')
ΑΛΕΞ. Δ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ (ΟΜΙΛ. ΚΓ' - ΚΔ')
θεολόγου

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ

Δ - ΚΑΙ ΑΠΕΜΑΝΩΝΤΩΝ ΕΑΥΤΩ ΑΠΟ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΚΑ-
Τ'ΕΚΕΙΝΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΗΝ ΝΑΥΤΑ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΕΑΕΜ,
ΚΑΙ ΤΑ ΕΞΕΛΕ·¹

Ἐμπρός συνεχίζοντας καὶ πάλιν σήμερον, ὅσα ἔχουν ἀναγκασθῇ, ἐξ αὐτῶν ὡς παραθέσαμεν ἐνώπιόν σας τὴν διδασκαλίαν καὶ ὡς κάμωμεν μαζί σας, τὴν συνήθη συζητήσιν ἀπὸ τὰ διδλία τοῦ μακαρίου Μωϋσέως ἢ καλύτερον ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοὺς ὁποίους διὰ τῆς γλώσσης αὐτοῦ μᾶς ἐδίδαξεν ἡ θεία χάρις. Ἐ Διὰ νὰ γίνῃ σαφέστερος ὁ λόγος μου πρὸς σᾶς, εἶναι ἀνάγκη, νὰ σας ὑπευθυμίσω ἑκείνα, τὰ ὁποῖα μέχρι τώρα ἐλέγχσαν, καὶ εἰς τὰ ὁποῖα διεκόνωμεν τὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐκεῖνα τὸ σημεῖον αὐτὴν καὶ ἔτσι νὰ συνεχίσωμεν τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἀναγκασθέντων.

Γνωρίζετε λοιπόν, ὅτι διηγοῦμεθα τὴν ὑπόθεσιν τοῦ Κάιν καὶ τοῦ Ἀβελ καὶ ἐξηγοῦσάμεν δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων καὶ ἐξ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐγέναν, ¹ Ἀ δὲ τὸν ὁ καθ' εἰς προσέφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεόν, πῶς εἰς τὴν φύσιν μᾶς ἐνυπάρχει ἡ γνώσις ἐκείνων, τὰ ὁποῖα πρέπει καὶ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν καὶ ὅτι ὁ Δημιουργὸς τῶν πάντων μᾶς ἔδωκεν ἐλευθερίαν σκέψεως² καὶ παντοῦ συμφώνως πρὸς τὴν ἰδικτὴν μᾶς γνώμην ἢ μᾶς κατακρίνει ἢ μᾶς στεφανώνει (διότι ἐξ αἰτίας αὐτῆς ἡ θυσία τοῦ μὲν ἐνὸς δὲν ἔγινε δεκτή, τοῦ δὲ ἄλλου ἐδέχθη τὴν προσφορὰν) καὶ ὅτι ἀπὸ ἐδῶ κινούμενος λόγῳ φθόνου ὁ Κάιν ὤρμησε νὰ φονεύσῃ τὸν ἀδελφόν του καὶ μετὰ τὴν ἀντασίαν αὐτὴν πρᾶξεν, ἐνῷ ὁ Θεὸς ἐπεθύμει νὰ καλέσῃ αὐτὸν εἰς ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτημάτων του,

1, Γεν. 4, 16.

2. Ὁ Θεὸς ἐξηγοῦργγε τὸν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἰδικτὴν Του καὶ καθ' ὁμοίωσιν Του. Τὸ «κατ' εἰκόνα» ἀναφέρεται εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ψυχικά προεχόντα τοῦ ἀνθρώπου (λογικόν, συνείδησις, βούλησις, ἐλευθερία κλπ.), τὰ ὅποια τὸν ἀναδικάζουν ὡς τὸ τελειότερον δημιούργημα ἐπὶ τῆς γῆς. Τὰ γνωρίσματα αὐτὰ ἔχει ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἀπείριστον, δοκίμῳ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εἰς τὴν Γένεσιν 'Ομιλία Κ'	9	(108) *
Εἰς τὴν Γένεσιν 'Ομιλία ΚΑ'	25	(125)
Εἰς τὴν Γένεσιν 'Ομιλία ΚΒ'	44	(146)
Εἰς τὴν Γένεσιν 'Ομιλία ΚΓ'	63	(168)
Εἰς τὴν Γένεσιν 'Ομιλία ΚΔ'	84	(187)
ΚΕΙΜΕΝΟΝ	109	

* Οἱ ἐντός παρενθέσεων ἀριθμοὶ παραπέμπουν εἰς τὰς ἀντιστοιχούσας σελίδας τοῦ κειμένου.

οὐτε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδέχθη τὸ φάρμακον τῆς θεραπείας, ἀλλὰ ἀφ' οὗ εἰς τὸν ἀποτρόπαιον ἐκείνου φόνου προσέθηκε τὸ ψεύδος. Ὁ ἐπέσυρε τὴν σκληρὰν ἐκείνην τιμωρίαν καὶ κατέστησε τὸν ἑαυτοῦ του γυναικὸς καὶ ἔρημον ἀπὸ τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ, προβαλλόμενος ὡς παράδειγμα σωφρονισμοῦ ἐνώπιον ὅλων τῶν μεταγενεστέρων. Μὴ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη, διμύει πρὸς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὥσάν νά κρύβῃ καὶ νά λέγῃ: καλεῖς ἀπὸ πάντων καὶ μὴ τολμήσῃ ποτὲ τοιοῦτόν τι, διὰ τὴν μὴ περιπέσῃ εἰς τοιαύτας συμφοράς.

Εἶδετε τὴν φιλονεικίαν τοῦ Κυρίου, πὺς δηλαδὴ διὰ τῆς ἐπιδηλώσεως εἰς ἕκαστον ποιήσας ἐν ἡρώδῃ νά σωφρονίσῃ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ μέλλον ὅλους γενικῶς νά διδάξῃ νά ἀποφεύγουν καθολικῶς τὸν τρόπον αὐτὸ τὸ παράτολμον κακόν;

Ἐμπρὸς λοιπὸν, ὡς ἀσχοληθώμεν μὲ τὰ ἐπόμενα καὶ ὡς ἴδωμεν καὶ σήμερον ὅτι μᾶς διηγείται ὁ μακάριος αὐτὸς προφήτης, ὁ ὁποῖος διδάσκεται ἀπὸ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ὁ Κάιν ἐδέχθη τὴν ἀπόφασιν ἀπεμακρύνῃ, λέγει, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ. Τί σημαίνει ἀπεμακρύνῃ ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ; Σημαίνει, ὅτι ἀπεγυμνώθη ἀπὸ τῆς προστασίας τοῦ ἐξ ἀπίστias τῆς ἐγκληματικῆς ἐκείνης πράξεως.³ Κατώκησεν ἔπειτα εἰς τὴν χώραν Νεβὶδ ὀκρίδως ἀπέναντι ἀπὸ τῆς Ἑβὴμ. Μᾶς μαρτυρεῖ καὶ τὸν τόπον, ὅπου τοῦ λοιποῦ ἐγκατεστάθη, καὶ μᾶς ἐξηγεῖ, διατί καὶ αὐτὸς ἐκεῖ ὅχι μακρὰν ἀπὸ τὸν Παράδεισον, ἀλλὰ πλησίον καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ, ὥστε νά ἐνθυμῆται διαρκῶς καὶ ἐκεῖνος, τὰ ὅποια συνέθεσαν εἰς τὸν Πατέρα τοῦ ἐξ ἀπίστias τῆς παρακοῆς καὶ τὸ μέγεθος τῶν τολμημάτων τοῦ ἰδίου καὶ τῆς τῶσιν μεγάλῃς τιμωρίας, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη, χωρὶς νά συνενοῇ ἀπὸ τῆς ποινῆς τοῦ Πατρὸς τοῦ. Ὁ καὶ ὁ ἴδιος ὁ τόπος, ὅπου κατὰ, ἦτο διαρκῆς ὑπόμνησις τῆς παρακοῆς καὶ τοῦ τρόμου ὅχι μόνον εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ἐπόμενας γενεάς. Ἡ λέξις Νεβὶδ εἶναι ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει παρακλή. Διὰ τὴν διατηρῆν λοιπὸν ὥσάν εἰς χαλκὴν στήλην ἀνεβάλλετο τὴν κατηγορίαν ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν, ἐκεῖ ἐγκατεστήσαν αὐτόν νά κατοικήσῃ.

3. Ἀπὸ τῆς σιγῆς τοῦ ἡμετέρου τοῦ ἀνθρώπου, ἀπεγυμνώθη ἀπὸ τῆς θεῆς χάριτος, ἣ ὅποια τὸν ἐνεθάρρυνε μέχρι τότε καὶ τὸν καθύπευθε εὐαγγελίζετο. Καὶ εἰς τὴν περιπέσειν τὸν πρὸς τὸν Θεὸν ἀναφέρειται καὶ ἔγνωσαν οἱ γυναικεῖς ὅτι...

Καὶ κατόπιν λέγει κοινωρεῖθ ὁ Κάιν μετὰ τὴν σύζυγόν του, αὐτὴ συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν θνητοί, εὐλόγως ἔκαμνον τὸ πᾶν διὰ τὴν ἀπόκτησιν τέκνων, τὰ ὅποια ὁ τὸς διαδεχόμενος. Ἐ "Ἀλλ' ἰσως ἐρωτήσῃ κανεὶς: Πῶς, ἐν τούτῳ ἡ Ἁγία Γραφή δὲν ἀναφέρει ἄλλην γυναῖκα, ὁ Κάιν ἀπέκτησε γυναῖκα; Μὴ σὲ παραξενεύῃ τοῦτο, ἀγαπητέ μου. Πουθενά δὲν κάμνει ἀκριβῆς κατάλογον τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ ἀποφεύγουσα ἡ Ἁγία Γραφή τὸ περιττὸν ἀναφέρει μόνον τοὺς ἄρρενας καὶ αὐτοὺς ὅχι ὅλους, ἀλλὰ μὲ μεγάλῃ συντομίᾳ μᾶς διηγείται ὅτι ὁ τὰς ἐγέννησεν υἱὸς καὶ θυγατέρας καὶ ἀπέθανε. ¹⁷² Ἀ. Φυσικῶς λοιπὸν ἦτο καὶ εἰς τὴν περιπτώσει αὐτῆς νά γεννιῇ ἡ Ἑβὰ καὶ θυγατέρα ἔπειτα ἀπὸ τὸν Κάιν καὶ τὸν Ἀβὲλ, τὴν ὅποιαν ὁ Κάιν ἔλαβεν ὡς σύζυγόν του.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἦσαν ὄντο καὶ ἔπρεπε νά αὐξήσῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ μέλλον, ἐπετρέπετο νά συνευρίσκωνται μετ' ἀδελφῶν. Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἀνήκουσα ἡ Γραφή νά ἀντιληφθῶμεν μόνον μίαν τὴν ὁποῖα διηγείται μόνον τοῦτο ἕκαστον συνευρεῖθ ὁ Κάιν μετὰ τὴν γυναῖκα του, αὐτὴ δὲ συνέλαβε καὶ ἐγέννησε τὸν Ἐνώχ καὶ ἔκτισε πόλιν.³ τὴν ὅποιαν ὀνόμασεν Ἐνώχ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Πρόσεχε λοιπὸν, πῶς οἱ ἄνθρωποι γίνονται σιγὰ σιγὰ σφωτέρω. Ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν θνητοί, θέλουν νά διασώζωνται τὴν μνήμην τοῦ ὀνόματος τῶν καὶ διὰ τῶν τέκνων τὰ ὅποια ἀπακτεῖν καὶ διὰ τῶν ὀνομασιῶν τῶν τότε, εἰς τοὺς ὁποῖους δίδουν τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων τῶν. Ὁ ὅλα αὐτὰ ἡμπορεῖ κανεὶς νά εἴπῃ δικαίως, ὅτι εἶναι ὑπόμνησις τῶν ἁμαρτημάτων τῶν καὶ τῆς ἐκπτώσεως ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνης, εἰς τὴν ὅποιαν, ὅταν εὐρίσκοντο καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Ἑβὰ, δὲν εἶχον κοινὸς ἀνάγκην ἀλλὰ ἐστέκοντο ὑψηλότερα ἀπὸ ὅλους.

Ἐγεννήθη λοιπὸν ἀπὸ τὸν Ἐνώχ, λέγει, ὁ Γαϊδάδ καὶ ὁ Γαϊδάδ ἐγέννησε τὸν Μαβουάλα καὶ ὁ Μαβουάλα ἐγέννησε τὸν Λάμεχ. Ἐλέπεις, πῶς ταχέως διεξῆλθε τὰς γενεαλογίας καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ μακάριος αὐτὸς προφήτης μόνον τοὺς ἄρρενας, ἐν τούτῳ δὲν ἀναφέρει τὰς γυναῖκας; Ὁ Ἁγίος, ὅπως ἀ-

4. Γεν. 4, 17. Ποία ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ Κάιν. Προφανῶς ἡ ἀδελφὴ του.

5. Δὲν πρόκειται περὶ πόλεως ἐν τῇ σιγητῇ ἐνώχ. Πρόκειται περὶ μονίμου κατοικίας, ἥτις δὲ ἀπετελεῖτο ἐκ καλῶν, ἐν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν πλάνητα ἔσαν τοῦ Κάιν.

6. Γεν. 4, 17.

κριθῶς διὰ τὸν Κάιν εἶπεν, ὅτι συνευρέθη μετὰ τῆς γυναίκος του, χωρὶς νὰ μᾶς διδάξῃ τίποτε καὶ χωρὶς τίποτε νὰ εἴπῃ διὰ τὸ πῶς εὗρε τὴν γυναῖκα, τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ἐδῶ πάλιν λέγει· «καὶ ἐνιμφεύθη ὁ Λάμεχ δύο γυναῖκας· τὸ ὄνομα τῆς μιᾶς ἦτο Ἀδὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς δευτέρας ἦτο Σελλὰ καὶ ἐγέννησεν ἡ Ἀδὰ, λέγει, τὸν Ἰωβὴλ, ὁ ὁποῖος ἦτο πρόγονος τῶν ποιμένων, οἱ ὁποῖοι κατῴκουν εἰς σκηνάς. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀδελφοῦ του ἦτο Ἰουβάλ, ὁ ὁποῖος ἐδίδεκε πρῶτος τὴν χρῆσιν τῆς λύρας καὶ τοῦ αὐλοῦ».

2. Ἐκέλευε τὴν ἀκριβεῖαν τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Μᾶς ἐδίδασκε καὶ τὰ ὀνόματα τῶν τέκνων, τὰ ὁποῖα ἐγέννησεν ἡ σύζυγος τοῦ Λάμεχ ὁ καὶ ποῖα ἐπαγγέλματα ἥσκησεν καὶ ὅτι ὁ μὲν ἕνας ἠρχολήθη μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ ἄλλος ἐπενόησε τὴν λύραν καὶ τὸν αὐλόν. Ἡ Σελλὰ, λέγει, ἐγέννησε καὶ αὐτὴ τὸν Θοβέλ, ὁ ὁποῖος ἦτο σφυροκόπος, κατασκευαστὴς χαλκῶν καὶ σιδηρῶν ἐργαλείων. Καὶ πάλιν μᾶς ἐδήλωσε τὸ ἐπαγγέλμα τοῦ τέκνου τῆς Σελλᾶς, ὅτι διτλάδῃ ἐξέλεξε τὴν τέχνην τοῦ χαλκῆρος.

Πρόσχε, πῶς σιγὰ σιγὰ ἐξευρίσκονται, ὅσα εἶναι ἀπαραιτήτα πρὸς χρῆσιν καὶ οὐσίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ Κάιν εἰς τὴν πολιτείαν, τὴν ὁποίαν ὁ Ἰβὴς ἔκτισεν, ἔδωκε τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ του. Ἐπειτα οἱ γεννηθέντες ἀπὸ τὰς γυναῖκας τοῦ Λάμεχ, ὁ μὲν πρῶτος ἐπέδωκε εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, ὁ δὲ δεύτερος ἐξέλεξε τὴν τέχνην τοῦ χαλκουργοῦ, ὁ δὲ τρίτος ὤκισε τὴν χρῆσιν τῆς λύρας καὶ τοῦ αὐλοῦ. Ἀδελφὲ, λέγει, τοῦ Θοβέλ ἦτο ἡ Νοεμά. Τί νέον καὶ παράδοξον αὐτό; Τώρα διὰ πρώτην φοράν ἀνακρίρει ὀνομασίαν γυναῖκα. Οὕτε ἀπερισκίπτως οὕτε τυχαίως ἔκαμε τοῦτο ὁ μακάριος προφήτης, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ μᾶς φανερώσῃ ἡμῖν, τὸ ὅτι οὗτοι ἦτο κραιπνὸν καὶ μετὰ τὸ ὁποῖον εἰς ἄλλην ὥραν θὰ ἀσχοληθῶμεν· τώρα δὲ συνεχίζομεν τὴν διδασκαλίαν. Ἀλλωστε αὐτό, τὸ ὁποῖον ὑποκρύπτεται, δὲν εἶναι τυχαῖον, ἀλλὰ ἔχει ἀνάγκην πολὺ μεγάλης προσπάθειας καὶ ὁποῖται ἀκριβοτέραν ἐρμηνείαν, ὥστε, ἀφοῦ ἐξετάσωμεν κάθε περίπτωσιν μετὰ μεγάλην ἀκρίβειαν, νὰ ᾄς βιώσωμεν ἀπὸ αὐτὸ μεγάλην ὠφέλειαν. ¹⁷² Α

Εἶπε λοιπὸν, λέγει, ὁ Λάμεχ πρὸς τὰς γυναῖκας του τὴν Ἀδὰ καὶ τὴν Σελλὰ· ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου, σύζυγοι τοῦ Λάμεχ καὶ ἀκροασθε τοὺς λόγους μου ἐφόνευσα ἕνα ἄνδρα, διότι μετὰ ἐτραυμάτισε καὶ ἕνα νέον, διότι με-

1. Ὁ τελευταῖος τῆς σειράς τοῦ Κάιν Λάμεχ εἶναι ὁ πρῶτος διαφθάρων τὴν μορφήν. Ὑποβλήθῃ καὶ ὁ Ἰβὴς γενεὴ εἰς καὶ ὁ Κάιν.

ἐκτύπησεν. Ἐάν διὰ τὸν Κάιν ἔχει ληφθῇ ἐπιταπλοσία ἀδικησῆς, τότε διὰ τὸν Λάμεχ θὰ ληφθῇ ἐδδομηκοντάς ἐπιταπλοσία».

Ἐντείνετε εἰς ἐμὲ τὴν προσοχὴν σας ὅς παρακαλῶ, καὶ ἀπομακρύνετε κάθε θωπικὴν μέριμναν καὶ ἄς ἐξετάσωμεν μετὰ ἀκριβεῖαν, ὅσα ἐλέγθησαν, διὰ νὰ μὴ ἡμπορέσῃ τίποτε νὰ μᾶς διαφύγῃ ἀλλὰ, ὅσον μᾶς εἶναι δυνατόν, νὰ κατέλωμεν εἰς τὸ βάθος αὐτοῦ, διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ συλλέξωμεν τὸν θησαυρόν, ὁ ὁποῖος κρύπτεται εἰς τὰ ὀλίγα αὐτὰ λόγια.

Β Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Λάμεχ πρὸς τὰς γυναῖκας τοῦ Ἀδὰ καὶ Σελλὰ· ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου, σύζυγοι τοῦ Λάμεχ, καὶ ἀκροασθε τοὺς λόγους μου. Πρόσχε, παρακαλῶ, ὅσον ὠφέλησεν αὐτὸν ἡ παιδεία, ἡ ὁποία ἐπεδλίθη εἰς τὸν Κάιν. Διότι οὐ μόνον δὲν περιμένει τὸν ἐλεγχον κανεὸς ἄλλος, διότι περιέπεσεν εἰς τὸ ἴδιον ἢ καὶ χειρότερον ἁμάρτημα, ἀλλὰ ἐνῶ κανεὶς δὲν τὸν διώκει καὶ δὲν τὸν κατηγορεῖ, ὁ ἴδιος λοιπὸν φανερώνει τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἐξομολογεῖται ὅσα ἔχει κάμει καὶ εἰς τὰς γυναῖκας διηγείται τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος, ὥσθ' νὰ ἐκπληρώσῃ ἐκεῖνος, τὸ ὁποῖον εἶπεν ὁ προφήτης· «οἱ δίκαιοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δικῆς κατηγορεῖ τὸν ἑαυτὸν του».

Γ Ἐκεῖ μεγίστην σημασίαν πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων ἢ ἀμολογία. Περισσότερον δορυ λοιπὸν εἶναι ἀπὸ τὴν διαπραξίαν τοῦ ἀδικήματος, νὰ ἀνυψῇ κανεὶς ἐπιμόνως τὴν ἐνοχλήν του. Τοῦτο ἀκριβῶς εἶχε πάθα καὶ ἐκεῖνος ὁ ἀδελφοκτόνος· ἐνῶ ἡρωτάτο ἀπὸ τὸν φιλόφθονον Θεόν, ὅχι μόνον δὲν ὠμολόγησε τὸ τὸλμημα, εἰς τὸ ὁποῖον προέβη, ἀλλὰ ἐξεβήλωσε καὶ τὴν θρασυτητα νὰ ψευδῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ἔκαμεν ὁ Θεὸς νὰ παραταθῇ ἡ ζωὴ του.

Ὁ Λάμεχ λοιπὸν περιέπεσεν εἰς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα καὶ σκεπτόμενος τὸ παράδειγμα τοῦ Κάιν, ὅτι δηλαδὴ ἡ βρηνήσις του ἔκαμεν αὐτὸν νὰ δεχθῇ θαυρτέραν τιμωρίαν, ὁ ἐκάλεσε τὰς συζύγους του, χωρὶς νὰ τὸν ἀναγκάσῃ κανεὶς καὶ χωρὶς νὰ ἀσκήσῃ ἐλεγχον, ὁ ἴδιος μετὰ τὴν ἰδικὴν του γλώσσαν ἐξομολογεῖται τὰ ἁμαρτήματά του καὶ ἐπειτα ἀπὸ σύγκρισιν τῶν ἔργων του πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διέπραξεν ὁ Κάιν, καθορίζει τὴν ποινὴν τοῦ ἑαυτοῦ του.

Είδες την Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, πῶς θαλαθῇ καὶ αἱ τιμωρίαι τοῦ ἀποτέλου τοῦ προϋποθέσει φιλοφροσύνης, καὶ δὲν στοματῶ ἡ φιλοφροσύνη αὐτῇ μέχρι τῆς τιμωρίας τοῦ πταίσαντος, ἀλλὰ καὶ χάριν τῶν ὑπολοίπων ἀνθρώπων παρασκευάζει τὸ φάρμακον, ἐν ἐπιθυμοῦν, νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ὠφέλειαν, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ αὐτὸ. Ἔ. Ἐπὶ μου λαίπν, διὰ ποίου ἄλλου λόγου ἐσπευσεν εἰς τὴν μεγάλην ἐξομολόγησιν ὁ Λάμεχ, τὸν δὲν εἶχεν εἰς τὸν νοῦν τοῦ, ὅσα συνέβησαν εἰς ὅραρον τοῦ Κάιν, τὰ ὅποια διαρκῶς ἐτάρασσαν τὸν νοῦν τοῦ; Ἐπὶ μου, λέγει, ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου καὶ ἀκρασθήτε τοὺς λόγους μου. Βλέπε, πῶς ἀφοῦ συνεκρότησε τὸ δικαστήριον ἐναντίον τοῦ, τοιαύτην παράκλησιν κάμνει πρὸς αὐτὰς, ὥστε νὰ μὴ δεχθῶν τὰ λόγια τοῦ μὲ ἀμέλειαν. Διότι τὸ νὰ εἴπῃ, ἀκούσατε τὴν φωνὴν μου καὶ ἀκρασθήτε τοὺς λόγους μου, σημαίνει, ἐντένατε, λέγει, τὴν προσοχὴν σας καὶ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον προσέχετε, ἐκείνα τὰ ὅποια πρόκειται νὰ σὺς εἴπω. ¹⁷⁴ Α Δὲν θὰ αὐξητῶ με σὰς τυχαῖα ζητήματα, ἀλλὰ θὰ σὺς ἀποκαλύψω πράγματα μυστικά, τὰ ὅποια κανεὶς ἄλλος δὲν γνωρίζει, παρὰ μόνον ἐγὼ καὶ ἐκεῖνος ὁ ἀκοίμητος ὀφθαλμός, τὸν ὅποιον, ἐπειδὴ φοβοῦμαι, σπείδω καὶ ἐπιθυμῶ νὰ σὺς φανερώσω, ὅσα ἐγὼ κάμει καὶ εἰς πόσας τιμωρίας κατέστησα τὸν ἐαυτὸν μου ἔνοχον ἐξ αἰτίας τῶν ἀνοσίμων πράξεων. Ἐφώνευσεν ἄνδρα λέγει, διότι μὲ ἐτραυμάτισε καὶ νεανίσκον, διότι μὲ ἐκτύπησεν. Ἐπιταπλῆσται ἐκδικητικὴ ἔχει ληφθῇ ἀπὸ τοῦ Κάιν, ἀπὸ δὲ τὸν Λάμεχ ἐδοξομνηκόντως ἐπιταπλῆσται. Εἶναι μεγάλο αὐτὸ, τὸ ὅποιον ἐλέγχῃ καὶ μάλιστὰ πολὺ μεγάλο καὶ μεγάλη ἡ καλωσύνη τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ. Ἔ. Διότι δὲν παραδέχεται μόνον τὸ γεγονός καὶ δὲν ἀποκαλύπτει μόνον τοὺς φόνους, τοὺς ὁποίους διέπραξεν, ἀλλὰ διὰ τῆς συγκρίσεως ἐκείνων, τὰ ὅποια ἔπραξε, πόσον ὁ Κάιν, ὅσον καὶ αὐτός, ἐπιβάλλει εἰς τὸν ἐαυτὸν τοῦ τὴν ποινὴν.

Ποίας συγγνώμης ἀξίος ἡμπορεῖ νὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος δὲν ἀνεντίστη ἀπὸ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ὅποιος, ἐνὶ διατηρεῖ τὴν ἀνάμνησιν ἐκείνου ζωντανῇ καὶ πρὸ σφαιρῶν, διέπραξεν ἐπὶ πλείον ὀπλοῦν φόνον; Ἐφώνευσεν, λέγει ἄνδρα, διότι μὲ ἐτραυμάτισε καὶ νεανίσκον, διότι μὲ ἐκτύπησεν. Καὶ δὲν ἡθικῶς, ἰσχυρίζεται, πόσον πολὺ ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐφώνευσεν, ὅσον τὸν ἐαυτὸν μου. Ἐφώνευσεν τὸν ἐαυτὸν μου εἰς ἀναπόφευκτον τιμωρίαν, διότι διέπραξα ἁμαρτήματα, τὰ ὅποια εἶναι ἀδύνατον νὰ συγχωρηθῶν. Διότι, ἐάν ὁ Κάιν ἐξ αἰτίας ἑνὸς φόνου ἐθεωρήθη ἔ-

νοχος ἐπιταπλῆσται ποινῆς, ἐγὼ θὰ εἶναι δίκαιον νὰ καταστῇ ἔνοχος ἐδοξομνηκόντως ἐπιταπλῆσται τοιαύτης. C

Διὰ ποίαν αἰτίαν καὶ διὰ ποίον σκοπὸν; Διότι, ἐάν ἐκεῖνος διέπραξε φόνον καὶ μάλιστα ἀδελφοκτονίαν, ὅμως δὲν εἶδε κανεὶς ποτὲ προηγουμένως νὰ κάμῃ αὐτό, οὔτε ἐγκώριον ἄλλον νὰ ἔχη τιμωρηθῇ διὰ τὴν αὐτὴν πράξιν καὶ νὰ δοκιμασθῇ τὸσον τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ αὐξάνουν τὴν ποινὴν μου, διότι, ἐνὶ εἶχον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν παράτολμον ἐνέργειαν ἐκείνου καὶ ἐθέλον, ὅτι ἡ ποινὴ εἶναι κατισχυρητική, οὔτε ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας ἀνεντίστην. Διὰ τοῦτο καὶ ἂν ἀκόμη ἐδοξομνηκόντα ἐπὶ ποινῆς περισσοτέρας ἐκείνου λάβω, οὔτε τότε θὰ τιμωρηθῶ κατ' ἄξιον. D

3. Βλέπε, ἀγαπητέ μου, πῶς ὁ Θεὸς μὲς ἔδωκεν ἐλευθερίαν σκέψεως καὶ ὅπως ἐκρίνας νικῶμεθα ὅταν εἰμεθα ἀσχηροί, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ ἀναστήμεν, ἐπιδικώμεν αὐτὰ, τὰ ὅποιον πρέπει. Ποῖος, ἐπὶ μου, ὤθησεν αὐτὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἐξομολόγησιν; Κανεὶς ἄλλος παρὰ μόνον ἡ συνείδησις, ὁ δικαστὴς ἐκεῖνος ὁ ἀδικαστος. Ἐπειδὴ λοιπὸν περιέπεσεν εἰς ραθυμίαν καὶ ἐμπρόκτως ὠδηγήθη εἰς ἀνοσιούργημα, εὐθὺς ἵπτανεσάτηται ἡ συνείδησις τοῦ Ἔ καὶ ἐκραύγαζε καὶ ἐδείκνυε καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων καὶ πόσον ποινῶν ἔνοχον κατέστησε τὸν ἐαυτὸν τοῦ.

Διότι τοιαύτη εἶναι ἡ ὁρὴ τῆς ἁμαρτίας. Προτὸν νὰ διαπραχθῇ κάτι καὶ νὰ γίνῃ πραγματικότητα, συσκοτίζει τὸν λογισμὸν καὶ ἐξοματίζει τὸν νοῦν. Καὶ ὅταν ἀποκληρωθῇ τὸ κακόν, τότε μὲς φανερώμεν τὴν ἀπείθειαν τῆς καὶ ἡ δόραξις ἐκείνη καὶ ψευδὴς εὐχαρίστησις ἐνατάλλει μέσα μας συνεχὴ πόνον, ἀσφαίρει τὴν παρηγορίαν τῆς συνεδήσεως καὶ προσάπτει ἐντροπὴν εἰς ἐκείνον, ὁ ὅποιος ὑπέκυψεν εἰς αὐτὴν. ¹⁷⁵ Α Ὁ φιλεσιπλάγχθος Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κατηγορὸν μας τοιοῦτον, ὥστε ποτὲ νὰ μὴ ᾤρηται, ἀλλὰ συ-

10. Ὁ διαλογὸς τῆς συνείδησεως εἶναι ἀπελυστὸν ἀκακοσύνητος. Ὁ φόνος τὸ ἀπειθεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ (Ἰβ. 1, 31). Ὁ ὀφθαλμὸς κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κάιν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ μὲ τὸν χαρακτὴρ τοῦ αἵματος ἰσοδυναμεῖ. Ὁ ποσειδὼν σπείδων τὸν ἀναισθητὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀναισθησίαν καὶ λέγει, οἱ ὅσοι ἀποκατεστὴν ἐκ τῆς ἀναισθησίας μὴ καὶ ἐλευθέρου, ἀλλὰ κληρονομήσουσιν.

11. Τὸν ὀφθαλμὸν κατεβύβανον οἱ Ἑβραῖοι, ὅν καὶ διέκρινον τὸν πόνον τῆς καρδίας ἀπὸ τῆς γνῶσεως τοῦ ἀλλήλου. Ὁ ὀφθαλμὸς εἰς τὸ ἐκινῶμεν ὅραμα τοῦ ἀντιπρὸς ἔχει χάρις τὸν ἔκτον τοῦ. Διότι ἐδοξομνηκόντως φιλοξενούμενον τοῦ ἐκείνου. Ὁ ἐκκεῖνος δὲν ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῆς συνείδησεως μετὰ τὴν ἀνακατήρεσιν πρὸς τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν σῶμα αὐτοῦ

νεχώς να υπάρχει μαζί μας και να κραυγάζει απαιτών την τιμωρίαν των εγκλημάτων.

Και τούτο ήμπαρὲ κανεὶς σαφῶς νὰ ἐκπαιστώσῃ ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πρῶτα. Ὁ πόρνος ἢ ὁ μαχός ἢ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κατὰ παρόμοιον ἔκαμε καὶ ἂν ἀκόμη πάντων τὴν προσοχὴν διαφύγῃ οὔτε τότε ζῇ με ἡμερίαν, ἀλλὰ ἐπεὶ ἔχει αὐτὸν τὸν ἀμελλικτὸν κατήγορον, φεδεῖται τὸς ὁποῖας, τρέμει τὸς σκιάς, καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος γνωρίζουν καὶ ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι δὲν γνωρίζουν, ἔχον μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του συνεχὴ τρικυμίαν καὶ ἀλλεπάλληλα κύματα.

Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται εὐχάριστον ὄντων, ἀλλ' εἶναι γεμίτος φόβους καὶ πρῶτους. Ἐ οὐτε ἡ τροφὴ του εἶναι γλυκεία, οὔτε ἡ συζητήσις τῶν φίλων θὰ ἡμπορέσῃ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ ἢ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν ἐπιεικέμενον ἀγῶνα. Ἀλλὰ ὅπως ἀκριδῶς ἐκεῖνος περιτριγυρίζει τὸν ὄμιον, ὁ ὁποῖος τὸν βασανίζει καὶ διαρκῶς τὸν μαστιγώνει, τοιοῦτοτρόπως ἔπειτα ἀπὸ τὴν κακὴν πράξιν περιέρχεται αὐτὴν ἀνεχόμενος τὰς ἀνυπαφῶρας ἐκεῖνος τιμωρίας καὶ γίνεται κριτὴς τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ κατήγορός. Ὅμως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος διέπραξεν αὐτά, ἴδον ἐπιθυμῶν εἰς τὴν κατὰλληλον στιγμὴν νὰ χρησιμοποίησιν ἐκεῖνον, τῆς συνειδήσεως καὶ νὰ σπεύσῃ εἰς ἐξομολόγησιν ἐκεῖνον, τὰ ὅποια ἔχει κάμει, καὶ νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸν ἱερόν, ὁ ὁποῖος θεραπεύει καὶ δὲν ἐντροπιάζει, τὴν πληγὴν, καὶ νὰ δεχθῇ ἀπὸ ἐκεῖνον τὰ φάρμακα καὶ μόνος του νὰ συζητήσῃ με αὐτόν. Ὁ χωρὶς κανεὶς ἄλλος νὰ γνωρίῃ, καὶ λεπτομερῶς ὅλοι νὰ τὰ εἴπῃ, συντόμως θὰ ἐπιτύχῃ διάρθρωσιν τῶν σφαλμάτων του. Διότι, ἐάν ὁ ἐξομολογησὶς τῶν ἁμαρτιῶν ἐξαφανίζῃ τὰ σφάλματα. Διότι, ἐάν ὁ ἄρχων αὐτός δὲν ἀπέφυγε νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς φόβους τοὺς ὁποῖους διέπραξεν εἰς γὰρ νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς φόβους θὰ ἡμεθεῖ ἀξιοί, ἐφ' ὅτι τὰς συζήσεις του, ποῖας συγγνώμης θὰ ἡμεθεῖ ἀξιοί, ἐφ' ὅτι τὸν δὲν θὰ ἠθέλημεν νὰ ἀποκαλύψωμεν τὰ ἁμαρτήματα ἐκώπιον ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος γνωρίζει λεπτομερῶς ὅλας τὰς ἀδίκους πράξεις μας; Μήπως ἀληθῶς ἐπιθυμεῖ νὰ μάθῃ αὐτά, ἐπεὶ δὲν τὰ γνωρίζει; Ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὰ πάντα, προτοῦ ἀκοῇ γίνων ἐπιζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ἐξομολόγησιν οὐκ ἐπεὶ ἀγνοεῖ αὐτά, ἀλλὰ ἐπεὶ ἐπιθυμεῖ νὰ λάβωμεν ἡμεῖς συγχρότως καὶ γνῶσιν τῶν σφαλμάτων μας διὰ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ νὰ ἐπιβεβαιώμεν ἐξ αἰτίας αὐτῶν τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην μας.

Προσέθετε συμμετρίαν μετανοῶν καὶ ἀνέθετε τὸν πρῶτον φάρον τῆς μετανοίας (τὸν Β').

Ὁ Μήπως χρειάζεται νὰ διαπαινήσῃ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν χρήματα; Μήπως πρέπει νὰ διαβῇ μεγάλαν δρόμον; Μήπως αὐτὴ ἡ θεραπεία προσεῖν πόνον καὶ λύπην; Καὶ ὅμως καὶ χρήματα δὲν ἀπαιτεῖ καὶ ἀνώδυνος εἶναι καὶ σύντομον θεραπείαν παρέχει. Συμφώνως πρὸς τὴν ψυχικὴν διάθεσιν τοῦ προσερχομένου τὰ φάρμακα τῶν πληγῶν παρέχει ὁ Κύριος. Ἐκεῖνος λοιπόν, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ συντομώτερον νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν υγίαν του καὶ νὰ θεραπεύσῃ τὰς πληγὰς τῆς ψυχῆς. Ἐ ἂς προσέλθῃ με καθαρὸν τὴν καρδίαν, ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ κάθε κοσμικῆς μέριμνας. Ἀς χύνη δάκρυα θερμά, ἂς ἐπιδείξῃ μεγάλαν ἐνδιαφέρον πρὸς τὸν ἑαυτόν του, ἂς ἔχῃ στερῶν πίστιν καὶ ἂς ἐνδραμυνεῖται ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ ἱατροῦ καὶ ἀμέσως θὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν υγίαν του.

Εἶδες, ὅτι ἡ καλωσύνη τοῦ ἱατροῦ ἐγκρύπτει τὴν στοργικότητα κάθε πατρός. Μήπως ζητεῖ ἀπὸ ἡμᾶς τίποτε δαυρὸ καὶ δυσκόλον; Συντριβὴν τῆς καρδίας, κατανύξιν τῆς σκέψεως, ἐξομολόγησιν τοῦ πταίσματος καὶ ἔντονον προσοχὴν. Καὶ δὲν χαρίζει μόνον τὴν θεραπείαν τῶν πληγῶν καὶ δὲν καθαρίζει μόνον ἡμᾶς ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, 176 Α ἀλλὰ καθιστᾷ δικαίον καὶ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος προηγουμένως ἐδάρυντο με ἄπειρον φόρτον ἁμαρτημάτων.

Τί μέγεθος καλωσύνης, πόση ὑπερβολικὴ ἀγαθότης! Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἡμάρτησεν, ἀφοῦ ἐξομολογήθῃ τὰ ἁμαρτήματά του καὶ ζητήσῃ συγχώρησιν καὶ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ ἔξῃς ἐνδιαφέρον, ἀμέσως ἀνακηρύσσεται δικαίον.

Καὶ διὰ νὰ πληροσφορηθῇ τούτο σαφῶς, δοκε τοὺς λόγους τοῦ προφήτου «λέγε πρῶτος οὐ τὰ ἁμαρτήματά σου, διὰ νὰ δικαιωθῇς»¹². Δὲν εἶπεν ἀπλῶς, λέγε οὐ τὰς ἁμαρτίας σου, ἀλλὰ προσέθετε, πρῶτος, βηλαθὴν νὰ μὴ περιμένης ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος θὰ σὲ ἐλέγξῃ, οὔτε νὰ δεχθῇς τὸν κατήγορον. Ὁ ἴδιος πρέπει νὰ προσφάσῃ καὶ νὰ ἀρπάξῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, διὰ νὰ ἀποκλείσῃ τὴν γλώσσαν τοῦ κατηγόρου. Β

4. Εἶδες φιλανθρωπίαν δικαστοῦ; Εἰς τὰ ἀνθρώπινα δικαστήρια, βίαν κάποιος κάμῃ αὐτὸ καί, ἀφοῦ προλάβῃ τὸν ἔλεγον, ὁμολογήσῃ τὰ σφάλματά του, θὰ ἡμπορέσῃ ἴσως νὰ ἀποφύγῃ τὰ βασανιστήρια καὶ τὰς ἀλλεπαλλήλους τιμωρίας καὶ μάλιστα ὅν τύχῃ νὰ κριθῇ ἐνώπιον χριστιανοῦ

12. *Πα. 49, 96. Ἐξαιρεται καὶ ἐκ τοῦ προφήτου ἡ ἀξία τῆς ἐξομολογήσεως τῶν ἁμαρτημάτων, ἥτις ἀποτελεῖ ψυχολογικὴν ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸς παρέχει ἀνεκδοκίαν, ἔρπον καὶ δικαιοσύνην.

δικαστοῦ, πάντως ὁμως θά δεχθῇ τὴν θανατικὴν καταδίκην. Ὅμως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ τοῦ Ιστροῦ τῶν ψυχῶν μας εἶναι ἀνέκφορος ἡ καλωσύνη καὶ ἡ ἐπεκεινὴ του σπερδαίνει κάθε λογικὴν! Ὁ Διότι ἐάν, ἀφοῦ προλάβωμεν τὸν ἀντίδικον μας, δηλαδὴ τὸν διάβολον, ὁ ὁποῖος κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως θά ἀνέκται ἀπέναντί μας, καὶ μάλιστα τώρα εἰς τὴν παρουσίαν ζωῆν πρὸ τῆς εἰσόδου μας εἰς τὸ δικαστήριον, ἀμολογήσωμεν τὰ ἀνέλεστα καὶ καὶ καταλλευσθῶμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ὁμιλήσωμεν πρῶτοι καὶ οἱ ἴδιοι γίνωμεν κατήγοροι τοῦ ἑαυτοῦ μας, εἰς τοιοῦτον σημείον φιλανθρωπίας θά προκαλέσωμεν τὸν Θεόν, ὥστε ὅχι μόνον νὰ μᾶς χαρίσῃ τὴν ἀφεσιν τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς συμπεριλάβῃ εἰς τὸν κατάλογον τῶν δικαίων.

Ἐάν ἐκεῖνος ὁ Λάμex, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ νόμος, ὁ ὁποῖος δύναται νὰ κατεβῇ καὶ χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τοὺς προφήτας, ὥστε καμικὸν ἄλλην συμβουλὴν, ἐλεγχόμενος ἀπὸ τὸ ἑμψυχον κριτήριον τῆς συνειδήσεως δι' ὅσα μὲ θρασυτῆτα ἀπέπεμπεν, θ' ἀπεκάλυψεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἔργα του καὶ κατέδικας τὸν ἑαυτόν του, πῶς θά ἠμπορέσωμεν ἡμεῖς θ' ἀπαλογηθῶμεν, χωρὶς ἐσπευσμένως νὰ ἐπιβεβῶμεν τὸ πλῆγός μας εἰς τὸν Κύριον καὶ νὰ δεχθῶμεν ἀπὸ αὐτὸν τὴν θωροπείαν τῶν;

Ἐάν αὐτὸ δὲν κάμωμεν τώρα, ποῦ εἶναι χρόνος ὑπεστάς κ' ἔχωμεν τόσην γαλήνην καὶ ἀπομακρύνωμεν κάθε ἡδονὴν ἀπὸ τὸν νοῦν μας, πότε θά ἠμπορέσωμεν νὰ κρίνωμεν αὐτὸν, ὁ ὁποῖος ἔχουμε διαπραξί; Διὰ τοῦτο παροκαλῶ, πάντως, νὰ εἰμεθα ἐγκρατεῖς καὶ ἀγρυπνοὶ καὶ ἄλλ' ἅμα ἡ παρουσία ζωῆς εἰς ταῦτα νὰ κατελῇ νὰ ἠμπορέσωμεν δηλαδὴ νὰ ὑποφύγωμεν διὰ τῆς συνεχούς μας ἐπιμονῆς τὴν ἀνωπύραν ἐκείνην κόλασιν καὶ νὰ εὐρεθῶμεν ἔξω ἀπὸ τὴν γέννησιν τῆς πυρός. Ἐἰδιαιτέρως δὲ τώρα μὲ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον πρέπει νὰ κάμωμεν αὐτό, ὅταν λόγῳ τοῦ χρόνου τῆς νηστείας ἀκούετε μακρὸν καὶ συνεχὲ διδασκαλίαν.

«Συνεπρόθε, λέγει, ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν γυναῖκα του τὴν Ἐδὲν καὶ συνέλαβεν ἐκείνη καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ ὄνομα Σὴθ καὶ εἶπεν αὐτῇ, ὅτι ὁ Θεὸς μου ἔδωκεν ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν.» Ἀφοῦ διηγῆθῃ ἡ Ἁγία Γραφὴ τὴν γενναίαν μέχρι τοῦ Λάμex, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ

τὴν γυναῖκα του καὶ λέγει «Συνεπρόθε ὁ Ἀδὰμ μετὰ τὴν γυναῖκα του καὶ συνέλαβεν ἐκείνη καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ. Τότε προσέειπε: μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν.» Ἐγέννησε, λέγει, υἱὸν καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ.¹⁴ Ἐπειδὴ δὲν ἠρέσθη ἡ μήτηρ εἰς τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον ἐδόθη, λέγει μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς ἄλλο παιδί ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν. θ' Πρόσεχε, πῶς καὶ ἡ μήτηρ καταλείπει διαρκῆ τὴν ἀνάμνησιν τῆς κακῆς ἐκείνης πράξεως μετὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ γεννηθέντος παιδιοῦ της καὶ διὰ νὰ ἠμπορῶν νὰ γνωρίζουν οἱ μεταγενέστεροι τὸ παράτολμον ἔργον τοῦ Κάιν, λέγει: Ἀντὶ τοῦ Ἀβελ, τὸν ὁποῖον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν. Εἶναι λόγια μίαν πονεμένης ψυχῆς, ἡ ὁποία συνταράσσεται ἀπὸ τὴν ἀνάμνησιν τῆς κακῆς πράξεως καὶ ἡ ὁποία ἐκδηλώνει τὴν εὐγνωμοσύνην της διὰ τὸ γεννηθὲν τέκνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλέον στηλιτεύει τὸν Κάιν μετὰ τὴν ὀνομασίαν τοῦ παιδιοῦ.

Πράγματι δὲν ἐπροξένησε τυχαίον πῆθος εἰς τοὺς γονεῖς, διότι ἐκεῖνος ὥπλισε τὴν δεξιὴν ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ παρουσίασε νεκρὸν καὶ ἀνοήθην, κείμενον κατὰ γῆς τὸ πρόσφιλος καὶ ἀγαπημένον τέκνον τοῦς. Ὁ

Ἄν καὶ ἐδέχθῃ ὁ Ἀδὰμ τὴν τιμωρίαν ὡς εἰς αὐτὸν χάμα καὶ εἰς τὸ χάμα θά ἐκασκυσίης καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὅποιον θά φάγετε, θά ἀποθάνετε¹⁵, ὁμως μέχρι τότε ἡ ρῆσις αὐτῇ περιωρίζετο εἰς τοὺς λόγους καὶ ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἐγνώρισεν, ποῖος ἦτο ὁ θάνατος. Ἀλλ' ἐκεῖνος λόγῳ τοῦ μίσους ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ τοῦ φθόνου, ὁ ὁποῖος τὸν κατέτρωγεν, ἐπρόφρασε καὶ ὤρμησε πρὸς τὴν σφαγὴν τοῦ Ἀβελ καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς γονεῖς φοβερόν ὄλεον.

Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἡ μήτηρ, μόλις ὀλίγον κατωρθώσε νὰ συνέλθῃ καὶ ἀργὰ κάποτε ἠμπόρεσε νὰ εὐρὴ παρηγορίαν ἀπὸ τὸ ἀνωπύρον ἐκεῖνο πῆθος, διὰ τῆς γεννήσεως ἄλλου παιδιοῦ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην της ἀναπέμψει πρὸς τὸν Κύριον θ' καὶ στηλιτεύει τὴν πράξιν τοῦ ἀδελφοκτόνου μετὰ τὴν ἐπιδικασίην ἡ ἴδια ἡ μήτηρ τὴν μεγίστην ποκὴν εἰς αὐτὸν, νὰ καθιστῇ δηλαδὴ διαρκῆ τὴν ἀνάμνησιν τοῦ φόνου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς διέπραξε.

Βλέπετε, πόσον κακὸν πράγμα εἶναι ἡ ἁμαρτία, καὶ πῶς ὁδηγεῖ εἰς αἰσχύνην καὶ ἐντροπὴν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀπέ-

14. Σθθ — ἀνεκτάστως. Ὑποθέτῃ εἰς ἀνεκτάστως καὶ Ἀβελ.

15. Γεν. 3, 19 καὶ 2, 17.

πεναν εἰς αὐτήν· Εἴδετε, πῶς ἔχασε τὴν Χάριν τοῦ Θεοῦ διὰ αἰτίας τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐγινε καταγέλαστος ἐνώπιον ὁλῶν· Εἴδετε, πῶς καὶ εἰς τοὺς γονεῖς τοῦ ἀκόμη, οἱ ὅποιοι ἐκ φύσεως ὠθαύνται ἀπὸ ἀγάπης πρὸς αὐτόν, ἐγινε μισητός διὰ αἰτίας τῶν κακῶν ἐνεργειῶν·

Ἄς ἀποφύγωμεν λοιπόν, παρακαλῶ, τὴν ἁμαρτίαν, ἣ ὅποια μᾶς ρίπτει εἰς τόσας συμφορὰς καὶ δις προτιμήσωμεν τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ ἀποκτήσωμεν καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν κόλασιν.

Ε "Ὁ δὲ Σὺς ὁμοίως ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν Ἐνώς. Αὐτὸς ἤλπισεν ὅτι θὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ". Πρόσχει, πῶς σιγὰ σιγὰ εἰς τὸ ἐξῆς οἱ ἄνθρωποι συνηθίζουσιν νὰ ἐναποθέτουν εἰς τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν τῶν τῆν ἀπόδειξιν τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν. Καὶ αὐτὸς λοιπόν, λέγει, ὁ Σὺς, ὅταν ἐγέννησεν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸ ὄνομα Ἐνώς. Ἐπειτα ἐπιθυμοῦσα ἡ Ἁγία Γραφή νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ τὴν σηματούσαν τοῦ ὀνόματος, λέγει: «Οὗτος ἤλπισεν, ὅτι θὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ».

178 Α Ἀπὸ αὐτῶν λοιπόν θὰ ἀρχίσῃ ὁ μακάριος προφήτης τὴν γενεαλογίαν παραλείπων τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Κάιν καὶ ἑκείνων, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν ἀπὸ αὐτῶν μέχρι τὸν Λάμεχ. Καὶ ἐπειδὴ λόγῳ τῆς κακῆς τοῦ διαθέσεως προσέβαλε τὸ πρῶτόν τῆς πρωτοτοκίας, τὸ ὅποιον τοῦ ἐδόθη ἀπὸ τὴν φύσιν, διαγράφεται μὲν αὐτὸς καὶ οἱ ἀπόγονοί του ἐκ τοῦ γενεαλογικοῦ καταλόγου, ὁ δὲ Σὺς κατόπιν ἡξιώθη ἐκείνου, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν ἐκ φύσεως, λόγῳ τῆς ἀγαθῆς τοῦ διαθέσεως. Μετὰ ταῦτα μεταφέρονται εἰς αὐτὸν τὰ προνόμια τῆς πρωτοτοκίας διὰ τῆς αἰτίας τῆς φύσεως, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαθὴν τοῦ διδάσκειν καὶ ἀκόμη ἀξιοῦνται τῆς τιμῆς νὰ καταχωρισθοῦν εἰς τοὺς γενεαλογικοὺς καταλόγους οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ.

Β Καὶ ὅπως ἀκριδῶς αὐτὸς ὠνομάσθη Ἐνώς, διότι ἡ δύναμις νὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι κατέγονται ἀπὸ τὴν γενεὴν αὐτοῦ ἀξιοῦνται τῆς ἰδίας ὀνομασίας. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ μακάριος προφήτης διακόπτει εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ τὴν διήγησιν καὶ ἐκκλίνει ἀλλήν ἀρχήν.

5. Ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ ἐπιμυκνόμεν τὴν διδασκαλίαν ἀρ-

18. Γεν. 4, 26. Ἡ λαρεὰ τοῦ Θεοῦ ὁπρὸς καὶ πρὸ τοῦ Ἐνώς. Πιθανὸν ἀναφέρειται πρὸς Θεὸν, ὅστις θὰ ἔγινε θεοποίησι καὶ ἡμετέροις. Εἶναι ἀπὸ ὃ Ἐνώς ὁ πρῶτος ἱερεὺς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ τὸν Θεὸν ἐκείνου ἡ εὐδοκία τοῦ Σὺς, ὁ ὅποιος, ἐν καὶ δὲν ἦτο πρωτότοκος ἔγινε γενάρχης τῆς γενεᾶς, ἢ ἢ γενεαρχὸς τοῦ Χριστοῦ.

χιζόντες τὴν διήγησιν, ἐδῶ καὶ ἡμεῖς δις διακόψωμεν τὴν συζήτησιν, ὅπως ἔκαμεν ὁ μακάριος αὐτός προφήτης, ἀποταμιεύοντες τὴν ἐρμηνείαν τῶν ἐπομένων εἰς τὸ μέλλον, ἔάν ὁ Θεὸς ἐπιτρέπῃ. C Πρὸς τὰ παρὸν ἤδη ἐπιθυμῶ νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ ἀποκομίζετε περισσότερο ἀπὸ ὅσα εἰς λέγω καὶ καθημερινῶς νὰ ἐξετάζετε τοὺς βουτούς σας, τί ἐκερδίζετε ἀπὸ αὐτῶν τὴν διδασκαλίαν καὶ τί ἀπὸ τὴν ἄλλην διὰ νὰ μὴ φθάσῃν τὰ λόγια μου μόνον μέχρι τῶν ὠτων σας, ἀλλὰ νὰ ἐντυπώνετε αὐτὰ εἰς τὸ θάθος τοῦ νοῦ σας καὶ μὲ τὴν συνεχὴ μελέτην καλῶς νὰ ἐνθυμίζετε.

Ἐπιθυμῶ σεῖς νὰ μὴ περιορίζεσθε μόνον εἰς τοὺς ἑαυτοὺς σας, ἀλλὰ νὰ γίνεσθε διδασκαλοὶ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ὥστε νὰ ἡμιτορήτε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ συμβουλεύετε καὶ νὰ διδάσκετε διὰ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ νὰ ὁδηγῆτε τοὺς πλησίον σας πρὸς τὴν κατόκτησιν τῆς ἀρετῆς καὶ διὰ τῶν ἔργων. Ἀντιληφθῆτε με, σὰς παρακαλῶ. D Ἐάν ἐπιθυμῆτε, ἐρχόμενοι καθημερινῶς ἐδῶ νὰ ἀποκομίζετε κάποιο μικρὸν κέρδος καὶ νὰ θεραπεύετε τὰ πάθη, τὰ ὅποια σὰς ἐνοχλοῦν, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ φθάσετε ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς. Ἀλλ' ὅσοι δὲν θὰ παύσωμεν νὰ συζητῶμεν καθημερινῶς καὶ νὰ ἐμιμνήσκωμεν πρὸς τῆς ἀρετῆς συμπεριφορὰς σας, ὥστε νὰ ἀποβάλλετε αὐτὰ τὰ ὀλέθρια πάθη, δηλαδὴ τὴν ὀργὴν, τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος. Διότι, ἐάν αὐτὰ ἐκκριθῶσιν, εὐκολώτερον θὰ διορθωθῇ καὶ ἡ μανία πρὸς τὰ χρήματα. Καὶ ἐάν ἡ περὶ τὰ χρήματα μανία παύσῃ, θὰ καταπιεσθῶν με μεγαλυτέρων εὐχέρειαν αἱ κακαὶ σκῆψεις καὶ αἱ αἰσχρὰ ἀνομιήσεις.

Ἡ φιλαργυρία θεοβαίως εἶναι ἡ ρίζα ὅλων τῶν κακῶν. E Ἄν λοιπόν τὴν ρίζαν κόψωμεν καὶ ἐκρίζωσωμεν αὐτὴν ἀπὸ τὰ πάθη τῆς, εὐκολώτερον θὰ καταβάλλωμεν τοὺς κλάδους. Διότι ἡ ἀκρόπολις τῶν κακῶν καὶ ὁ καταφυγὸν τῶν ἀμαρτημάτων εἶναι ἡ λύσσα τῶν χρημάτων, τῆς ὁποίας, ἐάν ἔχωμεν τὴν θέλησιν νὰ κυριαρχώμεν, τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀποφύγωμεν καὶ αὐτὴν τὴν μανίαν. 179 Α καὶ μοιζῶ με αὐτὴν νὰ ἀποσπάσωμεν καὶ νὰ ἐκρίζωσωμεν ὅλα τὰ ὀλέθρια πάθη.

Μὴ νομίζετε ἀκόμη ὅτι εἶναι μεγάλον καὶ ὀχληρὸν πρᾶγμα ἡ περιφρόνησις τῶν χρημάτων. Ἀντιλαμβάνομαι, ὅτι πολλοὶ ἄνθρωποι σπαταλοῦν πολλὰ τάλαντα χρυσοῦ ἐκεῖ,

ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη, λόγῳ κενῆς καὶ ἀνωφέλου κενοδοξίας, διὰ τὰ ἀπολαύσασιν τὴν φήμην ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἀργόσχολοι περιφέρονται εἰς τὰς ἀγορὰς καὶ τὰς ὁδοὺς, ἢ ὅποια φήμῃ μέχρι τὸ θρόνου τελεῶνται καὶ πολλὰς δὲν διαρκεῖ μέχρι τότε, ἀλλὰ προτοῦ νὰ νυκτώσῃ τοὺς περιζώνει με ἀπείρους κινδύνους. Καὶ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι ἀκολουθοῦν τὴν πλάνην τῶν ἐθνικῶν, ἐπειδὴ συγκινῶνται ἀπὸ τὴν φήμην τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀκηθλῶνουν ζωρὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἐνδιαφέρον, ἢ ἀπὸ ἐγκαταλείψαντες ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των καὶ κρατήσαντες μόνον τὸ ἐπαυκέρει καὶ τὴν ράβδον, ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας διέρχονται ὅλην τὴν ζωὴν των, προτιμῶντες νὰ ὑπομένουν ὅλον ἐκεῖνον τὸν κόπον καὶ τὴν ταλαιπωρίαν διὰ τὴν φήμην τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν λοιπὸν ἀκρίτως αὐτὰ, δὲν γνωρίζω, ποῖον ἀπολογίαν θὰ κάμωμεν ἢ ποῖας συγγνώμης θὰ τύχωμεν, ἐπειδὴ δὲν ἐνεχόμεθα, νὰ ἐγκαταλείψωμεν οὐτὲ τὸ ἐλάχιστον ἐξ ἐκείνων (τὰ ὅποια καὶ οἱ ἔθνη) ἐγκαταλείπουν) διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν δόξαν ἐκείνην, ἣ ὅποια δὲν γνωρίζει θάνατον καὶ τέλος, ἀλλὰ γινόμεθα χειρότεροι ἀπὸ ἐκείνους καὶ δὲν ἀντιλαμβάνομεθα, ποῖον εἶναι τὸ μέτρον κρίσεως.

Εἰς ἐκεῖνοι μὲν ἐγκαταλείπουν τὰ πάντα διὰ τὴν ἀναγκαίαν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι εἶναι τῆς αὐτῆς μετ' ἡμῶν φύσεως ἡμεῖς δὲ πρὸς χάριν τοῦ Κυρίου μας, ὁ ὅποιος μᾶς ἔδωκεν, ὅσα ὑπάρχουν, καὶ ὑπόσχεται τὰς ἀπορρήτους ἐκείνας δωρεάς, δὲν θέλωμεν, νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην οὐτὲ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον πολλὰς φορές μᾶς πλεονάζει. Ὡς δὲ ἀνενιῶμεν τὸν δικαστὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως, ἐνῷ παραμελοῦμεν μίαν τὴν ὅσον ἐκκολλῶν ἐντολήν;

Μήπως σὰς προτρέπω, νὰ ἀκορπίσῃτε δάκλῃνον τὴν περιουσίαν σας; Ἡμπορεῖς νὰ ἀπολαμβάνῃς κάθε ἀνεσιν καὶ, ὅταν ἱκανοποιηθῇς τὰς ἀνάγκας σου, τὰ περισσεύματα καὶ τὰ ἔρηστα, θεώρησέ τα ἀναγκαῖα καὶ μοιράζέ τα, εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι πλέθονται ἀπὸ τὴν πείνην καὶ τρέμουν ἀπὸ τὸ ψῆχος. Ὑστερα ἀπὸ αὐτὰ δώσωμεν ἀπὸ τὰς χεῖρας αὐτῶν ἡμπορεῖς νὰ κατευθύνουν πρὸς τὴν αἰώνιον πατρίδα, εἰς τὴν ὅποιαν μετ' ὀλίγον θὰ φθάσῃς. Ὁ Κομ' ἔσυχον θεοβαίως αὐτὰ θὰ σοῦ εἶναι χρήσιμοι διὰ τὴν μετάθεσιν σου ἐκεῖ εἰς τὴν αἰώνιον πατρίδα, διὰ τὴν εὐρηξὴν ὅλα γενικῶς περιποιημένα ἐκεῖ, ὅταν ὑπάγῃς, καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃς ἐκεῖ περισσότερον πλοῦτον, διότι θὰ βλέπῃς, ὅτι αὐτὰ, τὰ ὅποια ἐδῶ ἔδωκες, ἐπὶ ἀπλασσιάσθησαν ἀπὸ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὰ μετέφεραν ἢ καλύψαν

ἀπὸ τὴν φιλοφροσύνην τοῦ Θεοῦ. Μήπως εἶναι τὸ ἔργον ἐπίπονον; Μήπως προῖκον καμίας φροντίδας καὶ μέριμνας; Δὲν σοῦ χρειάζεται ἡμεῖς διὰ τὴν μεταφορὰν οὐτὲ φρουρὰς οὐτὲ κανεὶς ἄλλος. Ἐκεῖνον τὸν δρόμον δὲν περνεῖ οὐτὲ ληστής οὐτὲ κλέπτης, διὰ τὴν ἐξέτασιν ἐκείνην, τὰ ὅποια οὐ στέλλει, Εἰ ὅσα ἀκριβῶς θὰ δώσῃς εἰς τὰ χεῖρα τῶν πτωχῶν, αὐτὰ θὰ τοποθετηθῇς εἰς ἀσφαλὲς τομεῖον, δηλαδὴ εἰς τὸ χεῖρ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ χεῖρ τοῦ Θεοῦ θὰ σοῦ ἐξασφαλίσῃ τὴν φρουρήσιν αὐτῶν καὶ, ὅταν ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν μόνιμον πατρίδα, μαζί με τὴν ἀπόδοσιν ἐκείνων καὶ θὰ σὲ ἐπαινέσῃ καὶ θὰ σὲ στεφανώσῃ καὶ μετὰ κάθε εὐρυχωρίαν θὰ σὲ ἐγκαταστήσῃ καὶ κάθε ἀνεσιν θὰ σοῦ ἀποδώσῃ.

18. Α. Ἄς μοιράσωμεν λοιπὸν, παρακαλῶ, τὰ περισσεύματα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ὡς ἀπερίωμεν, ὅσον ἀκόμη εἶναι καρὰς, διὰ τὴν ἀνάγκην κατὰ τὸν θερισμὸν καὶ διὰ τὴν μὴ μεταμελοῦμεθα χωρὶς πλείονος ὀφελος, ἐκτόπιν, ἐνῷ τώρα ἀφήνομεν νὰ φεύγῃ μέσα ἀπὸ τὰ χεῖρα μας ἡ κατάλληλη εὐκαιρία. Μήπως ὠστόσον ὁ φιλόφρων Θεὸς σοῦ ἔχει χαρίσει περισσότερα ἀγαθὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, διὰ τὴν δωρεάν αὐτὰ μόνον διὰ τὰς προσωπικὰς σου ἀνάγκας καὶ νὰ ἀποκρύπτῃς τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὴν θησαυροφυλάκίαν καὶ τὰ ἐκδοῦναι; Δὲν σοῦ τὰ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς δι' αὐτὰ, ἀλλὰ, συμφώνως πρὸς τὴν προτροπὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, νὰ γίνῃ τὸ περισσεύματό σου συμπλήρωμα τοῦ ὑστερήματος τῶν ἄλλων;

Ἰσως οὐ μὲν νὰ ἀπολαμβάνῃς καὶ μάλιστα περισσότερα ἀπὸ θεοῦ σοῦ χρειάζονται καὶ νὰ δαπανῇς πολλὰ χρήματα διὰ τὴν ὑπόλειψιν καὶ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὴν ὑπόλοιπον πολυτέλειαν καὶ νὰ διασπαθίσῃς αὐτὰ μέχρι τοὺς ὀπρητάς καὶ τὰ ἔξω. Ὁ πτωχὸς τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν σοῦ ζητεῖ παρὰ μόνον, νὰ καταπραῖνῃ τὴν πείνην του καὶ νὰ τοῦ προσφέρῃ τὴν ἀναγκαίαν καθημερινὴν τροφήν, ὥστε νὰ ζῇ καὶ νὰ μὴ ἀποθάνῃ. Καὶ οὐτὲ αὐτὸ δὲν ἔχεις τὴν δύναμιν νὰ κάμῃς, ὅτε συλλογίζεσαι, ὅτι εἶναι δυνατόν εἰςφιδῶς νὰ ἀποθάνῃς καὶ τὰ μὲν πλοῦτῃ σου ὅλα γενικῶς ἐδῶ νὰ ἐγκαταλείψῃς καὶ νὰ περιέλθῃς κάποτε εἰς τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀντιπάλους σου, ἐνῷ ὁ ἴδιος θὰ ἀπέλθῃς ἀπὸν μαζί σου ὅλα γενικῶς τὰ ἁμαρτήματα ἐκείνων, ἀπὸ τοὺς ὅποιους συγκεντρώνεις τὰ πλοῦτά σου. Καὶ τί τέλος πάντων θὰ εἴπῃς κατὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἡμέραν

τῆς κρίσεως: Ὁ Τὶ ἀπολογίαν θὰ κάμῃς, ἐάν μὲ τόσον ἀμέλειαν ἐμερίμνης διὰ τὴν τεκτοποίησιν τῆς σωτηρίας σου;

Δι' αὐτὸν ἀκριδῶς τὸν λόγον πίστευε εἰς ἐμέ καί, ὅσον ἀκόμη ἔχεις καιρὸν, διαμοίραζε τὰ πλεονάζοντα χρήματα, διὰ νὰ ἐξασφαλίῃς ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ σου ἐκ τῶν προτέρων τὴν σωτηρίαν τῆς αἰωνίας ζωῆς καὶ διὰ νὰ εὐρῆς ἀνταπόδοσιν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Εἴθε ὅλοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὴν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν καλωσύνην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα συγχρόνως δυνάκει δόξα, δόξα καὶ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΩΣΤΗ ΠΡΩΤΗ

ὍΤΙ Αὐτὴ εἶναι ἡ βίβλος τῆς δαμιογυρίας τῶν ἀνθρώπων, ὅταν δαμιογυρῇται ὁ θεὸς τὸν ἄδამ (ἀνθρώπον), κατ' εἰκόνα θεοῦ δαμιογυρῇται αὐτός, ἀπὲρ καὶ θεὸς δαμιογυρῇται αὐτοῦ καὶ ὀνομαζέται αὐτοῦ ἄδამ, ὅταν δαμιογυρῇται αὐτοῦ.

Μεγάλος καὶ ἀπερίγραπτος θησαυρός, ἀγαπητοὶ μου ὑπάρχει μέσα εἰς τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους μόλις ἀνεγνώσαμεν. Καὶ γνωρίζω, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ οὗς ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων καὶ προσέχοντες μόνον ἐπιφανειακῶς νομίζουν, ὅτι τίποτε περισσώτερον δὲν ἔχουν αὐτὰ τὰ λόγια τῆς γραφῆς, ἀπὸ τὸ νὰ παρέχουν ἀπλῶς ὀνομασίαν. Ἐγὼ ὅμως οὕς παρακαλῶ ὁλοῦς, νὰ μὴ διέρχασθε ἀπλῶς τὰ κείμενα τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἐ τίποτε, ἀλλ' ὅπως εἶνα γραμμένα εἰς αὐτὴν δὲν ὑπάρχει, τὸ ὅποσον νὰ μὴ ἔχη μεγάλον πλοῦτον νοημάτων. Ἐπειδὴ οἱ μακάριοι προφῆται ἐξέδεσαν αὐτὰ φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δι' αὐτό, ἡ Ἁγία Γραφή ὡς γραφείσα διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κρύπτει μέσα τῆς μεγάλου θησαυροῦ.

Καὶ μὴ ἀπορίης, ὅν ὑπόσχωμαι, νὰ σοῦ φανερῶσω τώρα, ὅτι κρύπτεται μέγας πλοῦτος νοημάτων μέσα εἰς τὸν κατάλογον τῶν ὀνομάτων. 1^η Ἀ Ὅτε μία συλλαβὴ, ὅσοι μία ὀξεῖα, τοποθετημένη εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, δὲν ὑπάρχει, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας δὲν κρύπτεται μέγας θησαυρός. Διὰ τοῦτο εἰμεθα ὑποχρεωμένοι καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ φωτιζόμενοι ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ διερχώμεθα τὰ θεία λόγια. Διότι ἡ Ἁγία Γραφή διὰ τὴν κατανόησιν τοῦ περιεχομένου τῆς δὲν ἔχει ἀνάγκην τῆς ἀνθρωπίνης σοφί-

1. Παν. β. 1-2. Ὁ πρῶτος γενεαλογικὸς πίναξ τῆς Βίβλου, ἡ βίβλος ἔχει σκοπὸν νὰ δείξῃ τοὺς προγόνους τοῦ Χριστοῦ (Ματθ. 1, 1-17) καὶ τὴν ἐκτέτακτον ἀνέριπτον γένειον.

ας, ἀλλὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Πνεύματος, διὰ νὰ δεχθώμεν ἀπὸ ἐκεῖ μεγάλην ὠφέλειαν, ἀφοῦ πρῶτον καλῶς ἀντιληφθῶμεν τὴν πραγματικὴν ἔννοιαν τοῦ περιεχομένου.

Ἐάν λοιπὸν τὰ διὰ τὰς καθημερινὰς μας ἀσχολίας συντασσόμενα συμβόλαια, πολλὰς φορές, ὅταν φθέρωνται ἀπὸ τὸν χρόνον, ἔχουν μεγάλην ἰσχὺν ἐκ μόνῃς τῆς ἡμερησίου τῆς ἀρχῆς τοῦ συμβολαίου καὶ ἐκ μιᾶς μόνῃς συλλογῆς, πολὺ περισσότερον διὰ τὰς Ἁγὰς Γραφάς, αἱ ὁποῖαι ἐγράφουν μὲ τὸν φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι δυνατόν νὰ εὐρωμεν οὗτο, μόνον ἐάν ἔχωμεν πνευματικὴν διακρίσιν καὶ εἴαν δὲν τὰς διατρέχωμεν ἐπιπολαιῶς, ἀλλὰ ἐάν μὲ ἐντονὸν προσοχὴν ἐξετάζωμεν διὰ γυνίως μὲ ἐπιμέλειαν, διὰ νὰ μὴ γίνωμεν χειρότερο ἀπὸ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἐκδηλώνουν τόσο ἐνδοφέρον διὰ τὰ αἰσθητὰ.

Ἀλλῶστε καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι, ἀκρίπτουν τὴν γῆν πρὸς ἀνεύρεσιν μετάλλων, δὲν περιορίζονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Ὁ ἀλλὰ, ἀφοῦ προχωρήσουν εἰς μέγα βάθος καὶ συναντήσουν τὰ μικρὰ τεμάχια τοῦ χρυσοῦ, μὲ πολλὴν κόπον τὰ διασποῦν ἀπὸ τὴν στερεάν γῆν καὶ τότε μόνον ἔπειτα ἀπὸ τόσον κόματον εὐρίσκουν κάποιαν ἀνακούφισιν εἰς τοὺς μόχθους των. Καὶ ὅμως, ὅταν γνωρίζουν ὅτι ἡ ὠφέλεια εἶναι ὀλιγωτέρα ἀπὸ τοὺς μόχθους, τοὺ καταβάλλουν καὶ πολλὰς φορές ἔπειτα ἀπὸ πολλὴν ἀγορην καὶ κάμπτων διεφυσθῆσαν αἱ ἐλπίδες των, οὔτε καὶ ὑπ' αὐτὰς τὰς συνθήκας παρητήθησαν ἀπὸ τὸ ἔργον των ἀλλὰ προσμένει μὲ τὴν ἐλπίδα λησμονοῦν τοὺς κόπους των.

Ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ἐκείναι ἐπιδεικνύουν τόσον μεγάλον ἐνδιαφέρον διὰ τὰ φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα, των ὁποίων τὸ τέλος εἶναι, τόσον ἀπὸ τὸν πολὺ περισσότερον ἔχοντα ὑποχρέωσιν ἡμεῖς, νὰ ἐκδηλώνωμεν ἴσον καὶ μεγαλύτερον ἐνδιαφέρον ἐκεῖ, ὅπου ὁ πλοῦτος εἶναι ἀναφαίρετος καὶ ὁ θησαυρὸς ἀτέλειωτος καὶ δὲν διαφύσσονται αἱ προσδοκαί μας. Τοιοῦτοτρόπως θὰ ἡμετέρωμεν νὰ καταβῶμεν ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἐπιδιώκομεν καὶ ἀφοῦ καρποθῶμεν τὴν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ ἀντιληφθῶμεν τὴν ἀπερίγραπτον καλωσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ εὐγνωμονεῖς θὰ εἰμεθα πρὸς τὸν Κύριόν μας καὶ μὲ τὴν εὐνοίαν, τὴν ὁποίαν ἀπεσπάρωμεν ἀπὸ ἐκεῖ, ἀκατάβλητοι θὰ εἰμεθα ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου.

Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἐκείναι τὰ ὁποῖα προηγουμένως ἀναγνώσθησαν, φέροντες πάλιν εἰς τὸ κέντρον τῆς συζητήσε-

ως, ὡς ἐξετάσωμεν μὲ ἀκρίβειαν τὸ καθένα, διὰ νὰ ἀναχωρήσῃ διὰ τὰς οἰκίας σας, ἀφοῦ ἀκούσῃ τὴν συνήθη διδασκαλίαν. Ἡ Αὐτὴ, λέγει, εἶναι ἡ βίβλος γενέσεως τῶν ἀνθρώπων. Κατὰ τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν Ἄδᾶμ, κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐδημιούργησεν αὐτόν ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας των ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀνθρώπους. Ὡς οὖν, παρακαλῶ, τὴν φρόνησιν τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ προφήτου ἢ μᾶλλον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐμπνεόμενος διδάσκει διὰ εἰς ἡμᾶς. Καὶ αὐτὸς ἐδίδασκε μὲν τὴν γλῶσσαν, ἡ δὲ χάρις τοῦ Πνεύματος διδάσκει εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὰ πάντα μὲ ἀκρίβειαν διὰ τοῦ προφήτου.

Σκέψου λοιπὸν, πῶς ἐπαυέρεται τὸν λόγον εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἐπιβίμει ἐκ τῶν δυο τρόπων τινὰ πάλιν νὰ ἀρχίσῃ ἡ διήγησις.¹¹² Ἀ διὰ ποίαν αἰτίαν καὶ διὰ ποίον σκοπὸν. Διότι εἶδε, ὅτι οἱ μέχρι τότε ἄνθρωποι ἐξεδήλωσαν μεγάλην ἀχαριστίαν καὶ δὲν ἐσυνέτισθησαν ἀπὸ τὰς τιμωρίας τοῦ πρωτοπλάστου, ἀλλὰ κατέπεσαν εἰς τὸν αὐτὸν κρημνὸν τῆς ἀμαρτίας. Καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ Κáιν, λόγω θάβου ἀρμηνεῖν ὁμῶς εἰς ἀδελφοκτονίαν, δι' αὐτὸ καὶ ἐδόχθη τὴν βαρύτερην ἐκείνην ποινὴν, ὅπως προηγουμένως σὰς εἰδίδαξα. Ἐπειτα πάλιν οἱ ἀπόγονοί του, χωρὶς νὰ συνετίσθουν ἀπὸ τὴν ποινὴν αὐτοῦ, περιέπεσαν εἰς μεγαλύτερας συμφοράς, ὅπως ἀκριδῶς ἤκουσατε χθὲς τὸν Λάμex νὰ διηγέται τὰ ἐγκλήματα του εἰς τὰς συζύγους του καὶ νὰ καθορίξῃ τὴν ποινὴν εἰς θάνατον τοῦ αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ οὖν αἰνὰ εἶδεν ὅτι πῶς ἀνέτο ἡ ἀμαρτία αὐτῶν ὡς πονηρὸν ρεῦμα τὸ ὁποῖον ἔχει σκοπὸν νὰ κατακλύσῃ ὅλον τὸν κόσμον, ἀνακοίτησε τὴν ὁρμὴν τῆς κακίας καὶ ἀφαιρὶ τὴν τιμὴν νὰ μνημονεύονται εἰς τὰ μέλλοντα γενεὰ αὐτὰ ἀπὸ τὸν Κáιν μέχρι τοῦ Λάμex. Καὶ ὡς νὰ κάμνη κόποιαν ἀρχὴν καὶ νὰ ἐπιβιμῇ νὰ παρηγορήσῃ τὴν συμφορὰν τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὕας εἰς τὴν ὁποίαν ἐτόλμησε νὰ ρίψῃ αὐτοὺς ὁ ἀδελφοκτόνος, ὁ ὁποῖος ὡπλίσεν τὴν δεξιὰν ἐναντίον τοῦ Ἀδὰμ, ἔτσι ἀρχίζει τὴν διήγησιν καὶ λέγει. Ὁ Αὐτὸς εἶναι ὁ κατάλογος τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδὰμ. Ὅταν ὁ Θεὸς ἐδημιούργησεν τὸν ἄνθρωπον, ἔπλασεν αὐτὸν μὲ μορφὴν θεϊκὴν ἐδημιούργησε καὶ ἔφρην καὶ θῆλυ καὶ ἠλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας των τοὺς ὠνόμασεν ἀνθρώπους.

2. Πρόσεχε, πώς μεταχειρίζετα τὰς αὐτὰς λέξεις, ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅ ἀ νὰ μὲς διδάξῃ, ὅτι εἰς τὰς ἀδίκι-
μους ἑκείνας γενεάς, ἀπὸ τοῦ Κά ν μέχρι τοῦ Λάμεχ, δὲν
παρέχει οὐτε τὴν τιμὴν τῆς ἀπομνημονεύσεως, ἀλλὰ ἄρ-
χισε τὸν κατάλογον τῆς γενεαλογίας ἀπὸ τὸν τελευταί-
ως γεννηθέντα, δηλαδὴ τοῦ Σήθ, διὰ νὰ πληροφορηθῇς
καὶ ἐξ αὐτοῦ πόση εἶναι ἡ φροντίς τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ γε-
νους τῶν ἀνθρώπων καὶ πῶς ἀποστρέφεται ἑκείνους, οἱ ὅ-
ποιοι. ἔχουν φονικὴν διαθεσιν. Ὡσὸν λοιπὸν ἑκείνους, νὰ μὴ
ἦλθαν ποτε εἰς τὴν ζωὴν, ἔτσι τοὺς παρασιωπῇ Δ καὶ ἀ-
ποδεικνύει εἰς ἡμᾶς, πόσον θαρρὺ πρᾶγμα εἶναι, ἡ κακία
καὶ ὅτι, πρὸς τοῦτο εἰς βάρος τῶν ἐσπτῶν τῶν μεγίστας
συμφαρὰς ἑκείνους οἱ ὅποιοι, τὴν ἀκολουθοῦν. Ἡ δὲ λό-
γος, οὗτοι διαγράφονται, εἰς τὸ μέλλον ἀπὸ τὸν κατάλογον
τῆς γενεαλογίας καὶ ἔτιχον τῆς τιμῆς τῆς ἀπομνημονεύ-
σεως πόσον μόνον, ὅσον διὰ νὰ στηλ-ταί. ἡ κακία τῶν
καὶ διὰ νὰ γίνωσι εἰς τὰς ἐπιτιμώμενας γενεὰς παράδειγμα
σωφρονισμοῦ.

Ἀντιθέτως ὁ Ἄδ-λ, ὁ ὅποιος ἀδίκως ἐχάθη καὶ ἐφο-
νίσθη ἀπὸ ἀδελφικῆν χερὰ ἀπὸ τότε μέχρι τώρα φέρεται
εἰς τὰ σφάλματα ὧν γενικῶς καὶ ὁ χρόνος οὐτε τὴν ἀνά-
μνησιν αὐτοῦ ἐσθίονεν, οὐτε τὴν μορφήν ἐκείνου ἐμει-
ωσεν. Ἐ ἀλλὰ καθημερινῶς ἀπὸ ὅλους ἐπιφανέται ἐνῷ ὁ Κά-
ν συνεχῶς στηλιτεύεται. Βλέπετε, πόσον εἶναι τὸ δυνάμις
τῆς κακίας καὶ πόση εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ ὅτι ἡ
μὲν τρωτὴ, καίτοι διεξάγει πόλεμον καὶ ἐπικρατεῖ, ἀμέ-
ως καὶ σθίγει, καὶ ἐξαφανίζεται, ἡ δὲ δευτέρα, καίτοι δε-
χεται τὰς ἐπιτιμώσεις καὶ ὑπομένει ἄπειρα θανά, δι' αὐτοῦ
τοῦ τρόπου γίνετα περισσώτερον λαμπρὰ καὶ ἐνδοξος.

Ἦτο δυνατόν καὶ με ἄλλα πράγματα, τὰ ὅποια συνέ-
θισαν καθ' ἑαυτὸν τρόπον, νὰ ἀποδεικνύωσι αὐτὸ τώρα
πρὸς αὐς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ χάσωμεν τὴν συνέχειάν μας, ἔς
ἐπαναλάβωμεν πάλιν αὐτὰ τὰ ὅποια προηγουμένως ἐλέ-
χθησαν. Οὗτος εἶναι ὁ κατάλογος, λέγει τῶν ἀπογόνων
τοῦ Ἀδάμ. ⁴³ Ἄ. Ὅταν ὁ Θεὸς ἐδημιουργῇ τὸν ἄνθρω-
πον ἐπλασεν αὐτὸν με μορφήν θεϊκὴν ἄρρεν καὶ θῆλυ ἐ-
δημιούργησε καὶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς δημιουργίας τῶν
τούς ὠνόμασεν ἀνθρώπους. ⁴⁴ Βλέπετε πάλιν, πῶς ἡ Ἁγία

2. Γεν. 5, 1-2. Ἡ προειρηθείσα πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα ἔχει τὰς
κρίτας ἀνθρωπίνων, δὲν πρέπει νὰ τὴν ἐκλαμβάνωμεν ὡς ἀποστολὴν
λογιστικῆν.

Γραφή ἐκθέτουσα ἐξ ἀρχῆς τὴν διήγησιν, ὡς ὑπενημίξει,
πόση τιμὴς ἔχει ἀξιώθη ὁ δημιουργηθεὶς ἄνθρωπος. Ὁ-
ταν, λέγει, ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἔκλειν
αὐτὸν με θεϊκὴν μορφήν, ἀντ' νὰ εἴπῃ, ὅτι τὸν κατέστησε
Κυρίαρχον ὧν τῶν ὁρατῶν. Διότι «κατ' εἰκόνα» σημαί-
νει τοῦτο ἐξ αἰτίας τῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. Ὅπως ὁ
κρίδως ὁ Θεὸς τῶν ὧν κρατεῖ τὴν ἐξουσίαν πάντων, καὶ
τῶν ὁρατῶν καὶ τῶν ἀοράτων, διότι εἶναι ὁ δημιουργὸς ὧν
τῶν γενικῶς, τοιοῦτοτρόπως, ἀφ' ὁ δημιουργῆσε τὸ λα-
γικὸν τοῦτο ὄν, τὸν ἄνθρωπον, ἠθέλησε νὰ κατέχῃ αὐτὸς
τὴν ἐξουσίαν ὧν τῶν ὁρατῶν. Ἐ διὰ τὸν σκοπὸν τούτων
ἐχάρισεν εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆς ψυχῆς,
ἐν τῇ ἐπιθυμία τοι νὰ παραμείνῃ αὐτὸς ἀθάνατος διὰ
πάντος. Ἀλλὰ ἐπειδὴ λόγῳ ἀνικηρίας ὠλισθήσετ' καὶ πα-
ρέδῃ τὴν ἐντολήν, ἡ ὁποία τοῦ ἐδόθη ἐξ ἀγάπης ἐν ἧ
στρεψί τοι πρόσωπόν τοι ὁλοσχερῶς καὶ τότε ἀπὸ αὐτόν,
ἀλλὰ ἀφῆρσεν ἀπὸ αὐτὸν τὸ προνόμιον τῆς ἀθανασίας
καὶ ἀφ' οὗ τὸν κατέδικασεν εἰς θάνατον, ἀφῆρσιν αὐτὸν νὰ
ἀσκή τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἐξουσίαν.

Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὁ υἱὸς ὁ ὅποιος ἐξ αὐτοῦ ἐγεννήθη
περιήλθεν εἰς τὸς πόσον μεγάλῃ μυσίαν καὶ εἰσήγαγε πρῶτος
τὸν φόνον καὶ παρουσίαν ἀκείνον τὸν δικαίον θάνατον ἔ
καὶ ἐξεβλήσας κατόπιν μεγάλῃν ἀχαριστίαν, ὅτι, συνεδύ-
ασε τὸν φόνον με τὸ ψεύδος, ἠθέλησε με τὴν διαρκὴ τιμω-
ρίαν νὰ συνετίσῃ αὐτόν διὰ νὰ μὴ ὠφεληθῇ μόνον αὐτός,
ἐξ ὧν ὁ Θεὸς ἔκλειν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς μετὰ
γενεστέρας νὰ διδάσκῃ καὶ περὶ τοῦ μεγέθους τῶν τοιμῶν
τῶν καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῆς ἀσεβείας. Ἐπειδὴ ἀκόμη οἱ
ἀπογόνοι τοι ἐξ ἀμελείας πολλὰς σινὰ σινὰ περιέπεισαν
εἰς χειροτέρας ἀμαρτίας, ἠθέλειν ὁ Θεὸς τρόπον τινά, νὰ
παρηγορήσῃ τὸν Ἀδάμ, ὁ ὅποιος εὐρίσκειτο εἰς τὴν
στενεχωρίαν ὅχι μόνον διὰ τὴν ἱδικὴν τοι παρὰ τοι, ἀλ-
λά καὶ διὰ τὸ ἀδίκημα τοῦ Κάιν καὶ τὸ ἀνυποφορὸν ἑκείνο
πένθος τὸ ὁποῖον εἶδε με τὰ ἴδια τοι τὰ μάτια Δ διότι,
οὐτε τὴν μορφήν τοῦ θανάτου ἐγνωρίσαν, καίτοι ἔχον δε-
χθῇ τὴν ἀπόφασιν. Ἐν συνεχείᾳ διπλασιάζεται καὶ τοι-
πλασιάζεται δι' αὐτόν ἡ θλίψις καὶ διότι εἶδον τὸν θάνα-
τον διὰ πρώτην φοράν νὰ εἰσάγεται εἰς τὴν ζωὴν τῶν, καὶ
τοῦ δικαίου θανάτου, ὁ ὅποιος ἀπετολμήθη ἀπὸ τὸ τέκνον
τοι ἔπειτα ἐστράφη ἐναντίον ἀδελφοῦ, ὁ ὅποιος προήρ-
χιστο ἀπὸ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτόν πατέρα καὶ ὁ
ὅποιος εἰς οὐδὲν τὸν ἠδίκησε. Ἐλθὼν λοιπὸν ὁ σιταργικὸς
Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς αὐτόν ἀνάλογον πρὸς τὴν λύπην τοι

παρηγορίαν, τοῦ δίδε ἄλλο τέκνον τὸν Σὴθ, ἔκαστος αὐτὸν ἐθεώρησεν ἑπάρκῃ τὴν παρηγορίαν δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου. ἀπὸ αὐτῶ τὸ σημεῖον εἰς τὸ ἐξῆς κάμνει τὴν ἀρχὴν τῆς γενεαλογίας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς προφήτης ἀρχίζει ὡς ἐξῆς· Οὗτος εἶναι ὁ κατάλογος τῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ· Ἐπεὶ ταῦτα ὑπόσχεται νὰ διηγηθῇ τὴν δημιουργίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ πρῶτος, ποίαν συνέχισιν χρησιμοποίησε, λέγει, ὁ Ἀδάμ ἔτη διακόσια τράκοντα καὶ ἐγέννησε υἱὸν καθ' ὁμοίωσίν του, κατ' εἰκόνα του καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ· Ἐξῆς δὲ ὁ Ἀδάμ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σὴθ ἐπτακόσια ἔτη, ἐγέννησε δὲ καὶ ἄλλους υἱοὺς καὶ θυγατέρας, 184 Ἀ Οὕτω ὁ Ἀδάμ ἔζησε συνολικῶς ἑννεακόσια τράκοντα ἔτη καὶ ἀπέθανεν.

3 Δὲν εἶχον λοιπὸν δίκαν, ὅταν εἰς τὰς ἀρχὰς ἐλεγον, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὕρῃ κανεὶς τιποτὲ εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, τὸ ὅποιον νὰ ἔχη γραφῇ ἀνευ λόγου καὶ τυχαίως. Νὰ λοιπὸν καὶ τώρα πῶσιν ἀκρίβειαν χρησιμοποίησιν ὁ μακάριος αὐτὸς προφήτης· καὶ ἐγέννησε υἱόν, λέγει, ὁ Ἀδάμ καθ' ὁμοίωσίν του καὶ κατ' εἰκόνα του καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ. διὰ τὸν γεννηθέντα ὁμοίως προηγούμενως, δηλαδὴ τὸν Κάιν, τιποτὲ ὁμοίαν δὲν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ ἐξ ἀρχῆς προσηθάνετο τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ πρὸς τὸ κακόν. Ἐν πράγματι, δὲν διετήρησε τὴν πατρικὴν παράδοσιν, ἀλλ' ὁμοίως ἀπεστάτησε πρὸς τὴν κακίαν.

Καὶ ἐδῶ προσθέτει, καθ' ὁμοίωσίν του καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα του, δηλαδὴ ὁμοίαν κατὰ τοὺς τρόπους πρὸς τὸν πατέρα υἱόν, ὁ ὅποιος διασώζει τὸν αὐτὸν χαρακτήρα χρηστότητος, ἐπιδεικνύει τὴν ἁπρὴν εἰκόνα διὰ τῶν ἐργῶν καὶ δυναται διὰ τῆς ἀρετῆς του νὰ ἀποκαταστήσῃ τὸ ἐγκλήμα τοῦ προηγούμενου ἀδελφοῦ του. Δὲν κάμνει, λόγον ἐδῶ ἡ Ἀγία Γραφή περὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ σωματος, ὅταν λέγῃ καθ' ὁμοίωσίν του καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα του, ἀλλὰ περὶ τῆς ψυχικῆς καταστάσεως, διὰ νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι αὐτὸς δὲν δὲ εἶναι τῆς αὐτῆς ποιότητος· Ἐν αὐτῷ καὶ ἡ μήτηρ, ὅταν παρέχῃ τὴν ὀνομασίαν εἰς τὸ τέκνον τῆς, εὐχαρίστως τοῦ δίδει αὐτὸ τὸ ὄνομα καὶ δὲν ἀποθίδεται τὸ γεννηθὲν τέκνον οὔτε εἰς τὴν φύσιν οὔτε εἰς τὸν τοκετόν, ἀλλὰ εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Θε-

8. Ὁ Σὴθ δὲν ἔγινε κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ὅπως ὁ Ἀδάμ, ἀλλ' κατ' εἰκόνα τοῦ πατρὸς Ἀδὰμ. Πόση διαφορά! Θεουθέντος τοῦ Ἀδὰμ φανεῖται τὸν Θεοεικόνα ἐλπίδων εἶναι ὁ Σὴθ. διὰ τοῦτο δηλοῦται ὁ χρόνος τῆς γεννήσεώς του.

οῦ. διὰ τὴν αὐτὴν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ διήγειρε καὶ τὴν ῥοπὴν πρὸς τὸν τοκετόν. Ἡ Ἀγία Γραφή ὀρίζει, ὅτι ἡ μήτηρ ὠνόμασεν αὐτὸν Σὴθ λέγουσα· Ὁ Θεὸς μοῦ ἔδωκεν ἄλλον τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀδὰμ, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν· Πρῶτος τὴν ἀπμιέλειαν τῆς λέξεως. Δὲν εἶπε, μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός, ἀλλὰ μοῦ ἐξανάστησεν. Σκέψου, πῶς υποψώσκει ἀπὸ ἐδῶ πλέον ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως διὰ τῶν λέξεων. Θα εἴτῃ κανεὶς, ὅτι ἔλεγεν· ἀντὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον ἐφόνευσεν, ὁ Θεός μοῦ ἔδωκε τούτου· Ἦν καὶ ἐκεῖνος, λέγει, ἀπὸ ἀδελφικοῦ χέρι ἐφονεύθη καὶ ἐγνωρίσας τὸν θάνατον, ὁμοίως ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἔφερεν εἰς τὸν κόσμον αὐτόν (τὸν Σὴθ) ἀντὶ τοῦ νεκροῦ. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἔλθε, ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς ἀναστάσεως, ὁ Θεός δὲν ἀνέστησε τὸν νεκρόν, ἀλλὰ ἄλλον ἀντὶ ἐκείνου· δι' αὐτὸ λέγει καὶ ἡ μήτηρ τοῦ μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀδὰμ, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν· Εἶδες τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς γυναίκας, Εἶδες τὴν καλωσύνην τοῦ Κυρίου, Πόσον ταχέως ἐπενόησε τὴν παρηγορίαν αὐτῶν.

Αὐτὴν λοιπὸν ἄς μιμούμεθα ὅλο γενναίως καὶ ἄς ἐμπιστευώμεθα τὰ πάντα εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐν ἡ φύσιν παράγῃ ἀγαθὰ, δὲν κάμνει αὐτὸ χάρις εἰς τὴν ἰδικὴν τῆς δυνάμιν, ἀλλὰ ὅτι ὑποκαίει, εἰς τὸ πρόσχημα τοῦ δημιουργοῦ. Ἐ καὶ ποτὲ νὰ μὴ στενοχωροῦνται αἱ γυναῖκες, ἐπειδὴ δὲν τακτοῦσιν, ἀλλὰ μὲ ἀγαθὴν διδασκίαν νὰ καταφεύγουν εἰς τὸν δημιουργὸν τοῦ κόσμου καὶ ἑαυτοὺς ἀκρίβως, τοῦ Κυρίου τῶν πάντων, ἄς ἐκθέτουν τὰ αἰτήματά των καὶ ἄς μὴ ἐμπιστεύονται, τὴν γέννησιν των τέκνων οὔτε εἰς τὰς σωματικὰς σχέσεις οὔτε εἰς κανένα ἄλλον, ἀλλὰ εἰς τὸν δημιουργὸν τοῦ συμπαντος κόσμου ὁ ὅποιος ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔφερεν εἰς τὴν ζωὴν τὸν ἄνθρωπον γένος καὶ ὁ ὅποιος δύναται καὶ πάλιν νὰ διορθώσῃ αὐτό, ὅταν χωλαίνῃ. Καὶ αὐτὴ καθ' ὁμοίαν τρόπον τὴν ὑπόθεσιν τοῦ πνεύματος κατέστησεν εὐκαίριον διδασκαλίας καὶ ἐμπιστεύεται, τὰ πάντα εἰς τὸν Κύριον μὲ τὸ νὰ λέγῃ 185 Ἀ μοῦ ἔδωκεν ὁ Θεός ἄλλο τέκνον ἀντὶ τοῦ Ἀδὰμ, τὸν ὅποιον ἐφόνευσεν ὁ Κάιν.

Εἰλέπεις, ὅτι δὲν μόνον δὲν ἐστεναχωρήθη, οὔτε εἶπε κατὰ δύναμιν αὐτῆς (δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ παραλείψῃ ἡ Ἀγία Γραφή ἐν θεοσιῶς τοιοῦτόν τι εἶχε λεχθῇ ὑπ' αὐτῆς), ἀλλὰ φέρουσα γενναίως τὸ πάθημά της δεξιανύται ταχείας παρηγορίας καὶ ἐκδηλώνει μεγαλύτεραν εὐ-

γυμνασμένη, με τὸ νὰ ἀπεινῇ τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ.

Πρόσχε με πᾶσαν εὐχαρίστησιν ὁ Θεὸς ἐκδηλώνει τὴν ἀγάπην τοῦ Δὲν ἐχάρισε μόνον ἄλλο τέκνον, ἀλλὰ δηλώ- μεν, ὅτι τοῦτο θὰ εἶναι πλεον ἑνός τεκνον. ἢ Ἐγέννησε λοι- πόν, λέγει, καθ' ὁμοίωσιν τοῦ καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ καὶ διὰ τὴν πληροφορηθῶμεν εὐθὺς τὴν ἀρετὴν τοῦ γεννη- θέντος τέκνου, βλέπε ὅτι καὶ αὐτὸς πάλιν με τὸ ὄνομα, τὸ ὁποῖον θίβει εἰς τὸ τέκνον τοῦ, ἀποδεικνύει τὴν εὐσε- βῆ δάσκαλόν τοῦ καὶ ὁ Σὴθ, λέγει, ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὄνομα ἔσται Ἐνὼς. Αὐτὸς ἡλπίσεν, ὅτι θὰ προσερχετο εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ἐίδες ὀνομασίαν λαμπρότεραν ἀπὸ τὸ διάστημα καὶ ἀραιότεραν ἀπὸ τὴν παρφύραν. Τί ἢ ποιεῖ νὰ εἶναι περισσότερο εὐτυχὲς ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὁ- ποῖον ὡς ὄνομα. Ὁ βλέπεις ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔλεγον εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅτι, δηλαδή καὶ εἰς τὰς μικρὰς ὀνομασίας οὐσαῶ- ρεῖται μεγάλως πλοῦτος νοημάτων. Εἰς τὸ παράδειγμα αὐτὸ δὲν φαίνεται, μόνον ἡ εὐσεβεία τῶν γονέων ἀλλὰ καὶ ἡ μεγάλη φρονίτις περὶ τῶν τέκνων τῶν καὶ πῶς εὐθὺς ἀξ ἀρχῆς προέτρεπον τὰ τέκνα τῶν διὰ τῆς ὀνομασίας, τὴν ὁποῖαν τοὺς προσέδιδον νὰ ἀκούουν τὴν ἀρετὴν καὶ δὲν ἐβίβον τὰς ὀνομασίας τυχαίως καὶ ἀτακτικῶς, ὅπως κά- μινον σήμερον.

Με τὸ ὄνομα, λέγει, τοῦ πάππου καὶ τοῦ προπάππου, δὲ προσφωτῆται τὸ τέκνον. Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως δὲν ἔκριναν ἔτσι, ἀλλὰ κατέβαλλον καθεὶ προσπάθειαν, νὰ εἰδῶν εἰς τὰ νεογέννητα τοιαῦτα ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ὡδήγουν εἰς τὴν ἀρετὴν. Δὲν μόνον αὐτοὺς, οἱ ὁποῖοι ἔφερον τὴν ὀνο- μασίαν, ἀλλὰ καὶ γενικῶς ὅλους τοὺς ἀλλοιὺς καὶ ἐγένον- το μάρτυρες φιλοσοφίας εἰς τοὺς μεταγενεστέρους. Τοῦτο θὰ αὐτὸ ληφθῶμεν θαυμάσιον μετὰ τὴν πρόσθεν τῆς ὁμιλίας.

Ἄς μὴ ἐύσκιον λατῶν ὅτε ἡμεῖς τυχαῖα ὀνόματα εἰς τὰ τέκνα, μήτε τὰ ὀνόματα τῶν πάππων καὶ προπά- ππων, μήτε νὰ χαρίζωμεν εἰς αὐτὰ ὀνομασίας ἀνθρωπίνων εὐγενεῶς καταγωγῆς, ἀλλὰ τῶν ἁγίων ἀνδρῶν οἱ ὁποῖοι διέτρεπον κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ ἔδειξαν μεγάλῃν παρρησί- αν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καλύτερον εἶναι νὰ μὴ ἐνθαρρυν- κωμεν μόνον μετὰ τὰς ὀνομασίας αὐτῶν ὅτι οἱ γονεῖς ὡς- τε τὰ τέκνα, τὰ ὁποῖα λαμβάνουν τὰ ὀνόματα. ἢ Κραμεῖαν ὑφέλειαν δὲν παρέχε- τὸ ὄνομα, ὅταν στερῆται ἀρετῆς. Πρέπει νὰ στηρίξῃ κανεὶς τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας εἰς

τὴν πραγμάτων τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ μὴ καυχᾶται διὰ τὴν ὄνομα, ὅτε διὰ τὴν συγγένειαν μετ' ἁγίων ἀνδρῶν, ὅτε διὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ μόνον διὰ τὴν παρρησίαν τῶν ἐρ- γῶν τῶν χειρῶν τοῦ καὶ καλύτερον εἶναι, νὰ μὴ καυχᾶ- ται κανεὶς ὅτε διὰ τὴν ἐκτέλεισιν τῶν ἰδίων τοῦ ἔργου τῶναντιόν τότε περισσότερον πρέπει νὰ ταπεινῶνται καὶ νὰ ἐπιδεικνύῃ μετριοφροσύνην, ὅταν ἡμπορῇ νὰ συγ- κεντρώσῃ μεγάλον πλοῦτον ἀρετῆς. 166 Α

Κατὰ τὸν τρόπον λοιπὸν αὐτὸν καὶ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι θὰ φυλάξωμεν μετ' ἀσφάλειαν τὸν συγκεντρωθέντα πλοῦτον καὶ θὰ ἀποσπάσωμεν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν εἰς τοὺς μαθητὰς ἵνα ἐκπληρώσῃ- τι τὰ πάντα, λέγειτε, ὅτι ἐμεῖς ἀχρηστοὶ δοῦλοι. εἰς κά- θε περίπτωσιν περικύριζε τὴν ἐπαρσὶν αὐτῶν καὶ τοὺς ἐ- πεῖθε νὰ εἶναι μετρίφρονες καὶ νὰ μὴ κουκυῶνται διὰ κα- ταρθώμενα, ἀλλὰ νὰ γνωρίζουν, ὅτι ἡ κατ' ἐξοχὴν μεγί- στη ἀρετὴ εἶναι νὰ θεωρῇ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν τοῦ μέτρου καὶ ταπεινόν, καίτοι εὐρίσκειται, ἂν μέσῳ κατορθωμάτων.

4. Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν συνέχισιν τῆς ὁμιλίας καὶ ὡς ἴδωμεν ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι ἐν συνεχείᾳ ἐγεννήθη- σκεν. ἢ Φυσικὸν εἶναι, καθὼς προχωροῦμεν θαυμάσιον, νὰ εὐρίσκωμεν μεγαλύτερον θαυμάσιον καὶ πλοῦτον πλοῦτον καὶ ἀπεριγραπτόν. Καὶ ἔφη, λέγει, ὁ Ἐνὼς, αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Σὴθ, ἑκατὸν ἐνανήκοντα ἔτη καὶ ἐγέννησεν τὸν Καϊνῶν. Ὁ Καϊνῶν ἐγέννησεν τὸν Μαλελεήλ καὶ ὁ Μαλελεήλ ἐ- γέννησεν τὸν Ἰαφὲθ καὶ ὁ Ἰαφὲθ ἐγέννησεν τὸν Ἐνὼχ. Ἐ- γέννησεν ὁ Ἐνὼχ ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε ἔτη καὶ ἐγέννησεν τὸν Μαθουσαλά. Καὶ ἡχορήστει, λέγει, τὸν Θεὸν ὁ Ἐ- νὼχ καὶ ἔφη, ὁ Ἐνὼχ μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Μαθου- σαλά ἄλλα διακρίσας ἔτη καὶ ἀπέτεκεν υἱοὺς καὶ θυγα- τράς καὶ ἔφη συνολικῶς ὁ Ἐνὼχ τριακόσια ἐξήκοντα πέντε ἔτη. Ὁ Ἐνὼχ ὁ Ἐνὼχ συμφωνῶν πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ κατόπιν δὲν ἀνευρίσκειται, διότι τὸν εἶχε πα- ραλάβει ὁ Θεός.

Δὲν ἔλεγον ὁρθῶς, ὅτι, καθὼς προχωροῦμεν θὰ εὐ- ρώμεν πλοῦτον καὶ ἀπεριγραπτὸν πνευματικόν πλοῦτον εἰς τὰ ὀνόματα. Πρόσχε, ἀγαπητέ μου, σὲ παρακαλῶ, εἰς καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ τὴν μεγάλην ἀγάπην τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐκμέλειαν τῆς Θεᾶς Γραφῆς.

1. Δευκ. 17. 10.

1. Ἐν τούτῳ, καθὼς τὴν γραφὴν αὐτὴν ἐκφράζει, τὸ θεοῦ ἀγαθὸν δὲ, ὅτι μετὰ τὴν ἐκτέλεισιν τῆς Θεᾶς (Προσκύνησις).

Ἔζησε, λέγει, ὁ Ἐνώχ ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε ἔτη καὶ ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα καὶ ἔζησε, λέγει, ὁ Ἐνώχ συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μετὰ ἀπὸ τὴν γέννησιν τοῦ Μαθουσάλα. Ἄς ἀκούουν καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ ἄς μανθάνουν τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου καὶ νὰ μὴ πιστεύουν, ὅτι ὁ γάμος ἐμποδίζει νὰ ζοῦν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ διὰ πρώτην καὶ δευτέραν φορὰν τονίζει ἡ Ἁγία Γραφή καὶ λέγει, ὅτι ἐγέννησε τὸν Μαθουσάλα καὶ τότε ἤρρεσεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ἐπανέλαβε λέγουσα «καὶ ἤρρεσεν εἰς τὸν Θεόν μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Μαθουσάλα», διὰ νὰ μὴ νομίση κανεὶς, ὅτι ἐμποδίζεται ὡς πρὸς τὴν ἀσκήσιν τῆς ἀρετῆς.

Δι' αὐτὸν εὐμεθεὶ σωφρονέας, οὕτε ὁ γάμος οὕτε ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων οὕτε τίποτε ἄλλο ἡμῶν, νὰ μᾶς ἐμποδίσῃ νὰ ζώμεν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Νὰ καὶ αὐτός, ὁ Ἐνώχ ὁ ὁποῖος εἶναί, τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ μῆδ', χωρὶς τὴν ἰσχύον παραδοθέντος νόμου, χωρὶς τὴν δ' ἀποκαλίαν τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ χωρὶς νὰ διδάχῃ τὴν φιλοσοφίαν ἄλλου φιλοσόφου. Ἐκ τῆς προσηγορίας διδάσκει τὸν πολὺ ἤρρεσεν εἰς τὸν Θεόν, ὥστε ζῇ μέχρι σήμερον καὶ ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἔγνωσε τὸν θάνατον. Ἄν ὁ γάμος, ἀναπητοῦ μοι, καὶ ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, δὲν θὰ εἰσάγαγε τὸν γάμον εἰς τὴν ζωὴν μας ὁ δημιουργὸς τοῦ κόσμου, διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀλάτῃ εἰς τὰ σπουδαιότερα καὶ πολὺ ἀναγκαιότερα σημεῖα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Ἡ ἀνατροφή τῶν τέκνων ὅχι μόνον δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ ἀκετημέθως συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐν θέλωμεν νὰ εὐμεθεὶ σωφρονέας. 187 Α. Ἀλλ' ἐνσταλάζει μέσα μας μεγάλην κατηρέμεσιν, ἡ ὁποία καταστρέλλει τὴν ἐνστικτώδη φύσιν καὶ δὲν ἀφίνει τὸ σκάφος νὰ παραδέρησιν εἰς τὸ πέλαγος καὶ διαρκῶς τὸ κατενθύνει νὰ προσορμίζεται εἰς τοὺς ἁγίους. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐχάρισεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος τὴν πορνείαν ἕκ τῆς γεννήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων. "Οἱ, εἶναί

Β. Ὁ Ἐνώχ καὶ ὁ προφήτης Ἠλίας πρῶτον καὶ ἔπειτα εἰς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, ἵνα κατεργασθῶν τὸν ἄνθρωπον. Ὁ ἀρχαῖος οὐτοὶ λέγει, εἰς τὴν ἐκδοκίαν τῆς Ὁρῆ. Πιστεύει καὶ ὁ ἀποστόλος Παῦλος ὅτι ὁ Ἐνώχ καὶ Ἠλίας, ἡ Θεοδότης καὶ ἀποστόλος τῆς ἐκδοκίας τῶν πατέρων ἐπὶ τῶν, ἰουδαίων καὶ ἀποστόλων ἐπὶ τῶν ἁγίων. Κατὰ τὴν ἐκδοκίαν τοῦ Ἰωάννου 14 ὁ Ἐνώχ ὁ προφήτης, ἀπὸ μετεμίσθης αὐτὸν ὁ Θεός, ὁ ἔτι ἀναρῶναι τῇ τούτῳ ἐκδοκίαν τῆς ἐκδοκίας ἀποστόλου. Θεοδότης.

ἀληθὴ αὐτὰ τὰ ὅποια σὺ λέγεις, μαρτυρεῖ ὁ δικαίος αὐτὸς προφήτης. Μετὰ τὴν γέννησιν λέγει, τοῦ Μαθουσάλα ἐζησεν ὁ Ἐνώχ συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἤρκεσε τὴν ἀρετὴν ἐπ' ὀλίγου μόνον χρόνον, ἀλλὰ συνεχῶς, λέγει, ἐπὶ διακόσια ἔτη.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν παρακοὴν τοῦ Πρωτοπλάστου εὐρέθη ἄνθρωπος νὰ ἀνευρεθῇ εἰς αὐτὴν τὴν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν προπατορικὴν ἀμαρτίαν διὰ τῆς ἐναρέτου ζωῆς του, ὁ πρῶτος τὴν ἀπεικονίσθη ἀγάπην τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. Ὅταν εὐρε κάποιον, ὁ ὁποῖος ἠμπούρει νὰ ἀνακαλέσῃ τὸ ἀμάρτημα τοῦ Ἀδάμ, ἀποδεικνύει μὲ τὰ ἴδια τὰ πράγματα, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἐισαγάγῃ τὸν θάνατον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος διὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐντολῆς, κατεβίβασε μὲν τὸν Ἀδὰμ, ἐκείνον ὅμως, ὁ ὁποῖος ἐτήρησε τὴν ἐντολὴν, μεταφέρει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ζῶντα. Καὶ ἔζησε συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, λέγει ὁ Ἐνώχ καὶ δὲν ἀναρῶναι κατὰ τὴν, διότι ὁ Θεὸς παρέλαβε αὐτὸν μᾶς, τοῦ Ἀντιλαμβάνουσι τὴν σφίγγαν τοῦ Κυρίου. Μετὰ τὴν ἐκδοκίαν, δὲν ἐχάρισεν ἀθανασίαν, διὰ νὰ μὴ ἐκλείψῃ ὁ φόβος τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ ἀφῆκε αὐτὸν νὰ ἀναρῶναι μετὰ τὸν ἀνθρώπου. Ὁ Ἐξ αἰτίας πάλιν αὐτοῦ κατὰ τρόπον ἀμυδρὸν καὶ δόξαν ἐπιθυμεῖ, νὰ ἀνακαλέσῃ τὴν ἀπόφασιν, τὴν αὐτοῦ ἐλαβεν ἀντίον τοῦ Ἀδάμ. Δὲν κάμνει ὁ μῶς τοῦτο φανερόν, διὰ νὰ ὑπάρχῃ ὁ φόβος πρὸς συνέτισμόν. Διὰ τοῦτο ἔλαβε μᾶς τοῦ Ἐνώχ, ὁ ὁποῖος ἔζησε συμφώνως πρὸς τὸ θέλημά Του.

Ἐάν κανεὶς λοιπὸν ἔχη ἀμαρτίαν καὶ θέλῃ νὰ ἐρωτῇ, ποῦ μετέφερεν αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ ἂν μέχρι τώρα ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ, ἄς πληροφορηθῇ, ὅτι δὲν πρέπει, νὰ ἀκολουθεῖ κατὰ γράμμα τὰς ἀνθρωπίνους σκέψεις καὶ δι' αὐτῶν νὰ προσπαθῇ νὰ ἐξυγιάνῃ τὰς ἀνεργείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ νὰ ἔχη ἐμπιστοσύνην εἰς ἐκεῖνα τὰ ὅποια λέγονται. Διότι ὅταν ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτῃ κατ', δὲν πρέπει, νὰ ἀντιλέγῃ κανεὶς εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐλέγχοντο, ἀλλὰ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια λέγονται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνὰ ἐκείνη δὲν φαίνονται, πρέπει νὰ θεωροῦνται περισσότερον ἀξιώσιμα, ἀπὸ ὅσα βλέπομεν μὲ τὰ ἴδια μας τὰ μάτια.

Ἡ Ἁγία Γραφή εἶπεν, ὅτι μετέφερεν αὐτὸν καὶ τὸν μετέφερε ζῶντα καὶ δὲν ἐλαβε γνώσιν τοῦ θανάτου, ἀλλὰ μετὰ τὴν προσωπικὴν του ἀρετὴν ἀνεδείχθη ἀντικειμένου τῆς ἀποφάσεως, ἡ ὁποία ἐλήφθη εἰς θάρρος τοῦ ἀνθρώπινου γένους. Ποῦ ὅμως μετέφερεν αὐτὸν ὁ Θεὸς καὶ πῶς περ-

νῦν τώρα, τοῦτο δὲν προσέθεσεν.

5 Εἶδες καλωσύνην Κυρίου, ὅταν εὗρεν ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος ἔζησεν ἀναρίτως, ἔδεν ἐστέρησεν αὐτὸν τῆς ἀξίας. τὴν ὅποιαν ἔχαριεν εἰς τοὺς πρωτοπλάστους πρὸ τῆς παραβάσεως τῆς ἐντολῆς καὶ μᾶς διδάσκει, ὅτι καὶ ἐκεῖνος θὰ εἴχῃ τὰς αὐτὰς τιμὰς ἢ καὶ μεγαλύτερας ἀκόμη ἂν δὲν ἐπρότῃμα τὴν ἀπᾶτην περισσώτερον ἀπὸ τὴν ἐντολήν, ἢ ὅποια τοῦ ἐδέθη. Καὶ ἔφησε, λέγει, ὁ Μαθουσάλα ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἐπτά ἔτη καὶ ἐγέννησε τὸν Λάμεχ. Καὶ ἔζηρεν ὁ Λάμεχ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Νῶε, λέγων ὅτι αὐτὸς λοιπὸν θὰ μᾶς ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τῆς ἐργασίας καὶ τὸν κόπον τῶν χειρῶν μας, ¹⁸ ἃ ποὺ κατεβάλλομεν διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν ὅποιαν κατηράσθη ὁ Κύριος.

Πρόσεχε πάλιν τὸ μέγεθος τῶν μυστηρίων καὶ τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς προφητείας καὶ τὴν ἀνέκφραστον καλωσύνην τοῦ φανθρώπου Θεοῦ διὰ τῆς ὀνομασίας τοῦ τέκνου, τὸ ὅποιον τώρα ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Λάμεχ. Ἐπεὶ δὴ, λόγῳ τῆς προγνωστικῆς τοῦ θυνάμεως, προσέθετε τὰ μέλλοντα, ἀντελήφθη νὰ αὐξάνεται ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων καὶ προέλεγε μὲ τὴν προαικυσίαν τοῦ τέκνου τὰς συμφοράς, αἱ ὁποῖαι θὶ τλήξουν ὅλον γενικῶς τὸ ἄνθρωπον γένος, διὰ τὰ ἀπομακρυνθῆναι ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ συνετιζόμενοι ἀπὸ τὸν φόβον νὰ προτιμῶσιν τὴν ἀρετὴν. Πρόσεχε ἐπὶ τῶν τῆν μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ πρὸ πόσου χρόνου κάμνει τὴν προειδοποίησιν διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὴν ἰσχύϊν τοῦ φανθρώπου καὶ νὰ στερήσῃ τοῦ δικαϊώματος κάθε ἀπολογίας, ἐκείνους, οἱ ὅποιοι πρόκειται νὰ τμωρηθῶν. Ἀλλὰ ἰσως θὰ εἴπῃ κανεὶς, ἀπὸ τοῦ ὁ Λάμεχ ὅπτεκτησε τὸσον μεγάλην προφητικὴν ἱκανότητα, μήπως ἀναφέρει ἡ Γραφή, ὅτι ἦτο ἄνθρωπος ἐνάρτεος καὶ ἀξιοθαύμαστος, μὴ ἀπορρῆ, ἀγαπήτῃ μου Ὁ Κύριος ἐπειδὴ εἶναι σοφὸς καὶ παντοδύναμος ἐπιτρέπε, πολλὰς φορές νὰ προλέγωνται μεγάλα καὶ θαυμαστά πράγματα διὰ μέσου ἀνθρώπων ἀνθρώπων. Δὲν συμβαίνει ποῦτο μόνον εἰς τὴν Παλαιάν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ὁ Ἄκουσε λοιπὸν τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος λέγει περὶ τοῦ Καὶάφα, τοῦ Ἀρχιερέως τῶν Ἰουδαίων. Καὶ εἶπε τοῦτο, ἐπὶ λαοὶ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ὅχι ἀπὸ τὸν δούτιον τοῦ ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἦτο ἀρχερεὺς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο, ἐπροφήτευον, ὅτι ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ ὁ Ἰησοῦς, ὅχι μόνον ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ συναθροίσῃ εἰς μίαν πόλιν

μὴν ὅλους τοὺς διασκορπισμένους εἰς τὴν οἰκουμένην ἐθνικούς.

Θὰ συναντήσῃς κατὰ παρόμοιον πάλιν εἰς τὸν Βαρλαάμ. Ὅταν ἐκλήθη, διὰ νὰ καταρασθῇ τὸν λαόν, ὅχι μόνον δὲν κατηράσθη, ἀλλὰ προσέειπε πράγματα θαυμαστά ὅχι μόνον περὶ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Σωτῆρος. Ὁ μὴ παρανεύεσθαι λοιπὸν ποὺ καὶ τώρα ὁ Λάμεχ εἶδε, εἰς τὸ τέκνον τοῦ αὐτοῦ τὴν ὀνομασίαν, ἀλλὰ ἀπαύει αὐτὰ εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ρυθμίζει τὰ πάντα διὰ τῆς ἀπειρου αὐτοῦ σοφίας. Καὶ ὠνόμασεν αὐτὸν Νῶε. Τὸ ὄνομα τοῦ σημαίνει, ἀνάπαυσις. Ἀνάπαυσις ὀνομάζει τὴν γενικὴν ἐκείνην καταστροφὴν ἢ ὅποια πρόκειται νὰ συμβῇ ἔπειτα ἀπὸ τὸσον μεγάλου ἀριθμοῦ ἐτῶν. Ἐστὶ ἀκριδῶς λέγει καὶ ὁ Ἰωβ. «Ὁ θάνατος εἶναι ἀνάπαυσις τοῦ ἀνθρώπου». ⁹ Ἐπειδὴ ἡ κακία ἔχει πολλὴν καὶ μεγάλαν μάχον, ὀνομάζει ἀνάπαυσιν τὴν ἀπομακρύνειν ἀπὸ αὐτῆς καὶ τὴν φθοράν, τὴν ὅποιαν ἐπρόκειτο νὰ υποστῇ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς δοκιμασίας τῆς κακίας. Καὶ ὠνόμασεν, λέγει, αὐτὸν Νῶε. Ἐπειτα μᾶς ἐξηγεῖται τὴν σημασίαν τοῦ ὀνόματος καὶ λέγει, αὐτὸς θὰ μὲ ἀνακουφίσῃ ἀπὸ τὰς ἐργασίας μου ἀπὸ τὴν κακίαν, λέγει, θὰ μὲ ἀπομακρύνῃ καὶ ἀπὸ τοὺς κόπους τῶν χειρῶν μας. Καὶ πάλιν τὸ ἴδιον, λέγει, ἀπὸ τὰς κακὰς πράξεις θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ.

Ἄδεν λέγει τοῦτο θεοτικῶς, ὅτι, ἐκποιοῦν τὰ χεῖρα, ἀλλὰ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἠσθάνοντο μεγαλύτεραν λύπην ἀπὸ τὸν μόχθον αὐτὸν καὶ τὴν πονηρὰν πράξιν καὶ ἀκόμη ἀπὸ τὴν γῆν, τὴν ὅποιαν κατηράσθη ὁ Θεός. Θὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ, λέγει, ἀπὸ ὅλα τὰ κακά, τὰ ὅποια μᾶς περισβάλλουν καὶ ἀπὸ τὸν κόπον καὶ τὴν ταλαιπωρίαν διὰ τὴν καλὰ ἐργεσίαν τῆς γῆς. ¹⁹ Ἄ ἢ ὅποια ἐδέχθη τὴν καταρὰν λόγῳ τῆς παρακοῆς τῶν πρωτοπλάστων. Σκέψου λοιπὸν, ἀνιστήτῃ μου, πῶς τὸ μικρὸ αὐτὸ παιδί, ὅπως σιγὰ σιγὰ ἐμεγάλωνι, ἀπετέλει ὁ δούλος σου τὸ ἐβλεπὼν, εὐκαρίων διδασκαλίας. Μόλις κανεὶς ἐπληροφρεῖτο τὸ ὄνομα τοῦ παιδιοῦ, εὐθὺς ἡ ἐξήγησις τῆς ὀνομασίας ἐδιδασκεῖν, ὅτι, θὰ ἐπέλθῃ εἰς τὸ μέλλον συμφορά. Ἐὼν μὲν κόπος ὅς ἐλεγεν, ὅτι, θὰ γίνῃ αὐτό, ἐπειδὴ ἀπλῶς ἐνεπνεύσθη ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ λησμονηθῇ ἢ κοροροῖς καὶ δὲν θὰ ἐγνώριζον ὁ

λοι τὴν ἀνυπόφορον τιμωρίαν. Τώρα δὲ αὐτός (ὁ Νῶε) κινούμενος πρὸ τῶν ἀγαθῶν ἔλκει εἰς κάθε κατάλληλον ἢ ἀκατάλληλον στιγμήν ὑπενθύνειν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ. ¹¹ Καὶ διὰ τὴν πληροφορηθῶμεν, πόσον ἀκριβῶς χρόνον ὁ υἱὸς τοῦ Λάμου συνέδουλεν διαρκῶς μετὰ τὴν προσηγορίαν τοῦ ὅλου τοῦ ἀνθρώπου, νὰ ἀποφύγουν τὴν κακίαν καὶ νὰ προτιμῶσιν τὴν ἀρετὴν, διὰ τὴν ἀντιπαρέλθουν ἐπὶ τὴν νόσον μεγάλην ἀγανάκτησιν τοῦ Θεοῦ, λέγει. καὶ ἦτο ὁ Νῶε πεντακασίων ἐτῶν καὶ ἐγέννησεν ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς.

Βλέπετε πάλιν ἐδῶ ἄλλαν δικαίαν ἀνθρώπων μετὰ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα του, ὁ ὅποιος ἔζησε μετὰ μεγάλην ἀρετὴν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπροτίμησε τὸν θρόνον τῆς ἀρετῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς ὅλους γενικῶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν ἠμπούσθη καθόλου πρὸς τοῦτο οὐτε ἀπὸ τῶν γάμων οὐτε ἀπὸ τῆν ἀνατροφῆν τῶν τέκνων. Τέλος ἐκπλησσεται κοινῶς ἀπὸ τῆν ἀνέφραστον μακροθυμίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἀχαριστίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς. ¹² Ναι! ἐπὶ πεντακασίᾳ ἀλόκληρον ἔτη ὁ δικαίος ἐκεῖνος ἀνθρώπος ὁ ὅπως ἔλεγε καὶ διεκήρυσσε μετὰ τὴν προσηγορίαν του, ὅτι, τὸ μέλλον θὰ εἶναι συνταρακτικὸν ὁ ὅλος κόσμος τὴν οἰκουμένην λόγω τῆς ἐξαπάσεως τῆς κακίας. Παρὰ ταῦτα ὅμως δὲν πρέλυσαν νὰ ἀπομακρυνθοῦν τῆς κακίας.

Ὁ μεγαλειώδης Θεὸς ὅμως οὐτε ἐπειτα ἀπὸ τὴν τόσον ῥητὴν προφητείαν οὐτε ἔπειτα ἀπὸ ἀριθμὸν τῶσων ἐτῶν ἐπέβαλε τὴν ποινὴν, ἀλλὰ πάλιν ἀξέειλε τὴν μακροθυμίαν του καὶ προσέτετε, εἰς τὴν ἐνεργειαν καὶ ἄλλων μεγάλων ἀριθμῶν ἐτῶν. ¹³ Διότι δὲν ἐδημιουργήσε νὰ ἀνθρώπου γένος διὰ τὴν ἐπιβόλην ποινῆς, ἀλλὰ ὅπως ἀντιθέτως διὰ τὴν χάρισιν τὴν ἀπολαύσιν ἀπείρου ἀγαθῶν. Δι' αὐτὸ βλέπετε τὸν Θεὸν παντοῦ νὰ ἀποφασίζῃ καὶ νὰ ἀναβάλλῃ τὰς τιμωρίας.

Ἀλλὰ διὰ τὴν μὴ καταπονησάμεν τὴν ἐνέργειαν σας μετὰ πολλοὺς λόγους, διακόπτουμεν ἐδῶ τὴν ἀμύλησιν καὶ θὰ ἀκούσμεν τὰ ὁποῖα πρὸς τὴν ἐπομένην. ὁ ὅποιος ἀκούσμεν ἀπλῶς αὐτὰ, ἀγαπητοὶ μου, ἀλλὰ ὅπως ἐπιδιώκωμεν νὰ καλλιεργώμεν τὴν ἀρετὴν καὶ πολὺ νὰ ἐνδιαφερωμεθα πῶς θὰ ζήσωμεν συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. ¹⁴ Καὶ ὅπως μὴ προβάλλωμεν τίποτε ἄλλο οὐτε τὴν προστασίαν τῆς οἰκίας οὐτε τὴν φροντίδα τῆς συζύγου οὐτε τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν καὶ νομίζωμεν, ὅτι αὐτὰ εἶναι ἐπαρκῆ πρὸς ἀπολογίαν μας διὰ

τὴν ράθυμον καὶ ἀμελή ζωὴν μας οὐτε ἀκόμη νὰ χρησιμοποιοῦμεν τὰ μικρὰ ἀκρίβως καὶ ἀναμφελι λόγια, ὅτι εἶμαι κοσμικός, ὅτι ἔχω σύζυγον καὶ ὅτι φροντίζω διὰ τὰ τέκνα μου. Αὐτὰ συνηθίζουσιν νὰ λέγουν οἱ περισσότεροι, ὅταν τοὺς παρακαλοῦμεν νὰ ἀποδυθῶν εἰς τοὺς μαθήματα τῆς ἀρετῆς. ἢ νὰ ἐνδιαφερθῶν περισσότερο διὰ τὴν μελέτην τῶν Γραφῶν. ἂν εἶναι ἰδικόν μου ἔργον αὐτὸ, λέγει. Μήπως ἀπεμακρυνθῇ ἀπὸ τοῦ κόσμου; Μήπως εἶμαι μοναχός; Τί λέγεις, ἀνθρώπε μου. Μόνον οἱ μοναχοὶ ἔχουσιν τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶναι εὐάρεστοι πρὸς τὸν Θεόν. ¹⁵ Ὁ Θεὸς ἐπιθυμεῖ νὰ σωθῶν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθειαν καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ, νὰ ἀδιαφορῇ διὰ τὴν ἀρετὴν κοινῶς. Ἀκούε λοιπὸν Αὐτόν, νὰ ἀμύλῃ διὰ τοῦ Προφήτου. δὲν ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, δὲν ἐπιθυμῶ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς τὴν εὐθείαν δόξαν καὶ νὰ ἐξακολουθῇ νὰ ζῇ.

Μήπως κατὰ τί, εἶπε μου, ἐδημιούργησεν ἐμπόδιον εἰς αὐτὸν τὸν δικαίον ἀνθρώπον ἢ οὐχίς του πρὸς τὴν σύζυγον ἢ ἢ φροντίς τῶν παιδιῶν. Μὴ λοιπὸν, ὅς παρακαλῶ, μήτε ἡμεῖς νὰ ἀπαυσιμεθα, ἀλλὰ, ὅσον ἀποχωλούμεθα μετὰ τὰς φροντίδας αὐτάς, τόσον περισσότερον νὰ λαμβάνωμεν τὰ φάρμακα, τὰ ὅποια προέρχονται ἀπὸ τὴν μελέτην τῆς Θείας Γραφῆς. Μήπως λοιπὸν καὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως μετὰ ἡμᾶς καὶ δὲν εἶχαν τὴν πολλὰς εὐκαιρίας, αἱ ὁποῖαι ὠθοῦν αὐτοὺς εἰς τὴν δόξαν τῆς ἀρετῆς. ¹⁶ Ποίος συγγνωμὴς θὰ εἴμεθα ὅσοι, εἴαν δὲν φθάσωμεν τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ ἀκούομεν τόσα πολλὰ μαθήματα καὶ τυγχάνομεν τῶσων δωρεῶν καὶ ἔχομεν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνομεν τέλος τὴν ὑπόσχεσιν τῶν ἀνεκφράστων ἐνέκων ἀγαθῶν. Ἐάν ἠθέλωμεν νὰ εἴμεθα οὐφρονεῖς θὰ ἦσαν ἱκανὰ, ὅσα σήμερον ἐλέγχουσιν, νὰ κεντρίσουν τὸν πόθον τῆς ἀρετῆς καὶ τότε νὰ μὴ πιστεύωμεν ὅτι ὑπάρχει ἐμπόδιον εἰς τὸν θρόνον αὐτῆς.

Ἄν λοιπὸν ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι ἔζησαν πρὸ τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου, ἐφθάσαν εἰς αὐτὸ τὸ ὅρος τῆς ἀρετῆς, βοηθούμενοι ἀπὸ τὴν ἐμφυτον διδασκαλίαν, ὅτι τὴν ἡμποροῦμεν ἡμεῖς νὰ εἴπωμεν, οἱ ὅποιοι, ἔπειτα ἀπὸ τὴν δόξιν βοήθειαν, ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἀπείρα

11 Α' Τιμ. 2, 4
12 1'ς 18, 23

βαύματα εύρισκόμεθα μακρὰν τῆς ἀρετῆς; Δι' αὐτὸ παρακαλῶ, μὴ διερχόμεθα ἐπιφανεσιῶς τὰ κείμενα τῆς Ἀγίας Γραφῆς, ἀλλὰ μὲ προσοχὴν νὰ μελετῶμεν τὰ ἐντὸς αὐτῶν ὑπαρχοντα, διὰ νὰ ἠμπορώμεν κάποτε, ἀφοῦ ἀντλήσωμεν ἐξ αὐτῶν ὠφέλειαν, νὰ οἰκωθώμεν τὴν κατὰ Θεὸν ἀρετὴν.

Διότι, ἐὰν ἐγὼ εἶχον τὴν πρόθεσιν καθημερινῶς νὰ ἐπαναλαμβάνω ὡσάν ὅσῃα ἐνωπὸν σὲς τὴν πνευματικὴν αὐτὴν διδασκαλίαν, ἐνῶ σεῖς παραμένετε εἰς τὴν αὐτὴν ἀδιαφορίαν, ποῖον ὠφέλειαν θὰ ἔχετε ἀπὸ τὴν συνεχῆ διδασκαλίαν ἢ ποῖον ἰκανοποίησιν θὰ ἔχω ἐγώ, ὅταν βλέπω, νὰ πηγαίη χαμένος ὁ σὸς κόπος μου. Ἐκείνῳ ἀπὸ τὴν προσπάθειάν μου νὰ μὴ σημειωνεταὶ οὐδενίᾳ πρόοδος.

Εἰπέ μου, δὲν ἀποτελούμεθα ἀπὸ δύο συστατικὰ στοιχεῖα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. Διὰ ποῖον λοιπὸν αἴτιον ἡμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν ἐκδηλωνομεν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὰ δύο. Τὸ σῶμα σπεύδωμεν νὰ ὑποστηρίξωμεν μὲ κάθε τρόπον μὲ τὸ νὰ βιδώμεν δηλαδὴ εἰς τοὺς ἰατροὺς χρήματα, οἱ ἴδιοι νὰ τὸ φροντίζωμεν ἰδιαίτερος, νὰ τὸ ἐνδύωμεν μὲ πολυτελεῖ ἐνδύματα καὶ, νὰ παρέχωμεν τροφὴν περισσώτερον τῆς κοινικῆς. Ἐπιθυμοῦμεν ἀκόμη, νὰ εὕρισκεται εἰς διαρκῆ ἄνεσιν καὶ νὰ μὴ ἐνοχλῇται ἀπὸ κοινὴν ἀπολύτως νόσημα. Ἐν Ἀλλὰ καὶ ἂν συμῆ τυχαίως κάτι νὰ τὸ ἐνοχλῇ, τότε χρησιμοποιοῦμεν κάθε μέσον, διὰ νὰ θεραπεύωμεν αὐτό, τὸ ὁποῖον προκαλεῖ λύπην. Καὶ αὐτὰ μὲν λέγω περὶ τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖον εἶναι κατώτερον κατὰ τὴν οὐσίαν ἀπὸ τὴν ψυχὴν. Κατὰ τι εἶναι ἴσα, εἰπέ μου, ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα. Ἄν ἐπιθυμῇς νὰ ἴδῃς τὴν διαφορὰν, σκέψου, πῶς τὸ σῶμα κατανοεῖ ἐντελὲς ἀνάξιον λόγου, ὅταν ἀναχωρήσῃ ἡ ψυχὴ.

Σὺ λοιπὸν, ὁ ὁποῖος τόσον πολὺ φροντίζεις περὶ τοῦ σώματος, διὰ ποῖον αἰτίαν καὶ διὰ ποῖον σκοπὸν ἐπιθυμεῖς, νὰ ἀδιαφορῇς τόσον πολὺ περὶ τῆς ψυχῆς, ὥστε οὐτε κατάλληλον τροφὴν νὰ τῆς προσφέρῃς, δηλαδὴ τὴν ἐκ τῶν ἁγίων Γραφῶν νοουθεσίαν, οὔτε νὰ τοποθετῇς τὰ κατάλληλα φάρμακα εἰς τὰ πτωχεύματα καὶ τὰς πληγὰς τῆς. ¹⁹ Ἀ οἱ ὁποῖοι καταλύουν τὴν δύναμιν τῆς καὶ περιορίζουν τὴν παρουσίαν τῆς, Ἀπεναντίας ἀνέχεσθαι νὰ περι-

18. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας σαφῶς διδάσκουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς. Τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἐλευθέρον ὡς ἡ ψυχὴ. Ἐν τούτοις ἡ ἐλευθέρη ψυχὴ περιλαμβάνει εἰς τὸ μὴ ἐλευθέρον σῶμα.

φροντίζῃ αὐτὴ καὶ νὰ λειωνῇ ἀπὸ τὴν πείναν καὶ καταστρέφεται ἀπὸ τὰς πληγὰς καὶ νὰ οἰπτεται εἰς τὰς πονηρὰς καὶ ἀπρεπεῖς σκέψεις, ὡσάν εἰς τοὺς σκύλους, ὥστε νὰ τὴν κατασπαράξουν καὶ νὰ καταλύσουν ὅλην τὴν τὴν δύναμιν, διὰπὶ δὲν φροντίζωμεν, ὅπως διὰ τὸ ὁρατὸν σῶμα, ἔτσι καὶ διὰ τὴν ἀσώματον καὶ ἀθάτον ψυχὴν, ὁπότε καὶ ἡ μέριμνα περὶ αὐτῆς δὲν εἶναι, μόνον εὐκόλος καὶ ἐλαφρὰ, ἀλλὰ καὶ ἀδάπανος καὶ μὴ ἀπαιτοῦσα ἰδιαίτερον κόπον.

Ἐὰν εἰς τὴν μέριμναν τοῦ σώματος καὶ τῶν ἀσθενειῶν αὐτοῦ εἶναι ἀνάγκη νὰ βοτανῶνται καὶ πολλὰ χρήματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλα μὲν διατίθενται εἰς τοὺς ἰατροὺς καὶ ἄλλα διὰ τὰς λοιπὰς γενικὰς ἀνάγκας, δηλαδὴ διὰ τὴν τροφὴν καὶ ἐνδυμασίαν καὶ δὲν προσέθετο ἀκόμη, ὅτι, οἱ περισσότεροι, πέραν τῶν ἀναγκῶν κάνουν μεγαλὴν σπατάλην. Σχετικῶς μὲ τὴν ψυχὴν τίποτε ἐξ αὐτῶν δὲν χρειάζεται, ἀλλὰ, ἐὰν ἐπιθυμῇς, ὅπως ἀκριβῶς καθημερινῶς χορηγῇς εἰς τὸ σῶμα τροφὴν καὶ ἐξοδευεῖς χρήματα, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ μὴ ἀνέχεσθαι νὰ καταστρέφεται ἀπὸ τὴν πείναν καὶ ὥστε εἰς αὐτὴν τὴν κατάλληλον τροφὴν, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν Γραφῶν καὶ τὴν παραίτησιν τῆς πνευματικῆς νοουθεσίας. Ὁ ὁ ἄνθρωπος δὲν θὰ ζήσῃ, λέγει, μόνον μὲ ἔρπον, ἀλλὰ καὶ μὲ κάθε λόγον, ὁ ὁποῖος προέρχεται ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Θεοῦ. Ἀρίστα διαθέσεις θὰ ἔχῃς σχετικῶς μὲ αὐτὰ καὶ ὡς πρὸς τὰ σκεπτεσθαι. ²⁰ Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀγαπῶμεν περισσότερον.

Ὅπως λοιπὸν εἰς τὸ σῶμα παρέχεις ποικίλα ἐνδύματα καὶ προσαρμοζεις πρὸς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ καιροῦ καὶ τὴν ποικίλιν τῆς ἀμφοτέρων, κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον μὴ ἀνέχεσθαι τὴν ψυχὴν νὰ περιέρχεται γυμνὴ ἀγαθῶν πράξεων, ἀλλὰ νὰ ἐνδύῃς καὶ αὐτὴν μὲ τὰ πρέποντα ἐνδύματα. Ἐν ἰσχυρὰ θὰ ἀποκτήσῃς καὶ πάλιν αὐτὴν καὶ θὰ τὴν ἀποκαταστήσῃς εἰς τὴν φυσικὴν ὑγείαν. Καὶ τοῖο ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τὸ ἐνδύματά της. Ἐκ ἐλεημοσύνης καὶ ἡ ἀφθονος παραχρῆ ἀγαθῶν εἰς τοὺς πτωχοὺς. ²¹ Τοῦτο εἶναι ἡ μεγίστη ἀμφοτέρων τῆς ψυχῆς, τοῦτο εἶναι, τὸ λαμπρὸν ἐν-

19. Ματθ. 23, 4.

20. Ὁ Θεὸς τοῦ σώματος σου δίδου πείναν, καὶ ἐκ αὐτῆς μέρμερον σου τοῦ σώματος σου. Ὁ Θεὸς τῆς ψυχῆς σου δίδου ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ ὀφθαλμοδότην σου ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ σαρκί. Ὁ Θεὸς τῆς ψυχῆς σου δίδου ἐλεημοσύνην, καὶ μὴ ὀφθαλμοδότην σου ὁ ἄνθρωπος. (Τιμόθεο 4, 16-17)

δυμά της. Και ἂν ἐπιθυμῇς, νὰ μὴ παρέχῃς μόνον ἐνδύματα, ἀλλὰ νὰ ἐξωραΐζῃς αὐτὴν ὁμοίως μὲ τὰ σώματα, πρόσθεσε καὶ τὴν βοήθειαν τῆς προσευχῆς καὶ τὴν ἐξομολόγησιν τῶν ἁμαρτημάτων καὶ νὰ μὴ παύσῃς μὲ τὴν συνεχὴ ροὴν τῶν δακρύων σου νὰ καθαρῇς τὸ πρόσωπόν της. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς μὲ κάθε ἐπιμέλειαν καθαρῇς καθήμενῶς τὸ πρόσωπόν σου, ὥστε νὰ μὴ μένῃ πουθε νὰ ἀκαθαρσία, τοῦ σὲ ἀσχημίζει, ἔτσι ἀκριβῶς νὰ ἐνδιαφέρεσαι καὶ διὰ τὴν ψυχὴν καὶ κάθε ἡμέραν καθορίζε αὐτὴν χύνων θερμὰ δάκρυα. Ἐ. Διότι, ἡ ψυχὴ μὲ αὐτὸ τὸ νερό ἀποπλένει τὸν ρυτίον καὶ γίνετα ὡραιότερα.

Αἱ περισσότεραι γυναῖκες, αἱ ὁποῖα λόγῳ πολλῆς ἀπερίσκεψτης περιφρονοῦν τὸ ἀποσταλικὸν παράγγελμα, τὸ ὁποῖον προτρέπε, «ὅχ μὲ ἐξεζητημένα πλεξίματα τῶν μαλλίων ἢ μὲ χρυσὰ κοσμήματα ἢ μὲ μαργαριτάρια ἢ μὲ πολυτελῆ ἐνδύματα νὰ στολίζου τοὺς ἑαυτοὺς τῶν»,⁶ προσβαίνουν εἰς αὐτὸ μὲ μεγάλην σπατάλην. Καὶ δὲν εἶνα μόνον αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἀνόητοι ἄνδρες, οἱ ὁποῖοι κατατάσσοντα μεταξὺ τῶν ἀπερίσκεπτων γυναικῶν.⁹¹ Ἀ καὶ φοροῦν δακτυλίδια καὶ καμαρώνουν διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον τῶν πολυτίμων λίθων, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ ἐντρέπωνται καὶ νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπόν των.

Καὶ αὐτοὶ λοιπὸν καὶ ἔκειναι, ἐὰν ἀκουοὺν τοὺς λόγους μου, τὰ χρυσὰ αὐτὰ κοσμήματα, τὰ ὁποῖα προξενοῦν μεγάλην θλάβην καὶ εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, ἂς μεταφέρουν καλύτερον εἰς τὸν κόσμον τῆς ψυχῆς καὶ ἂς καλλωπίσουν ἑκείνην μὲ αὐτὰ.

Τὰ κοσμήματα αὐτά, καθὼς κάμνουν τὸ σῶμα ἀσχημον καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ὡραῖον, ὅταν περιβάλλουν τὴν ψυχὴν καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὅταν περιβάλλουν τὴν ψυχὴν καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι ἀσχημοί, καθιστοῦν αὐτὴν ὡροκατότην. Καὶ πῶς, λέγει κάποιος, διυσιναὶ τὰ χρυσὰ κοσμήματα, νὰ περιβάλλουν τὴν ψυχὴν, Πάλιν μὲ τὸ χεῖρ τῶν πτωχῶν. **Β** Ὅταν αὐτοὶ λαμβάνουν κατασκευάζουν τὴν ὡραιότητα τῆς ψυχῆς, Δώσε εἰς ἐκείνους τὰ χρυσὰ κοσμήματα καὶ διαμοίρασε τα εἰς τοὺς πεινῶντας καὶ τὴν ὡραιότητά τῆς ψυχῆς θὰ σοῦ χαρίσων, ὥστε μὲ τὴν ὡραιότητα νὰ προκαλέσῃς αὐτὸν τὸν πραγματικὸν νυμφῖον, διὰ νὰ σοῦ φέρῃ ἀναρίθμητα δώρα. Διότι, ὅταν διὰ τῆς ὡραιότη-

τητος τῆς ψυχῆς προκαλέσῃ τὸν Κύριον, θὰ ἔχῃς ἀφθονίαν ἀγαθῶν καὶ συνήθως ἀποκτᾷς ἀμύθητον πλοῦτον.

Γ Ἐάν λοιπὸν θέλωμεν, νὰ γίνωμεν ἀγαπητοὶ εἰς τὸν Κύριον, ἂς παύσωμεν νὰ ἐνδιαφερόμεθα διὰ τὸν καλλωπισμὸν τοῦ σώματός μας καὶ ἂς φροντίζωμεν ἐπιμελῶς καθ' ἡμέραν διὰ τὴν ὡραιότητα τῆς ψυχῆς, διὰ νὰ ἐκπαύωμεν τὴν εὐνοίαν τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ καὶ νὰ ἐπιτύχωμεν τὰ ἄπειρα ἀγαθὰ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δυνάμις καὶ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΚΑΙ ΗΤΟΙΣ ΜΕΤΑΤΑΙΣ ΕΝ ΕΤΩΝ ΟΤΑΝ ΕΓΓΗΣΘΗ ΤΟΙΣ
ΤΕΒΙΣ ΓΙΟΥΣ ΤΩΝ ΣΗΝ ΤΩΝ ΚΑΜ ΤΩΝ ΑΡΘΩ Θ ΚΑΙ ΣΙΝΕΒΗ
ΟΤΑΝ ΚΥΑΙΣΑΝ Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΑ ΤΑΙΟΙΟΥΝΤΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΕΚΡΥΒΑΝ ΟΙ ΑΤΛΕΑΣ

Ἐπιθυμῶ σήμερα νά σᾶς ἐκθέσω τὰ ὑπόλοιπα τῆς χθεσινῆς ομιλίας. Μή στενοχωρηθῆς ἀγοστή μου, πού ἀκούεις ὑπόλοιπα. Τά ὑλικά τρώφιμα ἐπεῖτα ἀπό μιαν καί δυο ἡμέρας πολλές φορές, ἐπεὶ παύσεται ὁ καιρός καταντοῦν ἀχρηστά καί ἀκατάλληλα πρὸς θῶρον. Εἰς τὴν πνευματικὴν ὁμῶς τράπεζαν δὲν εἶναι τίποτε τοιαῦτον νά φθορῇ. Ἐ "Ὅσος καιρός καὶ ἂν παρελθῇ τόσον μεγαλύνει χάριν παρουσιάζουν καὶ γινώσκω νωπότερα καὶ ἀκριότερα.

Ἐμπρὸς λοιπὸν ἀς πραγματοποιήσωμεν τὴν ὑπόθεσιν, τὴν ὅποιαν χθὲς ἐδώσαμεν ἀς ἐξοφλήσωμεν τὸ χρέος τῆς διδασκαλίας καὶ ἀς ἐξωτερικευσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν ωφελεῖ μόνον ὅσους ἀκούουν αὐτήν, καθὼς συμβαίνει εἰς τὰ ὑλικά κρῆ, ἀλλὰ ὠφελεῖ καὶ ἐμὲ ὁ ὅποιος προσφέρω ταύτην. Καὶ διαστ. λέγω καὶ ἐμὲ. Τοῦτο εἶναι ὁ χαρακτήρ τοῦ πνευματικοῦ χρέους, ὥστε, ὅσον περισσότερον προσφέρω, τόσον περισσότερον αὐξάνει καὶ καθιστᾷ μεγαλύτερον τὴν περιουσίαν καὶ ἀπειρὸν τὸν πλοῦτον καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁ ὅποιος προσφέρει καὶ εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι λαμβάνουν. ⁹⁹ Α.

Εἶδες νέον τρόπον χρέους καὶ περιεργὸν μορφήν πληρωμῆς. Αὕτη εἶναι ἡ φύσις τῶν πνευματικῶν πραγμάτων. Διὰ τῆς διανομῆς αὐξάνει περισσότερον καὶ διὰ τῆς συμμετοχῆς τῶν περισσοτέρων γίνεται μεγαλύτερα ἡ παρουσία. Οὔτε ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος μοιράζει, ἀντὶ λαμβάνεται, τὴν μείωσιν, διότι καὶ αὐτοῦ τὰ περιουσιακὰ στοιχεῖα αὐξάνουν καὶ ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι τὰ λαμβάνουν, ἀποκτοῦν μεγαλύτεραν περιουσίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τοιαυτὴ εἶναι ἡ φύσις τῶν πνευμάτων.

κῶν ἀγαθῶν, ἀς σπουδάζωμεν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν τὴν προθυμίαν εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν αὐτῶν καὶ σεῖς ἐτοιμασθήτε, νὰ ἀκούσετε, ὥστε ὁ καθένας σας, Β ἀφοῦ δεχθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς ἀγκάλας τῆς διανοίας τὴν διδασκαλίαν μας, ἔτσι ὠφελημένος νὰ ἀπέλθῃ.

Πάλιν ἐπιθυμῶ, νὰ ἐπαυαφέρω πρὸς συζητήσιν τὴν ὑπόθεσιν τὴν σχετικὴν μετ' ὁν δικαίον Νῶε, διὰ νὰ γνωρίσετε καλλίτερον τὴν θαθεῖαν ἀρετὴν τοῦ δικαίου αὐτοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀνέκφραστον φιλοφροσύνην τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μακροθυμίαν αὐτοῦ ἡ ὅποια ὑπερβάλλει κάθε λογικὴν. Ἐδιδάχθητε χθὲς, ὅτ' ἀπὸ τότε πού ἐγεννήθη ὁ δικαίος Νῶε, ἀφοῦ ἐλάθεν ἀπὸ τὸν πατέρα του τὴν ἀναμωσιν, πρὸ ἡρχίτο ἀνάμωσα εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, πού ὑπῆρχον τότε καὶ ἐδίδασκε τὰς συμφοράς, ὥστε νὰ ἐκτραύλαζε καὶ νὰ ἔλεγε διὰ τοῦ διδάσκαλός του. Ἀπομακρυνθήτε ἀπὸ τὴν κακίαν, καταγινώσθε μετ' αὐτὴν ἀρετὴν, φοβηθήτε τὴν ἐπαπειλούμενην τιμωρίαν. Γενικὴ ταραχὴ θὰ καταλάβῃ ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Πολὺ μεγάλη εἶναι ἡ ἀναγκάσις τοῦ Θεοῦ, διότι, μέγα εἶναι καὶ τὸ ρέμα τῆς κακίας. Καὶ δὲν ἔκρινεν αὐτὸ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἔτη, ἀλλὰ συνεβούλευε διαρκῶς αὐτὰ ἐπὶ πεντακάσια ἔτη.

Εἴδετε τὴν μακροθυμίαν τοῦ Κυρίου, Εἴδετε μέγεθος καλῶς, Εἴδετε ἀπεριγραπτὸν ἀνέγκαν, Εἴδετε ὅμως ἐντασιν κακίας. Εἴδετε μέγεθος ἀχαριστίας, Εἰς αὐτὸ τὸ σημείον, ὅπως γνωρίζετε, ἐτελείωσε χθὲς ἡ διδασκαλία μου. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη σήμερα, νὰ πληροφορηθῆτε ἀκριβῶς, ὅτ' ὁ φιλόφρων Θεός, συνεπῆς πρὸς τὴν καλῶσυνήν του, ἔδεν ἐστάθῃ οὐτὲ μέχρι τῶν πεντακάσιων ἐτῶν, ἀλλὰ ἐπέξετεψε τὴν πρῶτον του ἀκόμῃ περισσότερον ὑπὲρ ἐκείνων, οἱ ὅποιοι εἶχον διαπράξει, τόσα πολλὰ ἀμαρτήματα.

Καὶ ἦτο ὁ Νῶε, λέγε, πεντακάσιων ἐτῶν. Ἐπιτηδεύειτο ἔτισημα, ἡ Ἁγία Γραφή τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, διὰ νὰ γνωρισωμεν ἐπὶ ποσὸν χρόνον συνεχῶς συνεβούλευεν αὐτοὺς καὶ πῶς ἐκείνοι, ἐπεὶ ἐπρὸ τιμῆσαν τὸν βρομὸν τῆς κακίας, κατηναλώθησαν εἰς αὐτόν. Ὁ δικαίος Νῶε δοξάζων ἀντιθέτως πρὸς ὅλους γενικῶς ἐπέδειξε σπανίαν ἀρετὴν, ὥστε καὶ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ νὰ ἀποσπᾷ καὶ, ἐνῶ ὅλοι κατέστησαν ἐνοχοὶ τιμωρίας, ἔ διεφυγεν αὐτὴν μόνος αὐτὸς μετὰ συγγενῶν του. Ἀπὸ ἐδῶ διδασκόμεθα, ὅτ' ἐάν εἴμεθα ἐγκρατεῖς καὶ δὲν εἴμεθα ἀδιάφοροι, ὅχι μόνον δὲν μᾶς ἐλάττει ἡ συνειστροφή μετ' αὐτοὺς κακοῦς, ἀλλὰ καὶ μᾶς κάμνει, νὰ ἐπιδ

ώκωμιν περισσότερον τὴν ἀρετὴν

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ φιλόφρωντος Θεὸς ἐρρύθμισεν ἔτσι, ὥστε εἰς τὸ αὐτὸ μέρος νὰ κατακυλῶν γενικῶς ὅλοι, καὶ οἱ κακοὶ καὶ οἱ ἀγαθοί, διὰ νὰ περιπαίξεται ἡ κακία τῶν πονηρῶν καὶ λαμπρότερον νὰ ἀκτινοβολῇ ἡ ἀρετὴ τῶν ἀγαθῶν καὶ νὰ ὠφελοῦνται πάρα πολὺ οἱ ὀδρανεῖς, ἐὰν θέλουν, ἀπὸ τὴν συναναστροφῇ τῶν δικαίων.

Σκέψου, σὲ παρακαλῶ τὴν ἀρετὴν τοῦ δικαίου τοῦ ἀνθρώπου.¹⁹⁴ Ἀ μέσαι εἰς τὸσον μέγα πλῆθος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ὠθοῦντο μὲ μεγάλῃν ὀρμῇν πρὸς τὴν κακίαν, μόνος αὐτὸς ἀδίδασκε τὸν ἀντίθετον δρόμον. Διότι ἐπροτίμησε τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὴν κακίαν. Οὔτε ἡ συμφωνία τῆς κοινῆς γνώμης οὔτε τὸ μεγάλο πλῆθος κατέστησεν αὐτὸν διατακτικώτερον πρὸς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ ἐκ τῶν προτέρων ἐξευλόγησεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἰς τὸ μέλλον θὰ λεχθῇ ἀπὸ τοῦ προφήτου Μωϋσῆα, ὅτι δηλοῦθι δὲν θὰ ἀκολουθήσῃς τοὺς περισσοτέρους, διὰ νὰ καμῇς τὸ κακόν.¹⁹⁵

Ἄξιον ἀπορίας καὶ περιεργον εἶναι, ὅτ', ἐνῶ πολλοὶ ἢ μᾶλλον γενικῶς ὅλοι προέτρεπον αὐτὸν πρὸς τὴν κακίαν καὶ τὴν ἀτέλειαν κακῶν πράξεων καὶ κοίπεις δὲν ἐτρέπετο πρὸς τὴν ἀρετὴν, αὐτοὺς ἀπὸ ἐσωτερικῆν προσωπικῆν του παραρρησιν ὤρμησεν πρὸς τὴν ἀρετὴν μὲ τὴν σφοδρότητα, ὥστε νὰ διαβίῃ ἀντιμέτωπος πρὸς τὸσον μεγάλο πλῆθος. Οὔτε ἐφοδῆθη οὔτε ἐδειλίσε πρὸ τῆς κακῆς συμφωνίας οὔτε ἐπαθεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον φυσικῶν εἶναι νὰ παθαίνουν οἱ ὀδρανεῖς. Ἐκεῖνοι, ὅταν ἴδουν πολλοὺς νὰ συμφωνοῦν ἐπὶ ἐνὸς ἀντικειμένου προβάλλουν αὐτὸ ὡς εὐκαιρίαν καὶ προπέτασμα πρὸς συγκάλυψιν τῆς ἀμελείας των καὶ λέγουσι· Διατὶ ἐγὼ νὰ ἀκρίπτωμαι κατὰ διάφορον τρόπον ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς γενικῶς πράγματα περὶ ἔργα καὶ νέσι, νὰ εὐρίσκωμαι ἀντιμέτωπος πρὸς τὸσον πλῆθος καὶ νὰ ἀναλαμβάνω πόλεμον πρὸς τὸσον λαόν. Μήπως εἶμαι δικαιότερος ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς ἐδῶ. Ποίαν ἀνάγκην ἔχω νὰ δημιουργῶ τὸσον ἔχθραν; Ποία ἡ ὠφέλεια μου ἀπὸ τὸσον μίσος, ἔ.

Ὅμως ὁ Νῶε τίποτε ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀνῶφελα δὲν ἔακε φθῆ, οὔτε ἐνανθῆ, ἀλλὰ ἐκ τῶν προτέρων πάλιν ἐπραγματοποίησεν ἐκεῖνα τὰ ὅποιον εἶχεν εἶπει ὁ προφήτης· Ἰσχυρότερος εἶναι ὁ εἰς, ὁ ὁποῖος ἀκτελεῖ τὸ θέλημα τοῦ

Θεοῦ παρὰ ἀναρίθμητα παρὰνομίᾳ. Μήπως ἡ κοινωνία, λέγει καὶ ἡ συμφωνία μου μὲ τὸ πλῆθος, τὸ ὅποιον ῥέπει πρὸς τὸ κακόν, θὰ ἡμπορέσῃ νὰ μὲ ἀπολλάξῃ ἀπὸ τὴν τιμωρίαν. Ἐγνώριζε θεοσάως, ἐγνώριζε καλῶς, ὅτι ὁ καθεὶς χωριστὰ θὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς σωτηρίας του καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπομείνῃ τὴν κόλασιν ὅλος ὑπὲρ τοῦ ἀμαρτωλοῦ οὔτε καμμῶς ἀμειβῆς νὰ τυχῇ. Διὰ τοῦτο ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, ὥσων στίβα εἰς τὸ μέσον τοῦ πελάγους οὐ μόνον δὲν ἐσθῆνεν ἀλλὰ καὶ κάθε ἡμερὰν λαμπρότερον ἠκτινοδόλε καὶ διὰ τῶν ἔργων του ἐγίνετο διδάσκαλος ὅλων.

Εἶδες πόσον ἐλευθέρων ἐδημιουργῆσε τὴν φύσιν μας ὁ Κύριος, Ἄπο ποίαν αἰτίαν, εἶπέ μου, φεῖνοι μὲν ἐσπεύδον πρὸς τὴν κακίαν καὶ γίνοντο ἐνοχοὶ προσωπικῆς τιμωρίας, αὐτὸς ὅμως, ἐπειδὴ ἐπροτίμησε τὴν ἀρετὴν καὶ ἀπέφυγε τὴν συναναστροφὴν αὐτῶν δὲν κατέστη ἐνοχος τιμωρίας. Εἶναι φανερόν, διότι, ὁ καθεὶς ἐκλέγει ἢ τὴν ἀρετὴν ἢ τὴν κακίαν διὰ τῆς προσωπικῆς του ἐλευθέρως γνώμης. Διότι, ἐὰν δὲν συνείδανε τοῦτο καὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις δὲν ἦτο ἐλευθέρη. Ἐ δὲν θὰ ἐπρεπε οὔτε οἱ κακοὶ νὰ τιμωροῦνται, οὔτε οἱ ἀγαθοὶ νὰ ἀμειβῶνται διὰ τὴν ἀρετὴν.

Ἐπειδὴ ὅμως μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα ἀφῆσαν εἰς τὴν προσωπικὴν μας ἐκλογὴν, δι' αὐτὸ καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἁμαρτάνουν, ἔπαυε λαῦνται τιμωρία, καὶ εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἐπιτυχάνουν, ἐπιφυλάσσονται μὴ θοῖ καὶ ἔπαινοι. Καὶ ὅταν, λέγει, ὁ Νῶε ἔγινε πεντακοσίων ἐτῶν ἐγέννησε τρεῖς παῖδιά, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ καὶ τὸν Λάμεθ. Πρόσχε τὴν ἀκρίθειαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Ἀφοῦ μᾶς διηγήθη τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐτῶν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου καὶ παρουσίασε τὸ μέγεθος τῆς μακροθυμίας τοῦ Κυρίου, ἐπιθυμῶ ἀκόμη νὰ μᾶς κάμῃ σαφὴ καὶ τὴν μεγάλῃν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ.¹⁹⁶ Ἀ καὶ τὴν ἀκατάσχετον ροτὴν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὴν κακίαν.

2 Ἀλλὰ ὡς ἀκούομεν τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Μωϋσῆως ὡς φωτισόμενος ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐπιθυμῶ νὰ μᾶς διδάξῃ τὰ πάντα μὲ ἀκρίθειαν κεῖθις ὡς ἤρχισαν, λέγει, οἱ ἄνθρωποι, νὰ πληθυνῶνται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπέκτεθαι θυνάτερας.¹⁹⁷ Δὲν προσέθεσεν ἀπλῶς τὸ «καὶ ἀπέκτεθαι»

¹⁹⁴ Σφ. Σεις 16 β.

¹⁹⁵ Γεν 8, 1. Ὁ νόμος πλὴν τοῦ Νῶε καὶ τῆς οὐνοκτασίας του διαφέρει. Ἐπρεπε νὰ καταστρεφθῇ. Εἰς τοὺς πεντακοσίων ἀνθρώπων καταστρεφθεὶς ἡ γῆ καὶ τῆς διαίτης ἡ ἀπορία ἀπείχετο εἰς τὴν ἔκτασιν τῶν

θυγατέρας, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ μᾶς παρουσιάσῃ τὸ μεγάλο πλήθος. Ὅπου τὰ πλῆθος τῶν ριζῶν εἶναι τόσο πολὺ, εἶναι ἀνάγκη νὰ γεννῶνται καὶ πολλοὶ κλάδοι. Ὅταν δέ, λέγει, οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ εἶδον ὅτι αἱ θυγατέρες ἦσαν ὠραῖαι, ἐσυμφωνήσαν ἀκούσαι, αἱ ὅποιαι ἤρσαν εἰς αὐτοὺς περισσότερον. Β. Ἄς ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς καὶ μίαν λέξιν ἐξ αὐτῶν τὰ ὁποῖα ἐλήχθησαν, διὰ νὰ μὴ μᾶς διαφύγῃ τίποτε ἐκ τοῦ βαθύτερου περιεχομένου των. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐρευνησωμεν βαθέως αὐτὸ τὸ χωρίον καὶ νὰ ἀσκευώσωμεν τὰς μυθολογίας ἐκείνων, οἱ ὅποιοι λέγουσι τὰ πάντα ἀπερισκέπτως. Καὶ ἀρχικῶς μὲν πρέπει νὰ εἰπωμεν, ὅσα ἐκεῖνοι τολμοῦν νὰ λέγουν καὶ, ὅσοι ἀποδεξώμεν τὴν πλάνην τῶν λόγων των ὅτι αὐτὰς τὰς προϋποθέσεις θὰ σὰς διδάξω τὸ πραγματικὸν νόημα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὥστε νὰ μὴ ἐκθέτετε τὴν ἀκοήν σας τυχαίως καὶ ἀπερισκέπτως εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι λέγουσι αὐτὰς τὰς βλασφημίας καὶ ἔχουσι τὸ θρόνον νὰ ὁμιλοῦν ἐναντίον τῶν αὐτῶν των. Γ. Δὲν ἰσχυρίζονται, ὅτι τοῦτο δὲν ἐλήχθη περὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ περὶ τῶν ἀγγέλων, καθ' ὅσον αὐτοὺς, λέγουσι, ὅτι ἀνέστησαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ πρῶτον μὲν ἂς μᾶς ἀποδείξουν, εἰς ποία χωρία τῶν Γραφῶν οἱ ἀγγελοὶ ἀνωμάσθησαν υἱοὶ Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μᾶς ἀποδείξουν αὐτό. Μερικοὶ ἄνθρωποι ἀνωμάσθησαν υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, ποτε ὁμοίως ἀγγελοὶ. Καὶ περὶ τῶν ἀγγέλων λέγει ὁ κείνους, ὁ ὁποῖος κάμει τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς τοῦ φλόγα πυρός.⁵ Περί δὲ τῶν ἀνθρώπων κενὴ εἶπα εἰσαθε Θεοί⁶ καὶ ἀκόμη κυλοῦς ἐγέννηται καὶ ὠκισαί⁷, καὶ κατόπιν «ὁ πρωτότοκος υἱός μου Ἰσραὴλ⁸». Κανείς ὁμοίως ἀγγέλους εἰς καμμίαν περίπτωσιν δὲν προσηγορεύθη υἱός οὐτε υἱός τοῦ Θεοῦ⁹. Καὶ τί ἄλλο λέγουσι, Πράγματι ὁπότερον ἀγγελοὶ, οἱ ὅποιοι ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν τιμητικὴν τῶν Θεῶν διότι κατήλθον εἰς τὴν παράνομον αὐτῶν πράξιν. Δ. Ἄλλο πάλιν περισσότερον μυθώδες ποῖον εἶναι τοῦτο. Τώρα ἐξέπεσαν καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ αἰτία τῆς πτώσεώς των, καὶ ὁμοίως ἡ Ἁγία Γραφή διαφορετικὰ μᾶς διδάσκει, ὅτι

ὅσα ναυαῖν κατέβη τὸς ἑλάν καὶ κατέβη τὸς δὲλ, αἱ ἡποῖαι ἦσαν μέχρι τότε κατισμέραι.

5. Ὑβαν 118, 4

6. Ψαλμ. 82, 6

7. Ψαλμ. 1, 9

8. Ἐξοδ. 4, 22

9. Ἰωάν. 1, 1. Ὡς αἱ ἐκείνοι τῆς γενεᾆς τῶν 2ης ὡς ἐγγότερον τοῦ Θεοῦ ἀνωμασθήσαν.

δηλαδὴ πρὸ τῆς δημιουργίας τῶν πρωτοπλάστων ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν τιμητικὴν ἐκείνην θέσιν καὶ ὁ διάβολος καὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι μαζί με αὐτὸν ἐπὶτρήθησαν, ὥπως καὶ κάποιος σοφὸς λέγει «ἐξ αἰτίας τοῦ φθόνου τοῦ διαδόλου ἐσχηθὲν εἰς τὸν κόσμον ὁ θάνατος»¹⁰. Εἶπε μου λοιπόν, ἐάν δὲν εἶχεν ἐκπέσει, πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου, πῶς θὰ ἦτο δυνατόν, νὰ φθονῇ τὸν ἀνθρώπον; ἐνῷ διετήρει τὴν ἀξίαν του; Πῶς ἡμπορεῖ νὰ ἀκακολογήθῃ; Ἐνὰ φθονῇ ὁ ἀγγέλους τὸν ἀνθρώπον καὶ ὁ ἀσώματος καὶ περιβαλλόμενος ἀπὸ τόσας μεγάλας τιμᾶς ἐκείνου, ὁ ὁποῖος περιβάλλεται ἀπὸ τὸ σῶμα;

Ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν ἀνωτάτην δοξᾶν κατέπεσαν εἰς τὴν ἐσχάτην περιφρόνησιν καὶ μάλιστα, ἐνῷ ἦτο ἀσώματος, ¹¹ Α καὶ ἐπειδὴ εἶδε¹² τὸν δημιουργηθέντα ἀνθρώπον χάρις εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ δημιουργοῦ, νὰ ἀξιώνεται τόσο μεγάλης τιμῆς, καίτοι περιβάλλεται ἀπὸ σῶμα, ἐξήφθη ἀπὸ τοῦ φθόνου καὶ μετὰ τὴν ἀπάτην τὴν ὁποίαν εἰσήγαγε διὰ τοῦ φθοῦς, κατέστησε τὸν ἀνθρώπον ἑνοχον τῆς πονηρίας τοῦ θανάτου. Τοιοῦτον πρῶγμα εἶναι ἡ πονηρία. Δὲν ἀντέχει νὰ ἀνεχθῇ μετὰ γαλήνην τὴν εὐτυχίαν τῶν ἄλλων.

Εἶναι εἰς ὅλους φανερόν, ὅτι ὁ διάβολος καὶ ὅλη ἡ χορεία αὐτοῦ ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν δόξαν ἐκείνην ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἐποχὴν καὶ κατετάγησαν μεταξὺ τῶν ὑπερηφάνων τιμῆς. Ἀλλὰ καὶ ποῖα μεγαλυντὴρα ἀνοησία ὑπάρχει, ἀπὸ τοῦ νὰ λέγουν, ὅτι οἱ ἀγγελοὶ ἐξέπεσαν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, διὰ νὰ ἐλθουν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὰς γυναῖκας καὶ ὅτι ἡ ἀσώματος ἐκείνη φύσις συνήρθη πρὸς τὸ ἀνθρώπινα σῶμα, Β. Ἡ δὲν ἀκούεις τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ περὶ τῆς φύσεως τῶν ἀγγέλων «ἐκστὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως οὐτε οἱ ἄνδρες νυμφεύονται οὐτε αἱ γυναῖκες ἀπανδρεύονται, ἀλλὰ εἶναι ὡσὲν ἀγγελοὶ Θεοῦ»¹³. Ὁ δὲν ἦτο δυνατόν ποτε ἡ ἀσώματος ἐκείνη φύσις νὰ δεχθῇ τοιαύτην σαρκικὴν ἐπιθυμίαν. Ἐπὶ πλέον δὲ καὶ τοῦτο πρέπει νὰ ἀντιληφθῶμεν, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀπρεπὲστατον καθ' ὁμοιότητα τρόπον νὰ υιοθετήσωμεν αὐτὸ διὰ τῆς σκέψεως. Διότι, ἐάν ἄνθρωποι ἄγιοι, οἱ ὅποιοι ἐδεχθήσαν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, δὲν εἶχον τὴν δύναμιν οὐτε τὸ δόγμα τῶν ἀγγέλων νὰ ἴδουν, συνήθως ὁ ἀνθρώπος τῶν ἐπιθυμιῶν (δανιήλ) χάνει σχεδὸν τὴν δύναμιν καὶ τὴν ζωὴν του, ὅταν εἶη παρούσας ἀγγέλου καὶ μάλιστα ὅχι τὴν πρα-

10. Σοφ. Σολομ. 2, 14.

11. Ματθ. 22, 30. Μαρκ. 12, 25. Λουκ. 20, 35.

γματοειήν ούσαν του, αλλά τὸν μετασχηματισμὸν του (Διότι πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ κανεὶς φάσματα ὁπότε σπασιν;) Ἡ ἔξω τὸσον ἰσχυρὸς καὶ τὸσον μεγάλος ἄνθρωπος πίνει σκεδὸν ὅτις πῶς ἴσως ἔμπορεῖ νὰ παραδεχθῇ, καὶ ἂν ἀκόμη εἶναι καράφρων, τὰ ἐλάσματα καὶ πολὺ ἀνόητα αὐτὰ λόγια, ὅτι δηλαδὴ ἡ φαντασία καὶ νοερά φωνὴ τῶν ἀγγέλων ἦλθεν ἐκ ἐκείνης μὲ τὰ ἀνθρώπινα σώματα.

3. Διὰ τὰ μὴ ἀνακινῶμεν ἐπὶ πολὺ τοῦτο καὶ φαίνεται ὅτι σπαταλῶμεν ἀκόσμως τὸν χρόνον, ἀπὸ τοῦ ὅτι πληροφορήσα, ὅτι ἦτο ἀδύνατον τοῦτο νὰ συμβῇ, ἀπὸ τοῦ ὅτι διδάξω τὴν ἀλήθειαν καταγινώσκων καὶ πάλιν ἐκείνη, τὰ ὅποια γράφει ἡ Ἁγία Γραφή. Ὅταν ἤρχισαν οἱ ἄνθρωποι νὰ πληθύνονται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπέκτησαν θυγατέρας, ὅσοι οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ εἶδον, ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὡραῖαι, καὶ ἐνυμφεύθησαν ἐξ αὐτῶν ἐκείναι, αἱ ὅποια ἤρσαν εἰς αὐτοὺς. Προηγουμένως οὐκ εἶδον, ὅτι ἦτο συνήθεια εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν νὰ προσωνυμῶνται καὶ τοὺς ἀνθρώπους υἱοὺς τοῦ Θεοῦ. Καὶ αὐτοὶ κατήγοντο ἀπὸ τὴν γενεάν τοῦ Σὴθ καὶ ἀπὸ τῶν ἑνῶς, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Σὴθ καὶ ἔλασεν αὐτὸ τὸ ὄνομα. Διότι, αὐτὸς λέγει, ἠλπίσα, νὰ προσεύχεται εἰς τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι λοιπὸν ἐνευνώοντο εἰς τὸ ἐξῆς μετὰ ἀπὸ αὐτὸν ἀνομασθήσαν ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν υἱοὶ Θεοῦ κατὰ μίμησιν τῆς ἀρετῆς τῶν προγόνων μέχρις ἐκείνου ἑκείνους, αἱ ὅποια ἐγεννήθησαν πρὶν τοῦ Σὴθ καὶ κατέγοντο ἀπὸ τὴν γενεάν τοῦ Κάϊν, ἀνάμασεν υἱοὺς τοῦ ἀνθρώπου. Ὅταν ἤρχισαν, λέγει, οἱ ἄνθρωποι νὰ πληθύνονται ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀπέκτησαν θυγατέρας, οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὸν Σὴθ καὶ τὸν ἑνῶς, εἶδον, ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων, αἱ ὅποια ἐγεννήθησαν ἀπὸ αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν, ὅτι καὶ θυγατέρας ἀπέκτησαν, εἶναι ὡραῖαι.

Πρόσθετε, πῶς καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν μᾶς ἐδήλωσαν ἔλατν τὴν ἀκολασίαν αὐτῶν. ¹⁹² Ἀ Διότι, δὲν ὤρμησαν εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτὴν μὲ τὴν σκοπὸν νὰ κάμωσι παιδιὰ, ἀλλὰ ἐξ αἰτίας τῆς ἀκρατείας τῆς ἡδονῆς εἶδον, λέγει, ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων ἦσαν ὡραῖαι. Ἡ ἐπιθυμία τῆς ὡ-

¹⁹² Δαν. 23, 1-11. Τεκμηριώνει τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου Δανιὴλ. ¹⁹³ Ὁμοιωμένης ἀνθρώπων. Γυναίκες τῆς ἀναφανέντος γυναικὸς καὶ ἑλθόν. Ὁ ἄνθρωπος καὶ αὐτὸν ἐπέφρασε τὴν καλὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Σὴθ, ὅτι ὅτι δὲν ἐπέφρασε τῆς ψυχικῆς ἡδονῆς ἀλλὰ τὴν φανταστικὴν ἀκρατείαν καὶ τὴν πόσιν.

ραϊότητος ἀδήγησεν αὐτοὺς εἰς ἐκείνην τὴν καταπορεύσιν καὶ ἡ ἀμορφὰ τοῦ προσώπου ἔγνω αἰτία τῆς πορνείας καὶ τῆς ἀκρατείας αὐτῶν. Καὶ δὲν ἠρεσθή εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ προσέθεσε ἐνυμφεύθησαν ἐξ ὧν ἐκείναι, τὰς γυναῖκας, αἱ ὅποια ἤρσαν εἰς αὐτοὺς. Καὶ τοῦτο πάλιν παρουσιάζει τὴν μεγάλην ἀδυναμίαν αὐτῶν, ὅτι, ἐνυμφεύθησαν ἀπὸ τὴν ὡραιότητα καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ χαλναγωγῶσιν τὴν ἀσκήτων ἐπιθυμίαν τῶν ἀλλὰ ἀίχμαλωτισθῶντες ἀπὸ τὴν θέαν τῶν γυναικῶν καταποντισθήσαν. Β καὶ ἐξ αἰτίας τῆς παρουσίας αὐτῆς ἀναιρέας ἐστερήθησαν τῆς προσοπίας εἰς τοῦ Θεοῦ.

Καὶ διὰ τὰ πληροφορησάμεν, ὅτι ἐκείνου αὐτοῦ δὲ καὶ νομίμου γάμου οὐτε πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀποκτήσεως τέκνων, λέγει, εἶδον ὅτι ἦσαν ὡραῖαι, καὶ ἐνυμφεύθησαν ἐξ ὧν τῶν γυναικῶν ἐκείναι, αἱ ὅποια ἤρσαν εἰς αὐτοὺς. Τὶ λοιπὸν, τὸ θέαμα τῶν ὀφθαλμῶν ἔμπορεῖ κανεὶς, νὰ κατηγορήσῃ, καθόλου. Ἀλλὰ τοῦ ὀλισθήματος δὲν ἔγινε τὸ δόγμα, ἀλλὰ ἡ ἀδυναμία τῆς θελήσεως καὶ ἡ ἀχολικὸς ἐπιθυμία. Ὁ ὀφθαλμὸς ἐδημιουργήθη, διὰ νὰ ἐξετάζωμεν δι' αὐτοῦ τὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ δοξάζωμεν τὸν δημιουργὸν τῶν. Ἔργον συνεπῶς τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι νὰ βλέπῃ. Ἡ τὸ νὰ βλέπῃ ὅμως κανεὶς μὲ πονηρίαν, τοῦτο ἀκρίβεια εἰς τὸν νοῦν, ὁ ὁποῖος ἐκ τῶν ὧν κατασκευάζει τὸν ἄνθρωπον.

Τὰ μέλη τοῦ σώματος ἐδημιουργήσαν ὁ Θεός, διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύουν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀγαθῶν πράξεων καὶ ἐπέτρεψε νὰ κατευνάζονται ἀπὸ τὴν ἀσκασιαν οὐσίαν δηλαδὴ τὴν ψυχὴν. Ὅταν λοιπὸν ἐκείνη τροπῇ πρὸς τὴν ἀκαρίαν καὶ χαλαρώσῃ τὰ ἥνια, ὅπως ἀκρεβῶς ὁ ἡνίοχος, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει, νὰ καταστῇ τὰ ἐπίθετα ἀκριτήματα τῶν ἵππων καὶ κατακρημνίσῃ καὶ τοὺς ἵππους οἱ ὅποιοι σῶσαν τὸ ἄρμα, καὶ τὸν ἑαυτὸν του, ἀπὸ ἐνκοταλείψῃ τὰ ἥνια τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ἡ δική μας ἐλευθέρη θέλησις. Δι' ἐπειδὴ δὲν γνωρίζει, νὰ χρησιμοποιοῖ τὰ μέλη τοῦ σώματος, καθὼς πρέπει, ὁποῖος εἰς τὰς ἀτάκτους ἐπιθυμίας καὶ καταποντίζεται.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἰησοῦς Χριστός, ἐπειδὴ ἐγκρίσει τὴν ἀδυναμίαν τῆς φύσεώς μας καὶ τὴν ἀμείλειαν τῆς θελήσεως, θέσει νόμον, ὁ ὁποῖος δαχρύνει καὶ ἀπαγορεύει τὴν ἀμαρτωλὴν περιέργειαν καὶ σθένει τὴν φλόγα, ἡ ὅποια ἀνάπτει μέσα μας ἐκ μακροῦς ἀποστάσεως, καὶ λέγει, ἐκείνους, ὁ ὁποῖος εἶδε γυναῖκα μὲ τὴν πονηρίαν ἐπιθυμίαν πρὸς ἀμαρτίαν, ἤδη διεπράξε τὴν ἀμαρτίαν τῆς

μοικείας μέσα εἰς τὴν ἀκάθαρτον καρδίαν τοῦ¹⁴. Δι' αὐτὸ λέγει, ἀπογορεύω τὸ κακὸν θέλημα, διὰ νὰ σὰς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν ἀπρεπὴν πράξιν. Μὴ λοιπὸν μοικείης. Λέγει, ὅτι μόνον ἡ πράξις εἶναι ἁμαρτία, ἀλλὰ ἡ θέλησις, ἢ ὅποια δέχεται τὴν κατὰ κρίσιν. Ἐ καὶ αὐτοὶ λοιπὸν, μὲν ἐγκύριον τὴν ἀραιότητα, ἠγμωλιτισήσαν ἀπὸ τοῦ θέματος. Ἔβαν, λέγει, ὅτι εἶναι ἀραίος καὶ ἐνυμφεύσαν ἐξ ὧν ἐκείνας τὰς ὁποίας ἐξέλεβαν.

Ἀλλὰ ὡς ἴδωμεν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγαθότητα καὶ ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀπρεπὴν αὐτὴν πράξιν καὶ τὴν ἀκράτειαν τῆς σκέψεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ εἶπε, λέγε, ὁ Θεὸς ἐπὶ πνεῦμα μου δὲν θὰ παραμείνῃ αἰωνίως εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, ἐφ' ὅσον εἶναι σαρκικοὶ. Διὰ τοῦτο ἡ ζωὴ των θὰ διαρκῇ ἑκατὸν εἰκοσιν ἔτη¹⁵. Εἶναι δυνατόν, νὰ ἴδῃ κανεὶς εἰς αὐτὰς τὰς ὀλίγας λέξεις ἀπυθμένον φιλανθρωπίαν¹⁶. Ἀ. «Καὶ εἶπε, λέγει, ὁ Θεός. Τὸ πνεῦμα μου δὲν θὰ παραμείνῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς καθ' ὅσον εἶναι σαρκικοὶ». Διὰ τῆς λέξεως «πνεῦμα» ἐδῶ ἀνόμενος τὴν προνοητικὴν τοῦ δύναμι καὶ ἐφανέρωσεν ἥδη τὴν ἀπωλείαν τῶν ἀνθρώπων. Καὶ διὰ νὰ ἀντιληφθῇ, ὅτι περὶ αὐτοῦ ἐγίνετο ὁ λόγος, πρόσθετε τὸ ἐπόμενον. Καθ' ὅσον αὐτοὶ, λέγει, εἶναι σαρκικοὶ. Δηλαδή, ἐπειδὴ ἀναλινονται εἰς σαρκικὰς πράξεις καὶ δὲν χρησιμοποιοῦν καταλλήλως τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ὥσπερ νὰ περιβάλλονται μόνον ἀπὸ σάρκα καὶ νὰ στεροῦνται ψυχῆς, τοιαυτοτρόπως καὶ καταλλύνουν τὴν ζωὴν των.

Β. Εὐσημήθην ἡ Ἁγία Γραφὴ τοὺς σαρκικοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐνομήσῃ σάρκα, ὅπως ἐνόμαζε τοὺς ἐνορέτους ἀσάρκους. Καὶ συμφωνῶς πρὸς αὐτὰ ὁ Παῦλος λέγει «αἰεὶ δὲν εἰσθε δοῦλοι, τῆς σαρκός¹⁷». Καὶ τοῦτο ὅχι διότι δὲν περιεβάλλοντο ἀπὸ σάρκα, ἀλλὰ ὅτι καὶ περιεβάλλοντο ἀπὸ αὐτὴν εἶχον φρονήματα ἀνώτερα τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν. Τοιαυτοτρόπως λοιπὸν ἔλεγε καὶ εἰς αὐτοὺς ἐδῶ, διότι περιεφρόνουν τὰς σαρκικὰς ἐπιθυμίας, «σεῖς δὲν εἰσθε δοῦλοι τῆς σαρκός¹⁸». Ἔτο καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐπειδὴ ἠσχολοῦντο διαρκῶς μὲ σαρκικὰς πράξεις, ἐνόμασεν αὐτοὺς σαρκικοὺς. Ἐπειδὴ αὐτοὶ εἶναι σαρκικοὶ, λέγει, δὲν θὰ τοὺς συγχωρήσω νὰ καλῶνται εἰς τὸν βοῦρκον τῆς ἁμαρτίας.

14. Ματθ. δ, 38.
15. Ρωμ. β, 8.
16. Ρωμ. β, 9.

4 C. Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς ἀγανακτήσεως, Εἶδες τὴν ἀφοραδότητα τῆς ἀπειλῆς. Πρόσθετε ἀκόμη, πῶς ἀνέμειξε τὴν φιλανθρωπίαν μετὰ τὴν ἀπειλὴν καὶ τὴν ἀγανακτήσιν. Τοιοῦτος εἶναι, ὁ Κυριὸς μας. Πολλὰς φορές ἀπειλεῖ ὅχι διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἀπὲ λὴν πραγματικότητα, ἀλλὰ διὰ νὰ διορθώσῃ αὐτοὺς καὶ νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ πλὴν τὴν ἀπειλὴν. Διότι, ἐάν ἤθελε νὰ τιμωρήσῃ, διὰ τοιοῦτον λόγον θὰ ἔλεγεν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἀπειλὴν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπιθυμῇ νὰ τιμωρήσῃ, δι' αὐτὸ πάντοτε ἀραδύνει καὶ ἀναβάλλει καὶ προλάγει, παρέχων τοιαυτοτρόπως εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ὑπευθύνους νὰ ἀποφύγουν τὴν κακίαν καὶ νὰ υἱοθετήσουν τὴν ἀρετὴν, ὥστε νὰ μὴ τιμωρηθοῦν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἠπειλήσεν, ὅτι θὰ παραδώσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν καταστροφὴν D (τοῦτο σημαίνει δὲν θὰ παρῶμαι νὴ τὸ πνεῦμα μου εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, διότι αὐτοὶ εἶναι σαρκικοὶ ἀπὸ τοῦ. δὲν θὰ ἐπιτρέψω εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ζοῦν αὐτοὶ) δὲν ἠρκεσθῇ εἰς τὴν μακροθυμίαν τῶν πεντακοσίων ἐτῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπαιδαγωγοῦντο διὰ τῆς προσωπομίας καὶ τῆς ἐνάρτου ζωῆς τοῦ Νάε. Τώρα πάλιν περισσότερο ἀγανακτῶν ὀρέξε, ἄλλην προθεσίαν χάριν αὐτῶν καὶ λέγε. Ἡπειλήσας, εἶπον καὶ ἐξεδήλωσαν τὴν ἀγανάκτησίν μου, ἡ ὁποία ἦτο ἐπόμενον νὰ ἀκοπῇ εἰς ὅρος σας λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτημάτων, τὰ ὁποία ἔχετε διαπράξει. Ἐπειδὴ ὅμως θέλω νὰ σωθῶν καὶ ὅσοι ἔχουν διαπράξει ἁθεράπνευτα ἁμαρτήματα καὶ κανεὶς νὰ μὴ χαθῇ. Ἐ δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὑποχωρῶ καὶ πάλιν ἑκατὸν εἰκοσιν ἔτη, διὰ νὰ ἀποφύγετε τὴν τιμωρίαν, ἐάν θέλετε νὰ ἀποπλύνετε τὰς ἁμαρτίας διὰ τῆς μεταστροφῆς σας πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τῆς προτιμήσεως τῆς ἀρετῆς. Θὰ ζήσουν λέγει, αὐτοὶ ἑκατὸν εἰκοσιν ἔτη. Ὑπῆρχαν, λέγει, ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας γίγαντες. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ συνευρέθησαν μὲ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων¹⁹. Ἀ καὶ ἐκείνοι, τοὺς ὁποίους ἐγέννησαν, ἦσαν οἱ παλαιοὶ γίγαντες, οἱ ἀνθρώποι οἱ ἐνομαστοὶ. Ἡ Ἁγία Γραφὴ νομίζω, ὅτι ἐνόμαζε ἐδῶ γίγαντας τοὺς ἰσχυροὺς κατὰ τὸ σῶμα. Ἀπὸ αὐτοὺς λέγει, πύξηθη ἡ γενεὰ των. Ταῦτα καὶ εἰς ἄλλα μέρης ἡμῶν νὰ ἴδῃ κανεὶς ὅτι ἀναφέρεται. «Γίγαντες λέγει, ἔρχοντα νὰ καταπύξουν τὴν ὀργὴν μου²⁰». Μερικοὶ νομίζουν, ὅτι ὁ ὄριθμος τῶν ἑκατὸν εἰκοσιν ἐτῶν εἶναι τὸ ὅριον τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Ὅμως δὲν σημαίνει, αὐτὸ, ἀλλὰ ἐπιθυμῇ νὰ

17. Ῥωμ. 8, 3.

Βείξῃ τὴν μακροθυμίαν, τὴν ὅποιαν ἐκδηλώνει, πρὸς αὐτοὺς ἐπιτετατά μάλιστα ἀπὸ τόσο ἁμαρτήματα.

Β Διὰ τὰ μάθωμεν λοιπὸν ὅτι, καὶ μετὰ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀπειλὴν καὶ τὴν τὸσσην ἀναβολὴν τοῦ χρόνου τὴν ὅποιαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς διὰ τὰ μετανοήσουν, ὅχι μόνον τίποτε δὲν ὠφελήθησαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ αὐτὰ ἁμαρτήματα ἐπέμεναν διὰ τοῦτο λέγει ἐπιτετατά ἀπὸ αὐτὰ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ συνηυρώθησαν μὲ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκείνοι, τοὺς ὁποίους ἐγέννησαν, ἦσαν οἱ παλαιὸι γίγαντες, οἱ ἀνομαστοὶ ἄνθρωποι. Εἶδες τὸ μέγεθος τῆς ἀχαριστίας, Εἶδες ψυχὴν ἐσπλημένην τῆς αἰσθητικῆς τῆς λύπης. Ὅστις δὲ φόβος τῆς ποινῆς οὐτε ὁ χρόνος τῆς μακροθυμίας ἀπαμάρτυρων αὐτοὺς ἀπὸ τὰς κακὰς πράξεις, ἀλλὰ, ἀφοῦ διὰ μίαν φοράν ἔπεσαν εἰς τὸν κρημνὸν καὶ ἐτυφλώθησαν κατὰ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς, δὲν ἤθελον πλεονὸν νὰ συνέλθουν, ὥστε νὰ ἐμέθυον ἀπὸ κάποιας πωτηρᾶς ἱπιδυμίας. Ὁ καθὼς ἀκριβῶς λέγει καὶ ἐκ ποίος σοφός «Ὁ ἀσεβής, ὁ ὁποῖος κατέπεσεν εἰς τὸ βάθος τῶν κακῶν, βλέπει τὰ πάντα μὲ περιφρόνησιν».

Εἶναι φοβερὸν, ἀγαπητοὶ μου, εἶναι φοβερὸν νὰ συλληφθῇ κανεὶς εἰς τὰς πανίδας τοῦ διαβόλου. Διότι ἡ ψυχὴ ὅταν ἐμπλακῇ εἰς τὰ δίκτυα, ὅπως ὁ χοῖρος εὐχαριστεῖται νὰ κυλῆται μέσα εἰς τὸν βορβορὸν, εἶται πλήρης κακῶν συνηθειῶν δὲν ἀντικαθίσταται τὴν δυσωδίαν τῶν ἁμαρτημάτων.

Διὰ τοῦτο ἔχομεν ὑποχρέωσιν, νὰ ἐμμεθα σώφρονες καὶ νὰ ἀγρυπνοῦμεν, ὥστε ἐξ ἀρχῆς ποτὲ νὰ μὴ ἐπιτρέψωμεν τὴν ἀσθεὲν εἰς τὴν ψυχὴν μας τοῦ πονηροῦ δαιμονίου, διὰ νὰ μὴ μᾶς κάμῃ, ἀφοῦ τυρῶσιν τὸν λογισμὸν μας ὁ καὶ συκοφαντοῦ τὴν ἐνέργειαν τῆς δικαιοσύνης μας, νὰ πίπτωμεν εἰς τοὺς κρημαῖους, πράγματα τὰ ὁποῖον καὶ αὐτοὶ τότε εἶχον πάθει, ὅπως ἀκριβῶς ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἐσπληρώθησαν τοῦ φωτός τοῦ ἡλίου καὶ δὲν δύνανται νὰ βλέπουν τὰς σκτῖνας τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης.

Ἄκουε λοιπὸν πάλιν τὴν ἀγαθότητα καὶ τὴν ἀνεγκλίαν τοῦ Θεοῦ «καὶ εἶδε, λέγει, ὁ Θεός, ὅτι ἀπληθύνησαν οἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς». Τί θέλει νὰ εἴπῃ μὲ τὰς λέξεις «καὶ εἶδε», δὲν τὰς λέγει, διότι ἠγνῶσι ὁ Κύριος. Μὴ σκέπτεται κάτι τέτοιο. Ἡ Ἁγία Γραφὴ εἰπείτα ἄλλα γενικῶς λόγῳ τῆς ἰδικῆς μας ἀδυναμίας. Θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι καὶ ἐπιτετατά ἀπὸ τὴν τὸσσην μακροθυμίαν

αὐτοῦ Θεοῦ ἐπέμεναν εἰς τὰ ἴδια ἁμαρτήματα ἢ περιέβαλλον τοὺς ἑαυτοὺς τῶν μὲ ἀκόμη χειρότερα κακὰ καὶ προσέθετε. Εἰ εἶδεν, ὅτι ἀπληθύνησαν οἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀπὸ τὴν κακίαν αὐτὴν πράξιν ἀπέρρουσαν καὶ ἄλλα πολλὰ ἁμαρτήματα, ὥστε ἀπὸ κάποιας πηγῆς. Δι' αὐτὸ λέγει, καὶ κακίαι τῶν ἀνθρώπων. Ὅπου ὑπάρχει πορνεία καὶ πολυτέλεια καὶ τόσο μεγάλη ἀφρόνεια, φυσικὸν εἶναι νὰ γεννῶνται καὶ ἡ μέθη καὶ ἡ κραυγὰ καὶ ἡ μεγάλη ὀδύκη καὶ ἀπειρα ἄλλα πάθη. Καὶ λέγει ἀκόμη. «Εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι πύσανεν ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὅτι ὁ καθέ τις εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του μὲ πολλὴν ἐπιμέλειαν μελετᾷ τὸ κακὸν καθ' ὅλον τὸν χρόνον».

5 200 Α. Πρόσεχε, μὲ τοῖον τρόπον καθεὶ λέξις ἀποδεικνύει τὰ μέγεθος τῶν ἁμαρτιῶν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ὁμιλήσας γενικῶς, ὅτι ἦθσανεν ἡ κακία τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς προσέθετε, «καὶ ὁ καθέ τις». Μεγάλῃ ἡ ἐμφασία καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν τῶν λέξεων. Δὲν διαπράττει τὸ κακόν, λέγει μόνον ὁ νέος, ἀλλὰ καὶ ὁ γέρον καὶ μέγας, ὅτι καὶ ὁ νέος ὁ καὶ μόνον ὁ καὶ γέρον, ἀλλὰ καὶ ἡ γυνὴ ὁ καὶ ὁ δούλος, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐλεύθερος ὁ καὶ μόνον ὁ πλούσιος, ἀλλὰ καὶ ὁ πτωχός. Καὶ τὸ ῥῆμα «μελετᾷ» ἔχει μεγάλῃ δυνάμει. Συμβολίζει δηλαδὴ τοῦτο, ὅτι, διότι παρεσυρῆσαν, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐσκέπησαν ὠρμῶς καὶ ἀνὰ πάσαν στιγμὴν ἀνακήρυσαν αὐτὰ, εἰς τὰ ὁποῖα εἶχον στρέψει, τὰ διαφέροντά τους. Καὶ ἀκόμη κατέχοντα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὅχι διότι εὐτυχὲς διὰ πρῶτην ἢ δευτέραν φοράν νὰ ὑποσκελισθοῦν ἀπὸ τὴν κακίαν, ὅ ἀλλὰ ἀσχοῦν αὐτὴν μὲ ἐπιμέλειαν καὶ κατανίονται μὲ ἔργα πωτηρὰ. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι, τίποτε δὲν κάμνουν μὲ ἀμέλειαν οὔτε ὡς πάρεργον οὔτε δ' ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον καὶ καθ' ὅλην τὴν μέραν σπαταλοῦν τὴν ζωὴν των εἰς αὐτὸ.

Εἶδες τὴν ἔξαρσιν τῆς κακίας, Εἶδες πῶς ἀνιῶγον τὴν ὑπόθεσιν εἰς μελέτην καὶ ἀντισυχνίαν μετερχόμενοι μὲ ἐπιμέλειαν καθεὶ κακίαν καὶ ἄνθρωποι καθεὶ ἡλικίας ἐσπεύδον πρὸς τὸ κακὸν ἔργον, «Ὁ καθέ τις», λέγει. «Ὅστις οἱ ἀκαρῶς οὔτε οἱ ἀπτεροὶ κακίας ἐμενὼν ἀμέτοχοι, Ὁ ἀλλ' ἐκείνους ἐξ ἀρχῆς ὅλο. γενικῶς ἠμυλλῶντο εἰς τὸ κακόν καὶ ἕκαστος ἐφιλονίκε πρὸς τὸν πλησίον διὰ νὰ τοῦ ὑπερβάλῃ εἰς τὴν παρυσίαν».

Πρόσεχε, σὲ παρακαλῶ, ὅδω τὴν μεγάλῃ σύνεσιν τοῦ δικαίου ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος μέσα εἰς τόσο πλῆθος κακῶν ἠμπορεῖ νὰ ἀποφύγῃ τὴν κακίαν καὶ νὰ μὴ ὑποστῇ

ἐξ αὐτῆς καμψίαν ζημίαν ἀλλὰ ὥσων νὰ ἦτο διαφορετικῆς φύσεως τὸσον ραγιαλὸν φρόνημα ἀνέλαθε καὶ αὐτοπροαιρέτως ἔσπευσε πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, ὥστε καὶ τὴν σύμπνοικον τοῦ κακοῦ διέφυγε καὶ τῆς συμφορᾶς ἀπηλλάγη ἢ ὅποια ἐστρέφετο ἐναντίον ὧλων.

Δ «Καὶ ἐσκέφθη, λέγει, ὁ Θεὸς ὅτι ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς» Πρόσεχε πάλιν τὸν πλοῦτον τῆς λέξεως καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς ἐπιείκειαν «Ἐσκέφθη», λέγει ἀπὸ τοῦ «μεταμελήθη» διότι μεταμελεῖται ὁ Θεός, αὐτὸ μὴ τὸ συζητῆτε, ἀλλὰ ἡ θεία Γραφὴ φιμλεῖ πρὸς ἡμᾶς κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μᾶς διδάξη, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν ἀμαρτημάτων τῶν ἔφερε τὸν ἀγαθὸν Θεὸν εἰς τὸσον μεγάλην ἀγανάκτησιν. Καὶ ἐσκέφθη, λέγει, ὁ Θεός, ὅτι ἔκαμε τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς. Μήπως, λέγει δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπον διὰ νὰ καταπέσῃ δηλαδὴ εἰς τὸσον ἐπικίνδυνον ὁλισθημα καὶ νὰ γίνῃ ὁ ἴδιος αἴτιος τῆς καταστροφῆς του. Ὅμως ἐξ ἀρχῆς τὸν ἤξευσε τὸσον μεγάλης τιμῆς καὶ ἐξεδήλωσε ὑπὲρ αὐτοῦ τὸσπον φροντίδα, διὰ νὰ μὴ χαθῇ ἀπὸ προτιμωσὴν τὴν ἀρετὴν. Ἐπειδὴ ἡμῶς δὲν ἔκαμε κατὰλληλον χρῆσιν τῆς ἀγάπης μου, εἶναι καλύτερον εἰς τὸ ἐξῆς νὰ περαιποδοσθῇ ἢ πρὸς τὸ κακὸν ροπή τοῦ. Ἐσκέφθη καὶ εἶπεν ὁ Θεός «θὰ ἐξαφανίσω τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὅποιους ἐδημιούργησα ἀπὸ τὸ πρῶτον τῆς γῆς, τὸσον τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον καὶ τὰ ζῶα, τὰ ἔρπετα καὶ τὰ πτηνὰ τοῦ ἀέρος, διότι μετενόησα πρὸς τοὺς ἐδημιούργησαν.»¹⁹ Ὅσα ἀνέκουσιν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου εἶπεν, ὅλα τὰ ἔπραξα. 201 Α Ἐκ τοῦ μηδενὸς ἔφερε αὐτὸν εἰς τὴν ζωὴν. Εἰς τὴν φύσιν δεινὸν ἔδωκε τὴν ἰκανότητα νὰ γνωρίσῃ, τι πρέπει, καὶ τί δὲν πρέπει νὰ πράττῃ, ἐχάρισα τὴν ἐλευθερίαν τῆς κρίσεως καὶ ἐχρησιμοποίησα ἀνέκφραστον μεγαλοφυΐαν. Ἐπειτα ἀπὸ τὸσον πολλὸν χρόνον καὶ μετὰ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὴν ἀπελθὴν, τὴν ὅποιαν διετύπωσε, ὄρισεν νέαν προθεσμίαν, ὅ ὅτι ἐπεθύμουν νὰ συνειδητοποιήσουν αὐτοὶ τὰ σφάλματά των καὶ νὰ ἀνακαλέσω τὴν ἀρετὴν μου.

Ἐπειδὴ ἡμῶς τίποτε δὲν ἐπιτύγχανον καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, ἦτο ἀνάγκη νὰ πραγματοποιήσω τὴν ἀπειλήν μου καὶ νὰ ἐξαλείψω ὁλοσχερῶς αὐτοὺς καὶ νὰ ἐξαφανίσω τὸ ἀνθρώπινον γένος. Ὡσὼν ζῶμιν κακίας, διὰ νὰ μὴ γίνωνται καὶ εἰς πάς ἐπομένους γενεάς διδάσκαλοι τῆς κακίας.

Καὶ εἶπεν ὁ Θεός «θὰ ἐξαφανίσω τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς ὅποιους ἐδημιούργησα ἀπὸ τὸ πρῶτον τῆς γῆς, τὸσον τοὺς ἀνθρώπους ὅσον καὶ τὰ ζῶα. Καὶ ἔως θὰ εἴλεγε κάποιος. Πρὸς ποῖον σκοπὸν, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος ἐξετράπη πρὸς τὴν κακίαν, ὑποβάλλονται εἰς τὴν αὐτὴν ποινήν με αὐτὸν καὶ τὰ ζῶα, εἶναι φυσικόν. Μήπως τὰ ζῶα δὲν ἔγινον διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν ἐκείνου. Αὐτὰ ἐδημιουργήθησαν διὰ τὸν ἄνθρωπον. Ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὸς ἀφαιρεῖται ἀπὸ τὸν μέσον, εἰς τὸ θὰ ἐγκαθίσταντο τὰ ζῶα, καὶ αὐτὰ μετέχουν τῆς ποινῆς, διὰ νὰ ἀντληφθῇτε τὸ μέγεθος τῆς ἀγανάκτησεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅταν ἡμάρτησαν οἱ πρωτόπλαστοι, εἰδήθη ἡ γῆ τὴν κατάρα. Ὁ τοιοῦτοτρόπος καὶ τώρα, ὅταν πρόκειται ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐξαφανισθῇ, καὶ τὰ ζῶα μετέχουν τῆς ποινῆς. Ὅπως ὅταν ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴν δοῦσιν τοῦ Θεοῦ εὐτυχῇ, καὶ ἡ κτίσις συμμετέχῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν του, καθὼς λέγει καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος «ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις θὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸν ζυγὸν τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου καὶ ἀφωρτος πλέον θὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ»²⁰ τοιοῦτοτρόπος καὶ τώρα λαοὶ τοῦ πλῆθους τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοῦ, τοῦ πρόκειται νὰ τιμωρῇ καὶ νὰ καταστραφῇ, θὰ δεχθῶν τὸν κλυδωνισμόν, ὁ ποῖος θὰ συνταράξῃ ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ ἔρπετα καὶ τὰ πτηνὰ. Καὶ ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν οἰκίαν. Δ ὅταν ὁ ἀρχηγὸς αὐτῆς ὑποπέσῃ εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ Κυρίου, εἶναι φυσικὸν νὰ μετέχουν τῆς στενοχωρίας καὶ ὅλοι ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὴν αὐτὴν οἰκίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐδῶ, ὅταν εἰς τὴν οἰκίαν χάνωνται οἱ ἄνθρωποι, κατ' ἀνάγκην περ ἐρχονται, εἰς τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ὅλα τὰ ὄντα, τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τὴν οἰκίαν αὐτὴν καὶ διατελοῦν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ. «Καὶ ἐσκέφθη, λέγει, ὁ Θεός, ἐδημιούργησε αὐτοὺς. Πόσων ἐπ' εἰκειαν περιέχει αὐτὸ τὸ ρῆμα, «Μήπως λοιπὸν, λέγει, ἐπεθύμουν, νὰ ἐπιβάλλω εἰς αὐτοὺς τὸσον μεγάλην τιμωρίαν.» Οἱ ἴδιοι μετὰ τὸ πλῆθος τῆς παρανομίας μετ' ἐξέστησαν εἰς τὸσπον ἀγανάκτησιν. Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ νομίσωμεν, ὅτι ἔγινον ὁλοσχερῆς ἐξαφανίσεις τοῦ ἀνθρώπινου γένους καὶ ὅτι ἐξερριζώθη ἐντελῶς ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀλλὰ διὰ νὰ πληροφθοῦμεν, πόσον μέγα κακὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ πόσον μέγα ἀγαθὸν εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ὅτι «ισχυρότερος εἶναι ὁ Θεός, ὁ ὅποιος ἐκτελεῖ τὸ

θέλημα τοῦ Θεοῦ παρὰ ἄπειροι παράνομοι.²¹ λέγει, καὶ ἡμεῖς ὅμως ἐτυχὲ τῆς ἐνοίας τοῦ Κυρίου.²²

Καὶ ἐνῷ γενικῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, λέγει, ἐξώκειλαν εἰς μεγάλην κακίαν, ὁ δικαῖος αὐτὸς ἀνθρώπος διέτηρε μέσα τοῖς τὸν σπινθῆρα τῆς ἀρετῆς καὶ κατώρθωσε νὰ ἀπολλῇ λαγὴ ἀπὸ τὸν ρυπον αὐτῶν, καθ' ὅλον τὸν χρόνον.²³ Ἀ κατὰ τὸν ὅποιον συνεζήτει με ἄλλους γενικῶς αὐτοὺς καὶ τοὺς προέτρεπε νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν κακίαν. Καὶ ὅπως αὐτοὶ με τὰς πονηράς τῶν πράξεις ἐξώθησαν εἰς ἀγονάκτησιν τὸν φιλάδωρτον Θεόν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἡμεῖς, ὁ ὅποιος ἠκολούθησε τὴν ἀρετὴν εὗρε τὴν χάριν ἐνυπὶον τοῦ Θεοῦ. Δὲν προσωπαληπτέι ὁ Θεός.²⁴ Ἀλλὰ ἀνυσαντήρη ἔστω καὶ ἐνὶ μέσα εἰς τὸσον πλῆθος ἀνθρώπων νὰ ἀπελθῇ τὸ θέλημά του, δὲν τὸν περ φρονεῖ ἀπειναντίας ἀξίαν. αὐτὸν τῆς φροντίδας του καὶ τὸσον μεγαλύτεραν παρουσιασὶν προσφέρει εἰς αὐτόν, καθ' ὅσον μόνος αὐτὸς ἠσπάσθη τὴν ἀρετὴν, ἐνῷ τῶσοι πολλοὶ ἦσαν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσεπάθουν νὰ παρασύρουν αὐτὸν πρὸς τὴν ἀμαρτίαν.

Ὁ ἴ. Ἐχόντες λοιπὸν ὑπ' ἑξῆς τοῦτο, ὅς προσέχουμεν μόνον ἐν, ἐκεῖνο θελήσῃ τὸ ὅποιον ἀρέσκει εἰς αὐτὸν καὶ καθίστα ἡμᾶς ἱκανοὺς νὰ ἀποσπιάσωμεν τὴν εὐνοίαν του καὶ ἀκόμη ὅς μὴ παραμελῶμεν τὴν ἀρετὴν χαρίζομενοι εἰς τὴν φιλίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀκολουθοῦντες τυφλῶς οἱ ἀνδράποδοι παράδοσιν, ἀλλὰ ὅς κάμνωμεν κατέλληλον κρήσιν τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ καὶ, ἐπ' ὅσον ὑπάρχει καὶ ῥός, ὅς μισήσωμεν τὴν κακίαν καὶ ἀγαπήσωμεν τὴν ἀρετὴν ἀπαρρητίζοντες καὶ ἀμείλουμεν. Διότι, ἐάν δὲν ἐπιδοθῶμεν εἰς τὴν ἀρετὴν με ἀγάπην καὶ θέλησιν καὶ δὲν ἀποκηρύσωμεν μεγάλην ἀπέχθειαν πρὸς τὴν κακίαν, δὲν θὰ ἠμπορέσωμεν οὕτε τὸν ρυπον ἐκεῖνης νὰ ἀποφύγωμεν οὐτε αὐτὴν νὰ ἐγκαταλείψωμεν.

Ὅτε λοιπὸν ἡ ἀρετὴ ἔχει ἀνάγκη ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι τὴν ἀγαποῦν καὶ φέροντα ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῆς, ὅς ἀκούσει τὸν προφήτην, ὁ ὅποιος λέγει, «οἱ κρίσεις τοῦ Κυρίου εἶναι ἀληθεῖς καὶ αὐρίσκουν δικαίωσιν εἰς τὰ ἔθνη τὰ πράγματα καὶ εἶναι ποθητὰ περισσότερον ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους». Καὶ τοῦτο ὅχι

21. Σοφ. Σοφ. 6, 3.

22. Τίτ. 6, 8.

23. Πρὸς 10, 9.

24. Φιλ. 18, 10-11.

μόνον διότι οἱ κρίσεις εἶναι τὸσον πολὺ ποθητὰ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἐνυπὶον μας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρεθῇ ὅλη πολυτιμότερα αὐτῶν. Δι' αὐτὰ καὶ προσέθετε καὶ περισσότερον γλυκεῖα ἀπὸ τὸ μέλι καὶ τὸν κηρόν.²⁵ Ἐδῶ πάλιν ἐχρησιμοποίησεν αὐτὴν τὴν εἰκόνα, ἐπειδὴ δὲν ἠμποροῦσε νὰ εὖρη οὐσίαν γλυκύτεραν ἀπὸ τὸ μέλι.

Ἐκεῖνο, οἱ ὅποιοι με πάθος ἐπιδιέκυνον τὴν συγκέντρωσιν χρημάτων ἐλαυνόμενοι ἀπὸ κάποιοι πόνον καὶ ἐπιθυμίαν, στρέφουν καὶ ἐνδιαφέρον καὶ ὁρμὴν πρὸς αὐτὴν καὶ οὐδέποτε χαρταίνουν. Διότι ἡ φιλαργυρία εἶναι ἀκόρεστος μέθη. Καὶ ὅπως οἱ μεθύοντες, ὅσον περισσότερον γνῶσκον ὅλον ροῦρον, τὸσον περισσότερον φλογίζονται ἀπὸ τὴν ὄψιν, τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ αὐτοὶ ποτὲ δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀναχατίσουν τὴν ὁρμητικὴν αὐτὴν μανίαν ἀλλὰ ὅσον περισσότερον δέλεται νὰ αὐξάνεται ἡ περιουσία των, τὸσον περισσότερον ἀνάπτει ὁ πάθος των καὶ δὲν σταματᾷ ἢ ἀκόρεστος αὐτὴ ἐπιθυμία, προσηύθη εἰς αὐτὸν τὸν πυθμένα τῆς κακίας.

Ἐάν λοιπὸν αὐτοὶ ἐπιδεικνύουν τὸσον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀλεωρίαν αὐτὴν ἐπιθυμίαν, ἡ ὅποια ἔχεν αἰτία ὅλων τῶν συμφορῶν, ἔεῖναι. Δικαῖον τὰς κρίσεις τοῦ Κυρίου, αἱ ὅποιοι εἶναι ἀνωτέρα, ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, διαρκῶς νὰ σκεπτικώμεθα πολὺ περισσότερον καὶ νὰ μὴ θεωρῶμεν τίποτε ἀνώτερον τῆς ἀρετῆς πέραν αὐτῶν πρέπει νὰ ἐκφραζώμεν ἀπὸ τὴν ψυχὴν μας αὐτὰ τὰ ἀλήθεια πάθη καὶ νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι ἡ πρόσκαιρος αὐτὴ ἡδονὴ γεννᾷ σινηθῶς διαρκὴ ἐλπίδιν καὶ ἀτελείωτα ὁδοῦν καὶ νὰ μὴ ἀπατῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας με τὴν σκέψιν, ὅτι οἱ ὑποθέσεις μας τελειώνουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Οἱ περισσότεροι πράγματι, παραβέχονται αὐτὰ.²⁶ Ἀ καὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι πιστεύουν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς μελλούσης ἀνταποδόσεως ὅμως ἐνῷ δὲν πιστεύω εἰς τὰ λόγια, ἀλλὰ εἰς τὰ καθημερινὰ ἔργα. Ἐάν περιμένῃς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ τὴν μελλούσαν ἀνταπόδοσιν, βιά ποῖον λόγον ἐπιδίδεσαι τὸσον πολὺ εἰς τὴν δόξαν τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ ποῖον σκοπὸν, εἰπέ μου, διακονίζεσαι καθημερινῶς με τὸ νὰ συγκεντρώνης χρήματα περισσότερα ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν καὶ ἀγροὺς καὶ οἰκίας καὶ λατρεῖς νὰ ἀγοράζῃς ἀποκτῶν πολλὰς αὐτὰ δι' ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας καὶ πραγματοποιῶν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον εἶπεν ὁ προφήτης ἀλλοιοῦμεν εἰς ἐκεῖνους, οἱ ὅ-

25. Φιλ. 18, 11. Κηρός = κηρήρα μέλιτος.

παῖσι κίχουν τὴν οἰκίαν τῶν πλησίων τῆς οἰκίας ἑαυτοῦ ■ καὶ ἐπεκτείνουσι τὸν ἀγρὸν τῶν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ ἑαυτοῦ διὰ τὸ ἀφαιρῆσαι κατὰ τὸν γετονισμὸν. Ἡ δὲ ἐν συμφορῇ, καὶ γίνονται αὐτὰ καθημερινῶς. Καὶ ὁ εὖς μὲν ἰσχυρίζεται, ὅτι μοῦ ἀποκρίνεται, τὸ φῶς καὶ μοῦ ῥίπτει σκιάς ἢ οἰκία τοῦ θεοῦ καὶ ἐπικρατεῖ μυσίας προσφάσεις, διὰ τὴν ὑπαρξίαν. Ἄλλος πάλιν προσέθεσε τὸ κτήμα τοῦ πτωχοῦ εἰς τὸ ἴδιόν του.

Τὸ μεγαλύτερον καὶ τὸ δυνάστεος καὶ τὸ περιεργὸν καὶ τὸ ἀσυγχωρητὸν εἶναι ὅτι, ἐνῷ παραμένει εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὁ ἴδιος καὶ πολλὰς φορές ἐν ἡμάρτει, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο μέρος ἢ λόγῳ διαφόρων ἀσχαλιῶν ἢ λόγῳ σωματικῆς ἀδυναμίας. Ὁ δὲ πᾶσι παντοῦ καὶ εἰς ὅλας ἡμάρτει νὰ πῇ κανεὶς, τὰς πόλεις ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκτήσῃ μνημεῖα τῆς πλεονεξίας του καὶ νὰ ἀνεγερῇ ἐνώπιον ὄλων τῶν ἀνθρώπων ἀθανάτους ὀπίστας τῆς κακίας του. Τὰ ἡμαρτήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια συνεκινῶνθῃσαν ὅλα αὐτὰ, ἐπιρρίπτει εἰς τὴν κεφαλὴν του καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται, ὅτι μεταφέρει θάρον καὶ δυσδασκατὸν φοβῆται. Καὶ τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν παρέχει, εἰς τοὺς ἄλλους, ὅχι μόνον ὅταν ἀπέλθῃ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, ἀλλὰ καὶ πρὸ τῆς ἀποδημίας του ἀπὸ ἐδῶ. Καὶ ἐν δὲν χάσῃ αὐτὰ μὲ τὴν θέλησίν του, ὑπὸ τῶν οἰκῶν διασπῶνται, καὶ, ὅτι νὰ ἐμυλῶσιν ἑαυτοὺς, ὅλα γενικῶς καταποροχθίζονται καὶ οὐτε ἐλάχιστον μέρος αὐτῶν δὲν καρποῦται. Ὡς ἄλλα διατρίβω, ὅτι δὲν καρποῦται. Διότι, ἐν θέλησιν, πῶς θὰ ἡμάρτεσθ, ἐνῷ μὴ αὐτοὺς διαβῇ καὶ κατακλῶσιν τὸν πλῆθος χρημάτων.

7 Αἷτια ὄλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ κενοδοξία καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀφῇσῃ τὸ ὄνομα τοῦ εἰς τοὺς ἀγρούς, εἰς τὰ λουτρά, εἰς τὰς οἰκίας. Ποῖον ωφέλειαν ἀποκομίζεις, ἀνθρώπε μου, ὅταν ἔπεται ἀπὸ δόλῳ, ἀφ' οὗ σὲ καταλάβῃ πυρετός, σὲ ἐγκαταλείπῃ ἡ ψυχὴ, πετώσῃ αἰφνιδίως, ἐρήμον καὶ γυμνὸν ἢ καλύτερον ἐστεργμένον μὲν τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ γεμῶσιν μὲ τὰς ἀδικίας, τὰς κλοπὰς, τὰς πλεονεξίας, τοὺς στεναγμοὺς τῶν δούλων, τὰ δάκρυα τῶν ὀρφανῶν, τὰς ἐνέδρας καὶ τοὺς δόλους; Ἐπὶ τῶς θὰ ἡμάρτεσθ, ἐνῷ μεταφέρεις ἐπ' αὐτοῦ σου τὰ μεγάλα αὐτὰ φορτία τῶν ἡμαρτημάτων, καὶ διέλθῃς τὴν στενὴν ὁδὸν τὴν πύλιν, ἢ ὅποια δὲν ἡμάρτεσθ νὰ δεχθῇ τὸν δοῦλον τοσοῦτο μεγέθους. Κατ' ἀνάγκην λοιπὸν θὰ παραμείνῃς ἔξω ἀπὸ τὴν θύραν

καὶ βαρυνόμενος ἀπὸ τοσοῦτον φορτίου εἰς μάτην θὰ μετανοῇ, διότι, θὰ βλέπῃς ἐνώπιόν σου ἑταῖρους τὰ βασανιστήρια καὶ τὸ φοβερὸν εἶναι τῶν, τὸ ὅποιοι οὐδέποτε σθῆναι καὶ τὸν σκόλῃ, ὁ ὅποιος ποτὲ δὲν θὰ παύσῃ νὰ σὲ κατατρῶγῃ. Καὶ ἐν ἔχαμεν καὶ εἰπωμεν κατὰ τὴν τῆς σωτηρίας μας, ἐν ὅσον ἀκόμη ὑπάρχει, καὶ ὅς, ἀπομακρυνόμενος ἀπὸ τὴν κακίαν, ὅς ἐπιδιώκωμεν τὴν ἀρετὴν καὶ ὅς περιφρονῶμεν τὴν κενοδοξίαν. 204 Α Ἀλλὰστε δι' αὐτὸ λέγεται κενὴ, διότι εἶναι, χωρὶς περιεχόμενον καὶ δὲν ἔχει τίποτε σταθερὸν οὐτε μόνιμον ἐξαπατῇ μόνον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τοῦ ἐμφανισθῆναι γίνεταί φαντος. Ἡ δὲν βλέπομεν αὐτόν, ὁ ὅποιος σήμερον προτείνεται ἀπὸ τοὺς σαβδούχους καὶ περιβάλλεται ἀπὸ τοὺς δορυφόρους καὶ ρίπτεται πολλὰς φορές ἀργότερον εἰς τὸ δεσμητήριον καὶ νὰ συνασπασθῇ με τοὺς κακοῦργους, τὴν ἀπατηλότερον ὑπάρχει, ἀπὸ αὐτῆς τὴν κενὴν καὶ ματαιὰν δόξαν.

Καὶ ἐν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν δὲν ὅποισι αὐτοὺς αὐτὴν τὴν μεταβολὴν, πᾶντως προσφάνει ὁ θάνατος καὶ διακόπτει συνήθειαν τὴν εὐτυχίαν. Καὶ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος σήμερον βαδίζει υπερήφανος εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ρίπτει ἀνθρώπους εἰς τὴν φυλακὴν καὶ κάθεται εἰς τὸν θρόνον καὶ πολὺ υπερηφανεύεται. Ἡ καὶ ὥσπιν σκιάς ὀλέπει, ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, αὐτοὺς αἰφνιδίως μετὰ ταῦτα πίπτει νεκρὸς καὶ ἀπνούς, γεμῶσιν δυσωδίας καὶ βαλλεται μὲ ἀναριθμήτους κατηγορίας ὑπὸ ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους ἡδίκησε καὶ ὁ κόμῃ ὑπὸ ἀνθρώπων τοὺς ὁποίους δὲν ἡδίκησεν, ἀλλὰ οἱ ὅποιοι συμπάσχουσιν μὲ τοὺς ἀδικηθέντας. Τὴν ἀβλῶτερον θὰ ἡμάρτεσθ νὰ συμβῇ ἀπὸ αὐτοῦ, ὅλα γενικῶς δὲν ὅτι αὐτοῦ ἀνεκκεντρώθησαν, πολλὰς φορές ἐχθροὶ καὶ ἀντίπαλοι τὰ μοιράζουσιν μεταξὺ τῶν. Καὶ αὐτοὺς ἀφ' οὗ λάβῃ τὰ ἡμαρτήματα, τὰ ὅποια ἐπ' αὐτοῦ συνεισώρευσαν ἀπέρχεται μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀπολογηθῇ μὲ κάθε λεπτομέρειαν δι' αὐτὰ.

Δι' αὐτὸ παρακαλῶ, ἀφ' οὗ ἀπορρίψωμεν τὴν κενὴν αὐτὴν δόξαν, ὅς ἐπιθυμῶμεν τὴν ἀληθὴ καὶ ἐκείνην, ἢ ὅποια παραμένει, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ὁ καὶ ὅς μὴ μὰς ὅποια ἀκρίβεια ὁ πόθος τῆς παρουσίας καὶ ὅς μὴ μὰς καὶ ἡ φιλία τῶν ἐπιθυμῶν καὶ ὅς μὴ μὰς λεκὼν τὸ μέρος καὶ ὁ φόβος καὶ ὅς μὴ τέλος πυρπολῇ τὰς ψυχὰς μας ἢ ἀργή. Ὅλα αὐτὰ τὰ πονηρὰ καὶ ὀλέθρια πᾶσι ἀφ' οὗ καταστέλλομεν μὲ τὴν δόξαν τοῦ πνεύματος, ὅς περιφρονῶμεν τὰ τῆς παρουσίας ζωῆς, ὅς ποθέωμεν τὰ τῆς μελλούσης ὅς ἐνθυμῶμεν τὴν μελλούσαν κρίσιν καὶ ὅς ἀσχαλιθῶ.

μον σοφωδὺς με τὴν ζωὴν μας. Διότι, δὲν ἤλθεμεν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν, διὰ νὰ πρῶγαμεν μόνον καὶ νὰ πίνωμεν. Δὲν ἐγένεν ἡ ζωὴ διὰ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτὰ, ἀλλὰ τὰ φαγητὰ καὶ τὰ ποτὰ ἐγένον διὰ τὴν ζωὴν. Ἄς μὴ ἀντιστρέψωμεν λοιπὸν τὴν τάξιν τῶν πραγμάτων ὥστε νὰ ὑπηρετῶμεν ὃ τὴν καὶ τὴν καὶ τὰς σαρκικὰς ἡδονάς, ὥσπερ νὰ ἐγεννήθημεν ὁ αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Σκεπτόμενοι τὴν ζημίαν, ἡ ὅποια προέρχεται ἀπὸ ἐκεί εἰς ὅραμας μας, ἃς περιόριζομεν τὰ σκιστήματα τῆς σαρκὸς καὶ ἃς μὴ ἀμέτρητα ἐκνηροί, ὥστε νὰ ἐπιτρέπωμεν εἰς αὐτὴν νὰ ἐκσπινώμεται πρὸς τὴν ψυχὴν. Διότι ὁ μέγας Παῦλος, ὁ ὁποῖος ὥσπερ νὰ εἶχε περὶ διέτρεξεν ὁλόκληρον τὴν οἰκουμένην καὶ ὁ νεδειχθὴ ἀνωτερος τῶν σωματικῶν ἀναγκῶν καὶ ἡξιώθη νὰ ἀκούσῃ τὰ μυστικά ἐκεῖνα λόγια, τὰ ὅποια μέχρι σήμερον κανεὶς ἄλλος δὲν ἤκουσε, γράφων ἔλεγεν Ἱε «ἀλλὰ σκληραγωγὴ τὸ σῶμά μου καὶ τὸ μεταχειρίζομαι ὥσπερ δοῦλον ἀπὸ φόβου μήπως ἐνθὶ εἰς ἄλλους ἐκλήρυθα ἐγὼ ὁ ἴδιος θεωρηθῶ ἀποτυχῶν»¹. Ἐάν λοιπὸν ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἡξιώθη τόσο μεγάλην χάριτος, ἔπειτα ἀπὸ τόσα πολλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα, εἶχεν ἀνάγκην νὰ καταπονή καὶ νὰ μεταχειρίζεται ὡς δοῦλον καὶ νὰ ὑποτάσσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα καὶ νὰ συντελῇ, ὥστε νὰ ἐξαρτῶνται τὰ σκιστήματα τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς, διότι, καταπονεὶ κανεὶς τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἐξεγείρεται καὶ μεταχειρίζεται, ὡς δοῦλον αὐτό, τοῦ ἀρνηνιάζε. τ. ἡμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι, στερούμεθα ὅλων τῶν ἀρετῶν καὶ θαυμάζομεθα με φορτία ἀμαρτημάτων² 208 Α καὶ ἐπὶ πλεον ἐπιδικαζόμενοι μεγάλην ἀκνηρίαν, μήπως λοιπὸν αὐτὸς ὁ πόλεμος ἔχει ἀνακωχὴν; Μήπως ἐπέστη ἡ εὐκαιρία τῆς ἐπιθέσεως; Πάντοτε πρέπει νὰ εἰμεθα σώφρονες καὶ νὰ ἀγρυπνοῦμεν καὶ ποτὲ νὰ μὴ ἀσθαινομεθα ἀσφαλεῖς. Διότι, δὲν εἶναι καθωρισμένη ἡ στιγμή τῆς ἐπιθέσεως ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μάς πολεμεῖ καὶ ἐρχεται, ἐναντίον μας. Πάντοτε λοιπὸν ἃς φροντίζωμεν καὶ ἃς μεριμνῶμεν περὶ τῆς σωτηρίας μας, διὰ νὰ ἡμπαρούμεν τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ ἴδιοι νὰ μείνωμεν ἀκατάβλητοι καὶ νὰ ἀξιοθώμεν τῆς φιλοσωτηρίας τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ διαφύγωμεν τὰς παγίδας τοῦ ἐχθροῦ με τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος καὶ τῆς ἐκπληρωχίας τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ συγχρόνως εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνέκε, δόξα, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Γένοιτο.

17. Α. Κορνὸ. 9, 97.

ΟΜΙΛΙΑ ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΡΙΤΗ

«Ο ΔΕ ΝΥΝ ΕΠΙΧΕΝ ΕΚΝΟΙΑΣ ΕΝΘΥΜΙΟΝ ΝΥΠΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΥΤΑΙ ΔΕ ΕΙΝΑΙ ΑΙ ΓΕΝΕΑΔΙΤΑΙ ΤΟΥ ΝΥΝ, Ο ΚΑΘ' ΗΤΟ ΔΙΚΑΙΟΣ ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΑΜΕΤΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥΣ ΤΟΥ· Ο ΚΑΘ' ΕΠΙΧΕΝ ΟΥΤΙ ΕΤΟ ΑΡΕΣΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ»³

Εἰς αὐτὰ, τοῦ ἐλέγχου μέχρι τώρα, ἐγνωρίσατε πὸσον μεγάλη εἶναι ἡ φιλοσωτηρία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν ἀνεξικακίαν αὐτοῦ; Ἐἶδαστε τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔγνωρίσατε καλῶς πόσον μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαίου ἀνθρώπου εἰς τὸν πλῆθος (ἀμαρτωλῶν) καὶ ὅτι τίποτε δὲν ἡμῶρετε νὰ ἐλάφῃ αὐτόν, ὥστε τῶν πολλῶν ἡ ἀμάκωνος ροπὴ πρὸς τὴν κακίαν, ὥστε τὸ ἐπὶ ἀπέμεινε μόνος νὰ διαβίῃ τὴν ἀντίθετον ὁδὸν διὰ μέσου τῶν κακῶν; Διότι, ὥσπερ ὁριστὸς κυδερνήτης, δὲν ἐπέτρεπε νὰ καταποντισθῇ τὸ σκάφος εἰς τὰ ἀρμητικά κύματα τῆς κακίας, ἀλλ' ἐχειρίζετο με μεγάλῃ προσηκῇ τὰ πηδάλια τῆς διανοίας. Ἀφοῦ δὲ ἐνίκησε τὸν χειμῶνα, καὶ ἀφοῦ ἐκείνη ἐπὶ εἰς τὸ πέλμας, ὥσπερ νὰ ἐκάρθη εἰς λιμένα, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ὁ κατασκευῶν τὸ πηδάλιον τῆς ἀρετῆς, ἐξησφάλισε τὸν ἐαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὴν πικρυμῶν, ἡ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ καταλάβῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκουμένης. Τόσον μέγα πρῶγμα εἶναι ἡ ἀρετὴ ἀθένητος καὶ ἀδούλωτος! Δὲν ἀκολουθεῖ εἰς τὰς ἀναμολίας τῆς παρουσίας ζωῆς, ἀλλὰ πετὰ ἐπὶ ὅλου ἀπὸ τὸ δικτα τῆς κακίας καὶ δὲν ὑπόκειται εἰς τὰ λυπηρὰ φαινόμενα τῶν ἄλλων, διότι παρατηρεῖ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥσπερ ἀπὸ κάποιου ὕψηλῃ σκοπῶν. Ὅπως δὲ περιγελά με τὰ κύματα, ἐκεῖνος τοῦ εἶναι ἐπὶ εἰς κάποιον ὕψηλόν δρόμον, ὅταν θά ἴδῃ αὐτὰ νὰ προσκρούου μεν εἰς τὸν δρόμον, ἀλλὰ ἀμέσως νὰ ἀλύνονται εἰς ὁ-

1. Γεν. 6, 8 Β.

2. Ρωμ. 8, 85-87.

3. Ἰερόθεος ὁ Πρεσβύτερος καλεῖ τὴν ἀρετὴν «ἐθὺς» καὶ προσηκῇ «ἀρετῇ» καὶ «ἀρετῇ» ἀρμητικῶν καὶ «ἀρετῇ» καὶ «ἀρετῇ» τῶν ἀνθρώπων. (σφ. ἔκδοσις 2.Π. 28).

φρόν, ἔτο. λοιπόν και ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἄσκει τὴν ἀρετὴν ἐδρικόμηνος εἰς ἀσφαλὲς ὁδοῦς, ἔ τιποτε τὸ διαθερὸν δὲν ὑπάρχει ἐνεκα τῆς παραχῆς τῶν πραγμάτων. Ἀντὶ- τὼς εὐρίσκειται εἰς ἥσυχίαν, ἀπολαυθάνων τὴν γαλήνην τῆς σκέψης του καὶ ἀντιλαμβάνομενος, ὅτι τὰ πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς, τὰ ὅποια κυλοῦν μετὰ τὴν ταχύτητα καὶ ἐκκοιλίαν, αὐδαλῶς διαφέρουν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῶν ποταμῶν.⁴ Διότι, ὅπως ἀκριβῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδωμεν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, τώρα μὲν νὰ ὀφθαλμίζονται εἰς μέγα ὕψος καὶ ἀκούουσι διὰ μιᾶς νὰ ἐξαφανίζονται, κατὰ τὸν ἴδιον λοιπὸν τρόπον.⁵ Ἀ παρατηρούμεν καὶ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν καὶ μετέρχονται τὴν κακίαν. Τώρα μὲν νὰ ἔχουν μεγάλην ἰδέαν διὰ τὸν ἑαυτὸν τους, νὰ ὑπερηφανεύονται καὶ νὰ εἶναι προκαταληψίμοι εἰς τὰ ὀλικά πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς, αὐτακάπως δὲ νὰ ἀδυνατοῦν εἰς τὴν ταπεινώσειν καὶ εἰς τὴν ἐσχάτην πτωχείαν.⁶ Αὐτοὺς δεδαίως ἔχων ὡς⁷ θῆεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγε· «Μὴ φοβᾶσαι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος γίνῃ πλούσιος, ἢ ὅταν αὐξήθῃ ἡ δόξα τῆς οἰκογενείας του, διότι αὐτός, ὅταν θά ἀποθάνῃ, δὲν θά πάρῃ τίποτε μαζί του».⁸ Καὶ ὁρθῶς εἶπε, «Μὴ φοβοῦ. Νὰ μὴ σὲ παράσῃ, λέγει, ἡ ἀπάκτησις τοῦ πλοῦτος καὶ ἡ υπερηφάνεια τῆς δόξης. Διότι μετὰ ἀπὸ ὀλίγον θά τὸν ἴδῃς νὰ εὐρίσκειται κῆτος, ἀκίνητος, νεκρός, πεσμένος, ἔ νὰ γίνεταί προφῆ τῶν σκυλλήνων καὶ ἀφ' οὗ τὰ ἐγκαταλείβῃ ὅλα· ἐδῶ νὰ μὴ δύναται νὰ πάρῃ μαζί του τί ποτε ἀπολύτως. Λοιπὸν νὰ μὴ καταληθῇς ἀπὸ ἀγωνίαν, ἀποβλέπων εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς παρουσίας ζωῆς. Ὅτε νὰ θεωρῇς εὐτυχίαν, ἐκεῖνον, ποὺ πρόκειται νὰ τὰ χάσῃ ὅλα αὐτὰ ὀστέρα ἀπὸ ὀλίγον χρόνον. Τέτοια δεδαίως εἶναι καὶ ἡ ἐφήμερη εὐτυχία καὶ ἡ φύσις τοῦ πλοῦτος. Δὲν συνοδεύει ἐκείνους ποὺ φεύγουν ἀπ' αὐτὴν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ, ἀφ' οὗ ἐγκαταλείβουν ἐδῶ ὅλην τὴν ὕλην τοὺς εὐήμεριον, φεύγουν γυμνοὶ καὶ ἐρημοὶ, μετὰ μοναδικὴν περιβολὴν τὴν κακίαν καὶ τὰ φορτία τῶν ἁμαρτημάτων, τὰ ὅποια αὐτὴ ἀπεσώρευσε εἰς αὐτοὺς. Εἰς τὴν ἀρετὴν ὅμως δὲν συμβαίνει κατὰ παρόμοιον.⁹ Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ μὲς κάμνει ἀνωτέρους ἀπὸ ἐκείνους,

4. Ἠσαῖ 1, 9. 2α. Σολ 9, 5.

5. Δαν 12, 16-22.

6. Ψαλμ 58, 17.

7. Ψ 100, 5, 6.

8. «Πάντων τῶν δοθέντων ἡμῖν ἐντολὴν παρὰ Θεοῦ, τούτων καὶ τὰς ἐντολὰς παρ' αὐτοῦ παραλήψαμεν... Καὶ διὰ τούτων τῶν ἐντολῶν ἡμεῖς δὲν καὶ χροσθέντως ἀναγομένους, τὸν κατ' ἀρετὴν ὁδοῦν ἐκτελοῦμεν

ποὺ θέλουν τὸ κακὸν μας, καὶ ἐλευθέρους μὲς διατηρεῖ. Ὁ καὶ τὴν διαρκὴ χάριν προσφέρει, καὶ δὲν ἀπέρχεται νὰ ἀντλήθωμεν τὴν ἀνικησίαν τῶν πραγμάτων, καὶ ὅταν φεύγῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον μὲς συνοδεύει, καὶ τότε κυρίως, ὅταν ἔχωμεν ἀνάγκη ἀπὸ τὴν βοήθειάν της, καὶ κατὰ τὴν φοβερὴν ἐκείνην ἡμέραν μὲς παρέχει μεγάλην βοήθειαν, μετὰ τὸ νὰ κινή τοῦ δικαστοῦ τὸ βλέμμα ἡμερὸν πρὸς ἡμᾶς.¹⁰ Ὅπως ἀκριβῶς εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν ἐνῆλθον τὸν κακὸν μὲς καὶ, ἀνωτέρους ἀπὸ τὰ κακά, ἔτσι καὶ εἰς τὴν μελλούσαν ζωὴν ἀρπάξει καὶ σώζει ἀπὸ τὰ βασανιστήρια ἐκεῖνα τῆς κολάσεως, ἐκείνους, οἱ ὅποιοι φέρουν αὐτὴν μαζί τους.¹¹ Ὅχι δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἀκόμη γίνεται καὶ αὐτὰ νὰ ἀπολαύσωμεν ἡμεῖς τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ. Ὁ Διὰ νὰ ἀντιληφθῇς δέ, ὅτι αὐτὰ ἔχουν ἔτσι καὶ ὅτι, δὲν χρησιμοποιοῦμεν αὐτοὺς τοὺς λόγους ἀπλῶς καὶ τυχαίως θὰ νὰ σὲ ἐκχαλῶμεν, θὰ προσπαθῶμεν νὰ δείξω εἰς τὴν ἀγάπην σου ἀπὸ τὸ παράδειγμα, τοῦ τώρα ἔχοντος ἐνώπιόν μας.

Ὅταν ἀνέκλυσεν τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔκανε τὸν φιλοφρόντων Δεσπότην νὰ ἀνακατήσῃ ἐναντίον του, παρατήρησε πῶς ὁ θαυμάσιος αὐτὸς ἄνθρωπος, ὁ Νῶε, μετὰ τὴν ἀρετὴν του ἠδυνήθη καὶ νὰ μὴ λάθῃ πείρων τῆς ἀργίης τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἐλκύσῃ πρὸς τὸν ἑαυτὸν του πολλὴν τὴν ἀγάπην ἐκ μέρους αὐτοῦ.

Ἐὰν δὲ κρίνῃς καλόν, εἰς τὸ ἐξῆς θὰ κάμωμεν λόγον δι' ὅσα συμβαίνουν εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, διότι τοὺς μερικοὶ δυσπιστοῦν διὰ τὰ μέλλοντα καὶ ὅσα δὲν φαίνονται. Ἐ Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν ἀπὸ ὅσα συμβαίνουν ἐδῶ ποῖα μὲν κακὰ διεδέχθησαν ἐκείνους, ποὺ ἐδραπέτευον πρὸς τὴν κακίαν, ποῖων δὲ ἀγαθῶν ἠξιώθη ἐκεῖνος, ποὺ ἐπρωτεύηται τὴν ἀρετὴν.

Ὅταν λοιπὸν ὁ πανέγαθος Θεὸς ἐπεφάνισε νὰ τιμωρήσῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων μετὰ ὀλοκαυτωτικὴν καταστροφὴν, ἐνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ἐπικρατήσεως τῆς κακίας, ἀφ' οὗ εἶπε, «Ὅτι ἐδρασίτω τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον ἐδημιούργησα, ἀπὸ τὸ προσώπου τῆς γῆς» καὶ δ.α. νὰ δεῖξῃ τὴν ὑπερβολικὴν Του ἀγωνία.¹² Δὲν ἐξέδωκεν ἀπόφασιν μόνον κατὰ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ ἐναντίον ὅλων τῶν κτηνῶν, καὶ τῶν ἐρπετῶν, καὶ τῶν πετευνῶν.¹³ Ἀ Διὰ

9. ὅταν παραβῇ τις τὰς ἐντολὰς τῆς ἀγάπης, πρὸς τὴν κακίαν ἀπομαρτυρεῖται. (M. Basileus «Ὁρὶ κατὰ πλάτος», 6' ἀποκρίσεις, E. II, 81, 606)

10. Ματθ 25, 34-46.

11. Ἡ ἀναγκὴ τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ζωὴν τῶν ἐκλεκτῶν δὲν εἶναι κατὰ ἐκτὴν διατάξιν. (Πρόλ., Ἠφ. 4' 20. Ματθ 18, 34, Λουκ 14, 21).

τι, όταν ἐπρόκειτο νὰ καταποντισθῶν εἰς τὰ ὕδατα καὶ νὰ κατασπαραχθῇ οἱ ἄνθρωποι, διὰ τοὺς ὁποίους ἐδημιουργήθησαν τὰ ἔθνη, εὐλόγως ἔλαβον μέρος καὶ αὐτὰ εἰς τὴν τιμωρίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ ἀπόφασίς ἦτο ἀόριστος, χωρὶς νὰ κἀν οὐδεμίαν διάκρισιν, καὶ διὰ νὰ μάθῃς, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ὑπολογίζει πρόσωπα,¹¹ καὶ ὅτι, δὲν παραβλέπει κοινωνία, περὶ οὗτων μίσην εἰς τὸς ἰδικὰς μας καρδίας,¹² ἀλλὰ ἔστω καὶ μικρὸν ἀφορμὴν ἔαν εὐρὴ, τοῦ νὰ τοῦ τὴν δίδωμεν ἡμεῖς, ἐπιδεικνύει τὴν ἀπερίγραπτον ἐκ τοῦ ἀγάπην, λέγει, ἡ Γραφή: «Ὁ Νῶε δι' εὐρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Ταῦτο δέ, διὰ νὰ μὴ νομισώμεν, ὅτι γίνεται πλήρης ἐξαφάνισις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλὰ διὰ νὰ γνωρίσωμεν, ὅτι ἐνεκα τῆς ἀγαθότητος¹³ αὐτοῦ ἀφῆκε ἕνα σπινθῆρα νὰ σωῖται, Ἐ καὶ μίσην ῥῖζαν εἰς τὰ ἀνθρώπων γένος, ὥστε νὰ ἀναπτυχθῇ πάλιν εἰς μακροὺς κλάδους.¹⁴

Παρατήρησε τὴν ἀκριβολογίαν τῆς Γραφῆς. Ἰδοὺ τὴν παραμικρὰν συλλογὴν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρυνῇ τυχαίως τοποθετημένην. Ἐπειδὴ μὲν εἰδότες τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ μέγεθος τῆς τιμωρίας, ἡ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς ἐργάτας αὐτῆς, τώρα κάμνε λόγον εἰς ἡμᾶς καὶ δὲ ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἠδυνήθη νὰ διασωσῇ ἀκεραίαν τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τόσον πολὺν. Εἶναι θεαίως καὶ μόνη τῆς ἡ ἀρετῆς ἀξία θαυμασμοῦ. Ὅταν ὁμῶς κάποιος πραγματοποιῇ αὐτήν, εὐρισκόμενος εἰς τὸ μέσον ἐκείνων, τοῦ τὴν ἐχθρεύοντα, κάνε, αὐτὴν νὰ φαίνεται πολὺ περισσότερον θαυμασία. Ὁ C διὰ τοῦτο ὥσπερ νὰ θαυμάζῃ τὸν Δικαῖον ἢ Ἁγία Γραφή λέγει, ὅτι ὁ Νῶε εὐρε χάριν ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ λάβουν πείραν τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ ἐνεκα τῆς κακίας τους. Εὐρε χάριν, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δὲν εὐρε χάριν ἀπλῶς, ἀλλὰ ἐνώπιον Κυρίου τοῦ

11 Ρωμ. 2, 11 Ἐφ. 6, 9

12 Πράξ. 17, 28 Λουκ. 17, 21

13 Ματθ. 20, 15 Ἰωάν. 7, 19

14 Εἶναι συνέθεσις ἡ παραινῶσις τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων μὴ δεῖσθαι κατεφυγμένον περὶ τὰς ἐξουσίας τῶν ἐσάτων, εἰ, τὴν Γραφήν Πρὸς Ρωμ. 1, 8.

15 Ματθ. 5, 18

16 Τὸ ὅτι ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀπέναντι ἀνθρώπων ἐν μέσῳ πολλῶν ἁμαρτιῶν ἐκτὸς τῆς Γραφῆς διαπιστώσαν καὶ ἕνα τὸ μέγεθος πνεύματος τῆς ἀρετῆς. «Τὴν μὲν τοι κοινότητα καὶ ἡμεῖς ἔσμεν ἐλθέμεν» τῆς δ' ἀρετῆς ἰσοδύναμις ἀποκρίσιν ἔδωκεν ὁ Θεὸς. (Παύλου Ἐπιστ. 287) — «Ἡ δ' ἀρετὴ δὲ μάχην δέκεται» (Εὐαγγελιστής). — «Ἀρετὰ πολέμοισι νεκρὰ θάνατον, θάνατον ἀλλήλων θύει» (Ἀριστοτέλης).

Θεοῦ. Διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι αὐτὸν εἶχεν ὡς μοναδικὸν σκοπὸν, νὰ ἔχῃ δηλαδὴ ὡς ἐπαινητὴν τὸ ἀγαπῶν ματὶ τοῦ Θεοῦ. Οὐδέλλως ἐνδιέφερον αὐτὸν οὔτε ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἡ ἑλλειψὶς τῆς ἐφείλαμένης τιμῆς, οὔτε ὁ γέλωτάς των.

Εἶναι φυσικὸν θεαίως νὰ ὑπομείνῃ πολλοὺς ἁμαρτωγμούς καὶ γέλωτας, ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος ἐπιθυμεῖ νὰ ζῇ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἀντίθετον πρὸς δόλους.¹⁷ Ὡς διότι ἔχουν τὴν συνήθειαν εἶναι ἐκείνοι, οἱ ὅποιοι ζοῦν ἐκ τὴν κακίαν, πάντοτε νὰ ἐμπαίζον ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀποφύγουν τὴν κακίαν καὶ νὰ προσηύχον τὴν ἀρετὴν, πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον πολλοὺς συμβαίνει. Ἐλέπομεν δὲ καὶ πολλοὺς ἀπὸ τοῦς ἀδικήσας νὰ μὴ δύνανται νὰ ὑπομείνουν τὸν γέλωτα καὶ τὸν ἐμπαιγμὸν, νὰ παρασυρῶνται καὶ νὰ προσκολληθῶνται εἰς τὴν κακίαν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ νὰ προσηύχον τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ἀληθῆ καὶ μόνον διότι εἶναι γνώρισμα γενναίας ψυχῆς μὴ ἰσχυρὰν θέλησιν, το νὰ δύναται, κανεὶς νὰ ἀντισταθῇ εἰς ἐκείνους τοῦ ἐπιθυμοῦν νὰ τὸν διασύρουν καὶ νὰ μὴ διαπράττῃ κατὰ διὰ νὰ ἀρετὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ ἐπαινητὴν τὴν προσοχὴν τοῦ πρὸς τὸ ἀγαπῶν ματὶ τοῦ Θεοῦ. Ἐ καὶ νὰ περιμένῃ μόνον ἀπὸ ἐκείνων τὸν ἔπαινον, καὶ νὰ περιφρονῇ τοὺς ἀνθρώπους τῆς κακίας, καὶ νὰ μὴ ὑπολογίζῃ οὔτε τὸν ἔπαινον αὐτῶν, οὔτε τὴν κατηγορίαν, ἀλλὰ νὰ τὰ παραβλέπῃ ὥσπερ ὄνειρα καὶ ακαίς. Καὶ ἔδοξεν πολλὰς φορές πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερον τὴν ὕβριν ἐκείνην ἢ ἐκείνοι ἀνθρώπων, ἢ καὶ ὀλιγωτέρων, ἀνετράπησαν καὶ ἔπεσαν κάτω. Ὑπάρχει θεαίως ἀδελφότης, ἡ ὅποια ἐπιφέρει ἁμαρτίαν. Ἐ διότι δὲν εἶναι εὐκόλουν νὰ περιφρονήσῃς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιθυμοῦν νὰ ὑβρίζουν, νὰ περιπαίζον καὶ νὰ διακυμαδῶν. 208 Α Ὁ Δικαῖος ὁμῶς αὐτὰς δὲν συμπεριφέρῃ ἔτσι διότι, ὅχι μόνον τὴν διανομήν ἔδωκε καὶ ἑκοστὶ καὶ ἑκατὸν ἀνθρώπων καταφρόνησε, ἀλλὰ τὸς δὲν δεκάδων χιλιάδων καὶ ὅλης τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἡκο δὲ φυσικὸν εἶναι αὐτοὶ νὰ τὸν περιγέλωσιν, νὰ τὸν διακυμαδῶν, νὰ τὸν χλευάζουν καὶ νὰ δεκνύουν ἁπτόμενοι, τοῦ πολλὴν ἀπρέπεια, ἵσως δὲ καὶ νὰ ἠθέλουν νὰ τὸν ἀποστρέψουν πρὸς τὸ μέρος πους διὰ τῆς βίας, ἔαν ἦτο δυνατόν. Πάντοτε δὲ ἡ κακία ἐπιδεικνύει πολλὴν παραφροσύνην ἐκείνῳ τῆς

17 Ἰωάν. 5, 44 1η 48 Α Ἐφ. 10, 31.

18 Ματθ. 5, 11

19α 2η 2η 4, 21

ἀρετῆς.¹⁹ Ὅμως, ὅχι μόνον τίποτε δὲν βλέπεται αὐτῇ, ἀλλὰ καὶ ὁ πόλεμος τὴν κάνει ἰσχυροτέραν.²⁰ Τόσον μεγάλη δὲ εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς, ὥστε ὅταν δοκιμάζεται, ὕψι πέφκει ἐκείνων ποὺ τὴν δοκιμάζουν, καὶ ὅταν παλεῖται γίνεται ἑνωτέρα ἀπὸ αὐτοὺς, ποὺ τὴν πολεμοῦν.²¹ Τοῦτο δὲ εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιληφθῶμεν ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων. Ἐὰν νὰ δώσωμεν δὲ εἰς τὰς ἀφορμὰς εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντιληφθῶμεν τὰ παραδείγματα πρὸς χάριν σας καὶ ἀπὸ τὴν Παλαιάν καὶ ἀπὸ τὴν Καινὴν Διαθήκην. ἀδιότι λέγει, «ἐδόσε εἰς τὸν σαρὸν ἀφορμὴν, καὶ θὰ γίνῃ σοφώτερος».²² Ἀποτὸν προσπάθει, παρακαλῶ, νὰ ἐννοήσῃς τὸν Ἄδελ.²³ Δὲν ἐφρονεῖται ἀπὸ τὸν Κάιν; Δὲν ἦτο ριγμένος ἐπ' αὐτὸν εἰς τὸ ὄψος, Ἄλλὰ μὴ παρητηρήσῃς αὐτό, ὅτι, δηλαδὴ ἐνίκησε καὶ ὑπερίσχυσε ὁ Κάιν, καὶ ἐφρόνισεν αὐτόν; ποὺ ἐφρόνουσε καὶ ὁ ὅποιος δὲν εἶχε πρὸς κανένα ἀδικημα. Ἀλλὰ νὰ σκεφθῇς αὐτὰ ποὺ ἠκολούθησαν, ὅτι, δηλαδὴ, ὁ μὲν φρονεῖται ἀπὸ τότε μέχρι καὶ σήμερον ἀνακηρύσσεται ὡς νικητὴς καὶ ἐγκωμιάζεται, καὶ ὁ τόσος χρόνος δὲν ἐξαφάνισε τὴν μνημὴν του.²⁴ Ἐκεῖνος δὲ, ποὺ ἐφρόνισε καὶ ἐδείχθη ἰσχυρότερος, καὶ τότε ὕπαινον μίαν ζωὴν δορυτέραν καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον, ὁ καὶ ἀπὸ ἐκείνῃ τὴν ἐποχὴν μέχρι σήμερον αὐτὸς μὲν δημοσίως στυγνάζεται, καὶ δέχεται τὰς κατηγορίας ὅλων τῶν ἀνθρώπων.²⁵ ἐνῷ ὁ Ἄδελ καθήμενος, ἐξυμνᾶται εἰς τὰ στόματα ὅλων. Αὐτὰ μὲν συμβαίνειν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Ἐκεῖνα ὅμως, ποὺ λαμβάνουσιν χώραν εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, τοῖος λόγος καὶ ποῖα διάνοια θὰ δουλέψῃ νὰ περιγράψῃ. Καὶ γνωρίζω μὲν, ὅτι, ἐφ' ὅσον εἰσθε φρόνιμοι, θὰ εὐρετέ νὰ ὑπάρχουν εἰς τὰς Γραφὰς καὶ ἄλλα πολλὰ διάφορα παρόμοια παραδείγματα. Διὰ τοῦτο δευδαίως ἔχει γραφῇ,²⁶ διὰ τὴν ἰδικὴν μας ωφέλειαν ὥστε, ἀφοῦ μενοῦνμεν αὐτὰ, νὰ ἀποφύγωμεν μὲν τὴν κα-

19. Ρωμ. 7, 28. Ψαλμ. 1 2.
20. Ἰερ. 11, 38 40.
21. Ἰωάν. 18, 28. 15. 18 21. Ρωμ. 8, 38 39.
22. Περσικ. 9, 9.
23. Γεν. 4, 4.
24. Ὁ πρὸς Πατὴρ ἀπομποῖει τῆς αὐτοῦ εἰς τὸ ἀποκρίθον θρονό.
25. καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σαρὸς καὶ τῆς ἀνακρίθου τὴν νικητὴν.
26. Ἰωάν. 19, 7. Ψαλμ. 1 1. 6. 2ος Σολ. 5. 15.
27. 1ος Σολ. 6, 20. Περσ. 18, 19.
28. Ὁ σκοπὸς τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι ἡθικός, θεολογικός καὶ πνευματικός, δὲ τὴν ἀποκρίθον τὸν πνεῦμα. Δὲν δεῖται οὐτε ἀποκρίθον, οὐτε πνεῦμα, ὅτι καὶ θεὸς λέγει δὲν εἶναι ἀντίθετος αὐτὸς πρὸς τὴν ἀποκρίθον. αὐτὸς γὰρ τὴν ἀποκρίθον.

κίαν, νὰ προτιμῶμεν δὲ τὴν ἀρετὴν. Θέλει νὰ ἴδωμεν τὴν ἰδίαν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην; Ἀκούε τὸν μακάριον Λουκᾶν νὰ διηγῇται τὸν ἰδίον πρᾶγμα περὶ τῶν Ἀποστόλων, ὅτι, ἐνῷ ἐμαστ. γινώσκον, ἡ ἐφευγον χαρούμενοι ἀπὸ τοῦ σαρὸς διότι ἠξιώθησαν, νὰ ἀπαισασθῶν χάριν τοῦ ἐνόμου τοῦ Χριστοῦ.²⁷ Ἄν καὶ αἱ μάστιγες δὲν ἦσαν ἀφάρμαι χαρῆς, ἀλλὰ λύπησι καὶ στενοχωρίας, ὅμως αἱ μάστιγες, τὰς ὁποίας ὑπέμειναν διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ὑπόθεσις διὰ τὴν ὁποίαν ἐμαστιγώοντο ἐγενναῖον εἰς αὐτοὺς τὴν χαρὰν καὶ ἐκείνοι μὲν, ποὺ τοὺς ἐμαστιγώσαν, ἐκρέθησαν εἰς διέξοδον καὶ εἰς μεγάλην ἀμνησίαν, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τί τρέπε, νὰ πράξουν. Διότι δικαίους αὐτοὺς μετὰ τὴν ἐμαστιγώσιν νὰ ἀποροῦν καὶ νὰ λέγουν «Τὴν θὰ κάμωμεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς».²⁸ Τί λέγει, Ἐκτυπήσατε μὲ μάστιγα, ἐκαρπώσατε τόσα κακά καὶ ἐκείνη ἀπορεῖτε. Ἐ Τόσον ἰσχυρὸν πρᾶγμα καὶ ἀδούλωτον εἶναι ἡ ἀρετὴ, ὥστε καὶ κατὰ τὴν ᾠρὴν τοῦ πάθους νὰ ὑπερισχῇ ἐκείνων, ποὺ τὴν βασανίζουν.

Διὰ νὰ μὴ μακρυλογῶμεν ὅμως, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιμελῶμεν εἰς τὸν δικαίον Νόον καὶ νὰ ἐκταλαγῶμεν ἀπὸ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρετῆς του. Πῶς ἠδυνήθη νὰ παραδελῇ καὶ νὰ φωνῇ ἄνωτερος, ἐνῷ τὸν περιέπαιζε, καὶ τὸν ἐχλεύαζε καὶ ἐπινέβαινε εἰς τὴν ζωὴν του, καὶ τὸν διακωμωδοῦσε τόσος λαός (Πάλιν λέγω τὰ ἴδια πράγματα καὶ δὲν θὰ παύσω νὰ τὰ ἐπαναλαμβάνω). Πῶς κατώρθωσεν αὐτό, Ἐγὼ ἀπαντῶ.²⁹ Ἄ Ἐπειδὴ ἀπέδρατε συνεχῶς πρὸς τὸ ἀγρυπνῶν μᾶτι τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τὰ ἐκεῖ εἶχεν ἐντόνως κατευθύνει τὸ μάτι τῆς διανοίας, καὶ δι' αὐτοὺς ὁλοὺς εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἐφροντίζεν, ὥστε νὰ μὴ ὑπῆρχον. Διότι ἔτσι συμβαίνει. Ὅταν κάποιος θὰ πληγῇ μὲ ἐκείνον τὸν ἔρωτα καὶ θὰ κατεβῇ τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸν πόθον πρὸς τὸν Θεόν, τίποτε ἄλλο δὲν βλέπει ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ φαίνονται, ἀλλὰ βλέπει μὲ τὴν φαντασίαν του συνεχῶς ἐκεῖνον, ποὺ ἐπιθυμεῖ, καὶ κατὰ τὴν νύκτα, καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, καὶ ὅταν κοιμᾶται, καὶ ὅταν ζυγνῇ.³⁰ Ἀποτὸν μὴ παραφρονέσεις, δὲν ὁ δι-

27. Πρὸς 8, 41.

28. Πρὸς 4, 16.

29. Ὁ πρὸς τὸν 5 ἀποκρίθοντος προέχει τῇ προσφῇ τοῦ Θεοῦ καὶ γὰρ καὶ ἔπιν ὅτι ἐκείνους ἡ τὸ πρᾶγμα τοῦ Θεοῦ, πρᾶγμα αὐτὸ γράφον. σκεπτικὸς καὶ καλῶς ἐκείνους γινώσκων τὴν ἐκείνους ὅτιν δὲ ἀποκρίθον τὸ πρᾶγμα, αὐτὸν δὲ γράφον, εἰς τὸ μὴ ἀντιλεῖν αὐτὸν τῇ πρᾶγμα. ὅτι αὐτὸν γράφον καὶ ὁ καλῶς γινώσκων ἄλλοις τοῖς πρᾶγμα, αὐτὸν καὶ ἀντιλεῖν διὰ πρᾶγμα πρὸς αὐτὸν εὐθέως γινώσκων καὶ ὅτιν.

καὶ οὗτος οὐδὲν ἄλλως ἐφρόντιζε δι' ἐκείνους πού προσεπά-
βαιν νὰ τὸν ἀναγείρουν, ἀποξ καὶ ἐστρεφε πρὸς τὰ ἐκεῖ
τὴν διάκρισιν του. Διότι ἀφοῦ κατέβαλε πᾶσαν προστάθε-
σιν, πού ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτόν, καὶ ἀφοῦ προσήλκυσε πρὸς
τὸν ἑαυτὸν του τὴν ἀνωθεν χάριν, ἐγενετο ἀνωτερος ὅλων
B «Ὁ Νῶς δὲ εὔρε χάριν ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ» λέγει.
Ἡ Γραφή Ἄν καὶ δὲν ἦτο εὐχάριστος δι' ἀλόκληρον τὸ γέ-
νος τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, οὔτε ἐπιθυμητός,
ἐπειδὴ δὲν ἐπιθυμοῦσε νὰ καθίξη τὴν ἰδίαν ὁδὸν μὲ ἐκε-
ίνους, ἀλλὰ ἤθελε νὰ καθίξη πρὸς Ἐκείνον, ὁ ὁποῖος περ-
πατεῖ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, ὅμως εὔρε χάριν, καὶ
Ἐκεῖνος ἐδέχθη τὴν ἀγάπην του προαιρεσιν. Διότι, λέγε
μου, ποῖα ζημία προσέκειν ἀπὸ τὴν χλευσὴν καὶ τὸν σκα-
ττικὸν γέλωτα τῶν ὁμογενῶν, ὅταν ἀνακηρύττῃ καὶ στεφα-
νοῦν τὸν ἄνθρωπον ἐκείνους πού ἐπλάσε τὰς καρδίας μας καὶ
γνωρίζε καλῶς ὅλα τὰ ἔργα μας, Ποῖαν δὲ ὠφέλειαν ὀνο-
μαζομεν νὰ ἔχη ὁ ἀνθρώπος, ὅταν θαυμάζεται μὲν καὶ ἐπαινῆται
ἀπὸ ὅλην τὴν οἰκουμένην,³⁰ ὁ ἀλλὰ καταδικάζεται κατὰ
τὴν φθεράν ἡμέραν τῆς κρίσεως ἀπὸ τὸν Δημιουργὸν τοῦ
συνεπαυτοῦ καὶ τὸν Δικαστὴν, πού δὲν πῖπτε, εἰς δικασ-
τικὴν πλάτην. Αὐτὰ, λοιπὸν, ἀφοῦ ἔχωμεν ὑπ' ἑξῆς μας, ὁ
γαπητὸς, ἅς μὴ ὑπολογίζωμεν κεῖνους τὸν ἔπαινον τῶν
ἀνθρώπων, οὔτε νὰ ζητοῦμεν μὲ κάθε τρόπον τὰς ἐπαινη-
μας αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς νὰ πράττωμεν
καὶ τὴν καρδίαν νὰ ἀπαρτίζωμεν μόνον χάριν Ἐκεῖνου, ὁ ὁ-
ποῖος ἐξετάζει τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας.³¹ Διότι καὶ ὁ Χρι-
στός, διδάσκων ἡμᾶς νὰ μὴ μόνον μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα
πρὸς τὰς ἐπαινημας τῶν ἀνθρώπων, ὅστερα ἀπὸ πολλὰ
ἄλλα εἶπεν τελευτήσαν καὶ τοῦτο: D «Ἀλλοιμονον εἰς ἐσᾶς,
ὅταν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι σᾶς εὐφημίσουν»³² Παρατήρησε,
πῶς μὲ τὴν φράσιν «οὐαὶ ἡμῖν» ἐδήλωσε, πόσον μεγάλη τι-
μωρία θὰ ὑπάρξῃ διὰ τοὺς τοιοῦτους. Αὐτὸ τὸ «οὐαὶ» εἶ-
να θρηνητικὸν ἐπιφωνημα Σχεδὸν ὀνομάζει αὐτοὺς ἄθλ-
ους ὅταν λέγῃ «Ἀλλοιμονον εἰς ἐσᾶς ὅταν ὅλοι οἱ ἄνθρω-
ποι

ἐπαινοῦσιν αὐτοὺς ἐπαινοῦντες ἄνθρωποι» B1 γι, οὐαὶ αὐα ἐπεὶ αὐα δὲ κανὼς
πρὸς αὐτοὺς αὐτὸν αὐτὸν ἀναγείρει, οὐ μὴ γὰρ ὁ Χρὶςτος αὐτοὺς τὴν ἐνδο-
ξὴν αὐτὸν ἀποδοῦναι. Στὴν τοῦτον ἀναγείρει ἡμεῖς αὐτοὺς τὸν αὐτοῦ καὶ
ἀναγείρωντες αὐτοὺς πάντα αὐτοὺς καὶ αὐτοὺς προσέχοντες ἵνα γράψας τὴν
ἐκαστὴν ἐκείνην τὴν ἀπορίαν ἀποστείλῃ ἐν κατὰ ψυχὰς ἡμῶν. * Μακα-
ριοῦ 4, 4, καὶ 30ης διμῆς τῆς ἀποδομένης εἰς αὐτόν B II
84. 734)

80. Ματθ. 8, 56. Λουκ. 9, 23-24

81. Λουκ. 9, 47, 16, 15.

82. Λουκ. 6, 26.

ποι σᾶς εὐφημίσουν». Παρατήρησε τὴν ἀκριβείαν τοῦ λό-
γου. Δὲν εἶπεν ἄλλως, οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ, ὅλοι οἱ ἄνθρω-
ποι. Διότι, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπαινῆται καὶ νὰ θαυμάζε-
ται ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους,³³ ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θα-
δίξε τὴν σπυὴν καὶ γεμᾶτην ἀπὸ θλίψεως ὁδὸν³⁴ τῆς ἀρε-
τῆς, καὶ ἐφορμᾷζε, πιστῶς τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ. Τοῦ-
το διότι ἡ ἐντολὴ τῆς κακίας καὶ ἡ ἀντίθετος αὐτῆς πρὸς
τὴν ἀρετὴν εἶναι μεγάλη. Ἐπεὶ οἱ λοιποὶ γνωρίζε, ὁ ἰκό-
ρος, ὅτι, εἶναι, ἀδύνατον νὰ ἐπαινῆται, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀν-
θρώπους καὶ νὰ ἀκούῃ καλοῦς λόγους, ἐκείνους, ὁ ὁποῖος
ἐφαρμόζει τὴν ἀρετὴν μὲ ἀκριβείαν καὶ ὁ ὁποῖος ἀποδέχεται
μόνον τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο ὀνομάζε. Ἀθλίους,
ἐκείνους πού παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν διὰ τὸν ἔπαινον τῶν
ἀνθρώπων. Διότι ἡ εὐφημία ἐκ μέρους ὅλων τῶν ἀνθρώ-
πων ἵθαλεν εἶναι πολὺ μεγάλη ἀποδείξις, τοῦ ὅτι, δὲν δι-
δε μεγάλην σηματοῖαν εἰς τὴν ἀρετὴν. Πῶς θὰ ἦτο δυνατόν
ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐπαινῆται ἀπὸ ὅλους, ἐάν θὰ ἐπιθυμοῦσε νὰ
σωζῇ τοὺς ἀδικουμένους ἀπὸ τὰ χεῖρα τῶν ἀδικούντων καὶ
τοὺς ὑδριζομένους ἀπὸ ἐκείνους, πού ἐπιθυμοῦν νὰ τοὺς
κακοποιήσιν, Ἀκόμη ἐάν θὰ ἤθελε νὰ διορθωῇ ἐκείνους
πού ἀμαρτάνουν³⁵ A καὶ νὰ ἐπαινῇ ἐκείνους, πού ἐπιτυγ-
χάνουν τὴν διορθωσιν, δὲν εἶναι φυσικὸν ἄλλω. μὲν νὰ τὸν
ἐπαινοῦν, ἄλλοι δὲ νὰ τὸν κατηγοροῦν: Διὰ τοῦτο λέγε ὁ
Κύριος *Ἀλλοιμονον εἰς ἐσᾶς, ὅταν σᾶς ἐπαινοῦσιν ὅλοι οἱ
ἄνθρωποι»

Λοιπὸν, πῶς δὲν εἶναι ἄξιον νὰ θαυμάζῃ καλεῖς τὸν δι-
καιον Νῶς καὶ νὰ ἐκπλήσσεται; Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐδίδασκεν
ὁ Χρὶςτος, ὅταν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, αὐτὰ ἐφήρμοσε προ-
καταβολικῶς μὲ μεγάλην ἀκριβείαν, ἀφοῦ τὰ ἐδ δάχθη ἀπὸ
τὸν νόμον,³⁶ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἐσταθετήσαν εἰς τὴν φύ-
σιν.³⁷ Ἀφοῦ ἀπέρριψε τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, προσε-
πάθε μὲ τὴν ἀρετὴν τῶν ἔργων³⁸ νὰ εὑρῇ χάριν καὶ αἰδοῦν
τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο λέγει ἡ Γραφή «Ὁ ἰσὺς ὅμως ἐτυχεν
εὐνοίας ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ» B Ἀλλὰ, τὸ ὅτι ἐτυχεν

83. Ἡ γενεὴ τῆς ἀντιθέσεως πρὸς τοὺς ἀνθρώπους θὰ ἐσημαίετο μίαν
κοινωνίαν ἂν καὶ αἱ ἐκείνη τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ ἐκείνη τῆς ἀμαρτίας
ἀκριβοῦς ἦν συμπληρωμένη αὐτῶν ἐκείν. τὸ δικαίον

84. Ματθ. 7, 14

85. Γαλ. 3, 34-35.

86. Δὲν πρέπει νὰ νοηθῇ ἐννοία κατὰ ἀνάλογον πρὸς τὴν σωμα-
τικὴν λόγου διδασκαλίαν τοῦ Γραμματικοῦ. Ἀλλὰ ἡ φυσικὴ ἀναλογία, τοῦ
Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θέλει τὴν ἀρετὴν τοῦ εἰς τὴν ἀμαρτωλότητα τοῦ

87. Γνωρίζω καὶ Θεὸς ἠγάπησεν εἶναι ὅτι, ὁ ἀνθρώπος, ὁ ὁποῖος ἀρετῶς
πράττει, ἀλλὰ ὁ ἀμαρτωλὸς τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ (Ματθ. 5, 19)

ενοίας ἐνὸπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὑπάρχουσαν εἰς αὐτοῦ ἀρετὴν, μᾶς τὸ διηγήσῃ ὁ θεολόγος αὐτὸς Προφήτης,⁹⁸ ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου.⁹⁹ Εἶναι, ὁμῶς ἀνάγκη νὰ γνωρίσωμεν καλῶς καὶ ἐκεῖνα που ἔχουν λεχθῇ ἐν συνεχείᾳ καὶ νὰ ἴδωμεν τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποίαν διέτύπωσε δι' αὐτὰ ὁ Θεός.

Λέγει ἡ Γραφή: «Ἰδοὺ δὲ ἡ ἱστορία τοῦ Νῶε. Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος μεταξύ τῶν συγχρόνων του. Ἐζῆσεν ὁ Νῶε σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Παράδοτος, ὁ ὅπως γενεαλογίας διότι ἐνῶ εἶπεν ἡ Ἁγία Γραφή «Ἰδοὺ ἡ γενεαλογία τοῦ Νῶε» ὁ καὶ ἀφοῦ διήγησε τὰς ἀκοάς μας, προκειμένον νὰ διηγῇ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ, διηλοδὴ ποῖος ἦτο ὁ πατήρ αὐτοῦ, ἀπὸ ποίου γένους κατήγετο, πῶς ἦλθεν εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα, τὰ ὅποια συνθίζον νὰ διηγησάνται δοοὶ ἐξιστοροῦν γενεαλογίας, ἀφοῦ ἐγκατέλειψεν ὅλα αὐτὰ καὶ ἀφοῦ ἀνυψώθη ἐπάνω ἀπὸ τὴν συνήθειαν,¹⁰⁰ λέγει: «Ὁ Νῶε ἦτο ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος μεταξύ τῶν συγχρόνων του. Καὶ ἐζῆσεν ὁ Νῶε σύμφωνα με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶδες θαυμαστήν γενεαλογίαν. Ὁ Νῶε, λέγει, ἦτο ἄνθρωπος. Παρατήρησε, ὅτι, τὸ κοινὸν ὄνομα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δίδεται ἀντὶ ἐγκωμίου εἰς τὸν δίκαιον. Ὁ Ἐπειδὴ λοιπὸν, λέγει, οἱ ἄλλοι μετὰ τὴν κατολισθήσιν εἰς τὰς σαρκίους ἡδονὰς ἔχρασαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν ἢ ἔπαυσαν καὶ νὰ εἶναι ἄνθρωποι, αὐτὸς διέδοξε τὴν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, ἀνέλεσεν εἰς τὸς ὅσους λαὸν διότι, αὐτὸ εἶναι ἄνθρωπος, ὅταν ζῇ καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν.¹⁰¹ Δὲν εἶναι ἀπόψεις ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως τὸ νὰ ἔχη κανεὶς μορφὴν ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμούς, καὶ μύτη καὶ στόμα καὶ παρὰ τὰς καὶ ὅλα τὰ ἄλλα μέλη. Ὅλα αὐτὰ εἶναι μέλη τοῦ σώματος. Ἀνθρώπου ὅμως δυνάμεθα νὰ νομίσωμεν ἐκεῖνον

98. Πρόκειται περὶ τοῦ Μωϋσέως, ὃς συννεύρει τῆς Πεντετεύχου.

99. Δίδεται ἀναθεῖναι μὴ ἀπάντησις εἰς τὸ πρῶτον τῆς θεολογίας αὐτοῦ τῆς Ἁγίας Γραφῆς, τὴν ἐποὶν ὁ Χριστολόγος ἀναφέρει ὡς ἐμπνεόμενον καὶ φανερὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χωρὶς νὰ ἐμφανίζονται ἡ προσηγορία καὶ ἡ ὑπερβολή.

100. Ἡ Ἁγία Γραφή κινεῖται εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἀναφερόμενη ἀπὸ τὴν ἱστορίαν συνήθως τῶν ἀνθρώπων. Ἀντικειμενικῶς αὐτὸς ὅτι τὸ φῶς τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἀνταρξία καὶ κενὸς ὁ τὸν πνευματικὸν αὐτῶν παρὰ τὸν.

101. Ε. Παναγιώτης. Ἡ κοινωνία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἀληθινή πνευματικὴ ζωὴ τῆς χριστιανικῆς υπάρξεως. Ὡς τοῦ γεννητοῦ τούτου ἀπορρέει ἡ δικαιοσύνη, ὅτι δὲν ἔπεται. Ὁμῶς τῆς ἀνθρωπίνης ὁμοιογενείας ὁ ὅλος νὰ μὴ πᾶσκει κατὰ μετοχὴν τοῦ Θεοῦ, ἐπ' ὅσον τὸ ἐν Χριστῷ ἄνθρωπον πρῶτον ἐπὶ κατὰ μετοχὴν τοῦ Θεοῦ. (Ἡ οὐσία τῆς Θεολογίας, σελ. 103)

ὁ ὁποῖος διασώζει τὴν εἰκόνα¹⁰² τοῦ ἀνθρώπου. Τὶ εἶναι ὁμῶς ἡ εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου, ἡ λογικὴ τοῦ ὑπαφῆς.¹⁰³ Τὶ λοιπὸν, λέγει. Οἱ ἄλλοι δὲν θὰ ἦσαν λογικοί, ἔδωκεν ὁ Θεὸς μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι, εἶναι ἐνὸς, καὶ τὸ ὅτι ἀποφύγει τὰ κακά, καὶ τὸ ὅτι ἐπιβάλλεται εἰς τὰ παράλογα πᾶσι, καὶ τὸ ὅτι, ζῇ σύμφωνα μετὰ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Δεσπότη τοῦ αὐτοῦ εἶναι ἄνθρωπος.

Διὰ τὴν μὴ μωρίας δέ, ὅτι, εἶναι συνήθεια εἰς τὴν Γραφήν, νὰ μὴ θεωρῇ ἀξίους οὐτε νὰ ονομάζονται ἄνθρωποι, ἐκεῖνους τοὺς κἀκὸν καὶ παραμελοῦν τὴν ἀρετὴν, ἄκουσεν τοῦ Θεοῦ νὰ λέγῃ, ὅπως ἐλέγχον καὶ χθὲς «Τὸ Πνεῦμα μου δὲν θὰ παραμείνῃ μόνιμος εἰς τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς, διότι εἶναι πληρεῖς σαρκικῶν φρονιμάτων». Διότι, λέγει, ἐγὼ μὲν τοὺς ἔδωκα ὡς δῶρον τὴν ἐδουσίαν καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος.¹⁰⁴ Ἐκεῖνοι ὁμῶς ὅλοι ἐγνώσαν εἰς τὸ ἐξῆς τοῦ σώματος, τῆς σαρκός, ὅσον πολλὰ παραμελοῦντες τὴν ἀρετὴν τῆς ψυχῆς, ὡς νὰ ἀπετελοῦντο μόνον ἀπὸ σάρκα.¹⁰⁵ Α. Εἶδες πῶς ονομάζει αὐτοὺς σάρκα καὶ ὄχι, ἀνθρώπους, ἐνεκα τῆς κακίας τους. Καὶ πάλιν πρὸς κἀμὲν ὅπως θὰ γινώσκετε ἀμέσως πολὺ καλὰ, τοὺς ονομάζει «γῆν» ἡ Ἁγία Γραφή, διὰ τὴν κατὰσπατάλησιν τοῦ αὐτοῦ τῶν εἰς τὰ γῆνα φρονιμάτων. Λέγει ἐπὶ αὐτῶν, «Ἡ γῆ ἦτο διεφθαρμένη ἐν ὁπτιῶν τοῦ Θεοῦ». Δὲν ὁμιλεῖ περὶ τῆς αἰσθητικῆς γῆς, ἀλλὰ τοὺς κατοικοῦς αὐτῆς ονομάζει γῆν. Εἰς ἄλλο σημείον δὲ οὐτε σάρκα τοὺς ονομάζει, οὐτε γῆν, οὐτε θεωρεῖ αὐτοὺς ὑπάρχοντας¹⁰⁶ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἐπειδὴ ἐγκωμιοῦντο ἀπὸ τὴν ἀρετὴν. Ἀκούσε δὲ τὸν προφήτην νὰ διδάσκει μεγαλοφώνως εἰς τὸ μέσον τῆς πρωτευούσης τῶν Ἱεροσολύμων, ὅπου κατοικοῦσαν τόσους μαριδάς, ὅπου οὐρ-

102. Εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐκτελεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὴν δημιουργίαν. Ὁ ἀμαρτωλὸς ἀφαιρεῖ τὴν ἐκτὸς εἰκόνα. Ὁ Θεὸς δὲ ἐρημὸς ὁ τοῦ Πνεύματος εἰκόνα. (Μελίτωνος Σέρβου Ὁμιλία εἰς τὸ Πάσχα ἢ περὶ πάσης)

103. Ἡ ἀληθινή λογικὴ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀντιθέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐκτελεῖται ἀπὸ τὸ φῶς τῆς ἀνθρωπίνης Θεολογίας, ἐμφανίζον μέγα ὅσον.

104. Πνεῦμα ὁνομάζει τὴν προσηγορίαν δυνάμιν τοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως τὸ «δὲν θὰ παραμείνῃ» σημαίνει, δὲν θὰ προνοήσῃ, δὲν καταστραφῇ.

105. Γεν. 6, 3.

106. Ὅσον κατὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου ὡς σαρκικό, δὲν καταστραφῇ, κατὰ τὸ πνεῦμα δὲ ἐκτελεῖται ἀπὸ τὸ φῶς καὶ τοῦτο εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ. «καὶ ἐπὶ Πνεύματος» (Α' Κορ. 3, 16-17) ἀλλὰ καὶ τῆς ἀρετῆς, αὐτὸν εἰς τὴν σαρκὶν πᾶσιν.

107. Γεν. 6, 11.

108. Ἡ ἀρετὴ, ἀναγκαστικὴ ἐν τῷ Θεῷ καὶ ἐν τῷ Θεῷ.

σκοῦτο ἔπειρα⁴⁹ πλήρη. «Ἦλθον, καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἀνθρώπος. Ἐρρίμαξα καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἕκαστος, τοῦ δὲ ὑπακούσῃ»⁵⁰. Ὅχι διότι, δὲν παρειαίεσκοντο ἀλλὰ διότι ἐκεῖνοι τοῦ ἦσαν παρόντες δὲν συμπεριφερόντο καλλίτερον ἀπὸ τοῦς ἀπόντας. Β καὶ πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει: «Τρέφετε γὰρ εἰς τὴν πόλιν καὶ παρατηρήσατε, ἂν ὑπάρχῃ ἐστὼ καὶ ἕνας, ὁ ὅποιος νὰ ἀφαιρῶσιν τὸν νόμον καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ δὲ φωνῶ ἐσθλαγχόρος»⁵¹.

Εἶδες, ὅτι ἡ Ἁγία Γραφή γνωρίζει, νὰ ἀνομάζῃ ἀνθρώπων ἐκείνων μόνον, ὁ ὁποῖος ἔῃ τὴν ἀρετὴν; Τοὺς δὲ ἄλλους θεωρεῖ ὡς ἀνυπαρκτοὺς καὶ ἄλλοτε μὲν τοὺς ἀνομάζει σάρκας, ἄλλοτε δὲ γῆν. Δὲ ταῦτα καὶ τώρα ἡ Ἁγία Γραφή, ὑποσχόμενη νὰ δηγηθῇ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ τοῦ δικαίου, λέγ. «Ὁ Νῶε ἦτο ἀνθρώπος», διότι αὐτὸς μόνον ἦτο ἀνθρώπος. Ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι δὲν ἦσαν ἄνθρωποι, ἀν καὶ εἶχον ἀνθρωπινὴν μορφήν, ἐφ' ὅσον ἐξέπεσαν ἀπὸ τὴν θέσιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν κατὰστασιν τῶν ἀλόγων θηρίων καὶ ἐφ' ὅσον μὲ τὴν πονηρίαν τῶν διαβάσαν εἶχον προσώσε. τὴν εὐγένειαν τῆς φύσεως τοῦς⁵². C. Ὅτι δὲ ἡ Ἁγία Γραφή ἀποδίδει τὰς ιδιότητας τῶν ζώων εἰς θεῖον αὐτῶν λογικῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι δὲ παραιοῦσθαι εἰς τὴν κακίαν, καὶ δὲ γίνωνται δοῦλοι τῶν παραλόγων παθῶν ἔκκειν κατὰ τε αὐτὴν νὰ λέγῃ⁵³. «Ἐγίνων ἱπποὶ θηλυμανεῖς»⁵⁴. βλέπε, πῶς ἀποδίδει τὴν ἀνωμασίαν τοῦ ἀλόγου εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης καταρρήσεως τῆς σαρκικῆς μίξεως. Ἀλλοτε πάλιν «δηληγῆσαν ἀπιδύου»⁵⁵ εὐρίσκειται κατὰ τὸ χεῖρ τῶν⁵⁶. Ἐδὼ ὑπονοεῖ ἐκείνους, ποὺ μὴ μόνον τὴν δολιότητα καὶ τὸ ὑποκλῖναι τοῦ ζώου, καὶ πάλιν «κυλίους κωφαλάτους ἐκ γενετῆς»⁵⁷ ἀνομάζει ἄλλους. Καὶ πάλιν παρομοιάζει, ἐμὲ ἀσπίδα, κυρτήν, ἡ ὅποια φράσσει τὰ ὠτα αὐτῆς⁵⁸. Ἐκεῖνους τοὺς κλειοὺς τὰς ἀκοὰς τῶν πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς. Δύναται κανεὶς νὰ εὕρῃ πολ-

49. Πῶς ὑπερβολὴ τοῦ ἔρποντος διὰ νὰ ἐξαρθῇ τὸ νόημα τοῦ λόγου τοῦ προηγουμένου.

50. Ἦσ. 60 B.

51. Ἦσ. 6. ὅτι 5B. 1.

52. Ἐγενήσαν τῆς φύσεως διὰ τὸν ἀνθρώπου λέγοντες οἱ Πατέρες, ἐννοοῦν τὴν θέσιν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸν εἶδος προστάτων τῶν.

53. Ἦσ. 6 B. 1.

54. Οἱ μὲν αὐτοὶ παῖδες δὲ θυμωμένοι τὰς γυναῖκες.

55. Ἦσ. 6B. 1.

56. Ἦσ. 13 B. 1 καὶ 13B. 1.

57. Ἦσ. 6B. 10.

58. Ἦσ. 6B. 5.

λὰ δυνάμει, τὰ ὅποια ἀποδίδονται ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφήν, εἰς αὐτοὺς ποὺ δὲν γινώσκονται πρὸς τὰ πάθη τῶν ἀλόγων, ἐνεκα ἀδιαφορίας. Τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ εἴδωμεν, ὅχι μόνον εἰς τὴν Γραφήν ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἀκούε δὲ τὸν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους: «Τέκνοι τῆς σαρκὸς, ποῖος σὺς ὑπέδειξε νὰ φυγετε ἀπὸ τῆς μελλούσης ἀρετῆς;»⁵⁹ Εἰλέπει, πῶς δηλοῦσε καὶ ἐδὼ τὴν δολιότητα τῆς γνώμης αὐτῶν⁶⁰ κατὰ τὴν ἀνωμασίαν τοῦ ζώου. Τὶ ἐκείνους, λοιπὸν δύναται νὰ ὑπάρξῃ δι' αὐτοὺς ποὺ ὄντως εἰς τὴν κακίαν, ἔσται σπαρασσόμενα τοῦ δικαιοκρίτου ἀκομῆ καὶ νὰ ἀνομαζίνονται ἄνθρωποι. Διὰ τοῦτο δὲ δὲ ὑποστῶν μεγαλειότερον ἡμῶν, διότι ἐνὶ ἑαυτοῦ πολλὰς ἀφορμὰς ἀπὸ τὴν φύσιν, τὰς ἐπρόδωσαν μὲ τὴν θέλησιν τοῦς, παραιοῦσθαι βαθμῶν καὶ δραστηριοῦντες πρὸς τὴν κακίαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τότε, εἴλω ἑκατον τοὺς ἑαυτοὺς, τῶν ἀνομιῶν νὰ ἀνομαζίνονται ἄνθρωποι, ὁ δὲ δικαίος αὐτὸς ἐπέδειξε τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῆς ἀρετῆς τοῦ⁶¹. Α. μέσα εἰς μίαν τόσο μεγάλην ἔρησαν ἀπὸ ἀρετῆς, διὰ τοῦτο ἡ Ἁγία Γραφή, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ δηγηθῇ τὴν γενεαλογίαν τοῦ ἀνδρός, λέγει: «Ὁ Νῶε δὲ ἦτο ἀνθρώπος»⁶².

Εἶναι δυνατόν νὰ εὕρωμεν τὴν προσήγορίαν αὐτὴν ἀποδομένην καὶ εἰς ἄλλων δικαίων, ἀπὸ τοῦ μεγάλου ἐγκωμίου. Δι' αὐτῆς τῆς προσήγορίας, τὴν ἀπὸ ὅλας τὰς ἀλλὰς, νὰ ἀνακηρυχθεῖται νικητῆς, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπεδείχθη νὰ ἔῃ μὲ ἀκοίθετον τὴν ἀρετὴν. Ποῖος λοιπὸν εἶναι αὐτός, ὁ καλὸς τοῦ Ἰωβ, ὁ ἀθλητὴς τῆς εὐσεβείας, ὁ νικητῆς τῆς οἰκουμένης ὁ μοναδικὸς ποὺ ὑπέμεινε τὰ ὀλέθρια ἐκεῖνα παθήματα, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη τὰ ἀκαρτίσματα διὰ τὴν ἐκ μέρους τοῦ πονηροῦ ἐκείνου δαίμονος καὶ ὁ ὁποῖος, ἀπὸ τοῦ ἀπληγῶτος, ὥσπερ καθαροῦ διαμάντι, ἤσκησεν νὰ ὑποφέρῃ διὰ τὰ κτηνῶματα. Β. Ὅχι, μόνον δὲν κατεποντισθῇ εἰς τὰ τόσα ἀπληγῆτα κύματα, ἀλλὰ ἀπέθετο καὶ ἀνωτερός ἀπὸ τὰ κύματα. Καὶ, ἐνὶ ἐδέχθη εἰς τὸ σῶμα τοῦ παθήματα διὰ τῆς οἰκουμένης, μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀκαμψίαν ἀνδρείου τοῦ λαμπρότερος. Διότι ἡ συνεχὴς ἐπίθεσις τῶν κακῶν, ὅχι μόνον δὲν ἐπρόκειτο αὐτόν, ἀλλὰ τὸν παραρμήσαν εἰς μεγάλην εὐχαρίστησιν. Δ. Ὅλα τὰ παθήματα ἐξέφραζε τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν δίδων ἔτι

59. Ματθ. 23, 7.

60. Τὸν Φαρισαῖον καὶ Σαδουκαῖον οἱ ὁποῖοι προσήγορον εἰς τὸ ἔκπεσμα τοῦ Ἰωάννου.

καίριον κτύπημα κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ ἀποδεκνῶν εἰς αὐτόν, ὅτι ἐπιχειρεῖ ἀκατόρθωτα ἔργα καὶ ὅτι «λακτίζει τὰ κέντρα».⁶¹ Αὐτὸν τὸν θένον, λοιπόν, ἐπαικῶν καὶ ἀνακηρύσσων ὁ φιλάνθρωπος Θεός, πρὶν ἀπὸ τοῦς δαίμονας καὶ πρὶν ἀπὸ τοῦς τόσους ἀγῶνας τοῦ, ὅς λέγει πρὸς τὸν διαβόλον «Ἐπρόσεξες μὲ τὴν διάνοιάν σου εἰς τὸν πιστὸν δοῦλον μου τοῦ Ἰωβ, ὅς δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπου ὁμοίος μὲ αὐτὸν μεταξὺ ἐκείνων, τοῦ κατοικοῦντος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν; Ἀνθρώπος ἀμεπτὸς, δίκαιος, ἀληθινός, θεοσεβής, ὁ ὁποῖος νὰ ἀπέχη ἀπὸ ὅλα τὰ πονηρὰ πράγματα».⁶² Εἶδες, ὅτι καὶ αὐτὸς ἀνακηρύσσεται ἀρχικῶς ὁ ὁ τοῦ κοινῶ ὀνόματος τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, «Παρετήρησες, λέγει, τὸν δοῦλον μου τὸν Ἰωβ, ὅς δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπου ὁμοίος μὲ αὐτόν.» Καὶ ὅμως ὅλοι ἦσαν ὅμοιοι εἰς τὴν μορφήν. Δὲν ἦσαν ὅμως ὅμοιοι εἰς τὴν ἀρετὴν. Ὁμοῦς δὲν εἶναι ἡ μορφή, ἀλλὰ ὅταν κάποιος ἀποφύγῃ τὴν κακίαν καὶ ζῇ τὴν ἀρετὴν.

Δ Εἶδες, ποῖους γνωρίζε, νὰ ἀναμείξῃ ἀνθρώπους ἡ Ἀγία Γραφή, διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ὁ Κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἀποδίδειν εἰς ἐκείνους, ὁ ὁποῖος θὰ ἐξημουργεῖτο ἀπ' αὐτῶν. Ἐλεγε· «Ἄς πλάσωμεν ἄνθρωπον ἰσχυρότερον νὰ ὀνομάσῃ μετ' ἡμῶν». Τοῦτο σημαίνει, νὰ ἐξουσιάζῃ καὶ ὅλην, τῆς ἀρετῆς φύσεως καὶ τῶν παθῶν, τὰ ὅποια γεννῶνται, μέσα εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν τοῦ. Νὰ εἶναι κυριεῖς καὶ νὰ μὴ εἶναι δοῦλοι. Ἐὰν ὅμως, προσβίβων τὴν ἀρχὴν αὐτῆν, ἐξουσιάζεται μᾶλλον, παρὰ ἐξουσιάζει, τότε χάνει καὶ τὴν ὑπερβίαν τοῦ ὡς ἀνθρώπου, καὶ μετασχηματίζει τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἀλόγων. Διὰ τοῦτο ἀπὸ δὴ καὶ ὡς καὶ ὡς ἡ Ἀγία Γραφή, ἐπιθυμοῦσα νὰ διακηρύξῃ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ τοῦ δικαίου, λέγει· «Ἰδοὺ δὲ ἡ ἱστορία τοῦ Νῶε. Ὁ Νῶε ἦτο ἀνθρώπος δικαίος».

Ε Ἰδοὺ καὶ μιὰ ἄλλη μεγάλη μορφή ἐγκωμίου «Δίκαιος». Μὲ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν δηλώνει τὴν ἴδιαν τὴν ἀρετὴν ὡς συνολὸν. Διότι τὴν ὀνομασίαν «Δίκαιος» συνήθιζον νὰ τὴν ἀποδίδωμεν εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἔχουν τὸ

61. Κλαυδίου, ἀ. καὶ παρ. 6. Πρὸς 26 14).

62. ΔΕΤ Β.

63. Ο Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνακηρύττειν ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ καλοῦ καὶ ἐν τῷ καλῷ γίνονται τοῦ Θεοῦ παρὰ γενεῶν διὰ τὸ ἀγαθόν οὐκ ἔστι γὰρ τὸ καλὸν ὁμοῖον. Καὶ Ἰωβ II στ 11 29).

σύνολον τῶν ἀρετῶν.⁶⁴ Ἔπρεπε διὰ τὴν πληροφορηθῆς ὅτι ἐφθάσαν εἰς τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία καὶ τότε ἐξηγεῖτο ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, λέγει· «Ἦτο δίκαιος καὶ τέλειος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του» Ἐπράξε λέγει, ὅλα, ὅσα ἐπρεπε νὰ πράξῃ ὁ ἀνθρώπος, τοῦ προτεμῆ τὴν ἀρετὴν.⁶⁵ Α Διότι αὐτὸ σημαίνει «τέλειος».⁶⁶ Χωρὶς νὰ ἔχη παραμελεῖται τίποτε, ὅπως νὰ ὑπερβῇ εἰς κάτ. Ὁχ, ὁ πέτυχε μὲν τὸ ἕνα, ὅραλον ὅμως, εἰς τὸ ἄλλο. Ἦτο τέλειος εἰς πᾶσαν ἀρετὴν. Αὐτὴν θεοῦ τὴν διαγωγὴν ἐπρεπε νὰ ἐπιδείξῃ αὐτός. Ἐπειτα διὰ νὰ παρουσιάσῃ εἰς ἡμᾶς τὸν δίκαιον λαμπρότερον ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τῆς συγκρίσεως λέγει· «Ἦτο τέλειος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του». Εἰς ἐκείνην τὴν εποχὴν.⁶⁷ Εἰς τὴν σύγχρονον καὶ διεστραμμένην γενεάν, ἡ ὁποία παρεξέκλινεν εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ἡ ὁποία δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιδείξῃ αὐτὴ ἵσος ἀρετῆς. Β Εἰς ἐκείνην, λοιπόν, τὴν γενεάν καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὁ δίκαιος αὐτός, ὅς μόνον ἐπέδειξεν ἀρετὴν, ἀλλὰ ἐφθάσαν εἰς τὴν μεγαλύτεραν τελειότητα τῶν ἀρετῶν, ἀφοῦ ἔγινε τέλειος καὶ ὁλοκληρωμένος. Διότι, ὅπως εἶπον πρὸ ὀλίγου, πᾶντοτε τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς ἀντιμετωπίζεται μεγαλύτερον, ὅταν ἐπιτυγχάνωμεν αὐτὴν μεταξὺ τῶν ἐχθρῶν τῆς καὶ ὅταν ἐπιδεικνύωμεν τὴν ἴδιαν ἀρετὴν, μεταξὺ ἐκείνων τοῦ δημιουργοῦ ἡμᾶς. Δι' αὐτὸ λοιπόν καὶ ὁ δίκαιος αὐτός εἶναι ὁ δίκαιος περισσώτερον ἐπαινῶν. Τὸ ἐγκώμιον δὲ τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἰς αὐτόν δὲν σταματᾷ μέχρις ἐδῶ. Ἀλλὰ ἀφοῦ δεκτικὸς εἰς ἡμᾶς τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῆς ἀρετῆς τοῦ καὶ ὅτι τὴν ἀπόφασιν περὶ τῆς τελειότητος ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεόν, ὁ ἀφοῦ εἶπε δὲ ὅτι, «Ἦτο τέλειος μεταξὺ τῶν συγχρόνων του» λέγει ἐκτενέστερα· «Ἦτο εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν ὁ Νῶε». Τόσον μεγάλος ἦτο ὁ πλοῦτος τῆς ἀρετῆς τοῦ, ὥστε νὰ προκαλέσῃ τὸν ἑαυτὸν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Διότι, λέγει, «Ὁ Νῶε ἦτο εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν». Διὰ τὴν εἴρηκα τ' ἔγινε δεκτικὸς ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, σημαίνει δὲ ἦτο ἀρεστὸς εἰς τὸν ἀκούσιον τοῦ ἐκείνου ἀφθάρτου, διὰ τῶν ἄλλων,

64. Ὁ Νῶε διακρίνεται Πλατωνικῶς ἐπὶ τὴν κατὰ τὴν ἀρετὴν ἀποφασιστικὴν καὶ ἡ συνιστάμενη καὶ ἡ συμπεριλαμβανόμενη τῶν τριῶν ἄλλων ἀρετῶν, ἀρετῆς, ἀνδρείας, σωφροσύνης.

65. Ὁχ, μὲ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀπολύτου τελειότητος, ὅς ὅσον καὶ ὅπως ὅσον ἐκείνην πάντα καὶ διεστραμμένην ὅς, λέγεται εἶ. Ἀρετὴν ἐπαινῶν (ἀρετὴ 1' 10), ἀλλὰ μὴ τὴν ἐκείνην τῆς ἐκτενέστερης τοῦ ἀφθάρτου.

66. Ὁ ἀπόλυτος τελειότητος ἀντίκεινται εἰς τὸν Θεόν καὶ εἶναι ἀπρόσιτος.

67. Ὁ ἀρετὴ δὲν εἶναι ἀπαραίτητον τι καὶ ἀπρόσιτον θεωρεῖται διὰ τὴν ἱστορικὴν πραγματικὴν τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ἀνθρώπου ἐνὸς τῆς κοινότητος.

τούς ὁποίους εἶχε καταρτίωσεν. Τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ προσήλκυσεν ἡ ἐμπειρὴς ἐφαρμογὴ τῶν διωμάτων του. Ἡ εὐνοία αὕτη, οὐ μόνον ἐφύλαξεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅποια ἐπρόκειτο νὰ ἐκδηλωθῇ ἐναντίον αὐτοῦ, ἀλλ' ἀνέδειξεν αὐτὸν προστάτην καὶ ἄλλων. Διότι, λέγει, «ἦτο εὐάρεστος εἰς τὸν Θεόν ὁ Νῶε». Ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι περισσότερον εὐτυχὴς ἀπὸ αὐτόν, ὁ ὁποῖος καταρτίωσεν νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ἀρετὴν, ὥστε νὰ ἔχῃ ἐγκωμιασίην τὸν Κύριον τοῦ σώματος, ὁ ὅστις ἀπὸ ὅλων τὰ ἐπιτεύγματα αὐτοῦ, ἀπ' ὅλων τὸν πλοῦτον, ἀπὸ ὅλην τὴν περιουσίαν, ἀπ' ὅλην τὴν δόξαν καὶ τὴν ἐξουσίαν, ὡς καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν ἄλλην ἀνθρωπίνην εὐτυχίαν, ταῦτα (ἰδὲλ. ὁ ὅσιος τοῦ Θεοῦ) θὰ ἦτο προτιμότερον.⁶⁷ δι' ὅσους σκέπτονται καλῶς. Ταῦτο θὰ ἦτο περισσότερον ἐπιθυμητὸν ἀπὸ τὴν βασιλείαν, δι' ἧς αὐτοὶς ἔχει γνῶσιν ἀγάπης πρὸς τὸν Θεόν. Διότι ἡ ἀληθινὴ βασιλεία εἶναι αὕτη, δηλαδὴ νὰ διευθετῶμεν, μὲ τὸν ἀρεστον τρόπον ζωῆς, νὰ κάμωμεν τὸν Δεσπότην νὰ εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀγάπης καὶ εὐστολαχίας πρὸς ἡμᾶς. Ἐπειὰ ταῦτα δὲ δὲν πρέπει οὐτὴν γένον νὰ φοβούμεθα, οὔτε νὰ τραφεύμεν διὰ τὸ ἀδεύον ἐκεῖνο πῦρ διὰ τὰς φοβερὰς τιμωρίας καὶ τὰ συνεχῆ βασανιστήρια. Ἐὰν ἀλλὰ πρέπει νὰ φοβούμεθα μὴπως ἐλθῶμεν εἰς ἀντίθεσιν μὲ τὸν πανάγαθον Κύριον καὶ ἀποβρῶσκωμεν τοὺς λαοὺς μας ἀπὸ τὴν ἀγάπην του. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν κοσμικὴν βασιλείαν, ὅπου ἡμεῖς πρέπει νὰ φροντίζωμεν διὰ τὴν ἀγάπην μας πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ νὰ ἀπαλαύσωμεν τῆς εὐνοίας αὐτοῦ.⁶⁸ Ὅπως ὁμοίως ἡ εὐνοικὴ διάθεσις πρὸς ἡμᾶς τοῦ φιλοκρίτου Δεσπότητος εἶναι περισσότερον ἐπιθυμητὴ ἀπὸ τὴν βασιλείαν, ἔτσι καὶ ἡ ἐκτίμησις ἀπὸ τῆς εὐνοίας αὐτοῦ εἶναι τρομερώτερά ἀπὸ τὴν γένον. Εἴδατε πόσον ὠφελήθημεν μόνον ἀπὸ τὴν προσήλκυσιν τοῦ δικαίου, καὶ ποῖος θησαυρὸς διδαγμάτων προσήλθεν ἀπὸ τὴν νεοκαλοῖαν τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ φιδῶτος.⁶⁹ 214 Α.

⁶⁷ Ὅπως μνημονεύει λοιπὸν τοὺς κανόνας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, καὶ ὅταν ἐπιθυμοῦμεν νὰ περιγράψωμεν τὰς γενε-

⁶⁷ Ματθ. 8, 36.

⁶⁸ Παρὰ τὰς πολλὰς ἀντιθέσεις τοῦ πρὸς τὸ, ἐπεὶ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ὁ φόρος χρεώσεται ἀνατρεῖται καὶ συνιστᾷ ἀρετικὴν συμφέρον πρὸς τὸ (Ρωμ. 13, 1). Ἰπὸ τὴν ἀρσένειον αὐτὴν ἀνάγκη πρὸς νὰ ἀντιτάξωμεν τὴν ταπεινὴν τὴν ἀλλοτρίαν.

⁶⁹ Διὰ τοῦ Πάτρως τῆς Ἐκκλησίας ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι ἱερώτατος πηγὴ διδασκάλου (Πρὸς Πάτρ. 7, 22. Ρωμ. 11, 35. Α' Κορ. 12, 3).

⁷⁰ Τὴν Ἁγίαν Γραφήν δὲν μελετᾷμεν διὰ ἀκαθαρσίαν γνώσεως

λογικῶς μερικῶν, ὅς μὴ φέρωμεν εἰς τὸ μέσον τοὺς πατέρας, τοὺς πάππους καὶ τοὺς προπάππους αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ ἀποκαλύπτωμεν τὴν ἀρετὴν τοῦ γενεαλογουμένου. Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀριστος τρόπος γενεαλογίας. Διότι τί ὠφελεῖ τὸ νὰ κατὰγεται κάποιος ἀπὸ λαίμαργους καὶ ἀνάρετους προγόνους, ὁ ἴδιος ὅμως νὰ εἶναι ἕνος πρὸς τὸν ἀρεστον τρόπον ζωῆς. Ἀντιθέτως, δὲ πάλιν, ποῖα δόξα δύναται νὰ συμβῇ, ὅταν κατὰγεται μὲν ἀπὸ ταπεινῶν καὶ ἀσχημῶν πατέρων καὶ προγόνων, αὐτὸς ὅμως διακρίνεται διὰ τὴν πολλὴν ἀρετὴν του. Ἀλλωστε καὶ ὁ δίκαιος Νῶε δὲν ἔγινε τοιοῦτος, καὶ προσήλκυσεν εἰς τὸν λαόν του τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ, τοῦτο δὲν συνέβη ἐνεκα τῶν ποιῶντων προγόνων. Διότι δὲν τοὺς ἐμνημόνευσεν οὔτε ὡς ἀνάρετους ἡ Ἁγία Γραφή. Ἐὰν καὶ ὁμοίως καταρτίωσεν νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ὑψηλότεραν κορυφὴν τῆς ἀρετῆς, ὅν καὶ ἦσαν τότε πολλὰ τὰ ἐμπόδια καὶ αὐτοὶ ποὺ τὰ προσέβαλλον. Αὐτὸ διδάσκει, ὅτι, τίποτε δὲν δύναται νὰ ἐμποδίσῃ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμῇ νὰ εἶναι σωφρων, νὰ ἀνατρεῖται καὶ νὰ φροντίζῃ ὑπερβολικὰ διὰ τὴν ἰσχύϊν του σωτηρίαν. Διότι, ὅπως ἡμῶν μετὰ ἀπὸ τοὺς τυχεύοντες, ὅταν κληθῶμεν πρὸς τὴν ἀδικοφάνειαν, ἔτσι, ὅταν θὰ ἐκλήσκαμεν νὰ ἀμειβῶμεν σωφρονεῖς, οὐδὲν θὰ δύνασθον νὰ ἐλάττωσιν τὴν ἰσχύϊν μας προσπαθεῖν, ἔστω κι ἂν εἶναι χ' ἄδεις ἐκεῖνοι. οἱ ὅποιοι μᾶς σύρουσιν πρὸς τὴν κακίαν. Ὅπως συνέβη ἀκριβῶς μὲ αὐτὸν τὸν δίκαιον, τὸν ὅποιον δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κάμωμεν περισσότεροι ἀδιάφοροι πρὸς τὴν ἀρετὴν, ὅν καὶ ἦσαν τότε πολλοί.

Ἐπομένως καὶ μὴ κατηγορεῖ τοὺς ἄλλους καὶ νὰ μὴ ἀποδίδῃ εἰς αὐτοὺς τὴν αἰτίαν, ἀλλὰ νὰ καταλογίῃ τὸ πᾶν εἰς τὴν ἰσχύϊν του ἀδικοφάνειαν. Καὶ τὴν λέγω εἰς ἄλλους, ὅτε αὐτὸν τὸν διάβολον δὲν πρέπει νὰ νομίξῃ κανεὶς ὅτι εἶναι ἱκανὸς καὶ ὅτι δύναται νὰ παραπλανήσῃ τὴν ὁδόν, ἢ ὅποια ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν. Αὐτὸς ἐξαπατᾷ μὲν καὶ ἀνατρεῖ τοὺς ἀδικοφάνεις, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐμποδίζει, καὶ δὲν ὀκνεῖ θίγει. Τοῦτο δὲ ἐπιβεβαιώσεται ἀπὸ αὐτὴν τὴν πείραν τῶν προσημάτων. Ὅσοις μὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ εἰμεθα σωφρονεῖς, τὴν πνευματικὴν δύναμιν δαπέτομεν, ὥστε νὰ μὴ ἀνεχώμεθα τὴν συμβουλὴν, ἢ ὅποια μᾶς κατευθύνει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς κακίας, ἔστω κι ἂν εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι, ποὺ μᾶς προτρέπουσιν πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ νὰ γ

μὲν ἀλλὰ διὰ τὴν ἀντιθέσιν παραπληρώματα χρήσιμα εἰς τὴν ζωὴν μας

να μεθα σπευδέντεροι ἀπὸ κάθε δόξαντα. Ὡ καὶ νὰ φράσωμεν τὰς ἀκοάς εἰς ἀκείνους, οἱ ὅποιοι μᾶς συμβουλεύουν τὰ κακά.

Ὅταν ὁμῶς ἀδιαφοροῦμεν, στρεφόμεθα πρὸς τὴν κακίαν, κινούμενοι ἐκ τῆς ἰδικῆς μᾶς θελήσεως ἵνα κ' ἂν δὲν ὑπάρχῃ κακία, ὁ ὅποιος νὰ μᾶς συμβουλεύσῃ εἰς τὰ κακὸν ἢ νὰ μᾶς ἀντρέψῃ. Διότι, ἂν ἡ αἰτία δὲν εὐρίσκειτο εἰς τὴν ἐλευθέραν θέλησίν μας, οὔτε εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ ἂν δὲν εἶχε δημιουργήσῃ ὁ φιλόθεος Θεὸς τὴν ψυχὴν μας αὐτεξούσιον, τότε ἔπρεπε ἡ ἄλσι νὰ εἶναι κακοί, ὅσοι μετέχουν τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ὅσοι ὑπάρκουν εἰς τὰ ἴδια πάθη, ἢ ὅλο, νὰ εἶναι ἐνάρητοι. Ὁ τὸν δὲ θὰ ἴδωμεν ἀκείνους, ποὺ κατ'ἀγόντα ἀπὸ τὸ ἴδιον γένος με ἡμᾶς καὶ οἱ ὅποιοι ἐνοχλοῦνται ἀπὸ τὰ ἴδια πάθη. Ἢ νὰ μὴ ὑποτάσσονται εἰς τὰ ἴδια με ἡμᾶς κακά, ἀλλὰ με ἰσχυρὰν τὴν λογικὴν νὰ καθοδηγοῦν τὴν φύσιν καὶ νὰ νικῶν τὰς αἰσάτους παρρημύσεις, νὰ χαλινωγοῦν τὴν ἐπιθυμίαν, νὰ συγκροτοῦν τὴν ὁρίαν νὰ ἀπηρεῶν τὴν κακοκλίαν, νὰ ἀποβάλλουν τὸν φθόνον, νὰ εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τὴν ματαιὰ τῶν χρημάτων, νὰ φροντίζουν ὀλίγω, τερὸν διὰ τὴν κοσμικὴν δόξαν, νὰ περιφρονῶν ὅλην τὴν εὐημερίαν τῆς παρουσίας ζωῆς, νὰ ἐπιδικῶν με πάθος τὴν ἀληθῆ δόξαν καὶ νὰ προτιμῶν τὸν ἔπαινον τοῦ Θεοῦ ἀπὸ ὅλα τὰ θλιπτόμενα ἀγαθά.⁷¹ Ἀ δὲν εἶναι φανερόν, ὅτι θὰ δουλοῦν νὰ κατορθώσωσι αὐτὰ με τὴν ἰδικήν τους προσπάθειαν τοῦ ἀκολουθεῖ τὴν ἀνωθεν χάριν. Καὶ ἐπὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν μας, προδίδομεν τὴν σωτηρίαν μας, ἀφοῦ ἀποστεροῦμεν τοὺς ἐαυτοὺς μας ἀπὸ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ποτὲ νὰ μὴ θεωροῦμεν αὐτὸν τὸν διάβολον, ἀλλὰ τὴν ἀδιαφορίαν ἐλθόντα μας, ἀφοῦ σκοπεύομεν αὐτὰ καὶ τὰ ἐπαναφωτισμένον συνεχῶς εἰς τὴν μνήμην μας. Αὐτὰ δὲ τὰ λέγω, ὅχι διότι ἐπιθυμῶ νὰ ἀπαλλάξω ἀκείνους ἀπὸ τῆς κατηγορίας. Ἄς μὴ γίνῃ αὐτὸ ποτὲ. Διότι ἔρχεται πρᾶγμα, ὡς λέων νὰ ἀρπάξῃ καὶ μάλιστα θρυχώμενος, καὶ ζητεῖ ποῖον νὰ κατασπαράξῃ.⁷² Τὰ λέ

71. Τὴν αἰτίαν τοῦ κακοῦ δὲν πρέπει νὰ ἀναζητοῦμεν ἀπὸς ἡμᾶς, ἀλλ' εἰς τὴν ἐλευθέραν προαίρεσίν μας, σφαιρούμεν πρὸς τὰ λευκὰ 30. 19. 1ου 9. 28. 24. Ὁ ἁγίος Δαμασκηνὸς λέγει: «Ὁ 34 ἐνδοξασ, λογικῶς δὲν ἔχει τὴν φύσιν ἢ ἀγαθὴν. ἀπὸ καὶ ἐργάματος, αἵμαρ ἰσχυρὰς ἐξουσίας ἔχει ἀναγκάσιον τὴν βρᾶν ἢ δουλοῦσθαι αὐτῇ».

72. Α' Πέτρ. 5. 8.

γω δε, ἐπεὶ θέλω νὰ κάμω ἀσφαλεστέρους τοὺς ἐαυτοὺς μας, διὰ νὰ μὴ νομίζωμεν, ὅτι εἰμεθα ἀμέτοχοι τῶν σφαλμάτων, ὅταν στρεφώμεθα τόσον εὐκολὰ πρὸς τὴν κακίαν, καὶ διὰ νὰ μὴ λέγωμεν τὰ κακόγαστρα ἀκείνα λόγια: Β' «Διὰ ποῖον λόγον ἄρσεν αὐτὸν ὁ Θεὸς νὰ ἀντρέψῃ καὶ νὰ συντρέψῃ τοὺς ἀνθρώπους, ἐφ' ὅσον ἦτο πόσον πονηρὸς». Τὰ λόγια αὐτὰ δύναται νὰ εἶναι ἐπιδεικνύει τῆς μαγαλιέρας ἀγκωμοσύνης. Παράσχε δὲ μοῦ με τὸν ἐαυτόν σου καὶ τὸ ἔξῃς. Ὅτι διὰ τοῦτο κυρίως ἄρσεν αὐτὸν ἐλευθέρον, ὥστε πεζόμενοι ἀπὸ τὸν φόβον καὶ ἀκαμμένοντες τὴν ἐπίθεσιν τοῦ ἐχθροῦ, νὰ ἔχωμεν πολλὴν ἀγρυπνίαν καὶ συνεχεῖ ἀνταρρασίην. Πάντοτε δὲ νὰ ἀνακόπτωμεν τὸν κόπον διὰ τὴν πραγμάτωσιν τῆς ἀρετῆς με τὴν ἐλπίδα τῶν ἀμοιβῶν καὶ με τὴν ἀντιπροσχήν τῶν αἰωνίων καὶ ἀπεριγρίπτων ἐκείνων ἀγαθῶν.⁷³ Καὶ τὶ ἀπορίῃς, ἂν τὸν διάβολον ἄρσεν ἐλευθέρον δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν, ὃ ἐνδιαφερόμενος διὰ τὴν σωτηρίαν μας, διεγείρων τὴν ἀδιαφορίαν μας καὶ προετοιμάζων τὴν ὑπόθεσιν τῶν θρασυειῶν δι' ἡμᾶς. Καὶ αὐτὴν τὴν γένειν τοῦ πυρὸς δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν προετοιμάσεν, ὥστε ὁ φόβος τῆς τιμωρίας καὶ ἡ σκληρότης τῆς καλῶσεως νὰ μᾶς κατεπύνη πρὸς τὴν δουλείαν. Εἴδες τὴν εὐφυῆς ἐπινοήθειαν φιλοφρονεῖν τοῦ Κυρίου, πῶς ἀκονομεῖ τὰ πάντα, ὅχι μόνον διὰ νὰ σώσῃ τὰ δημιουργήματά σου, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ κάμῃ αὐτοὺς μετόχους τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. Διὰ τοῦτο μᾶς ἐδίδαξεν τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεως. Ἐποποθέτησεν εἰς τὴν φύσιν μας καὶ εἰς τὴν συνείδησίν μας τὴν ἐκονότητα νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν κακίαν, ὥ ἐπέτρεψε τὴν ὑπαρξίν τοῦ διαβόλου καὶ ἠγαθήσεν με τὴν γένειν, ὥστε νὰ μὴ λάβωμεν πείραν τῆς γενέτης, ἀλλὰ νὰ ἀξιοῦμεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Τὶ θαυμάσεις, ἂν ὅλα αὐτὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ἔπραξεν ὁ Κύριος δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Ἐκεῖνος τοῦ ἦτο εἰς τοὺς Πατρικοὺς κόλπους κατεδύχθη νὰ λάβῃ δούλου μορφήν καὶ νὰ ὑπαμείνῃ ὅλας τὰς σαρκιακὰς καταιστάσεις, καὶ ἀπὸ γυναῖκα νὰ γεννηθῇ, καὶ ἀπὸ παρθένου νὰ τεχθῇ, καὶ νὰ μετῇ ἐνέως μηνὸς εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς του, καὶ σπύργονα νὰ δεχθῇ, καὶ νὰ θεωρηθῇ πατέρας τοῦ ὁ ὡσπὲρ ὁ μνηστὴρ τῆς Μαρίας, καὶ νὰ μεγαλώσῃ σιγὰ σιγὰ, καὶ νὰ ὑποστῇ τὴν περιτομήν, καὶ νὰ προσφέρῃ θυσίαν, καὶ νὰ πεινάσῃ, καὶ νὰ διψάσῃ, καὶ νὰ κοι-

73. Ματθ. 9. 3. 12. Ἰωάν. 14, 8. 17. 24. Ρωμ. 8, 17. 25.

πίδαρη. Ε και να υπομείνῃ τέλος και τὸν θάνατον, ὅχι δὲ ἀπλῶς τὸν θάνατον, ἀλλὰ τὸν στοιρικὸν ἔκτασις ὁ ὁποῖος ἐξευτελιστικός. Καὶ ὅλα αὐτὰ πρὸς χάριν μας καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν μας κατεδέχθη νὰ τὰ ὑπομείνῃ ὁ Δημιουργὸς τοῦ πάντων, ὁ ἀναλλοκίματος, ἐκείνος ποῦ ἐδημιούργησε τὰ πάντα ἐκ τοῦ μηδενός, ἐκεῖνος τοῦ με ἑνα Του ὁλόμμα κάνει, ὥστε νὰ τρέμῃ ἡ γῆ⁷⁴ τὴν λάμψιν τῆς δοξης τοῦ ὁποίου δὲν δύνανται νὰ ἀντικρίσουν οὔτε τὰ χερουδίμ, αἱ ἀσάμμοι ἐκεῖνα, διὸνίμεις ὅταν δὲ καλύπταν το πρόσωπόν των με τὴν προσβολὴν τῶν πτερυγῶν ἐπαδεικνύουν εἰς ἡμᾶς τὸ θαῦμα Ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ὁμοῦν συνεχῶς ἀμείτρητοι χιλιάδες ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, ⁷⁵ Αὐτὸς κατεδέχθη νὰ γίνῃ ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν μας⁷⁶. Ἐχάραξε πρὸς χάριν μας τὸν ἀριστὸν δρόμον τῆς ζωῆς,⁷⁷ καὶ ἀκολουθῶν τὸν τρόπον τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἠθέλην, ἀφ' οὗ ἀνέλαβε τὴν ἰδίαν με ἡμᾶς ἀνθρωπίνην φύσιν, μᾶς ἀφησε τὴν διδασκαλίαν ἢ ὅποια ἦτο ἀρκετὴ⁷⁸ διὰ τὴν σωτηρίαν μας.

Λοιπὸν, ποῖα ἀπολογία ἀπομένει εἰς τὸ μέλλον δι' ἡμᾶς, ὅταν ἔχουν προηγηθῇ τὰς πράγματι χάριν τῆς σωτηρίας μας, ὅταν δὲ ἐπρόκειτο νὰ χαρακτηρίσωμεν τὰ πάντα ὡς ἀνόητα, καὶ ἐνεκα ὀδύνης πρὸς αὐτὰ νὰ προσώσωμεν τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν μας.

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, νὰ εἰμεθα σώφρονες. Νὰ μὴ ἀκολουθοῦμεν ἀπλῶς τὰς συνήθειας τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ ἐρευνῶμεν ἐκ τοῦ πλησίον καὶ καθημερινῶς τὴν ζωὴν μας καὶ νὰ γνωρίζωμεν εἰς τί μεν ἔχομεν σφάλει, τί δὲ ἔχομεν κατορθώσῃ. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ θὰ διορθώσωμε τὰ

74. Ματθ. 103, 92. «Ὁ ποιητὴς εἰσαγγ. ὑπὲρ ἐκδοκίμης τῆς μαγιστροφειας καὶ παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀσάμμιν, ἔστις καὶ αὐτὸς παρ' Ἱεροσὺμ δὲν ἀφαιλεῖ εἰς θαῦμας ἢ ἄλλους θαυματούς Θεοῦ καὶ θαυμάσις, ὡς παρ' ἄλλους λαοῖς ἐπιστάμεθα ὅτι τοιοῦτο συμβαίνει. Ἐπεὶ προέρχεται ἐκ Θεοῦ. Με ἑνα μόνον τοῦ εἰδέναι ὁ Θεὸς δύναται νὰ ποιῇ διόκληρον τὴν γῆν ἄνευ τοῦ δούλου αὐτοῦ εἰναι μεταλλοπροσπεστέρα τῇ, παρ' Ὀκρίση ἀπὸν δούλ. Π. Α. 528 (530), καὶ ἦν διὰ νὰ περὶ μόνον ὁ Ὀκρίσης γενομένη νὰ ποιῇ διόκληρον, ἢ καὶ τὴν τοῦ δούλου (Θεοῦ) Βέλλης Ἐκλεκτοῦ γὰρ. Ἀθήνη: 1946, σ. 308).

75. Ἡ διδασκαλία τῶν Πατέρων καὶ ἡ θεολογία αὐτῶν εἶναι κατὰ τὰς Βιβλίας.

76. Ἰωάν. 14, 6. 7. 1. 17. 8. 24. 8, 50-51. Ματθ. 11, 27. 30.

77. Ἦτο δὲν ἡ δόξα εἰς ἀπόφασιν, προσφάτως καὶ ἀποκαλύψαντος τοῦ Θεοῦ. Ἡ πραγματικὸς τῶν ἔργων τῆ, σωτηρίας μας ἀπαιτεῖται καὶ τὸν προαικόνον παράγοντα, διὰ τοῦ ὁποῖου οἰκισμένη τὴν ἀντικειμένην καὶ πραγματοποιῶν, εἰς τὴν φύσιν καὶ προσφάτως ἀφ' ὧν.

σφάλματα, ἔσθ' ὅτι νὰ ἐλκυώμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας τὴν κλῆσιν ἐκ τῶν θυμῶν, νὰ γίνωμεν εὐχάριοι εἰς τὸν Θεόν, ὅπως ἀκριβῶς ὁ δίκαιος αὐτός, καὶ νὰ ἀξιοθῶμεν τῆς θαύματος τῶν οὐρανῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μας, ἀνῆκει ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ ἐξουσία καὶ τώρα καὶ πάντα καὶ εἰς ὅλους τοὺς αἰῶνας. Γένοιτο.

ΟΜΙΑ Α ΕΙΚΟΣΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Ο ΑΠΕΚΑΤΗΚΕ ΔΕ ΝΡΕ ΤΡΕΙΣ ΓΙΟΥΣ, ΤΟΝ ΣΗΜ, ΤΟΝ ΧΑΜ, ΤΟΝ ΛΑΒΩ. Α ΕΒΕΛΑΡΗ ΔΕ Η ΓΗ ΕΝΘΙΣΤΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ Η ΓΗ ΣΙΣΕΜΙ ΣΕΝ ΑΛΙΟ ΑΔΙΚΙΑΝ.

ΔΕΝ ΉΤΟ ΜΙΚΡΟ Η ΩΦΕΛΕΙΑ, ΤΗΝ ΟΠΟΙΟΝ ΕΔΕΧΘΗΜΕΝ ΧΘΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΝ ΤΟΥ ΘΕΟΚΑΙΟΥ ΝΩΕ. ΕΓΚΩΡΙΣΜΕΝ ΔΕ ΕΝΑ ΘΕΜΕΛΙΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑΣ. ΕΙΔΩΜΕΝ ΤΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ ΝΑ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΕΤΑΙ, ΟΧΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΠΟΥΔΑΙΑΝ ΚΑΤΑΓΩΓΗΝ ΤΟΥ, ΑΛΛΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΕΤΗΝ ΤΗΣ ΙΔΙΚΗΣ ΤΟΥ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΟΠΟΙΟΝ ΕΛΑΒΕ ΤΟΣΟΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΠΙΘΕΒΑΙΩΣΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ 'ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ ΚΑΙ ΟΤΙ, ΛΕΓΕΙ, Ο ΝΩΕ ΉΤΟ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΔΙΚΑΙΟΣ, ΤΕΛΕΙΟΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΤΟΥ. ΉΤΟ ΑΡΕΣΤΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΝΩΕ. ΕΠΑΝΩ ΕΙΣ ΑΥΤΑ ΤΑ ΔΙΜΕΛΙΑ ΛΟΓΙΑ ΚΑΤΗΡΑΙΩΣΑΜΕ ΧΘΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΝ ΤΗΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ, ΔΕ ΔΙΟΤΙ Η ΦΥΣΙΣ ΤΩΝ ΘΕΙΩΝ ΛΟΓΩΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΙΟΥΤΗ, ΩΣΤΕ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΟΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙ ΜΕΓΑΛΟΝ ΠΛΟΥΤΟΝ ΝΟΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΧΑΡΙΖΕΙ ΘΕΟΛΟΓΟΝ ΑΠΕΡΙΓΡΑΠΤΟΝ ΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ, ΠΟΥ ΕΠΙΘΥΜΟΥΝ ΝΑ ΕΜΒΑΘΥΝΟΥΝ ΕΙΣ ΑΥΤΟΥΣ ΜΕ ΑΚΡΙΒΕΙΑΝ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ, ΛΟΓΠΟΝ, ΠΑΡΑΚΑΛΩ, ΝΑ ΜΗ ΠΡΟΣΠΕΡΝΟΥΜΕ ΤΥΧΑΙΩΣ ΤΙΠΟΤΕ, ΑΠΟ ΔΕ ΣΑ ΔΙΠΡΟΧΟΥΝ ΕΙΣ ΤΗΝ 'ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ. ΝΑ ΑΝΑΖΗΤΟΥΜΕ ΟΤΙ ΤΟΝ ΘΕΟΛΟΓΟΝ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΚΡΥΜΜΕΝΟΣ ΜΕΣΑ ΕΙΣ ΑΥΤΑ, ΕΣΤΩ ΚΑΙ ΕΝ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΝΟΜΑΤΩΝ Η Δ' ΕΓΓΗΓΙΟΙΣ ΙΣΤΟΡΙΑΙΣ. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΔΕΒΑΙΩΣ ΕΛΕΓΕ ΚΑΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ: «ΝΑ ΕΡΕΥΝΑΤΕ ΤΑΣ ΓΡΑΦΑΣ». ΔΙΟΤΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΔΥΝΑΤΟΝ ΠΑΝΤΟΤΕ ΝΑ ΕΥΡΕΥΝΑΚΩΜΕΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΠΑΡΑΝΕΙΑΝ ΤΟ ΝΟΗΜΑ ΤΩΝ ΓΡΑΦΟΜΕΝΩΝ, ΑΛΛΑ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΗ ΝΑ ΚΑΝΩΜΕΝ ΗΜΕΙΣ ΜΕΓΑΛΗΝ ΕΡΕΥΝΑΝ ΩΣΤΕ ΝΑ ΜΗ ΔΙΑΦΥΓΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΟΧΗΣ ΜΑΣ ΚΑΝΕΙΝΑ, ΑΠΟ ΔΕ ΣΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΕΙΣ ΤΟ ΘΑΘΟΣ ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΟΥ Ε. ΕΩΝ ΔΕ ΜΟΝΟΝ Η ΠΡΟΣΟΧΟΡΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ, ΤΟ ΟΝΟΜΑ "ΑΝΘΡΩΠΟΣ" ΕΝΝΟΩ, ΕΔΕΓΜΟΥΡΥΠΟΙΣΕ ΔΙ' ΗΜΑΣ ΧΘΕΣ ΜΙΑΝ ΤΟΣΟΝ ΜΕΓΑΛΗΝ ΑΠΟΡΡΗΓΗΝ ΩΦΕΛΕΙΑ

1 Γεν 6, 10-11

2 Ήμεθα δὲν εἶνα πομπη-κρίμεν τυχαιώς εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν. Καὶ ἡ μέσην ἑστὰ διηγήσεις ὑπερβαίνει τὸ σκεῖλον τοῦ Θεοῦ.

3 Γεν 6, 88.

4 Γεν 6, 8.

ας, πόσον κέρδος θὲν θὰ ἔχωμεν, εἰν ἐξετάζωμεν ὅλα θ-
σα λέγονται εἰς τὴν Γραφήν μὲ προσοχήν καὶ μὲ ἀγρυπνίαν
τὴν διάνοιαν. Ἐχομεν δὲ φιλόθεωρον Κυρ.ον. ὁ ὁποῖος
θ-αν θὰ ἴδῃ ἡμᾶς νὰ φροντίζωμεν καὶ νὰ καταβάλλωμεν
μεγάλην προσπάθειαν πρὸς κατανόησιν τῶν θεῶν λόγων,
δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ ζητήσωμεν τὴν βοήθειαν κάποιου ἀλ-
λου, ἀλλὰ φωτίζει ὁμῶς τὸν νοῦν μας μᾶς χαρίζει τὸν
ἱερόν του ἐσωτερικὸν φωτισμόν⁵ καὶ κατὰ τὴν ἡμπερὶν
πανοφίαν⁶ τοῦ ἀποκαλύπτει εἰς τὴν ψυχὴν μας ὁλόκλη-
ρον τὴν ἀληθῆ διδασκαλίαν.⁷ Διὰ τοῦτο, προτρέπων
ἡμᾶς εἰς τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ προσπάθειαν νὰ μᾶς κώλη προ-
θυμωτάως, ἀνδρὲ δὲν ἀξίους μακαριστῶν ἐκείνους, ποῦ
ἐπιδεικνύουν τὸν ἕλκον αὐτόν, λέγων «Μακάριοι εἰσιν
πνεύμα καὶ διωροῦ διὰ τὴν δικαιοσύνην, διότι αὐτοὶ θὰ
χορτάσωνται». Παρατήρησε τὴν σοφίαν τοῦ διδασκάλου
Δὲν προέτρεψε μόνον μὲ τὸν μακαρισμόν. Ἀλλὰ, μὲ τοὺς
λόγους καὶ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ἐβί-
δαξε τοὺς ἀκροατάς, μὲ πόσῃ προσθυμίαν πρέπει νὰ ὁρ-
μοῦν πρὸς τὴν ἐρευναν τῶν πνευματικῶν λόγων. Διότι,
λέγει, ὅπως ἀπευδούν πρὸς τὴν προφήν μὲ μεγάλην προ-
θυμίαν, ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προηγουμένως πεινοῦν. Β καὶ θ-
πως ἔρχονται διωστικὰ πρὸς τὸ νερό, δ-αν φλέγονται ἀπὸ
μεγάλην δίψαν, ἔτσι ἀκριβῶς πρέπει νὰ προσέρχονται εἰς
τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν, ὡς πεινασμένοι καὶ διψα-
σμένοι. Αὐτοὶ δὲν εἶναι μόνον ἀξιοὶ μακαριστῶν, ἀλλὰ καὶ
θὰ ἐπιτυχον ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα φροντίζουν. Διότι, λέ-
γει, «θὰ χορτάσωνται», δηλαδὴ θὰ εἶναι πλήρεις. Θὰ ἱκανο-
ποιήσουν τὴν πνευματικὴν τοὺς ἐπιθυμίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἔχομεν τέτοιον Κύριον τὸσον αγαθόν
καὶ πόσον φιλότιμον, ἔλα νὰ καταπορεύωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς
αὐτόν⁸ καὶ νὰ κερδήσωμεν τὴν ἀγάπην του. Ὡστε καὶ ἐ-
κείνος, ἀκαλουθῶν τὴν φιλόθεωρον τακτικὴν του, C νὰ
φωτίσῃ τὸ λογικὸν μας, διὰ νὰ θυνάμεθα νὰ παρατηροῦ-
μεν τὴν δύναμιν τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἐοεῖς δὲ μὲ πολλὴν
προθυμίαν ὡς πεινασμένοι καὶ διψασμένοι, ἔσο νὰ ὑπο-

5 Τοῦ ἐνὶ ἐσωτερικῶν φωτισμοῦ πρὸς τὴν ἀνιστομένην τὴν ἀνέ-
γειαν τῆς θεῶν, ὡς τοῦ, ἡ ἡποῖα ἐπὶ τῇ ἐκκλήσει ἐκκλήσει καὶ ἡπο-
τὴν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου θυνάμεται ἐν τῷ ἔργῳ τῆς σωτηρίας. (Χ.
Ἀνδρούτσος Δογματικὴ σ. 288).

6 Παροι. 8, 19 Φαλα. 103 24 Ἰακ 9, 4 Ἰερ 10, 12.

7 Ματθ. 5, 6.

8 Ἡ οὐκὴ ἔμχ στούνη τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν φιλόθεωρον Πα-
τέρα μεταρκεύεται ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν του.

δεχθήτε τὴν πνευματικὴν διδασκαλίαν.⁹ Καὶ ὅν αὖθεα ἡμεῖς τιποτένιοι.¹⁰ καὶ ἀνάξιοι, λόγου, θωπὸς ὁ πανάγαθος καὶ πάνσοφος Θεὸς ἰσως πρὸς χάριν σας καὶ διὰ τὴν ἰσὴν σας ἀφέλειαν, νὰ μᾶς διώσῃ λόγον,¹¹ ὅταν θὰ ἀνοίξωμεν τὸ στόμα πρὸς δοξάν αὐτοῦ καὶ οἰκοδομήν ἱδικήν σας.¹²

10 Ἀφοῦ λοιπὸν ἐξηγοτήσαμεν τὰ πάντα ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφοῦ ἔζητήσαμεν τὴν βοήθειαν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κάνει σοφοὺς τοὺς τυφλοὺς καὶ μεγαλοφύλους τὰς γλώσσας τῶν θροῦνολώσων,¹³ ὅς καταπαυόμεν με αὐτὰ τοῦ ἀνεγκυλισθῆσαν προσφύτως, ὥστε νὰ παραθεύωμεν εἰς τὴν ἀγάπην σας, ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα αὐτὸς θὰ μᾶς χρηρίστη, κινούμενος ἀπὸ τὴν φιλανθρωπίαν Του. Ἀλλὰ, ἐντείνετε, παρακαλῶ, τὴν διάνοιάν σας. Προσέχετε μὲ ἀκριβείαν εἰς ὅσα σὰς λέγω. Ἀποδιώξτε ἀπὸ κοντὰ σας κάθε δικατικὴν σκέψιν,¹⁴ ὥστε νὰ ρίψωμεν τὸν πνευματικὸν σπόρον, (ἔσως ρίπτει ὁ γεωργός) εἰς γόνιμον καὶ εὐφορὸν γῆν, ἡ ὅποια ἔχει καθαριεθῇ ἀπὸ τὰ χάρσιν καὶ τὰ ἀγκάθια.¹⁵

«Αὐτὴ δὲ» λέγει «ἔστιν ἡ γενεαλογία τοῦ Νῶε Ξ' Ὁ Νῶε ἦτο ἀνθρώπος δίκαιος καὶ τέλειος μεταξὺ τῶν σὺν χρόνων του. Εἰς τὸν Θεὸν ἦτο ἀρεστός ὁ Νῶε». Μέχρι τοῦ σημείου αὐτοῦ ἐτελείωσαν ἡ διδασκαλία χθές. Διὰ τοῦτο εἶνα ἀνάγκη νὰ φέρωμεν ἐνώπιόν μας καὶ αὐτὰ ποὺ ὑπολείπονται. «Ἐγέννησε δὲ», λέγει, «ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ, τὸν Ἰάφεθ». Δὲν μᾶς ἀναφέρει, τυχαίως ἢ Ἁγία Γραφή καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν παιδίων τοῦ δίκαιου, ἀλλὰ διότι ἐπιθυμεῖ καὶ δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου νὰ μᾶς ὑπογράμμιση ἐμφανέως τὸ ὑπερθολικὸν μέγεθος τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ. Διότι ἀφοῦ εἶπεν ἀνωτέρω, ὅτι «ὁ Νῶε

9. Τὸ κῆρυγμα τοῦ θεολόγου γίνεται κατ' ἐντολήν καὶ ἐνεργεῖται τοῦ Θεοῦ. Ὁ κηρύττων εἶναι ταπεινός καὶ ὁ ἀνεργὸς ἔστω ἀρεστότατος, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων ἑαυτὸν εἰς τοὺς ἀρετικούς.

10. Πάντα σαφὴς διότις μεταξὺ τοῦ προσώπου τοῦ κήρυκος τὸ ὁποῖον δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὑπὸ ἀτακτοῦν, καὶ τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ. Ἡ ἀναίμακτος τοῦ κήρυκος, δὲν εἶναι τὸ ἔργον τῆς ἀποστολῆς, ὅπως ἡ προσωπικὴ ἑμερ' αὐτοῦ καὶ τὸ πρῶτον δὲν εἶναι τὴν ἑξῆς τὴν μετὰ τὸν 11.

11. Ἐπει 6. 18. Κολ. 4. 6. Α. Θεο. 2. 2. Β. Θεο. 3. 1. Πράξ. 4. 29.

12. Ἡ δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων πρῶτα νὰ αὐθόρουν τὴν σκέψιν τοῦ κηρύττου. Ἦσαν ἄλλοι ἐπιβλῶντες πρὸς, νὰ εἶναι ἀντὶ τῆς παρακλήσεως καὶ νουθεσίας.

13. Μάρκ. 7. 38-37. Ματθ. 15. 29. 81.

14. Ἡ κατανόησις τῆς ἀποκαλύψεως, ἀπαιτεῖ ἀναγκαίως ἀποκρίσεις.

15. Ματθ. 13. 7. 22. Λουκ. 8. 7. 14.

ἦτο πεντακοσίων ἐτῶν»,¹⁶ προσέθετε «καὶ ἐγέννησε τρεῖς υἱούς», διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς τὸ ὑπερθολικὸν μέγεθος τῆς ἐγκρατείας αὐτοῦ. 218 Ἀ ὅταν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι τότε εἶχον περιπέσει εἰς τὴν τὴν μεγάλην ἀκρατείαν, καὶ ὅταν ἐξοῦσαν εἰς πολλὴν ἀσολασίαν καὶ ὅταν, κατὰ ἓνα τρόπον, κάθε ἡλικία εἶχε στοσφὴ πρὸς τὴν κακίαν. Ἐκοῦτε βεβαίως τὴν Ἁγίαν Γραφήν νὰ λέγῃ «Ὅταν δὲ εἶδεν ὁ Κύριος ὅτι ἐπληθύνοντο αἱ ἀμαρτίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ ὅτι, κάθε ἓνας σκέπτεται τὰ πονηρὰ εἰς τὴν καρδίαν του μὲ ἐπιμέλειαν ἀπὸ τὴν νεότητά του» καὶ νὰ δείχνῃ εἰς ἡμᾶς μὲ σαφήνεια, ὅτι, καὶ οἱ νέοι ἐκκοῦσαν τοὺς ἡλικιωμένους (εἰς τὴν κακίαν), καὶ οἱ γέροντες δὲν πρὸςφρόνησαν ὀλιγώτερον ἀπὸ τοὺς νέους. Ἀκόμη δὲ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ ἡλικία ἡ ὅποια δὲν εἶχε λάβε πειρὰν τοῦ κακοῦ, (ἡ παιδική) εἶχε μεγάλην κλίσιν πρὸς τὴν κακίαν.

Διὰ νὰ μάθωμεν λοιπὸν, ὅτι αὐτὸς ὁ δίκαιος ἔκρινε μόνος Β νὰ καταρῶσῃ κατὰ μὲ τὰς ἄλλας ἀρετὰς καὶ τὸν ἀθλὸν τῆς σωφροσύνης, μέχρις ὅτου ἐφθασεν εἰς τὸ πνευματικὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ ἐνῷ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐπεδεικνύον μεγάλην πρῆλιν καὶ μανιώδη ὁρμήν (πρὸς τὰ σαρκικά πάθη), μετὰ ἀπὸ τοὺς λόγους «Ἦτο ὁ Νῶε πεντακοσίων ἐτῶν», τότε λέγει, «καὶ ἀπέκτησεν ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς. Βλέπετε, ἀγαπητέ, τὴν ὑπερθολικὴν ἐγκρατείαν τοῦ δίκαιου. Νὰ μὴ τὰ προσπεράσωμεν λοιπὸν αὐτὰ πυχναίως. Νὰ κατανοήσωμεν καὶ τὴν ἐποχὴν ἑκείνην καὶ τὴν πλυσανόυσαν κακίαν,¹⁷ ἡ ὅποια ἐνεκα ἀδικοφροσύνης ἐδάριεν ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος. Νὰ παρατηρήσωμεν καλῶς, πόσον μεγάλη ἦτο ἡ ἀρετὴ του καὶ ἡ φιλόθεος γνώμη του, ὥστε νὰ χαλινωγώγησῃ ἐπὶ τόσον χρόνον τὴν ὁρμὴν τῆς ἐπιθυμίας C καὶ νὰ ἀκολουθήσῃ ἀντίθετον δρόμον πρὸς ὅλους τοὺς ἄλλους καὶ νὰ ἀποφύγῃ ὅκ μόνον τὴν παρὰ τὸν σαρκικὴν ἐνέσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν νόμιμον ἢ ὁποῖα οὐδῶς ἦτο ἀμαρτία «καὶ ἐγέννησεν», λέγει, «ὁ Νῶε τρεῖς υἱούς, τὸν Σὴμ, τὸν Χάμ καὶ τὸν Ἰάφεθ. Ἦτο δὲ ἡ γῆ»¹⁸ διεσπαρμένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀδικίας». Ἐχω τὴν γνώμην δὲ, ὅτι ὁ δίκαιος αὐτὸς ὑπηρε-

16. ἐν 5. 32.

17. Ἐνδεῶς παραλλακτὴ εἰς τὸ κείμενον τῆς Γραφῆς, τὸ ὁποῖον παρῆκε, ὁ Χριστοδρόμος, ὡς πρὸς τὸ κα μόνον τὸν Ὁ.

18. Ἦτο ἡ ἐκείνη τὴν ἀνθρώπων γῆναι νὰ ἀφαιρῇται εἰς τὸ ἱστορικὸν αἶμα, ὅπως τὸν ὅσον τὸν ἀνθρώπων γῆναι.

19. Ἐπειταπρὸς τὴν ἀνάστασιν τοῦ περιέχοντος αὐτοῦ κηρύττου, διὰ νὰ ἐκκλησῇ ἡ καθολικὴ πρὸς τὴν ἀρετήν.

τοῦσε τὸ σχέδιον τῆς βίαις οικονομίας καὶ διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τῆς σαρκικῆς μίξεως καὶ διὰ τῆς ἀπεκτινήσεως αὐτῶν τῶν πικρῶν. Ἐφ' ὧσον δηλοῦν ἐπρόκειτο ὁλόκληρος ἡ οὐσαμένη νὰ ἀδηγηθῇ εἰς τὴν καταστροφὴν, ἕνεκα τῆς μεγάλης κακίας καὶ τῆς ὑπερβολικῆς πονηρίας τῆς, ὃ φιλανθρώπου Θεὸς ἐπεβίβηκε νὰ ἀφῇ τὸν δίκαιον Ὁ ὧσον εἶσαν καὶ ὧμην, διὰ νὰ γίνῃ ὁ γενάρχης ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ ὑπάρξουν μελλωνικῶς, μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀμαρτωλοῦ ἀνθρωπότητος. Ἐνεκα αὐτοῦ τοῦ λόγου, ἀφ' οὗ ἀπέκτινεν αὐτὰ τὰ τρία παιδιὰ μετὰ πάροδον πεντακοσίων ἐτῶν, ἐσταμάτησεν εἰς αὐτὰ, ἀποδεικνύων εἰς τὴν πρῶτην, ὅτι τοῦτο ἔπραξε μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προσφέρῃ ὑπηρεσίαν εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὅποια ἐπρόκειτο μελλωνικῶς νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Διὰ νὰ μᾶθῃς δὲ ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια δὲν εἶναι ὁπλῶς στοχασμός, παρατήρησε τὴν ἀκριβείαν τῆς Γραφῆς. Ἀφ' οὗ εἶπεν, ὅτι ἀπέκτινεν ὁ δίκαιος τρεῖς υἱοὺς, αἰετῶς προσέθεσεν. «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ γεμᾶτη ἀπὸ ἀδικίαν».

Ε. Παρατήρησε τὴν ταρασίαν διαφορὰν τῶν λεγομένων διὰ τὴν ἰδίαν ἀνθρωπίνην φύσιν, διότι διὰ τὸν δίκαιον μὲν ἔλεγεν ἡ Γραφή. «Ὁ Νῶε ἦτο ἀνθρώπος δίκαιος, τέλειος μετὰ τῶν συγχρόνων του». Δι' ὅλους τοὺς ἄλλους δὲ λέγει. «Ἦτο δὲ διεφθαρμένη ἡ γῆ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ γεμᾶτη ἀπὸ ἀδικίαν». Μὲ τὸ ὄνομα τῆς γῆς ἐνοχοῖ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων. Ἐπειδὴ δὲ ὅλοι οἱ πράξεις αὐτῶν ἦσαν γίνεσθαι, διὰ τοῦτο μὲ τὸ ὄνομα τῆς γῆς δηλώνει τὴν μηδαιμότητά των καὶ τὴν ὑπερβολικὴν των κακίαν. Ὅπως συνέβη δὲ εἰς τὸν πρωτόπλαστον, μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς ἐντολῆς καὶ τὴν ἀφάρσιν τῆς δοξῆς ²⁰ Δι' ἡ ὅποια περιέβαλλεν αὐτὸν προηγουμένως, ἀφ' οὗ τὸν ὑπέταξεν εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ βασίτου, ἔλεγε. «Ἦν εἶσαι καὶ εἰς τὴν γῆν θά ἐπανέλθῃς» ²¹ Ἔτσι λοιπὸν καὶ ὁδὸς ἔπειθ' ἦτο μεγάλη ἡ ἔντασις τῶν κακῶν, λέγει. «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη». Καὶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς ὡς τὸ δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη, ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἦτο γεμᾶτη ἡ γῆ ἀπὸ ἀδικίαν. Μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «ἐφάρσιν», ἐφανέρωσεν ὁλόκληρον τὴν κακίαν αὐτῶν. Ὅστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἦσαν ὑπεύθυνοι δι' ἑα καὶ δύο ἁμαρτήματα. Ὅλος δὲ τὰς παρανομίας διεπράττον χωρὶς περιορισμόν. Δ' αὐτὸ καὶ προσέθεσε, καὶ ἦτο γεμᾶτη ἡ γῆ ἀπὸ ἀδικίαν. Τὴν

κακίαν δὲ δὲν ἔπραττον ἀπλῶς καὶ τυχαίως, ἀλλὰ καὶ ἁμαρτίαν μὲ μεγάλην ἐμφανὴς ἐπεδείκνυν. Β. Παρατήρησε δὲ, ὅτι εἰς τὸ ἔβη δὲν ἀνέχετα. αὐτὲ ἀπλῶς νὰ μηχανεύσῃ αὐτοὺς. Τοὺς δυνάμεις δὲ μὲ τὸ ὄνομα τῆς γῆς, διὰ νὰ δείξῃ καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας καὶ τὸ μέγεθος τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. «Ἦτο δὲ ἡ γῆ διεφθαρμένη». λέγει, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι τὰ πάντα ἔκαναν ἀντίθετα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καταποιοῦντες τὰς ἐντολὰς Αὐτοῦ καὶ ἐχόντες προδῶσαι, ἕνεκα τῆς ἰδικῆς των ἀδιοφορίας, τὸν διδάσκαλον, ὃ ὁποῖος ἔκειτο τοποθετημένος εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν. «καὶ ἦ γεμᾶτη ἡ γῆ ἀπὸ ἀδικίαν» λέγει. Εἶδες, ἀγαπητέ πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ ἁμαρτία. Καὶ τὴν κάνει. εἰς τὸ ἔβη τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀναξίους τοῦ ὀνόματός των, (ἀναξίους δηλοῦν) νὰ ὀνομάζωνται ἀνθρώποι, Ὁ Ἄκουε πάλιν καὶ τὸ ἔβη. «καὶ εἶδε Κύριος ὁ Θεὸς ὅτι ἡ γῆ ἦτο διεφθαρμένη». Παρατήρησε, ὅτι πάλιν ὀνομάζει αὐτοὺς γῆν. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὠνόμασεν αὐτοὺς γῆν καὶ πρῶτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φοράν διὰ νὰ μὴ νομίση κανεὶς, ὅτι αὐτὰ ἔχουν λεχθῇ διὰ τὴν αἰσθητὴν γῆν, λέγει. «διότι πᾶσα σὰρξ εἶχεν ἑκτραπῇ τῆς βίαις ὁδοῦ ἐπ' αὐτὴν εἰς τὴν γῆν». Ὅστε τώρα τοὺς θεωρῶσιν ἀξίους νὰ τοὺς ὀνομάσῃ ἀνθρώπους. Μόνον δὲ μὲ τὸ ὄνομα τῆς σαρκὸς ἐπιβυμβῇ νὰ φανερώσῃ εἰς ἡμᾶς ὅτι αὐτὰ δὲν τὰ λέγει διὰ τὴν γῆν, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι περιβάλλονται μὲ σάρκα καὶ καταναλώσαν τοὺς ἑαυτοὺς των εἰς τὰς γῆνας πράξεις. Διότι εἶναι συνήθεια εἰς τὴν Γραφήν, Ὁ ὅπως πολλὰς φορές εἴποιεν εἰς τὴν ἀγάπην σας, νὰ δυνάμει μὲ τὸ ὄνομα τῆς σαρκὸς, ἐκείνους, τοὺς ἐπέβησαν σαρκικὸν φρόνημα καὶ δὲν ἐπεβίβησαν τίποτε τὸ ὑψηλόν. Τοῦτο λέγει καὶ ὁ μακάριος Παῦλος. «Ὅσοι δὲ ὑπακούουν εἰς τὴν σάρκα, δὲν δύνανται νὰ ἀρέσουν εἰς τὸν Θεόν» ²² Τί λοιπὸν. Αὐτοὺς, τοὺς λέγει αὐτὰ δὲν περιβάλλεται μὲ σάρκα, δὲν λέγει αὐτὸ τὸ πράγμα, ὅτι δηλοῦν, ὅσοι περιβάλλονται σάρκα δὲν δύνανται νὰ ἀρέσουν αὐτοὶ εἰς τὸν Θεόν (ἐννοεῖ). Ἐκείνους, οἱ ὅποιοι αὐδεῖαν σημασίαν δίδουν εἰς τὴν ἀρετὴν, οἱ ὅποιοι σκέπτονται, πάντοτε τὰ σαρκικά, οἱ ὅποιοι σφύρονται μὲ κομίαν πρὸς τὰς ἡθικάς τῆς σαρκὸς καὶ οἱ ὅποιοι οὐδὲν ἰσχυρὸν διὰ τὴν πνευματικὴν καὶ ἀσωματὸν ψυχὴν. Ἀφ' οὗ λοιπὸν, μὲ αὐτὰ τοὺς ἔχουν λεχθῇ. Εἰ μὴ εἰδίδας ἡ Ἁγία Γραφή δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτι-

20 Γεν. 3 18

21 Ρωμ. 8. 8.

μάτων, τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακίας, τὸ μέγεθος τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅτι ὠνόμασαν αὐτοὺς καὶ πρῶτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φοράν γῆν, ἕνα καὶ τῆς ἀπασχολήσεως τῶν μὲ τὰ παρόνομα ἔργα καὶ τοὺς ἑκάλεσε μὲ τὸ ὄνομα τῆς σαρκός, ἀφοῦ τοὺς ἀπιστήρησε τοῦ ὀνόματος τῆς κοινῆς φύσεως, μὲ ἑκείνη τὸ ὅποια ἀκολουθεῖν φανερώνει εἰς ἡμᾶς τὴν φιλοανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ὑπερβολικὴν συγκατάθεσιν αὐτοῦ. Τί δὲ λέγε. «Καὶ εἶπαν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Νῶε»

210 Ἀ Παρηγορησὲς τὸ μέγεθος τῆς ἀγάπης. Ὡσάν φίλος πρὸς φίλον ἀναισθητοῦς εἰς τὸν δικαῖον περὶ τῆς τιμωρίας τὴν ὅποιαν πρόκειται, νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, καὶ λέγει. «Τὸ τέλος ὧν τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε, ὅς τ' ἡ γῆ ἐγένωκεν ἀπὸ τῆς δικίας αὐτῶν ἴδιαι θὰ καταστρέψω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν». Τί σημαίνει, ὅτι «ἔφθασε τὸ τέλος ὧν τῶν ἀνθρώπων». Πολὺν μακροθυμίαν ἔδειξε, λέγει, μεγάλην ἀνεξικακίαν, διότι δὲν ἤθελον νὰ ἐπιβάλω αὐτὴν τὴν τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν πρόκειται νὰ ἐπιβάλω. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων τοὺς ὡδήγησεν αὐτοὺς εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἢ πρῶτον νὰ τεθῇ τέλος καὶ νὰ ἀποκοπῇ ἡ κακία αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ προχωρήσουν περὶ σσοτέρων. «Διότι», λέγει. «Ἐφθασε τὸ τέλος ὧν τῶν ἀνθρώπων». Παρηγορησὲς καὶ ὁδὸ πῶς οὐλεῖ. Ὅπως εἶπε πρὸς ἐπ' αὐτοῦ «ἡ καρδία παντὸς ἀνθρώπου ἀσχαλίσται»⁹². ἔτσι καὶ τώρα «ὧν τῶν ἀνθρώπων τὸ τέλος». Διότι, λέγει, ὁδὸ, συμφωνοῦν. Ἐβραϊστέουσιν⁹³ πρὸς τὴν παρανομίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εὐρίσκῃ κάποιον μέσα εἰς τὸσον πλήθος, ὁ ὁποῖος νὰ κἀνῃ λόγον διὰ τὴν ἀρετὴν. «Ὁ κακός», λέγει, «ὁδὸν τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε». Κακός! Τούτου σημαίνει ὅτι ἔφθασεν ὁ κακός, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ γίνῃ ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις καὶ νὰ σταματήσῃ ἡ ἐπέκτασις τοῦ ἀποστήματος. «Ἐφθασε τὸ τέλος ὧν τῶν ἀνθρώπων». Ὁ ἄσχητον πρὸς ἐστυλούς τῶν νὰ παρυσυρθοῦν εἰς τὰς παρονόμους πράξεις ἔπει, ὥσάν νὰ μὴ τοὺς ἐπέβλεπε κανεὶς, ὁ ὁποῖος νὰ πρόκειται νὰ ζητήσῃ εὐθύναι διὰ τὰ σφάλματά τους⁹⁴. Δὲν ἀντελαμβάνοντο

92 Γεν 8, 8

93 Ὁ ἑβραϊστικὸς χαρακτηρίζεται ὡς δραστήγιος διότι ὁ ἄνθρωπος, ἐκλήθηκα ἔχει ἐννοεῖται, ἐν αὐτῇ ἐν ἀποστολῇ του.

94 Βλέπετε ἀνωτέρω τὴν ἀνθρώπου νὰ θέλουν νὰ πράττουν τὰς παρανομίας δὲν δὲν τοὺς ἐλπίουν ὁ ἄλλος ὁ φῶς τῆς εὐθύναι εἶναι ἐν πολλοῖς ἡ αἰτία τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ ἄνθρωπου καὶ οὕτως ἡ ἐκκέντρησις.

ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ διαφυγοῦν τῆς προσοχῆς τῆς δικίας μου⁹⁵, ὁ ὁποῖος τοὺς εἶδε τὴν ὑπαρξὴν τῆς ζωῆς, τοὺς ἐχάρισα τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ παρέχω τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν. Τὸ τέλος, λοιπόν, ὧν τῶν ἀνθρώπων ἔφθασε. Ἐπειτα, ὥσάν νὰ ἀπολογίζηται, εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ δεκνῇ ὅτι τὸ μέγεθος τῶν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων ὡδήγει αὐτὸν εἰς αὐτὴν τὴν ἀγανάκτησιν, λέγει, «ὅς ἡ γῆ ἦτο πλήρης ἀπὸ τῆς δικίας αὐτῶν». Διότι, λέγει, μήπως παρέλεω καὶ, ἀπὸ αὐτὰ πού συμβαλλοῦν εἰς τὴν κακίαν; Τόσην μεγάλην κακίαν ἔδειξαν, ὥστε εἰς τὸ ἔξῃς νὰ ἐκχελίσῃ αὐτὴ καὶ ὁ ἀκαλῆρος ἡ γῆ νὰ ἔχη πλημμυρίαν ἀπὸ τὴν κακίαν. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ αὐτοὺς θὰ καταστρέψω καὶ τὴν γῆν. «Ἐδοῦν», λέγει, «θα καταστρέψω καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν». Ἐπειδὴ προηγουμένως οἱ ἴδιοι μὲ τὰς παρονόμους πράξεις τοὺς διέφθειραν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν, διὰ τοῦτο θὰ ἐπιφέρω ὁλοκληρωτικὴν καταστροφὴν καὶ θὰ ἐξαφανίσω καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν, ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ ἀποκτήσῃ ἡ γῆ ἓνα εἶδος καθαριότητος καὶ νὰ ἀπαυλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσίαν τοῦ πλήθους τῶν ἁμαρτημάτων. Πρέπει νὰ καθαρισθῇ, λοιπόν, ποίαν ψυχικὴν δύναμιν ἦτο φυσικὸν νὰ ἔχη αὐτός ὁ δικαῖος διὰ νὰ ἀκούῃ κατὰ τὰ λόγια ἀπὸ τοῦ Κυρίου. Ἐστὼ κι ἂν εἶχε θαύσειον συνειδήσιν τῆς μεγάλης ἀρετῆς του, ἔτι ὅμως δὲν ἔκρινε χωρὶς πόνον τὰ λεγόμενα. Τούτο, διότι τὸ γένος τῶν δικαίων εἶναι γεμάτο ἀπὸ ἀγάπης καὶ εὐκόλως θὰ προτιμοῦς νὰ ὑπομείνῃ τὰ πάντα, χάριν τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων⁹⁶. Λοιπόν, πῶς ἦτο δυνατόν, μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ θαυμάσιος αὐτός ἀνθρώπος νὰ διατηρῇ τὴν ψυχραιμίαν του, ὅταν ὑπογραμμίσῃ πλέον εἰς τὸν νοῦν του τὴν καταστροφὴν ὧν, καὶ τὴν ἀθροῖαν ὁλοκληρῶς τῆς κτίσεως, χωρὶς ἵσως νὰ ὑποπτεύεται ὅτε διὰ τὸν ἑαυτὸν του, κάποιαν ἐλπίδα σωτηρίας, διότι ποτὲ μέχρι τώρα δὲν ἦτο αὐτὸ φανερόν. Διὰ νὰ μὴ παρὰ ταῦτα, λοιπόν, εἰς τὴν σκέψιν καὶ δὲ νὰ δυνηθῇ νὰ ἔχη μίαν μικροῦ⁹⁷ παρηγορίαν. 211 Ἀ μέσῃ εἰς τὴν

95 Ἰωβ 38 2. Ἰωβ 1. 10. Παροι. 5, 8. Σοφ. Σοφ. 23, 19.

96 Ρωμ. 12, 15.

97 Ὅχι διότι ἦτο μικρὰ ἡ ἐλπίδα, ἀλλὰ διότι ἦτο σωτηρία τοῦ Νῶε ἀπὸ τῆς καταστροφῆς. Ὁ δικαῖος ἀντιλαμβάνεται περισσότερο διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων καὶ εἶναι ἱκανὸς νὰ θυσιάσῃ ὑπὲρ αὐτῶν ὡς ὁ Χριστὸς. Ὁ δικαῖος καὶ ἀναστροφικός ἦτο μικρὰ ἡ σωτηρία τοῦ ἑαυτοῦ, διὸ καὶ καταστρέφει τὸν ἑαυτὸν.

τόσον μεγάλην θλίψιν, ἀφοῦ ὠμίλησεν εἰς αὐτὸν διὰ τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἄλλων καὶ ὅτι ἐφθασε πᾶσαν ὁ καιρὸς, ποῦ ἀπαιτεῖ νὰ δεχθοῦν αὐτοὶ τὴν βαθεῖαν τοῦ ἴν, λένει πρὸς αὐτὸν. Ἐκεῖνοι μὲν θὰ ἀδηγηθῶν εἰς κοινὴν καταστροφὴν, «Σὺ» ὅμως κατασκευάσεις διὰ τὸν αὐτὸν σου κιβωτὸν. Τί σημαίνει «Σὺ δέ», Ἐπειδὴ δὲν ἔλαθες μέρος εἰς τὴν κακίαν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ ἔζησας ὅλην τὴν ζωὴν σου μὲ ἀρετὴν, διὰ τοῦτο σοὺ δίδω ὑπερλίην νὰ κατασκευάσῃς κιβωτὸν «ἐκ ξύλων τετραγώνων, ποῦ νὰ μὴ σαπίζουν». Νὰ χωρίσῃς τὴν κιβωτὸν ἐκ μικρῶ διαμερισμάτων. Ἀλειψέ τὴν μὲ πίσσον ἀπ' ἔξω καὶ ἀπὸ μέσα. Τὸ μέκος τῆς κιβωτοῦ πρέπει νὰ εἴναι τριακοσίων πήχεων,⁹⁹ τὸ πλάτος πενήκοντα καὶ τὸ ὕψος τριάκοντα. Β. Ξυλομολογῶν δὲ τὰ ξύλα θὰ κατασκευάσῃς τὴν κιβωτὸν. Νὰ κατασκευάσῃς εἰς αὐτὴν ὄραφιν μὲ κλίαιν ἐνὸς πήχεως. Τὴν εἰσόδον νὰ κατασκευάσῃς εἰς τὰ πλάγια. Νὰ κατασκευάσῃς πρῶτον, δεύτερον καὶ τρίτον πάτωμα. Παρατήρησον τὴν ἀπεριγραπτὴν δύναμιν καὶ συγκαταθέσθαι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν αὐτοῦ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει πᾶσαν λογικὴν. Διατάσσων αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ τὴν κιβωτὸν, ἀφοῦ τοῦ ἔδειξε καὶ τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς, καὶ τὸ μέκος καὶ τὸ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος, ταυτοχρόνως καὶ πρόνοιαν λαμβάνει διὰ τὸν δίκαιον, καὶ τὴν μεγίστην παρηγορίαν διδὼς εἰς αὐτόν, ὑπογραμμίζων μὲ τὴν κατασκευὴν ἐλπίδας σωτηρίας δ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμιῶν νὰ μὴ λάθουν πέραν τῆς ἀναγκασιτέρας. Ὁ ἑκείνοι οἱ ὁποῖοι τόσον ἠμέλησαν, ἀφοῦ διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ, συνειδητοποιήσαν τὴν ἔννοιαν τῶν πράξεων τους καὶ ἐπιβεῖξουν μετάνοιαν.¹⁰⁰ Οὔτε πάλιν ἦτο ὀλίγος ὁ χρόνος, ποῦ ἐδόθη εἰς αὐτοὺς πρὸς μετάνοιαν, διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ. Καὶ πᾶρα πάλιν ἦτο καὶ ἀρκετὸς νὰ συγκεντρωθοῦν ἀπὸ φόβον εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν σφαλμάτων, ὅταν δὲ ἦσαν ὑπερβολικὰ ἀγνώμονες, ἦτο δὲ φυσικόν, κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς, ὅταν θὰ ἔδωτε τὸν δίκαιον

⁹⁹ Ἡ λέξις εἰς τὴν ἐκδοξὴν εἶναι τὸ πέντεον τῶν Ὁ'.

⁹⁹ Ἡ λέξις «ἀσκήσαν» δὲν ἔχεται, οὐδ' εἰς τοὺς Ὁ' ὅτε εἰς τὸ ἐκδοξὸν καίμεν. Προσέθετε, ὅμως εἰς τοὺς Ὁ' ἡ φράσις, «καὶ εἰς τὴν πόλιν».

¹⁰⁰ Ὁ ἐκδοξὸς πῆχυς εἶναι 0, 62 μ. Καὶ ἔλατος (Kautzsch) 0,487. Ἐπιμένει ἡ κιβωτὸς ἔξω 166 μ. X 26 μ. = 0,996 μ. Ἡ ὕψος τῆς κιβωτοῦ ὅταν εἴ, τὴν ἔννοιαν εἰς 81.

¹⁰¹ Ὁ Θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε οὐδὲ τέλειται ἐπὶ ἀποκατὰ τὴν τὴν (2οφ. 2οκ. 1 13). Ὁταν ὁμοῦς τιμωρὴν αὐτῶν ἔχει καὶ πάλιν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Πρβλ. καὶ τὴν 3 22-23.

νὰ φτιάχνῃ τὴν κιβωτὸν, νὰ ζητῇ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς κατασκευῆς. Ἐπειτα ἀφοῦ θὰ ἐμάθαινε τὴν ἀναγκασιτέαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἔλθῃ εἰς συνκοιτησίαν τῶν ἁμαρτημάτων του, εἰς τὴν ἡμέραν.¹⁰¹ Ὁ ἑκείνοι ὅμως, οὔτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἀκέρδησαν κατὰ περισσότερον, ὅχι, διότι δὲν ἠθέλησαν ἄλλα διότι, δὲν ἠθέλησαν.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἔδωκεν εἰς τὸν δίκαιον τὴν ἐντολήν διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ, ὅπως ὡσεν εἰς αὐτόν καὶ τὸ εἶδος τῆς τιμωρίας τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιβάλῃ. καὶ λέγει. Ἐοὺ μὲν νὰ κατασκευάσῃς αὐτήν, ὅπως σὲ ἐτάξα, ἐγὼ δὲ θὰ ἀσφαλίσω τὴν οἰκογένειάν σου ὅταν θὰ τελειώσῃς τὴν κατασκευὴν. Ἐγὼ δὲ, νὰ, θὰ ἐπιφέρω κατακλυσμὸν ὕδατος εἰς ὅλην τὴν γῆν, εἰ ὅτε νὰ καταστραφῇ πᾶν ἔμψυχον εὐρισκόμενον κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Καθὼ ζωντανὸς ὁργανισμὸς ἐπάνω εἰς τὴν ἑρᾶν θὰ ἀποθάῃ. Παρατήρησε πῶς δείχνει εἰς αὐτοὺς τὸ μέγεθος τῶν σφαλμάτων τους διὰ τῆς ἀπειλῆς, ὅταν λέγει. «Τὴν 15ον τιμωρίαν θὰ ἐπιβάλω καὶ εἰς τὰ λογικὰ καὶ εἰς τὰ ἄλογα» διότι, ἀφοῦ ἔχουν προδώσει τὴν πρωτοκαθεδρίαν τους (εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν δημιουργημάτων) καὶ μετέπειτα εἰς τὴν κακίαν τῶν ἀλόγων, οὐδεμίαν διαφοράν θὰ ἔχῃ ἡ τιμωρία. «Θὰ ἐπιφέρω δὲ κατακλυσμὸν ὕδατος, ὅτε νὰ καταστραφῇ πᾶν ἔμψυχον εὐρισκόμενον κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν». Καὶ τὰ κτήνη, λέγει, καὶ τὰ πετεινά, καὶ τὰ ἀγρία θηρία, καὶ τὰ κατοικίδια, καὶ ὅσα ἐν νένει εὐρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν.¹⁰² Θὰ καταστραφῶν 221 Α. Διὰ νὰ πληροφορηθῇς δὲ, ὅτι δὲν θὰ ἀπομείνῃ τίποτε, λέγει. «Θὰ ἀποθάῃ κάθε ζωντανὸς ὁργανισμὸς, ποῦ εὐρίσκειται εἰς τὴν ἑρᾶν, διότι, ἡ οἰκουμένη ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ καθαρίαν. Τοῦτο ὅμως μὴ σὲ ταρασσῇ, οὔτε νὰ σοῦ δημιουργί συνχυσῇ εἰς τὸ λογικόν. Διότι ὁλόκληρον τὴν αἰωνίαν νόσον αὐτῶν, ἐπιθυμῶ νὰ σταματήσω τὰ ρεύματα τῆς κακίας, διὰ νὰ μὴ θεωρηθοῦν ἀπεύθυντοι διὰ μεγαλυτέρας τιμωρίας. Διὰ τοῦτο καὶ τώρα, κινούμενος ἀπὸ τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸν ἀνθρώπου καὶ ἀφοῦ ἀνέμειξε τὴν ἀναγκασιτέαν μὲ τὴν ἀγάπην, στέλνω αὐτὴν τὴν τιμωρίαν, διὰ νὰ εἶναι, εἰς αὐτοὺς ἀνωδυνος καὶ ἀνεπαίσθητος. Δὲν ἀποδίδω δὲ εἰς τὸ μέγεθος τῶν ἁμαρτημάτων, οὔτε ἐξ ἐξέταξις διὰ ποίας τιμωρίας εἶναι ἀξιοί. Β. Προβλεπτῶν δ.

¹⁰² Ὅταν δὲν μᾶς ἀγγεῖ εἰς τὴν σωτηρίαν παραδίδω, τὴν ἐκδοξὴν μᾶς ὁ Θεός, διότι ἄλλως ἡ σωτηρία θὰ ἦτο ἄνω ἀξίας διὰ τὸν ἀνθρώπου.

¹⁰³ Ἐκεῖνος φυσικὰ ἀπὸ τοὺς ἰχθῆς καὶ τὰ ἄλλα ἐκδοξὴν ἔχει.

μῶς τὰ μέλλοντα, καὶ εἰς αὐτοὺς θέλω νὰ ἐπιβάλω τὴν τιμωρίαν, τοῦ πρέπει, καὶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι πρόκειται νὰ ζήσουν εἰς τὸ μέλλον, νὰ τοὺς ἀπαλλάξω ἀπὸ τὴν φθορὰν, ἢ ὅποια θὰ ἐπὶ γὰρ ἐξ αὐτῶν. Λοιπὸν, μὴ γίνεσθαι σκυθρωπός, οὔτε νὰ θορυβῆται δικαίω αὐτὰ Διότι, θὺ καὶ ἂν ἐπιβλήθῃ εἰς ἐκείνους τιμωρία ὅμοια τῶν σφαλμάτων σου, ὅπως καὶ ἐστὶν θὰ συνάψω τὴν διαθήκην μου.³⁴ Ἐπειδὴ ὅλοι οἱ πρόγονοι ἀπεδεχόμενοι ἀνάξιοι καὶ δὲν ἦσαν εὐγνωμονεῖς πρὸς τὰς ἐντολάς μου ὡς εἰς σου εἰς τὸ ἐξῆς θὰ συνάψω τὴν διαθήκην μου. Διότι καὶ ὁ πρωτόπλαστος παρεδίωκε τὰς ἐντολάς μου, ὥστε ἀπὸ τούτου εὐεργεσίας, ἀφοῦ παρεσύρθη εἰς τὴν ἀπάτην. C Καὶ ὁ ΚΑ Ἰν πάλιν ἐγγλιστῇ εἰς τὸν πυθμένα τῆς κακίας, διὰ τοῦτο καὶ ἐδέχθη, μαζί με τὴν κατάραν, τὴν διαρκή τιμωρίαν. Ὅμως δὲν ἐσαρκυντοῦνται οἱ μεταγενέστεροι οἷτε με τὰς τιμωρίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προώδυσαν εἰς τὴν κακίαν, ὥστε νὰ περιφρονῇ καὶ ἡ γενεαλογικὴ διαδοχὴ αὐτῶν. Ὑστερα ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς, ἀφοῦ εὗρον τὸν Ἐνῶχ³⁵ νὰ διατηρῇ τὴν εἰκόνα τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐπειδὴ μοῦ ἦτο ὑπερβολικὰ εὐάρεστος, τὸν μετέθεσα ζῶντα (εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν). Τοῦτο, διὰ νὰ δείξω εἰς ἐκείνους, τοὺς ἀκούον τὴν ἀρετὴν, πόσων ὁμοίων κρίνονται ἄξιοι, καὶ ἐπειδὴ ἦθελον νὰ κάμω τοὺς μεταγενεστέρους ζῆλωτάς τοῦ Ἐνῶχ καὶ νὰ δοῦσαν τὴν ἰδίαν οδὸν με ἐκείνων. D Ἐπειδὴ λοιπὸν μόνον ὅσους εὗρον, ἀνέκομα εἰς τὸσον πληθεύς, νὰ δύνασθαι νὰ ἐπανορθώσῃ³⁶ τὴν παράδοσιν τοῦ προπάτορος, ὅταν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐστράφησαν πρὸς τὴν κακίαν, ὡς σου θὰ συνάψω τὴν διαθήκην μου. Διότι ἡ ἐμπροκτος διαγωγή σου σὲ κῆκε ἀξιόπιστον νὰ δεχθῇς τὰς ἐντολάς μου.

³⁴ Ἐπειτα διὰ νὰ μὴ λυπῆται ὁκαμὴ ὁ δικαίος ἐκεῖνος, ἐνθὺ θὰ ἴκοιεν αὐτὰ, ἐπειδὴ θὰ ἐπρόκειτο νὰ ἀπομείνῃ μόνος, καὶ παρηγορῶν αὐτὸν κατὰ ἕνα τρόπον, πάλιν λέγει:

³⁵ «Διαθήκη». Ἡ λέξις σημαίνει συμφωνίαν δυο συμβαλλομένων καὶ ἦν ἡ ἐκείνου υπόσχεσις νὰ καμῇ καὶ, ἐὰν ὁ κληρονόμος ἐνθὺν ἐπαρὼν π. Ἐνῶχ θὰ πονήσῃ ἢ ἡ πρώτη ἔκδοσις καὶ σημαίνει υπόσχεσιν τοῦ διαθέτου Θεοῦ πρὸς τὸν πληροῦς. Ὁμοίως σημαίνει καὶ διατήρησιν τῶν νόμων καὶ τῶν δικαιῶν καὶ ἂν τὸ κατασκευασθῇ καὶ ἡ καμῇ αὐτὸν ἀποκρίσιν τῶν ἐπὶ τὸν νόμον τῆς ἀρετῆς. Σὺν. Καὶ. οἱ ἄλλοι καταστράφησαν διὰ τοῦ κατασκευασθῆναι (28, 17).

³⁶ Ἰου. 14. 18 20 22 9 9. Εὐα. 7, 1 5.

³⁷ Ἡ ἐπιχρῶσις τῆς παραδόσεως τῶν πρωτοπλάστων ἔγινετο εἰς τὰ τελευταῖα τῆς περιόδου τῶν διδωμένων ἰστοριῶν τοῦ Θεοῦ ἔργον διὰ τὸ ὅτι οὐκ ἔμελλαν εἶναι ἀπὸ τῶν

καθὰ εἰσελθὼς δὲ εἰς τὴν κιβωτὸν σου καὶ τὰ παῖδιά σου, ἡ γυναῖκα σου καὶ οἱ γυναικες τῶν παιδῶν σου. Οὗτοι, ἂν καὶ ἦσαν κατωτέρω ὡς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἀπὸ τὸν Νῶε, ἔδωκεν ἦσαν μακρὰν καὶ ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν κακίαν τῶν ἄλλων. Ἀλλὰ καὶ, ἀπολαμβάνουν τῆς σωτηρίας διὰ τοὺς ἐξῆς δύο λόγους. Πρῶτον μὲν, πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ. Εἶναι συνήθεια εἰς τὸν φιλόφρονον Θεὸν νὰ τιμῇ τοὺς δούλους τοῦ καὶ νὰ τοὺς χαρίσῃ πολλὰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. Τοῦτο ἔπραξε καὶ εἰς τὸν Παῦλον, τοῦ διδασκαλοῦ τῆς οἰκουμένης, ὁ ὅποιος ἐσκαρπῆσε τὰς ἀκτῖνας τῆς διδασκαλίας τοῦ παντός. Ὅταν αὐτὸς ἀφῆτο εἰς τὴν Ρωμὴν καὶ συνέβη μεγάλη θαλάσσοταραχὴ, ὅταν δὲ ἦτο μέσα εἰς τὸ πλοῖον εἶχον φοβηθῇ διὰ τὴν ἰδίαν τὴν σωτηρίαν τοὺς 223 Α καὶ ὅταν δὲν εἶχον πλέον σωματικὴν ἐλπίδα σωτηρίας, ἔνεκα τοῦ μεγέθους τῆς τρικυμίας, ἀφοῦ τοὺς μαζέψω ὅλους, εἶπε: «Ἄνδρες,» νὰ ἔχῃς θάρρος, διότι ἀπὸ ἡμῶν δὲν θὰ χαθῇ καμία ψυχὴ, εἰμὶ μόνον τὸ πλοῖον. Διότι αὐτὴν τὴν νύκτα ἐνεφανίσθη εἰς ἐμὲ ὁ Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ὅποιον ἀνέκω, τὸν ὅποιον καὶ λατρεύω, καὶ εἶπε: Ἰδοὺ με καὶ φοβέσθαι. «Ἐχε χάρις, εἰς ἐσὲ ὁ Θεὸς ὅλους ἐκείνους τοῦ πλοῖου μαζί σου». Εἶδες πῶς ἐξησφάλισεν εἰς ἐκείνους τὴν σωτηρίαν ἢ ἀρετὴν τοῦ ἀνθρώπου. Μᾶλλον δὲ οὐ μόνον ἡ ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ φιλοφρονεῖα τοῦ Κυρίου. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον λοιπὸν συνέβη καὶ τώρα. Πρωτὴ μὲν αἰτία τῆς σωτηρίας τῶν ἡτο αὐτῇ. Ἡ ἄλλη δὲ τὸ ὅτι ἦθελε νὰ μείνῃ κάποια ζυμὴ καὶ ρίζα διὰ τὸ γένος, τὸ ὅποιον ἐπρόκειτο νὰ αὐστηθῇ εἰς τὸ μέλλον. B Ὅχι δὲ ἦτο ἀδυναμία εἰς τὸν Θεὸν νὰ δημιουργήσῃ πάλιν ἀνθρώπον, καὶ νὰ αὐξήσῃ τὸ γένος ἀπὸ ἐνός μόνου, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶται τὸ ἡθέλησε ἀκολουθεῖν τὴν φιλοφρονεῖαν τακτικὴν τοῦ.

Παρατήρησε δὲ τὴν φιλοφρονεῖαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα. Ὅπως εἰς τὴν ἀπειλὴν τῆς τιμωρίας εἶπεν, ὅτι, θὰ καταστρέψω μαζί με τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ τὰ κτήνη, καὶ τὰ ἐρπετά, καὶ τὰ τέτταρα, καὶ τὰ θύρα θηρία,

37 Πράξ. 27 22 24

38 Ἡ λέξις δὲν ἀπέρχεται εἰς τὸ καμῇ τῆς Κ Δ Εἶναι ὅμοιος ἀντίθετος εἰς τὸν Παῦλον.

39 Εἰς τὴν Κ Δ ἀπέρχεται «ἔλας».

40. Παράλειπε, ὁ Χριστός, τὴν φράσιν τῶν ἐκείνων «ἔλας» καὶ δὲ ἀποστήσει.

41. Ἡ ἐπιχρῶσις τοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀποτέλεσμα δύο περιόδων τῆς αἰῶνος χρόνου ἐπ' ἐνός καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐσεβείας ἀπ' ἑτέρου.

Ετσι και τώρα, προς χάριν του δικαίου, διατάσσει, να ελεῖται εἰς τὴν κ. θωπὴν καὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα ζευγὸς ἀπὸ κάθε εἴδους. Ὁ Τοῦτο θὰ εἶναι το σπέρμα καὶ ἡ εὐλογητὴ ἀρετὴ τῆς δι' ὅλων το πλῆθος, το ὁποῖον πρόκειται νὰ ὑπάρξῃ μελλοντικῶς «κα θὰ εὐαγγέλιζε», λέγει, «εἰς τὴν κ. θωπὴν ἀπὸ δύο ἀπὸ κάθε εἴδους, καὶ ἀπὸ τὰ κατοικίδια», καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγρὰ θηρία καὶ ἀπ' ὅλα τὰ ὅλα ζῶα, διὰ νὰ τρέφονται μαζί σου. Καθε ζευγάρι θὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἀρσενικόν καὶ ἀπὸ ἕνα θηλυκόν. θὰ πάρῃς μαζί σου ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν πτηνῶν, ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν κατοικίδιων ζώων, καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἑρπετῶν, τὰ ὁποῖα ἔρπου ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. θὰ ληφθῶν κατὰ ζευγὴ, θὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν κ. θωπὴν καὶ θὰ τρέφονται μαζί σου. θὰ εἶναι τὸ ἕνα ἀρσενικόν καὶ τὸ ἄλλο θηλυκόν».

Ταῦτα νὰ μὴ το παρέλθῃς ἀδυσάνιστα, ἀγαπῆτε. Προσπάθησε νὰ κατανοήσῃς πόσος φόβος ἐγκλωπτο εἰς τὸν δικαῖον, ὅταν ἀσκέπτετο τὴν φροντίδα ὧων αὐτῶν. Ὁ Δὲν ἦτο ἀρκετὴ ἡ φροντίς διὰ τὴν γυναῖκα του, τὰ παιδιὰ του καὶ διὰ τὰς συζύγους αὐτῶν, ἀλλὰ προσετίθετο καὶ ἡ μέριμνα καὶ ἡ διατροφή τῶων ἀλόγων ζώων. Ὁμοίως περμενε δάιμον καὶ θὰ ἴδῃς τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν τρόπον με τὸν ὁποῖον κάνει ἐλαφρὸν διὰ τὸν δικαῖον τὴν φροντίδα, που πρέπει ἀμέσως νὰ ἀναλάβῃ «Σὺ δὲ θὰ πάρῃς μαζί σου», λέγει, «ἀπὸ ὅλων τὰς τροφάς, τὰς ὁποίας τρώτε, θὰ τὰς ἀποθηκεύσῃς πλοιοῖον σου, ὥστε νὰ χρησιμεύουν ὡς τροφὴ εἰς ἐσέ καὶ εἰς αὐτά». Μὴ νομίσῃς, λέγει, ὅτι σὲ ἐγκαταλείπω χωρὶς νὰ φροντίζω δι' ἐσέ. Διότι, ἴδου, σοῦ εἶδω ἐντολήν νὰ εἰσάγῃς εἰς τὴν κ. θωπὴν ὅλα τὰ ἀπαραιτήτα κα, διὰ τὴν ἰσχύϊν σου διατροφήν καὶ διὰ τὴν διατροφήν τῶν ἀλόγων, ὥστε οὕτε ἐσεὶς νὰ πεινᾷτε καὶ νὰ στενοχωρηθῆτε. Ἐοῦτε τὰ ἄλογα νὰ καταστραφῶν διότι δὲν θὰ ἔχουν τὴν κατάλληλον τροφὴν «Ὁ Νῶε», λέγει, «ἐκάλει ὅλα αὐτά, τὰ ὁποῖα τὸν διέταζεν ὁ Κύριος. Τὰ ἔπραξε ἐξ, ὅπως τὸν διέταξε. Πρόσθετε παρακαλῶ καὶ ἐδῶ τὸ μόνον ἐγκωμιον «Ἐκάλει», λέγει ὁ Νῶε ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὸν διέταζεν ὁ Κύριος ὁ Θεός. Ἀπὸ ὅσα τὸν διέταξε νὰ πράξῃ, δὲν ἔπραξε τὸ ἕνα καὶ παρεμέλησε τὸ ἄλλο, ἀλλὰ ἔπρα-

42. κα, τὰς ὁποίας καὶ τὰ καὶ ἀπὸ πάντων αὐτῶν ἑρπετῶν».

43. Δὲν ὑπάρχει εἰς τὸ καίμενον τοῦ Ἰσραήλ. Εἰσὶς εἶπα ἡ ἐξ ὁποῖων ἡ ἀνακατασκευὴ εἰς τὸ ἑρπετῶν.

44. Ἄντι τοῦ καὶ αὐτὸν τὸν ὁ Χριστός τις ἔχε κατὰ σοφίαν.

γματοποιήσεν ὅλα, ὅσα περιλαμβάνουν ἡ ἐντολή. Μόλις-στα δὲ τὰ ἐπραγματοποιήσεν ἔτσι ἀκριβῶς, ὅπως τοῦ εἶπε. Δὲν παρέλειπε τίποτε, ἀλλὰ τὰ ἐ συμπλήρωσεν ὅλα. Ἐτσι εἶδε καὶ με τὰ ἔργα του, ὅτι δικαίως ἠξιώθη νὰ λάβῃ τὴν εὐνοίαν τοῦ Θεοῦ. 224 Α. Αὕτῃ ἡ μαρτυρία, τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ὁ δικαῖος ἐκ μέρους τῆς Ἁγίας Γραφῆς, πόσων σπαράκων δὲν θὰ ἦτο ἀξία. Διότι ποῖος θὰ ἠδύνατο νὰ εἶναι εὐτυχέστερος ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπραγματοποιήσεν ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ ὁποῖος ἐπέδειξε τὸσον μεγάλην ὑπακοήν εἰς αὐτάς, διὰ νὰ μάθῃς δὲ πόσης προσηκοιότητος ἀξιοῦται διὰ τοῦ λόγον αὐτὸν ὁ δικαῖος ἐκ μέρους τοῦ Δημιουργοῦ τοῦ σὺμπαντος, ἀκουσε καὶ τὰ ἀκόλουθα. «Ἐἴτε δὲ πρὸς τὸν Νῶε ὁ Κύριος ὁ Θεός. Νῶ εἰσέλθῃς με δὴν τὴν οἰκογένειάν σου εἰς τὴν κ. θωπὴν». Ἐπειτα διὰ νὰ μάθωμεν, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ δικαίου δὲν εἶναι μόνον προῖον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δίδεται εἰς αὐτὸν καὶ ὡς ἀμοιβὴ διὰ τοὺς κόπους του καὶ ὡς ἀνταπόδοσις διὰ τὴν ἀρετὴν του, λέγει: Β. Διὰ τοῦτο σὲ διατάσσω νὰ εἰσέλθῃς με τὴν οἰκογένειάν σου εἰς τὴν κ. θωπὴν «διότι ἐστὶν εὐρὸν δικαῖον ἐνώπιόν μου εἰς τὴν νεκρὴν αὐτῇ». Εἶναι μεγάλη ἡ μαρτυρία καὶ ἀξιοπότης. Διότι τί μεγαλύτερον εἶναι θανάτον νὰ ὑπάρξῃ ἀπὸ αὐτῇ, ὅταν τοιαύτην ἀπόφασιν ἐκφράξῃ περὶ τοῦ δικαίου ὁ ἴδιος ὁ Δημιουργός ὁ ὁποῖος τὸν ἔφερον εἰς τὴν ζωὴν, «διότι», λέγει, «ἐστὶν εὐρὸν νὰ εἴσαι δικαῖος ἐνώπιόν μου». Ἀληθὴς ἀρετὴ εἶναι αὕτη, τὴν ὁποῖαν ἐπιδεικνύει κανεὶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ὅταν χαρακτηρισθῇ τοιαύτη ἀπὸ τὸ μᾶτ. τοῦ Θεοῦ τοῦ δὲν παραλογίζεσαι. Ἐπειτα διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς ὁ φυλάνθρωπος Θεός τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς, τὸ ὁποῖον εἰρήγει τότε ἀπὸ τοῦ δικαίου, (διότι δὲν ἐπιθυμῇ νὰ προσφέρεται τὸ ἴδιον μέτρον ἀρετῆς ἀπὸ τὸν κάθε ἕνα, Ὁ ἀλλὰ εἰς ἐκάστην ἐποχὴν ἐπιγίγεται διάφορον μέτρον ἀρετῆς), λέγει: «διότι σὲ εἶδον νὰ εἴσαι δικαῖος ἐκωπῶν μου εἰς τὴν γενεάν αὐτῇ», ἡ ὁποῖα ἐξέκλινον εἰς τὸσον κακίαν, εἰς τὴν γενεάν αὐτῇ τὴν πονηράν, ἡ ὁποῖα ἐπέδειξε τὸσον ἀχαριστίαν. Ἐστὶν εἶδον δικαῖον, ὅτινα μόνον εὐρὸν εὐγνώμονα, ὅτινα εἶδον νὰ δείχῃς μεγάλο ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ἀρετὴν. Ἐστὶν μόνον εὐρέως δικαῖος ἐνώπιόν μου, ὅταν ὅλοι αὐτοὶ ἐδάδιον εἰς τὴν καταστροφήν

45. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ χρησιμοποιοῦναι τὰ κατηχηματα τοῦ καλῶ τοῦ ἀρετῆς, τοῦ δικαίου π.λ.π. ἂν αὐτὸ θὰν ἀναφέρονται εἰς τὸν Θεόν. Ἐ αὐτῆς μαρτυρῆς χρησιμοποιοῦνται τὸν τοιαύτον ἔργον ἀποκρίσις καλῆς παραποροῦν τὸν ἐκείνου.

Ἐσέσω διαπάσσω νὰ ἐισέλθῃς εἰς τὴν καθάρτην μὲ δὴν τὴν οἰκογένειάν σου. Ἀπὸ τὰ καθάρτα⁴⁶ δὲ ζῶα νὰ εἰσαγάγῃς ἀνὰ ἑπτὰ ζεύγη ἀπὸ κάθε εἶδος. Δ' Ἐπειδὴ προηγουμένως διέταξε νὰ εἰσαχθῇ ἕνα ζεύγος ἀπὸ ὅλα ἀδιακρίτως, δ' αὐτὸ λέγει τώρα ἀπὸ τὰ καθάρτα μὲν ἀνὰ ἑπτὰ ζεύγη, ἀπὸ τὰ ἀκάθαρτα δὲ ἀνὰ ἓν ζεύγος, ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑκὶ ἀρσενικὸν καὶ ἀπὸ ἑνὸς θηλικίου. Ἐπειτα διὰ νὰ διδάξῃ τὴν αἰτίαν τῆς ἐνεργείας αὐτῆς προσέθετο «διὰ νὰ δικαιώσω τὸ εἶδος τῶν ὅσων εἰς δὴν τὴν γῆν».

Πρέπει, ὁμῶς νὰ ἐξετάσωμεν ἐδῶ καὶ νὰ ἴδωμεν, ἀπὸ ποῦ ἐγκυρίεν ὁ δικαίος, ποῖα ἀπὸ τὰ ζῶα ἦσαν καθάρτα καὶ ποῖα ἀκάθαρτα. Διότι οὐδέποτε μέχρι τότε ἔγινεν ἡ διάκρισις αὐτῇ, τὴν ὅποιαν βραδύτερον διὰ νόμου καθώρισεν ὁ Μωυσῆς εἰς τοὺς ἑσθίουσιν. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν τὸ ἐγκυρίεν, Ἐκ φύσεως, καθοδηρούμενος ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν, ἡ ὁποία ἔχε, ἀποθησαυρισθῇ μέσα εἰς τὴν φύσιν. Μακρὸν δὲ μὲ τὴν φύσιν τοῦ τὸ ὑπερέβαινε καὶ τὸ λογικόν. Ἐ. Ἄλλως οὐδὲν δημιουργία τοῦ Θεοῦ εἶναι, ἀκάθαρτον. Διότι, πῶς δύνασθε νὰ οὐσιώσωμεν ἀκάθαρτον, κάποιον δημιουργία, ἀφοῦ ἔχε ἐκφραστῇ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν μὴ γὰρ πάντα, καὶ ἀφοῦ ἐτόνισεν ἡ Ἁγία Γραφή ὅτι εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι ὅλα ὅσα ἐδημιούργησεν ἦσαν πολλὰ καλὰ.⁴⁷

Ἐπομένως λοιπὸν ἡ φύσις ἔκαμε τὴν διάκρισιν αὐτῇ, κινούμενη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν δυνάμει της. Καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι, ἀλλ' ὅμως, προσέθετο αὐτῇ του συμβαίνει ἀκόμη καὶ σήμερον, ὅτι δηλαδὴ εἰς μερικά μέρη ὠριμένοι ἀποφεύγουν μερικά φαγητὰ ὡς ἀκάθαρτα καὶ ὅχι σύμφωνα πρὸς τὸν νόμον, ἐνῶ μερικοὶ ἐξ αὐτῶν τρώουσιν, διότι ἡ συνήθεια τοὺς ὁδηγεῖ εἰς τὴν πρᾶξιν αὐτήν. Ἔτσι λοιπὸν καὶ τότε, αὐτῇ ἡ γνώσις, ποῦ ἴππο τοποθετημένη μέσα εἰς τὸν δικαίον ἐδίδασκε, ²²⁵ Α. ποῖα μὲν ἦσαν κατὰλληλα πρὸς διατροφήν καὶ ποῖα ἐθεωροῦντο ἀκάθαρτα, χωρὶς ὁμῶς νὰ εἰπῇ. Λέγε μου διὰ ποῖον λόγον θεωροῦμεν ἀκάθαρτον τὸν δυνον ἐνῶ δὲν τρωγε τίποτε ἄλλο ἀπὸ κάρπους, Διότι μερικά ἄλλα ἀπὸ τὰ τετράποδα θεωροῦμεν κατὰλληλα πρὸς

⁴⁶ Β. Κορ. 6, 17. Ἡσ. 22, 11. Ἰερ. 19, 10.

⁴⁷ Ὅπως εἶναι τὸ σύνολον τῶν δυνατοτήτων. τὰς ὅσας ὁ Θεὸς θέλει εἰς τὰ δημιουργήματά του.

⁴⁸ Πρέπει διακρίνειν μεταξύ φάσεως καὶ λογισμοῦ. Εἶναι ὅσα παραγόμενα μὲν τῶν ὁσίων λαμβάνει χώραν ἡ ἀποκάλυψις τοῦ θεοῦ ἐκείνης στιγμῆς.

⁴⁹ Γεν. 1, 31. Πρξ. 10, 15.

διατροφήν, ἐνῶ αὐτὰ τρώουσιν ἀκάθαρτες τροφάς. Ἔτσι, ἡ γνώσις, ποῦ ἐδόθη ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὴν φύσιν, ἔγινε διδάσκαλος αὐτῶν. Κατ' ἄλλον δὲ τρόπον, εἶναι δυνατόν νὰ εἴπωμεν, ὅτι καὶ ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος τὸν διέταξε, ἐφάρκισεν εἰς αὐτῶν τὴν γνώσιν αὐτῇ. Περὶ τῶν καθάρων ὁμῶς καὶ τῶν ἀκαθάρτων ἔχομεν ὁμιλήσει ἀκριβέστατα.

Β. Πάλιν ὁμῶς ἀνακύπτει δι' ἡμᾶς ἄλλο ζήτημα. Διατί νὰ εἰσαχθῶν ἀπὸ τὰ ἀκάθαρτα μὲν ἕνα ζεύγος, ἀπὸ δὲ τὰ καθάρτα ἑπτὰ ζεύγη; Καὶ πάλιν, διὰτί ἑπτὰ καὶ ὄχι, ἐξ ἡ διέταξε, ἴσως μακρονοοῦμε. Ἀλλ' ἐὰν ἐπιθυμῇτε καὶ δὲν ἐκουράσθητε, μὲ συντηροῦμεν θὰ διδάξω εἰς τὴν ἀγάπην σας, ὅσα θὰ ἐπιτρέψῃ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ.

Δι' αὐτὰ τὰ θέματα πολλοὶ λέγουσιν πολλὰ παραμύθια, καὶ ὁρμωμένοι ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς λόγους ἐπιδικάζουσιν διαφορὰς παρατηρήσεις ἀκριβῶν. Τὸ ὅτι, δὲ δὲν ὑπάρχει παρατήρησις, ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ ἐπιχειρεῖ νὰ τὰ δημιουργῇ ἡ ἀκαίριος περιέργεια τῶν ἀνθρώπων, Ὁ ἀπὸ ὅπου προῆλθεν καὶ αἱ πλείους ἀπὸ τὰς ἀρέσεις, ²²⁶ ἀμέσως πολὺ καλὰ θὰ γνωρίσετε. (Διὰ νὰ φανῇ δὲ ὅτι ἀντιλαμβάνομαι ἀπὸ περιουσίαν ²²⁷ τὰ ἐπιχειρήματά μας καὶ διὰ νὰ καμώμεν νὰ σιωπήσωμεν ὅσοι εἰσάγουσιν, νεωπερίζοντες, τὰς προσωπικὰς τῶν ἀνέψεως). Εὐρισκόμεν εἰς τὰς Γραφὰς νὰ συζητᾷ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὁ ἀριθμὸς τῆς συζυγίας περισσότερον. Διότι, καὶ ὅταν ἀπέσταλλε τοὺς μαθητάς, δύο δύο τοὺς ἀπέσταλλε, καὶ ὅσοι αἱ μαθήται, ἦσαν δύο, δύο καὶ τὰ Εὐαγγέλια τέσσαρα εἶναι κατὰ τὸν ἀριθμὸν. Αὐτὰ ὁμῶς εἶναι περιττὸν νὰ ἐπιδροῦν καὶ νὰ διαταράσσον τὴν σκέψιν σας, ἐὰν ὅσον ἔχετε διδαχθῇ μὴ γὰρ πάντα νὰ κλείετε τὰ αὐτὰ σας εἰς τὰ τοιαῦτα κηρύγματα. Εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη νὰ εἴπωμεν, διὰ ποῖον λόγον ἐδωκεν ἐντολήν νὰ εἰσαχθῶν εἰς τὴν καθάρτην ἀπὸ τὰ καθάρτα ζῶα ἀνὰ ἑπτὰ ζεύγη. Δ. Ἡ παραγωγή νὰ εἰσέλθουν περισσότερα καθάρτα ἐδόθη διὰ νὰ ἔχῃ κάποιον παρηγο-

²²⁵ Ὁ ὁρμητικὸς εὐρίσκει μόνος τὰ προβλήματα, ποῦ εἶναι δυνατόν νὰ γεννηθῶν εἰς τὴν ἀκαθάρτην, τὰ τοσοῦτοι καὶ ἀκαλόγητοι ἐμφανίζονται εἰς τὴν φύσιν.

²²⁶ Αἱ παραμυθίαι τῆς Γραφῆς καὶ αἱ πλείους αὐτὰς ἀρέσεις ἔχουσιν αἰτίαν τὴν ἑλπίδαν θεοκρατικῆς καὶ ἀπιστημονικῆς παραστήσεως καὶ τὴν περιέργειαν.

²²⁷ Ἡ Ἁγία Γραφή καὶ εἰ περὶ αὐτῆς ἀντιλήψας τὴν ἀκαίριον εἶναι, ὅσοι γνωστοὶ εἰς τὴν Χριστιανισμῶν, ὅσα δύναται νὰ ἀμείψῃ περὶ αὐτῶν ὅς ἐκ παρανοίας.

ρίαν και ὁ δίκαιος καὶ ἡ οἰκονομία του, οἱ ὅποιοι θὰ ἐπρά-
φοντο ἐξ αὐτῶν. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῆτε νὰ μάθετε τὴν αἰτίαν
τῆς εἰσόδου ἀνὰ ἐπτά ζευγάρια, θὰ εἶναι καὶ τούτο μεγί-
στη ἀπόδειξις, ὅτι ὁ δίκαιος εἶχε φιλάσθεν γνώμην. Ὁ
Νῶε ἐπ' ὅσον ἦτο δίκαιος, καὶ ἀφοῦ θὰ εἶχεν ἀπολαύσει
τόσης φιλοφροσύνης ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου, ὅταν θὰ ἐσύ-
ζετο ἀπὸ τῶσιν τρικυμίων, καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ
τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἐξόδον του ἀπὸ τὴν κιβωτόν, ἐ-
πρόκειτο νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν
Θεόν Ε καὶ νὰ προσφέρῃ εὐχαριστηρίους θυσίας δι' ὅσα
συνέβησαν καὶ δι' ὅσα ἀγαθὰ ἐδόθησαν εἰς αὐτόν. Διὰ
τοῦτο λοιπὸν, ἀφοῦ ἐκ τῶν προτέρων ἐγνώριζεν ὁ Κύριος
τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ Νῶε, καὶ διὰ νὰ μὴ ἀκρα-
τηκῇ τὰς συζυγίας κῶμων θυσίαν, διατάσσει νὰ ἐι-
σαχθῶν ἀνὰ ἐπτά ζευγάρια ἀπὸ κάθε εἶδος πτηνῶν, ὡ-
στε, ὅταν θὰ ἐσπερματώσεν ἡ καταστροφή, καὶ τὸ καθή-
κον του νὰ πραγματοποιήσῃ καὶ εἰς τὴν συζυγίαν τῶν
πτηνῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὀρνέων νὰ μὴ δημιουργήσῃ κα-
ταστροφὴν. ²² Α Τούτο δὲ θὰ μάθετε, ὅταν θὰ προχωρήσῃ
ἡ διδασκαλία καὶ ὅταν θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν σχετικὴν διή-
γησιν. Θὰ ἴδῃτε δὲ αὐτὸν τὸν δίκαιον νὰ ἐτελεῖ τούτο τὸ
καθήκον.

Ἐμᾶς δὲ τὸν λόγον, διὰ τὸν ὅποιον διατάχθη νὰ ἐμεί-
νη (ὁ Νῶε) ἀνὰ ἐπτά ζευγάρια. Τοῦ λοιποῦ νὰ μὴ ἀνέχε-
σθε ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐπιχειροῦν νὰ λέγουν παραμυθία, οἱ
ὅποιοι παρερμηνεύουν τὰ στοιχειώδη τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ
οἱ ὅποιοι εἰσάγουν εἰς τὴν θεῖαν διδασκαλίαν τὰ δημιουργή-
ματα τῆς ἰδέας τῶν σκέψεως.

Ὅταν λοιπὸν ἔδωκε σαφὲς κατευθύνσεις δι' ὅλα καὶ
διὰ τὰ πτηνὰ, καὶ διὰ τὰ καθάρια, καὶ διὰ τὰ ἀκάθαρτα, καὶ
διὰ τὴν διατροφὴν αὐτῶν, τότε εἶπε πρὸς τὸν δίκαιον: «Μό-
νον ἐπτά ἡμέρας ὑπολείπονται καὶ θὰ ἐπιφέρω κατοκλυ-
σίων εἰς ὅλοκληρον τὴν γῆν ἐπὶ σαράντα ἡμερόνυχτα καὶ
θὰ καταστρέψω ἀπὸ τὰ πρόσωπον τῆς γῆς ὅλα τὰ δημιουρ-
γήματα, τὰ ὅποια ἐδημιούργησα, ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μέ-
χρι τὰ ἄλογα ζῶα». Β Παρατήρησε, παρακαλῶ, καὶ εἰς αὐτὰ
τὰ λόγια τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Μετὰ ἀπὸ τό-
σην ²³ μακροθυμίαν καὶ τώρα προάγει τὸ γεγονός πρὶν ἀπὸ

22. «Διὰ τὴν ἐμφάνειν τῆς καταστροφῆς τῆς κιβωτοῦ ἡ Ἁγία Γραφή
δὲν ἐνέλει. Κάποτε λόγος μόνον διὰ τὸν χρόνον, ὁ ὅσος περιέλει ἀπὸ
τῆς ἀναγωγῆς τῆς θεῆς: ἐννοεῖται μὲν τῆς ἀποδείξεως τοῦ κατακλυσμοῦ,
ὁ χρόνος δὲ αὐτὸς ἀφ' ὧν εἰς 190 ἔτη. Συμφωνοῦντες ὅμως τὰ χωρία
(Γεν. 2, 31) (ἐφθ. 8, 5, 12, 7, 6, 11) ἀνέγνωμεν, ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς

ἐπτά ἡμέρας. Τούτο, διότι ἐπιθυμῶ μετὰ τὸν φόβον νὰ κώμῃ
αὐτοὺς περισσώτερον λογικοὺς καὶ νὰ τοὺς ἀδηγήσῃ εἰς τὴν
μετάνοιαν. Καὶ τὸ ἐπὶ προάγει δι' αὐτὸν τὸν λόγον, διὰ νὰ
μὴ ἐπιφέρῃ δηλαδὴ τὴν τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν εἶχε προείπει,
ἐνθυμήσας, παρακαλῶ, τὴν περιπτώσιν τῶν Νινευιτῶν καὶ
παρατήρησι πᾶση διαφορᾷ ὑπάρχει μετὰ αὐτῶν καὶ ἐκεί-
νων. Διότι ὕστερα ἀπὸ τόσα ἔτη, ἀφοῦ ἤκουσαν, ὅτι πλησι-
άζει ἡ καταστροφή, ὅτε τότε ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὴν κα-
κίαν τους. Ἐχομεν δὲ συνήθειαν νὰ ἀδιαφοροῦμεν καὶ νὰ ἀ-
ναβάλλωμεν, ὅταν ἡ τιμωρία ἀπειλήται διὰ τὸ μέλλον. Ὅ-
ταν ὅμως ἐκρίνωμεθα ἐνώπιον τῶν καταστάσεων, ποῦ δύ-
ναιτο νὰ μᾶς λυπήσουν, ἢ τότε συνηβίζομεν νὰ φοβούμε-
θα καὶ νὰ ἐπιδεικνύωμεν ἀλλαγὴν. Τούτο θεοβαίως συνέβη
καὶ μετὰ τοὺς Νινευίτας. Διότι ὅταν ἤκουσαν ὅτι κίερα ἀπὸ
τρεις ἡμέρας θὰ καταστραφῇ ἡ Νινευὶς, οὐ μόνον ἔδω-
κεν ἀπελπίσθαι, ἀλλὰ καὶ ἐξηγγέρησαν, διὰ νὰ συμμορφω-
θῶν πρὸς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Τόσον δὲ ἀπεμακρύνθησαν
ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ πόσον πλήρῃ ἐξομολόγησιν ἔκαμαν, ὥστε
τὰ τῆς μετανοίας αὐτῶν νὰ ἐπεκτείνωνται μέχρι τῶν ἁλό-
γων ζώων. Τούτο δὲν σημαίνει ὅτι ἐξομολογήθησαν τὰ ἁ-
λόγα ζῶα. Διότι πᾶς ἦτο δυνατόν νὰ συμῆ τούτο, ἀφοῦ
δὲν ἔχουν ἐκείνους. Ἀλλὰ διὰ νὰ προσελευσύν διὰ τοὺς
ἐαυτοὺς των με αὐτὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Φιλοφρόνου Κυ-
ρίου. Διότι λέγει: «Ὅταν ἠκήρυξεν νηστείαν, οἱ ἀνθρώποι
τοῦ βασιλείου διδάσαν νὰ μὴ τρώγουν καὶ νὰ μὴ πίνουν
καὶ τὰ κτήνη, καὶ τὰ βόδια καὶ ὅλα τὰ ἄλογα ζῶα. Τότε δὲ
ἔλος ὁ λαὸς καὶ αὐτὸς ὁ ἐπὶ θρόνου καθήμενος βασιλεὺς,
ἀφοῦ ἐφόρεσεν σάκκου, προέβησαν εἰς μεγάλην καὶ ἐν-
τονον ἐξομολόγησιν. Αὐτὰ δὲ ἐπράττον, χωρὶς νὰ γνωρί-
ζουσιν, ὅτι θὰ διαφύγουν τὴν τιμωρίαν. Διότι ἔλεγον μετὰ
τους: «Ποῖος γνωρίζει, ἐάν ἀργεῖ θὰ μετανοήσῃ» ὁ Θεὸς
διὰ τὴν τιμωρίαν, τὴν ὅποιαν εἶπεν, ὅτι θὰ ἐπιβῇ εἰς ἡ-
μᾶς».

ἡμέρας ἀφ' ὧν εἰς 100 ἔτη. Συμφωνοῦντες δὲ τὰ χωρία 2, 31, 8, 10, 7, 11,
6, 14, 18 ἐννοούμεν, ὅτι ἡ καταστροφὴ τῆς κιβωτοῦ διήρ-
κησεν 100 ἔτη. Τὴ συμβαίνει: Ἰσὺν νὰ ἤσκηον μερὰ χρονὴ διανοή-
ματι δίκαιος τῆς ἀρετῆς» (Ἰωὴλ Πανενκατακλυσ. ὑμῶν, εἰς τὴν Πά-
ντων, σ. 334).

23. Ἰωὴλ 3, 6.

24. Ὁ Θεὸς δύναται νὰ μὴ πραγματοποιήσῃ μίαν ἀπόφασίν Του, ἐπὶ
ὅσον αἱ συνέπειαι ποὺ ἐπιδίδουν τὴν τοιαύτην πραγματοποιήσιν μεταδι-
κῶν ἐπὶ τοῦ ἐν ἐλευθερίᾳ ὄντος ἀνθρώπου. Ἡ μετάνοια αὐτῆς εἰς τὸν
Θεὸν εἶναι ἀνθρώπος τῆς πρῆτης ἐπαρμένης θέσεως, ὅς συμβαίνει εἰς
τὴν ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἐνθελίως ἀφ' ὧν πρὸς τὸν μετανοῦντα ὀφείλονται.

Εἶδες τὴν εὐγνωμοσύνην τῶν θαρσένων; Εἶδες ὅτι ἡ πίσις τοῦ χρόνου, ὅτε περισσώτερον ἀδικήσαντες τοὺς ἔκαμε, αὐτοὺς ἀπῆλπισεν ἀνελῶς. Ἐ Παρατήρησε τώρα καὶ αὐτοὺς. "Ὅταν ἤκουσαν, μετὰ ἀπὸ τόσα ἔτη, ὅτι ἀπομένουν ἀκόμη ἑπτὰ ἡμέραι, διὰ τὰ γίνῃ ὁ κατακλυσμός, ὅτε τότε ἐπιστρέψαν, ἀλλ' ἔμεινον ἀδιάφοροι. Ἐξ αὐτοῦ δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, ὅτι αἰτία ὅλων τῶν κακῶν εἶναι ἡ ἰσικὴ μας διάθεσις. Διότι νὰ ἡ ἀπόδειξις: 221 Α Καὶ αὐτοὶ ἤσαν ἄνθρωποι καὶ ἐκείνοι ἦσαν ἄνθρωποι. Ἐχον τὴν ἴδιαν φύσιν ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν ἴδιαν διάθεσιν. Διὰ τοῦτο δὲν ἀπῆλπισαν τῶν ἰδίων ἀγαθῶν. Ἀλλὰ, ἐκείνοι μὲν διέφυγον τὴν καταστροφὴν, ἐπειδὴ ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠκούσθη εἰς τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, κινούμενος ἀπὸ τὴν φιλοφροσύνην Του, οἱ ἄλλοι ὁμως παρέδόθησαν εἰς τὴν καταστροφὴν, καταποντισθέντες εἰς τὰ ὕδατα. «Διότι» λέγει, «μετὰ ἀπὸ ἑπτὰ ἡμέρας θὰ ἐπιφέρω κατακλυσμὸν εἰς ὅλην τὴν γῆν». 222 Ἐπειτα διότι ἤθελε νὰ τοὺς αὐξήσῃ τὸν φόβον, εἶπε: «Σαράντα ἡμέρας καὶ σαράντα νύκτας». Τί σημαίνει αὐτό; Δὲν ἦτο δυνατόν εἰς τὸν Θεόν, εἶναι τὸ ἤθελε, νὰ ἐπιφέρῃ ὅλον τὸν κατακλυσμὸν εἰς μίαν ἡμέραν; Τί λέγω, εἰς μίαν ἡμέραν; Εἰς μίαν στιγμὴν. Β Ὅμως σκοπίμως πράττει αὐτό, ἐπειδὴ ἐπιθυμῇ ταυτοχρόνως καὶ τὸν φόβον νὰ αὐξήσῃ εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ἀφορμὴν νὰ ἀποφύγουν τὴν τιμωρίαν, ἔστω καὶ ἂν φθάσαν εἰς τὰ πρόθυρα αὐτῆς. «Καὶ θὰ ἐξολοθίσῃ», λέγει, «ἀπὸ τὸ πρόσθεν τῆς γῆς, ὅλα τὰ δημιουργήματα, τὰ ὅποια ἐδημιούργησα, ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου μέχρι τῶν ἀλόγων ζώων». Παρατήρησε, πῶς προλέγει τὰ μέλλοντα καὶ πρῶτην καὶ δευτέραν φοράν, χωρὶς ἔτσι νὰ φθάνῃ εἰς τὸν ἐπιδικώμενον σκοπὸν. 223 Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ἔκαμε, διὰ νὰ διδάξῃ ἡμᾶς, ὅτι δικαίως ἐπέβαλεν εἰς αὐτοὺς τόσον μεγάλην τιμωρίαν, καὶ νὰ μὴ δύναται καενεὶς ἀπὸ τοὺς ἀνοήτους νὰ κατηγορή τὸν Θεόν καὶ νὰ λέ-

221. "Οἱ ἀποφ' αὐτῶν τὸν Θεὸν τοῦ κατακλυσμοῦ, πρέπει νὰ λάβωμεν ὅτι ἔπειτα, ὅτι εἶναι αἱ θεολογικαὶ γενεολογικαὶ δὲν ἀναφέρονται εἰς τοὺς ἀπογόνους εἶναι τὸν αὐτὸν τὸν Ἰησοῦ καὶ τῆς Ἰσας. Ἀλλ' αὐτὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους καὶ τῆς Ἰσας. οἱ ἄποδοι δὲν πρὸς τοὺς παλαιούς τοὺς θεοὺς. Ἐπειδὴ δὲ κατακλυσμὸς ἦτο μὲν γενικός, ἀλλ' ἔκρινε δὲ ἐξολοθίσαν τὸ ἀνθρώπου γένος, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κεῖν καὶ τοῦ Σὴθ καὶ διὰ τὸν Νώε, εἰς τὸν ὅσον κατακλυσμὸς αὐτοῦ. Τὰ τὰ πρὸς αὐτὸν κρίνει νὰ ἐκφυγεῖν αἱ ἀνοήτοι καὶ ἀκατανοοῦντες ἐπὶ αὐτῶν, ἐπὶ αὐτῶν γῆ καὶ κλπ. Ἐπὶ τῆς ἀποδείξεως αὐτῆς συνηγοροῦν καὶ τὰ ἐκτελεσθέντα καὶ τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἱστορίας.

222. Τὸ ῥῆμα «ἐπιστρέψαντες» σημαίνει ἀπαντᾶ μόνον εἰς δικαίους συγγραφεῖς.

γῆ, ὅτι, ἴσως θὰ μετανοήσαν καὶ θὰ ἀπομακρύνοντο ἀπὸ τὴν κακίαν καὶ θὰ ἐπανήρχοντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, ἐὰν θὰ ἐμακροθυμοῦσαν. C Διὰ τοῦτο καὶ τὸν ἀρχαῖον τὸν ἑτὶν φανερώνει εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν κατασκευὴν τῆς κιβωτοῦ διατάσσει. Ὑστερὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ, προλέγει τὴν καταστροφὴν καὶ πρὸ ἑπτὰ μέλις ἡμερῶν, διὰ νὰ κάμῃ νὰ σωθῇ ἡ ἀδικητορική γλῶσσα, ἐκείνων, τοὺς θέλων νὰ ὁμιλοῦν ἀπερίσκεπτα. «Καὶ ἔκαμε», λέγει «Ὁ Νῶε ὅσα ὅσα τὸν διέταξε Κύριος ὁ Θεός». Παρατήρησε, πῶς ἐγκωμιάζει ἡ Ἀγία Γραφή καὶ τώρα τὴν ὑπακοήν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ δικαίου, διδάσκουσα, ὅτι δὲν παρέλειψε τίποτε, ἀπὸ ὅσα ἐλαβεν ἐντολὴν νὰ πράξῃ ἀλλὰ ἀπὸ τὰ ἐπραγματοποιήσεν ὅλα, ἀπέδειξε καὶ διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν του.

D Ἀς μνησθῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς αὐτὸν τὸν δικαῖον. Ἀς φροντίζωμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τὰς ἐντολὰς, αἱ ὁποῖαι ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Νὰ μὴ περικοπώμεν τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι ἐδόθησαν εἰς ἡμᾶς, ἀλλὰ νὰ σπουδάζωμεν πρὸς τὴν πραγματοποιήσιν των, ἀπὸ τοὺς ἐνθυμούμεθα καλῶς. 224 Νὰ μὴ ἀμελοῦμεν δι' ἐκείνα, τοὺς ἀφορῶν εἰς τὴν σωτηρίαν μας, καὶ μάλιστα τώρα νὰ ἀσχοῦμεν εἰς πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν τὴν ἀρετὴν, καθ' ὅσον ἔχομεν ἀπολαύσει καὶ μεγαλύνει ἐνέργειαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν: «Ἐάν ἡ δικαιοσύνη σας δὲν ἀποδείχῃ μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην τῶν Γραμματέων καὶ τῶν Φαρισαίων, ἔνθεν θὰ ἐκείλητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». 225 Ἀς προσέξωμεν λοιπὸν, τοὺς ἑαυτοὺς μας καὶ νὰ μὴ ἀδιαφορήσωμεν διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς. Ἀς ἐκνοήσωμεν δὲ πόση τιμωρία θὰ ὑπάρξῃ δι' ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, ὅχι μόνον δὲν φροντίζουν νὰ εἶναι ἀνώτεροι τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, ἀλλὰ καὶ ἀποδεικνύονται κατώτεροι ἀπὸ αὐτοὺς δὲν ἀνέχονται οὔτε τὴν ὀργὴν κατὰ τοῦ πλητοῦ νὰ ἐγκαταλείψουν, οὔτε τὴν γλώσσαν τοὺς νὰ διατηροῦν καθαράν ἀπὸ τοὺς ὄρκους, καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀποκλείσωμεν διὰ τείχους 226 τὸ ἐπιδολεσές θέλημα ἀπὸ τὸν ὀρθολογισμόν, 227 ἐνῶ ὁ Κύριος διατάσσει, ὅχι μόνον νὰ ἀνεχόμεθα μὲ γενναίως ψυχὴν τὴν ἀδικίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ προσφέρωμεν εὐεργεσίας,

223. "Ἐπειδὴν ἔχει τὴν μέγιστην = ἔχει θαυμαστά τὴν προσοχὴν εἰς τοὺς ἄλλους τῆς ἐκείνης ἀποδείξεως.

224. Ματθ. 6, 20.

225. Καὶ τὴν ἐκείνην τοῦ τείχους νοεῖται ἀναθεῖναι ὁ Νῶας τοῦ Θεοῦ.

226. Ματθ. 6, 28-30. Εὐα. 8, 18. Α' Κορ. 9, 27.

εις αὐτούς, πού μᾶς ἀδικοῦν. ²²⁴ Α Διότι λέγει: «Εἰς ἐκείνον, πού θέλει νά κριθῇ μαζί σου καί νά λάβῃ τόν χιτῶνα σου, δώσε εἰς αὐτόν καί τὸ ἱμάτιον». ²²⁵ Ἡμεῖς ὅμως πολλές φορές προσπαθοῦμε νά ἀδικοῦμε τὸν πλησίον, ἢ νά ἀμυνώμεθα ἐναντίον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀδικεῖ. Ἄν καὶ ἔχωμεν ἐντολήν νά ἀγαπᾶμεν, ὅχι μόνον ἐκεῖνους, πού μᾶς ἀγαποῦν (διότι αὐτὸ, λέγει, τὸ κάνουν καὶ οἱ τελῶναι), ἀλλὰ νά συμπεριφερώμεθα εὐκρινῶς ²²⁶ καὶ πρὸς ἐκεῖνους, πού μᾶς μισοῦν, ὅμως δὲν δέχομασιν τὴν ἰδίαν ἀγάπην, ὅτε πρὸς ἐκεῖνους, πού μᾶς ἀγαποῦν.

Δι' ὅλα αὐτὰ θλιβόμασιν καὶ πονῶ, βλέπων εἰς τὸν ἐαυτόν μας τὴν τὴν ἑλλειψιν τῆς ἀρετῆς καὶ τὴν καθημερινὴν ζωὴν αὐξήσιν τῆς κακίας. Β Ὅτε ὁ φόβος τῆς τιμωρίας ἀνακόπτει τὴν ὁρμήν μας πρὸς τὴν κακίαν, ὅτε ὁ φόβος τῆς βασιλείας μᾶς προτρέπει εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Ὅλοι δὲ θαυρίζομεν, ὡσάν καὶ τὰ ἄλλα ζῶα, καὶ οὐδὲν ἀσκητόμαθα ὅτε τὴν φοβερὰν ἐκείνην ἄραν τῆς κρίσεως, ὅτε τοὺς νόμους, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐδίδερσαν ἀπὸ τὸν Θεόν. Ὅλοι δὲ εὐμεθεθὲς φρωσισμένοι εἰς τὰς τιμὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιδικῶμεν τὸν ἑαυτὸν αὐτῶν, χωρὶς νά ἀκούομεν τὸ Εὐαγγέλιον, πού λέγει: «Ὅπως μπορεῖτε νά πιστεῦσθε ἐσείς, οἱ ὁποῖοι λαμβάνετε δόξαν ὁ ἑαυτοῦ ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ δὲν ζητεῖτε τὴν δόξαν ἑκ μέρους τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ;» ²²⁷ Γ Ὅπως δὲ ἐκπίπτουν ἀσκητικῶς τῆς θείκης δόξης, ὅσοι ἐπιθυμοῦν τὴν κοσμικὴν δόξαν, ἐστὶ δὲν χάνουν ὅτε αὐτὴν, ὅσοι δικαίως ἐπιδικῶσιν τὴν θείκην. Δι' αὐτὸ δὲ ὁ Ἰησοῦς προκαταβολικῶς ὑποσχέθη λέγων: «Ὅτι ἐὰν ζητήσῃτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα αὐτὰ θὰ δοθῶν εἰς ὑμᾶς». ²²⁸ Ὅλα αὐτὰ δίδονται εἰς ἐκεῖνον, πού ποθεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Διότι, ἐκεῖνος, πού θὰ ἀναπτερώσῃ πρὸς τὰ ἑκὰ τὴν διάνοιάν του, δὲν εἶδει σημασίαν εἰς ἄλλα τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς, τὰ ὁποῖα θεωρεῖ ὡς ἀνύπαρκτα. ²²⁹ Διότι τὰ μόντα τῆς πίστεως οὐδὲν ὡς

224. Ματθ. 5, 40.

225. Ε.Ε. Βασιλάκης: «Ἡ κινήσις τῆς ζωῆς, ἡ ὁποία ἀρτίζεται ἐν Χριστῷ, εἶναι ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ εἰς τὴν γνησιότητα τῆς ἡν ὁ Θεὸς εἶναι ἡ ἀντικειμένη ζωὴ. Ἡ ἀντικειμένη τῆς ζωῆς πρὸς τὴν πολλοὴν, εἶναι ἡ ἀντικειμένη τῆς ἀσθεντικότητος πρὸς τὴν μὴ ἀσθεντικότητα. Νέα ζωὴ, δηλ. ἀσθεντικὴ ζωὴ, εἶναι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία ἀπορρέει ἐκ τοῦ Σωτήρος. Ἀναγεννησις εἶναι ἡ ἀποκαταστάσις τῆς ζωῆς εἰς τὴν ἀσθεντικότητά της» (Ἡ Θεολογία τῆς Θεολογίας, Ἀθήναι 1970, σ. 84).

226. Ἰωάν. 8, 44.

227. Ματθ. 6, 33. Παραφραστικῶς ὁ φόβος καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν Αἰσθάν.

228. «Ὅτι γὰρ ἔχετε ὅτε πένετε πάλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν

λαγίζουσιν τὰ ὀρατὰ, εἶναι παρατηροῦν ἐκεῖνα τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ. Τόση μεγάλη εἶναι ἡ διαφορά μεταξύ αὐτῶν καὶ ἐκείνων. Ὅμως δὲν βλέπω κανένα νά προσηύχῃ τὰ ὀρατὰ περισσότερον ἀπὸ τὰ ὀρατὰ. Β Δι' αὐτὸ αἰσθάνομαι λύπην καὶ συνεχῶς πονεῖ ἡ καρδία μου, διότι δὲν μᾶς ἐδίδαξεν ὅτε ἡ πείρα τῶν πραγμάτων, ὅτε αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ. Ὅτε τὸ μέγεθος τῶν εὐεργεσιῶν μᾶς προπαρεσκεύασε νά ἀδηγῶμεν εἰς τὸν πόθον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἀκόμη δὲ σφύρομενοι κάτω, προτιμῶμεν τὰ γήινα ἀπὸ τὰ ἐπουράνια, τὰ πρόσκαιρα ἀπὸ τὰ μέλλοντα, τὰ παροδικὰ ἀπὸ τὰ αἰώνια, καὶ τὴν προσωρινὴν εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὴν μόνιμον τοιαύτην καὶ αὐτὴν τὴν μικρὴν εὐτυχίαν τῆς παρούσης ζωῆς ἀπὸ τὴν αἰώνιαν μακαριότητα.

Γνωρίζω, ὅτι αὐτὰ τὰ λόγια δὲν εἶναι εὐχάριστα εἰς τὴν ἀκοήν. Ὅμως συγχωροῦστέ με. Λέγω αὐτὰ, διότι ἐπιθυμῶ τὴν σωτηρίαν σας. Ε Ἐπειδὴ ἐνδιαφέρομαι νά ἀποφύγετε τὴν αἰώνιον τιμωρίαν, ἀφοῦ πονεῖτε ὀλίγον ἐδῶ, παρὰ νά φυγαγωγῆσθε ὀλίγον καὶ νά ὑποστῆτε τὴν συνεχῆ τιμωρίαν. ²³⁰ Διότι ἐάν θὰ ἀνεχθῆτε τὰ λόγια μου καὶ ἀποβάλετε τὴν προηγουμένην ἀδιαφορίαν σας, καὶ τὰ ἀμαρτήματα θὰ δυνῆσθε νά ἀποπλύνετε καὶ μεγάλην φιλευθερσίαν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ νά προσελκύσετε, μάλιστα δὲ τώρα, ὅσον ἔχει ἀπομείνει ἀκόμη δι' ἡμᾶς ὁ ἀλλογος αὐτὸς κοινὸς τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς. ²³¹ Δὲν ἔχει δὲ ἀνέγκην πολλῶν ἡμερῶν ὁ Κύριος, ὅτε χρόνου μακροῦ. Μέσα εἰς αὐτὰς τὰς δύο ἑβδομάδας, ἐάν θὰ θελήσωμεν, δυνάμεθα νά διορθώσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μᾶς πολλὰ σφάλματα. ²³² Α Διότι, ἐάν ἔκρινεν ὁ Θεὸς διὰ μίαν τὸσον μεγάλην φιλευθερσίαν τοὺς Νινευίτας, ἐπειδὴ ἐπέδειξαν μετάνοιαν ἐντὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν, πολὺ δὲ περισσότερον δὲν θὰ παραδῶσθῃ ἡμεῖς. Ἀρκεῖ νά ἐπιδείξωμεν τὴν ἀληθινὴν μετάνοιαν καὶ νά ἀποκαταστήσωμεν τὴν ὁδόν, πού ὁδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν, ἀφοῦ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν κακίαν. Διότι καὶ δι' ἐκεῖνους, τοὺς Νινευίτας ἐννοῶ, ὅταν ὁμιλῇ ἡ Ἁγία Γραφή, λέγει τοῦτο:

ἐντολήν: (Ἰερ. 18, 14).

231. Ὁ λόγος τῆς ἀληθείας δὲν εἶναι εὐχάριτος, ὅταν ἐλέγχῃ κακίαν.

232. Το δόγμα περὶ αἰώνιας κατάντησιν, τὸ ὁποῖον ἀρτίζεται αἱ ὀρθολογισαὶ, ἐδιδάχθητο πρῶτος καὶ ὑπὸ τῆς Ἁγίας Γραφῆς (Ματθ. 5, 8-12. Ἰωάν. 14, 3. 17, 24. Ρωμ. 8, 17-22. 23, 31. Ρωμ. 9, 18-22. 1. Πέτρ. 1, 3. 11. Πέτρ. 2, 17 κ.λ.) καὶ ὑπὸ τῆς ἁγίας Παρθένου.

233. Ἡ παρούσα ὁμιλία ἐκφραίνεται διὰ τῆς μόνον ἡμέρας, πρὸς τὴν Μ.

Ἐξομολογῶ.

234. Ἡ ἐμπειρία πεινῶσα εἶναι ἀπορρήτος διὰ τὴν ἀποδοχὴν μᾶς

«ὅτι εἶδεν ὁ Θεός, ὅτι κάθε ἓνας ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν ποιητὴν ὁδὸν τοῦ». Ἐάν, λοιπόν, θά 16η καὶ ἡμᾶς νὰ μεταστραφῶμεν πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν κακίαν, νὰ ἀπεδώμεν δὲ εἰς τὴν ἀκτέλεσιν τῶν ἀγαθῶν ἔργων, B θά δεχθῇ τὴν ἐπιστροφὴν μας καὶ θά μᾶς χορηγήσῃ τὰς εὐεργεσίας του.¹¹ Ἀφοῦ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸ φαστίον τῶν ἁμαρτιῶν μας, διότι ὅποτε ἡμεῖς δὲν ἐπιθυμοῦμεν τόσο τὴν ἀπαλλαγὴν μας ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας καὶ δὲν ἐπιζητοῦμεν τόσο τὴν σωτηρίαν μας, ὅσον Ἐκεῖνος σπεύδει καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς σωτηρίας νὰ μᾶς προσφέρῃ.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, νὰ διεγείρωμεν τὴν σκέψιν μας καὶ κάθε ἓνας ὡς ἐξετάσῃ τὸν ἑαυτὸν του, εἰς τὸ παρελθόν ἔχη κατορθώσῃ κατὰ ἐπὶ πλέον διὰ τὸν ἑαυτὸν του, εἰς ἔχει κανένα κέρδος ἀπὸ τὴν συνεχή¹² αὐτὴν διδασκαλίαν. C εἰς προσφέρει κατὰ διὰ νὰ θεληθῇ ἡ καρδιάσας τοῦ πλησίον, εἰς διώρθωσις μερῶν ἀπὸ τὰ ἐλαττώματά του, εἰς ἐδέχῃ ἀπὸ τὰς καθημερινὰς μου συμβουλὰς κάποιου προτροπῆν πρὸς ἀληθινὴν φιλοσοφίαν.¹³ Καὶ νὰ σκέπτεται νὰ αὐξήσῃ αὐτὰ, ποῦ ἔχει μέχρι τώρα ἐπιτύχει καὶ οὐδέποτε νὰ σταματῇ αὐτὴν τὴν καλὴν ἀγασίαν. Ἐάν ὅμως κάποιος βλέπῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὰ ἴδια πάθη, σηματοπωμένους ἀπὸ τὰς συνηθείας του, νὰ πείσῃ¹⁴ τὴν σκέψιν του. Νὰ ἀπατήσῃ τιμωρίαν διὰ τὴν τὴν ἀδιαφορίαν. Νὰ μὴ ἀνεχθῇ νὰ προχωρήσῃ περισσότερο, ἀλλὰ ἀφοῦ σταματήσῃ μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου τὰ ἔργα τῆς ποιητῆς συνηθείας, νὰ ἀνακόψῃ τὴν ὁρμὴν πρὸς τὸ κακόν. Νὰ ἀνακαυτίζῃ τὸν ποιητὴν λαγισμόν. Νὰ ἐνθυμῇται τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως. Νὰ σκέπτεται τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὴν φρικτὴν τράπεζαν τοῦ μυστηρίου τῆς Θ. Εὐχαριστίας, καὶ τὴν λαμπρότητα τοῦ πυρός, τὸ ὅποιον θά ἀνα-

ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ.

11. Λουκ. 15, 20-24.

12. Αἱ παροδοὶ ἐμὴν εἰς τὴν Γένεσιν ἐγένοντο καθημερινῶς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Ν. Τεσσαρακοστῆς καὶ συνεχίσθησαν κατὰ τὸ ἴδιον, ἀφοῦ διακόνησαν κατὰ τὴν Μ. Ἰουδαίαν δι' ἀποκαρπν θανάτων.

13. Ἄν τις καὶ ἐνταῦθα ἢ κατὰ μέρος φιλοσοφίαν, βιδεῖ κατὰ τὸν Ἰσαίαν 28, 14 «ἀποτὸ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν καὶ τὴν συνέαν τὴν συνέαν τῶν ἀνθρώπων». Ἐάν εἰς τὸν Χριστὸν «εἰσι πάντες οἱ ἄνθρωποι τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀνθρώπων» (Κολ. 2, 3), τότε πρὸ τῶν ὁρὸν φιλοσοφίαν ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἢ φίλτα μετὰ τὸν Χριστὸν, ἢ κατὰ θεοῦ φιλοσοφία, ἢ. ἢ θεολογία.

14. Ματθ. 11, 12. Λουκ. 16, 16.

πηδᾷ ἀπὸ αὐτῆν, D καὶ τὴν καυστικὴν τοῦ δόναμν, καὶ ποία πρέπει νὰ εἶναι ἡ διάνοια τοῦ προσερχομένου. Ἦτοι πρέπει νὰ εἶναι καθαρὰ ἀπὸ κάθε μολυσμὸν καὶ κηλίδος καὶ νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἀνάμειξιν μετὰ τὰς ποιητῆς σκέψεις. Ἐτοι λοιπόν, ἀφοῦ ἐτοιμάσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας κατὰ τὰς πορνευόμενας αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ἀφοῦ καθαρίσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ὅσον εἶναι δυνατόν καλύτερον, νὰ ἐνυθώμεν νὰ λαβώμεν μέρος εἰς τὴν πνευματικὴν ἀπόλαυσιν αὐτῆς τῆς τραπεζῆς, καὶ νὰ ἐξικωθῶμεν τὴν ἀπειρογράφου ἐκείνων ἀγαθῶν, τὰ ὅποια ὑπεσχέθη ὁ Θεός εἰς δούλους τὸν ἀγαποῦν, διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνέκει ἡ δόξα, ἡ τιμὴ καὶ ἡ δυνάμις καὶ τὰ πάντα καὶ πάντοτε καὶ εἰς δόλους τοὺς αἰῶνας. Γένοσθαι.